

PARTİZAN

Özel Sayı 2014/Haziran Siyasi Dergi Fiyatı: 7.50 TL ISSN: 1303-0078

TASFİYECİLİKTE
YENİ BİR AŞAMA OLARAK
MKP III. KONGRESİ

KENAN EVREN'DEN
BİSMARCK YARATMAK!

MKP 3. Kongresini gerçekleştirdi ve kararlarını kamuoyuna açıkladı. Kongrenin her kararının şerhli olduğu ve bunların daha sonra kamuoyuna açıklanacağı ilan edildi. Bu şerhlerin içeriği Kongrenin almış olduğu kararların muhtevası açısından belli oranda önemlidir.

Bu tartışmayı kamuoyu önünde yapacak olmaları, kuşkusuz bu çizgi mücadelesine dış müdahale koşullarını da sağlıyor. Bizler açısından ise ideolojik, politik, teorik çizgideki özgün yakınlıktan dolayı bu tartışmaya devrimin çıkarları doğrultusunda yaklaşacak bir politik tutum almanın nesnel zemini mevcuttur. 3. Kongre belgelerine dair genel bir değerlendirme yapmak ve tavrımızı belirlemek ilk ve önemli bir görevdir. Devrimci bir yapılanmanın ortaya koyduğu iradeye dair tutum belirlemek, onunla ideolojik-politik-teorik tartışmaya girmek MLM'lerin görevidir.

PARTİZAN

(Özel Sayı)

- Tasfiyecilikte yeni bir aşama olarak MKP III. Kongresi
- Kenan Evren'den Bismarck yaratmak

BÜROLAR

Kartal:

İstasyon Cd. Dörtler Ap. No: 4/2 Tel: (0216) 306 16 02

Ankara:

Sağlık Mh. Sağlık I Sk. Torun Ap. 19/9 Sıhhiye/Çankaya Tel: (0312) 433 10 23

İzmir:

1362 Sk. No: 18 Altan İşh. Kat: 5/509 Çankaya/Konak Tel: (0232) 445 16 15

Erzincan:

Ordu Cd. Ordu İşhanı Kat: 3 Tel: (0446) 555 11 44

Bursa:

Selçuk Hatun Mh. Ünlü Cd. Sönmez İşsarayı Kat: 2 No: 185 Heykel

Tel: (0224) 224 09 98

Mersin:

Çankaya Mh. 4716 Sk. Güneş Çarşısı No: 30 Kat: 2 Akdeniz Tel: (0324) 232 10 60

Dersim:

Moğultay Mh. Sanat Sk. Arıkanlar İşhanı Kat: 3 No: 203

Avrupa Büro:

Weseler Str 93 47169 Duisburg /Almanya Tel: 0049 203 40 85 01 Fax: 0049 203 40 69 16

Yaygın
sürelî

Umut Yayımcılık ve Basım Sn. Ltd. Şti.

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mh.

İmam Murat Sk. No: 8/1 Aksaray-Fatih/İstanbul Tel: (0212) 521 34 30

Faks: (0212) 621 61 33 Sahibi ve Yazışları Müdürü: Çilem İLASLAN

Baskı: Yön Matbaacılık Davutpaşa Cd. Güven San. Sit. B Blok, No: 366
Topkapı/İstanbul Tel: (0212) 544 66 34 e-posta: umutyayimcilik@ttmail.com

Merhaba,

Devrimci kamuoyu ve okurlarımızın da bildiği gibi Maoist Komünist Parti, yakın zamanda gerçekleştirdiği 3. Kongre belgelerini yayımladı ve Kongrenin her kararının şerhli olduğunu ve bunların daha sonra kamuoyuyla paylaşılacağını da ifade etti.

Devrimci bir örgütün Kongresinde aldığı kararlar önemlidir. Bu kararları Marksist-Leninist-Maoist temelde inceleyip devrimin çıkarları doğrultusunda politik bir tutum almak ise çok daha önemli bir noktada durmaktadır bizler açısından. Bu devrimci bir görevdir aynı zamanda.

Bu anlayıştan yola çıkarak, Partizan dergisi olarak Kongre Belgelerinin incelendiği ve Marksist-Leninist-Maoist eleştiri süzgeçinden geçirildiği iki yazı ile özel bir sayı hazırlamayı uygun bulduk.

İki yazının da okurlarımız tarafından ilgiyle karşılanacağını düşünüyoruz.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere...

TASFIYECİLİKTE YENİ BİR AŞAMA OLARAK MKP III. KONGRESİ

►► MKP, III. Kongresini yapmış bulunuyor. Kongre Belgeleri de kamuoyuna sunuldu. Yeni ve üstün, güncel ve nitel olanı yakalama iddiasındaki Kongre, köklü ve derin değişimler bahanesine sığınarak geleneksel güzergahından, bilimsel sosyalizmin temel ve genel öğretilerinin en önemli çizgilerinden ve ilkelerinden biçimsel olarak da apaçık bir kopuşla tasfiyecilikte kökleşmenin kongresi olarak Türkiye devrimci hareketinin tarihinde şimdiden yerini aldı. ◀◀

Sağdan soldan “yırtma-yapıştırma” yöntemiyle hazırlanan Kongre belgeleriyle, MKP; çelişkili tezleriyle, bıktırıcı yinelenmeleri, yüzeyselliği ve neyi ifade ettiği belli olmayan kavram kargaşasıyla, devrimci teoriyi anlama ve yorumlamadaki yargı körlüğüyle, takıp takıştırdığı politik süslerle bezenmiş ni-telemeleriyle ve de Marksizm’in bırakalım günümüzdekini, temel tabanını bile kavramadaki yeteneksizliği ve yetersizliği nedeniyle ayağına doladığı teori-siyle, gelişmenin yeni ve özel koşullarını, sınıf mücadelesinde yeni olanı tah-lil edeyim derken, geçmiş devrim deneyimleri ve on milyonların savaşımıyla yetkinleşen teoriden, ilke, taktik ve programından, muzaffer devrimlerin ka-zanımlarından tornistan ederek anarşizm-demokratizm soslu tasfiyeci-reviz-yonizm bataklığına saplanmıştı.

Kongre, neo-liberalizmin beslediği evrensel tasfiyeciliğin saflarda yarat-tığı yıkım, bozulma ve tahribatın baltalayıcı etkilerinden kendisini kurtara-mayarak; sınıf adına partiye ve önderliğe; kitle demokrasisi adına proletar-ya diktatörlüğüne, modern işçi hareketinin bu en önemli “ilke” sorununa açık-tan tavır alarak burjuvazinin yararına proletaryayı silahsızlandıran yöne sav-rulmuştur. Diktatörlük, parti, devlet, önderlik, disiplin gibi kavramlarla elde kı-lıç savaşan MKP; yön­süz, yönelimsiz ve amaçsızlara kapılarını ardına dek aç-mış gözüküyor. Tatlı su devrimcilerine, yukarıdan aşağıya parti disiplinini cen-

dere görenlere de iyi bir tekne olma yolundadır. Kapitalizmden komünizme geçiş döneminin devleti olarak proletarya diktatörlüğüne bile tahammül edemeyen MKP'ye anımsatalım; anarşizm soyundan bu Bakununci ata binenlerin, İspanya örneğinde tanıtıldığı gibi, bir düzine asker tarafından kazandıkları mevzilerden alaşağı edildiği, tarihin bir oyunu değil, yakıcı bir gerçektir.

Aşırılığın kıyılarında dolanarak "sol"a doğru sıçrayışla süslense de, Kongre, "sol" tabela altında sağcılığı, tatlı su devrimciliği ve sulandırılmış sosyalizmi vaaz etmektedir. "Tek bir yol olarak statik kalıpcılık"tan kurtulma gerekçesine yaslanarak klasiklere ve bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğine yönelttiği açık ve öfkeli saldırılarla Marksizm'den arda kalanlardan ve onun "biçimsel" kavramlarından da adım adım kopan bir güzergahtır içine girilen yönelim. MKP, kongreyle, modern bilimsel sosyalizmle açıktan cenkleşme yoluna girerek, onu ayakta tutan kolonlarına saldırıları yönelterek Marksizm'le arasına bir hendek kazmıştır.

Öte yandan İbrahim Kaypakkaya'ya dair, onun temel-teorik belgelerinde ifadesini bulan "ilkesel temellere" yönelttiği eleştiriler, yani sosyo-ekonomik yapı, devrimin niteliği, stratejisi, itici güçleri ve milli burjuvaziye dair saptamaları, demokratik halk devrimine sırtını dönen yeni katkıları, uzun süreli savaş stratejisi konusundaki perişanlıkları ve bununla bağlantılı olarak kırları esas mücadele alanları olmaktan çıkaran yeni incileri, halk savaşını sulandırarak karikatürleştirmeleri, ona yakıştırdıkları "sosyalist halk savaşı" safsatalığı, baş gelişki, öncü ve temel güç konusundaki tespitleri Kaypakkaya ile tüm temel birleşme kanallarının, köprülerin kökünden yıkılıp atıldığını açık ve anlaşılır bir kanıtlar demetidir. Bu demette, ne Kaypakkaya ve ne de onun teori ve pratiğine yer var. Tüm bu ilkesel ve stratejik tersyüz olmuşluğa, bu taban tabana kutupsal zıtlığa karşın, yer yer Kaypakkaya'ya yaptıkları sahte övgüler, kulak tırmalamaktan öte bir anlam taşımıyor. Tasfiyecilik salgınına yakalanan MKP, yalnızca Marksizm'in değil, Kaypakkaya'nın yol gösterici pusulasını da rafa kaldırmıştır.

MKP'nin "kendine has" Maoculuğunun yerinde de yeller esiyor. Haklanma sırası Mao'da. "İlla da Maizm"den de eser yok! Başka şeyler bir yana, Kongrenin dünya çapında halk savaşı, emperyalizmdeki yeni gelişmeler konusunda yüzeyselliğin labirentinde dolanan analizleri, proletarya diktatörlüğü ve çok partili sistem, sosyalizm ve klasiklere yönelttikleri bilim adına şölen verdiği yavanlıklar ve diğerleri ve de en nihayet Proletarya Partisi ve bu arada kendilerini de işin içine katarak "bilimsel yaklaşım dışı tutucu dirençlerinden dolayı değişimleri görememiş" olmakla suçlayan yaklaşımları, belgeler ve onlara egemen olan "teorik kokuşmuşluk", bu, "sol revizyonizmle" gizlenmiş anar-

şizm-demokratizm soslu sağ revizyonizm, adım adım izlenerek “genel bir değerlendirmenin” sınırları içinde “ana çizgileriyle” ele alınacaktır.

KAPİTALİST-EMPERYALİST SİSTEMDE YAŞANAN GELİŞMELERE İLİŞKİN

Bu başlık altında kapitalizmin gelişme sürecini ve vardığı noktayı tahlil eden Kongre, bundan şu sonuçlara varıyor: Kapitalist üretim tarzı ve ilişkilerinin yanında artı-değerde de önemli farklılıklar ortaya çıktı; evlerin ve sokakların sermayeye bağlı birer atölye haline geldi; kapitalizmin mekanizmalarının nicel ve de nitel değişiklikler gösterdiği; tekellerin gereksinimlerine yanıt olmayan ulusal pazarlar nedeniyle ve de yayılma, birleşme ve merkezileşme eğilimi yüzünden zorunlu olarak dünya pazarlarına yöneldiği ve çok daha önemlisi, toplumun taleplerini kontrol eden bir kapitalizm gerçeğiyle karşı karşıyaymışız ve dolayısıyla, önemli oranda talep orantılı üretim gerçekleşiyormuş. Bu arada birçok alanda da hala üretim anarşisi yaşanmaktaymış. Lenin, borsa ve tekelleri kapitalizm-serbest rekabetçi kapitalizm bağlamındaki yargılarında yanılmış ve dolayısıyla klasiklerin emperyalizme dair tezlerinin bir kısmı geçerliliğini koruyorken, bir kısmı da geçerli olmaktan çıkmıştır. Kapitalizmin krizleri eskisine oranla daha da artarken; emperyalizm salt nicel değil bazı nitel değişimler de göstermekte; merkezileşme ve yoğunlaşma yeni nitel bazı değişiklikler göstermektedir; hem de üretim ve paylaşımın bir sonucu olarak.

Dolayısıyla, emperyalizmde ortaya çıkan bu yeni gelişmeler analiz edilerek “hatalı yaklaşımlardan kopmak zorundayız” (s.19) diyor Kongre belgeleri.

Yeni şeyler keşfetme adına ileri sürülen bu tezler gerçekten yeni mi?

Ya da Lenin’in saptadığı gibi, “kapitalizmin temel özelliklerinin gelişmesi ve doğrudan devamı olarak” ortaya çıkan emperyalizm ya da tekelleri kapitalizmdeki gelişmeleri anlama ve yorumlamada yanlış öncüllerden yanlış sonuçlara mı varıyor MKP? Ve de, Lenin ve klasiklerin emperyalizmin gelişimine dair açıklamaları mı yanlış; yoksa MKP’nin bu sorundaki yeteneksizliği ve yetersizliği midir başlarına dert açan şey?

1-) MKP, planlı üretim savıyla, Hilferding’in “örgütlü kapitalizm” tezine doğru savrulmuştur

Kongre belgelerinde bu konuda yazılanlar şunlar: *“Kendi denetimlerinde olan toptan perakende satış ve ticaret kuruluşları (satış mağazaları) üzerinden toplumun taleplerini kontrol etmekte ve üretimini önemli oranda talep orantılı gerçekleştirmektedirler. Eskisi gibi herhangi bir maldan ton-*

larca üreterek pazara sürüp alıcı aramak yerine, ürünlerinin onlarca hatta yüzlerce çeşidini büyük reklam kampanyalarıyla kitlelere sunmakta ve beğenilen ürünlerini talep çerçevesinde üreterek satış mağazaları aracılığıyla alıcıya satmaktadırlar."

Devamla, gene de bir ihtiyaç payı bırakmayı elden bırakmıyorlar: "*Bu durumla üretim anarşisinin tamamen (abç) ortadan kalktığı anlaşılmamalıdır.*" (s. 23) Yani bu demektir ki, üretim anarşisi tali plandadır; aslolan planlı üretimdir. İşin asıl yanı, talep orantılı üretimdir ama üretim anarşisi de hala varlığını sürdürmektedir.

Sorunu böyle koymak, kapitalist üretimdeki ekonomik aşırı üretim krizlerini de yok saymak demektir. Genel aşırı üretimin olduğu yerde esas olarak planlı üretimden söz edilemez. Öte yandan talep orantılı üretimine buldukları neden de: Kendi denetimlerindeki satış mağazaları. Bunlar kapitalist üretim, dolaşım ve değişim süreçlerini, üretken sermaye, meta sermaye ve para sermayenin rollerini ve bu arada bunun sonucu olarak hamur halindeyken başkalaşan artı-değerin neden faiz, rant, kâra bölündüğünü ve bu her üçünün farklı sermaye gruplarına ait bölümler olduğunu kavramada, Marksist ekonomi politiğin bu en yalın ve en başlangıç süreçlerini kavramada bile anaokulu öğrencileri gibi davranıyorlar. Sanki satış mağazaları kapitalizmin tarihinde yeni bir şeymiş gibi hareket ediyorlar.

Bu toplum, Marksizm'in kurucularının tanıtladıkları gibi "anarşi içinde anarşiyle işleyen" bir sistemdir ve "herkesin herkese karşı savaşı"dır. Geçmişten bugüne tekeller kapitalizm, üretim anarşisinin önünü kesecek birçok ekonomik araca baş vursa da, kapitalist üretimdeki düzensizliği düzenlemede tekeller bir araç olarak işlev görse de gerçek budur. Engels döneminde de, Lenin döneminde de ve giderek daha büyük oranda bugün açısından da bu araca başvuruldu, ne ki, sistem o günden bugüne ekonomik aşırı üretim krizlerinden kurtaramadı kendini ve de üretim anarşisini kapı dışarı edemedi, edemezdi de.

Neden?

"Üretimi birleştiren karteller ve tröstler, aynı zamanda herkesin gözü önünde, *üretim anarşisini, ... artırdılar.*" (abç) (Lenin, Seçme Eserler, c. 11, s. 483)

En baştan alırsak; Sermaye üretirken, üretimle pazar arasında oluşan derin gediği dikkate almaz; o üretirken, halk kitlelerinin ödeyebilme gücüyle desteklenen gereksinimlerini dikkate almaz; o üretirken, büyüyen üretim olanaklarına dar gelen pazarları hesaba katmaz. Onun dikkate aldığı tek şey, ya da daha tam ifadeyle, sermaye üretiminin "genel yasaasının" öngördüğü tek şey; **üretici güçlerin belirlediği sınıra dek** üretmektir. Bu da mevcut sermaye

yenin durmaksızın, bir sarmalı andıran hareket çizerek kendisini genişletmesi ve bunu, özellikle de kredi ekonomisi üzerinden olabildiğince ileriye doğru, kapitalizmin sınır taşından da ileriye doğru itmesidir. Bu gelişme, onun yıkılışının unsurlarını içinde taşıya da.

Ya da Marks'ın o mükemmel formülasyonu: *"Aşırı-üretim, halk kitlelerinin hiçbir zaman ortalama gerekli geçim araçları miktarından fazlasını tüketmeyişi ve dolayısıyla tüketimlerinin emeğin üretkenliğine tekabül ederek büyümeyişi olgusundan kaynaklanır."* (Artı-Değer Teorileri, İkinci Kitap, s. 451)

Kapitalizm altındaki sınırlı tüketim ile sınırsız üretim arasında sürekli bir açığın olması kaçınılmazdır. Zira o, pazarın fiili koşullarına ve de zorunlu geçim gereksinimleri içine sıkıştırılmış halk yığınlarının sefil yaşam koşullarına sırtını döner; yalnızca azami kâr peşinde koşar; birikim ve genişleyen yeniden üretimi daha büyük ölçekte büyütme hedefi dışında hiçbir şey onun ilgi alanı içine girmez. Marks'ın, Kapital'deki analizlerinde, kapitalizm altında sınırlı boyutlardaki tüketim ile bu frenleyici engeli durmaksızın aşmaya çalışan üretim arasında süregelen bir gediğin zorunlu olduğuna döne döne işaret etmesi boş yere olmasa gerektir.

Bu demektir ki; **anarşi içinde anarşiyle işleyen** bir sistemdir sermayeye dayalı kapitalist üretim tarzı.

Ama çok daha önemlisi, MKP bu teziyle Marks'ın Kapital'de ortaya koyduğu şu yargılarını yok saymaktadır: *"Sermayenin amacı, belli gereksinimleri karşılamak olmayıp, kâr üretmek olduğu ve bu amacı, üretimin ölçeğini üretimin kitlesine uyduracak yerde, bunun tersini sağlayan yöntemlerle gerçekleştirdiği için, kapitalizm altında sınırlı boyutlarda tüketim ile, durmadan bu kendine özgü engeli aşmaya çalışan üretim arasında sürekli bir gedik olması zorunludur."* (Kapital, Üçüncü Cilt, s.227)

Demek ki, MKP Kongre belgeleri Marks'ın anıtsal yapıtında ortaya koyduğu yargılarla tam bir kutupsal zıtlık içindedir. Ve dahası; MKP, belgelerde bol bol sermaye birikiminden, onun vardığı boyuttan söz ediyor. Bilinmiyor mu ki, Marksizm'e ya da Marks'a göre, sermaye metallerden oluşur ve *"aşırı sermaye üretimi, aşırı meta üretimi demektir."* (s. 227) Bu da üretim anarşisidir.

Bu çizgide planlı üretimden söz edilebilir mi?

Çok daha önemlisi: *"Aşırı-üretimi, sermaye üretiminin genel yasası özellikle koşullandırır; bu yasa, üretici güçlerin belirlediği sınıra kadar üretme, başka deyişle, pazarın fiili koşullarını ya da ödeyebilme gücüyle desteklenen gereksinimleri dikkate almaksızın, belli bir miktardaki sermayeyle emeği azami ölçüde sömürme yasasıdır; ve bu, yeniden-üretim ve birikimin sürekli genişletilmesiyle ve dolayısıyla gelirin yeniden sermayeye dursuz durak-*

sız dönüştürülmesiyle sürer giderken öte yandan üretici kitleleri ortalama gereksinim düzeyiyle sınırlı kalırlar ve kapitalist üretimin doğası gereği öyle kalmaları gerekir.”(Marks, Artı-Değer Teorileri, İkinci kitap, s. 512)

Bu demektir ki Kongre, Marksist ekonomi politiğin sermaye üretimine dair genel yasanını yok sayıyor. Aşırı-üretim ve onun yol açtığı plansızlık, rastlantı ve anarşi bu sistemin ve dolayısıyla sermayenin doğasında verilidir. Ve toplumun ilerlemesiyle orantılı olarak üretken güçlerdeki dev gelişme, üretimi sarmal halkalar halinde yaydıkça yayar, meta arzı meta talebini fersah fersah aşar, pazarlar malla dolar taşar ve aşırı üretim sermayenin üretim, dolaşım ve değişim hareketinin önünde frenleyici engel olur; ve de üretim ve dolaşım yasaları altüst olur.

Şu apaçık bir şey ki, üretici güçlerin gemlenmemiş gelişmesinin yol açtığı üretimin sınırsız gelişimi ile, gerekli geçim araçlarının sınırları içine hapsedilmiş gerçek üreticilerin sınırlı tüketimi arasındaki çelişkidir aşırı üretime yol açan şey. Yoksa Kongre belgelerinde iddia edildiği gibi “talep çerçevesinde” ya da “toplumun taleplerini kontrol” ederek “talep orantılı” bir üretim değildir gerçekleştirilmekte olan. Toplumun ilerlemesiyle birlikte, emek üretkenliğinin muazzam artışı üzerinden kapitalizmin üretim kapasitesinin inanılmaz ölçüde büyümesi bir yanda, yaşam düzeyi sermaye tarafından asgari sınırlar içinde tutulan milyarlarca emekçinin dar sınırlar içine çekilen ödeme gücü öte yanda –işte budur aşırı-üretime temel sağlayan şey. Bu da talep orantılı üretimi daha başından dışlar.

Ve dahası: kapitalist üretim sürecinin işleyişi doğası gereği; doğrudan üretim koşullarıyla bu üretimin gerçekleştirilmesi koşulları özdeş olmadığı ya da artı-değerin üretildiği koşullarla onun gerçekleştirildiği koşulların özdeşsizliği bile “talep orantılı” bir üretimi daha başında olanaksız hale getirir.

Bütün bunlara es geçilebilir mi? Kongre belgelerindeki talep orantılı üretim türünden yaklaşımların, yani onu işin esasına yerleştirmesinin, Marksizm’le, Marks’ın Kapital’deki tahlilleriyle değil, olsa olsa Hilferding tezleriyle ilişkisi kurulabilir.

Denilebilir ki, tekellerin varlığı örgütlü ve planlı bir üretime belli ölçülerde de olsa, hiç dayanak oluşturmadı mı? Kesinlikle ve elbette. Ama bu yeni olmadığı gibi, Kongre belgelerinde iddia edildiği gibi talep orantılı üretimi esas hale getirecek ölçüde olmadı ve olamazdı da.

Peki nasıl?

Marks’ın Kapital’in birinci cildinin Kapitalist Birikimin Genel Yasası başlığı altındaki 25. bölümde sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesini incelediği yerde, günümüzdeki tekelleşmeye temel oluşturan son derece de-

ğerli malzeme var. Sermayenin merkezileşmesini çözümlendiği yerde kapitalizmin günümüzde alacağı tek elci biçime daha birkaç elli yıl önceki bu çözümlenmesinde ışık tutuyor. Merkezileşme ve tekelleşme ilişkisini şöyle açıklıyor o derin gözlemlerinde:

“Belli bir sanayi kolunda eğer buna yatırılmış bulunan bütün bireysel sermayeler, tek bir sermaye halinde kaynaştırılırsa, merkezileşme en son sınırına ulaşır. Bir toplumda bu sınıra ancak, bütün toplumsal sermayenin, ya tek bir kapitalistin ya da tek bir kapitalist şirketin elinde toplanması halinde ulaşılmış olunur.” (K. Marks, Kapital, 1. cilt, 25. bölüm, s. 644)

Marks'ın bu gözlemine dördüncü Almanca baskıda bir not düşen Engels, *“En son İngiliz ve Amerikan tröstleri, bu hedefe hiç değilse tek bir sanayi kolunda bütün büyük girişimleri, pratikte tek el sağlayacak şekilde şirketler halinde birleştirmeye çalışarak ulaşmak istemektedirler”* der.

Nitekim, Kapital'in 3. cildinde, Marks, sabit değişmeyen-sermaye ve döner değişmeyen-sermaye ilişkisi ve fiyat artışlarını incelediği yerde, kartelleşmeye yol açan etmenleri hammadde bağlamında şöyle açıklar:

“Hammaddelerin pahalılaştığı dönemlerde sanayi kapitalistleri el ele vererek üretimi düzenlemek için birlikler kurarlar. 1848'de pamuk fiyatlarının yükselmesi üzerine, örneğin Manchester'de ve gene İrlanda'da keten üretiminde böyle yapmışlardır.” (Marks, Kapital, 3. cilt, 6. bölüm, s. 109)

Demek ki, Marks ve özellikle de Engels'in yaşadığı sonraki yıllarda, tek bir sanayi kolundaki sermayeler birleşip tekelleşmişlerdi. Ancak bunlar henüz ilk girişimlerdi ve yeterince yaygın da değildi. Fakat bu gelişme, Marksizm'in kurucuları döneminde uzak bir görüşlülükle çözümlenmişti. Engels tröstlere dair, Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm adlı eserinde şu parlak değerlendirmelerde bulunmuştu: *“Belirli bir ülkedeki sanayiye belirli bir dalındaki büyük üreticiler, bir 'tröst'te, üretimi düzenlemeyi amaç edinen bir birlikte birleşir. Bunlar, toplam üretim tutarını belirler, onu aralarında bölüşür ve böylelikle önceden saptanmış satış fiyatını zorla kabul ettirirler. Ama bu tür tröstler, işler kötüleşir kötüleşmez, genellikle dağılmaya eğilimlidir, ve işte bundan ötürü, birliğin daha çok yoğunlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Söz konusu sanayiye tümü, tek bir dev anonim ortaklığa dönüşür; iç rekabet, yerini bu tek ortaklığın iç tekeline bırakır. Bu, 1890'da İngiliz alkali üretiminde böyle olmuştur. Söz konusu üretim, şimdi, 48 büyük fabrikanın bir ortaklıkta birleşmesinden sonra 6.000.000 İngiliz liralık bir sermaye ile ve bir tek plana göre yönetilmektedir.”* (Engels, Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm, Marks Engels, Seçme Yapıtlar-3, s. 172)

Demek ki, sermayenin merkezileşmesi kartellerle, tröstlerle en üst se-

viyesine ulaşır ve bunlar, sanayiın bir tek dalındaki üretimin düzenlenmesini üstlenerek tüm bir toplumsal üretimi kontrol altına alırlar. Kapital, 3. ciltte de düştüğü bir başka dipnotta Engels, *“bütün üretim alanlarında üretimi ve dolayısıyla da fiyatları ve kârı düzenlemek üzere fabrikatörlerin kurdukları tröstler”*in üretime getirdikleri düzenin kendi içinde düzensizlik öğelerini içerdiğinin saptamaktadır; ve bu, günümüz için oldukça önemlidir. Aynı saptamanın Marks tarafından verilmiş bir çözümlemesi de Kapital’de bulunur. Döner değişmeyen sermaye öğelerinin fiyatının yükseldiği dönemlerde sanayi kapitalistlerinin kendi aralarında üretimi düzenlemek için kurdukları birliklerin diyor Marks, *“...bu yakın dürtü sona erip de ... ‘en ucuz piyasadan satın alma’ şeklindeki genel rekabet ilkesi yeniden hüküm sürmeye başlar başlamaz, arzın düzenlenmesi tekrar ‘fiyatlara’ bırakılır.”* (Marks, Kapital, 3. cilt, 6. bölüm, s. 109)

Ne ki biz biliyoruz ki, Marks döneminde yaygın ve egemen olmayan karteller kapitalizmin emperyalizm aşamasında artık egemen bir iktisadi güç olarak ortaya çıkacaklardı. Zira sermayenin yoğunlaşmasının götüreceği yer tekdelden başka bir şey olamazdı: **Karteller, tröstler ve sendikalar**. Biz Engels’in araştırmalarından biliyoruz ki, İngiliz ve Alman demir sanayilerinde uluslararası karteller daha o yıllar kurulmuşlardı.

Anlaşılır ki, kartelleşme üzerinden bir yandan merkezileşme son sınırına, doruğa çıkıp, üretimi örgütleyerek toplumsal üretim anarşisine belli bir çekidüzen verirken, öte yandan, bu düzen “düzensizliğin düzeni” olarak yine sermayenin karşısına dikilmede gecikmez. Engels’in söylemiyle, kapitalistlerin kendi aralarında, üretimi düzenlemek için kurdukları tröstlerin işleyişi ancak normal zamanlara özgüdür. Bu kardeşçe paylaşma, bu “enternasyonal” kardeşliğin kapitalist biçimi, yerini, karşıtına, düşmanca kardeşliğe bırakır:

“Söylemeye gerek yoktur ki, bu denemeler ancak, ekonomik ortamın nispeten elverişli olması halinde uygulanabilir. İlk fırtınanın bunları altüst etmesi ve üretimin mutlaka bir düzenlemeye gereksinmesi olmakla birlikte bu iş için kapitalist sınıfın hiç de uygun olmadığını tanıtlaması kaçınılmazdır. Bu arada tröstlerin küçük balıkların büyük balıklar tarafından daha büyük bir hızla mideye indirilmesini sağlamaktan başka bir görevleri olmayacaktır.” (Engels’in dipnotu, Marks, Kapital, 3. cilt, 6. bölüm, s.110)

Şunu biliyoruz ki, tekel, bugün çok büyük ağırlığa sahip olarak, *“emperyalizmin en derin ekonomik temeli”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt 5, s. 101) halini almıştır. Ve tekellerin kendileri üretimin örgütlenmesine kendilerine göre bir düzen vererek, üretim miktarından satış miktarına, oradan krediye ve oradan da kâr paylarına vb. dek anlaşma içine girerek tüm üretim üzerinde fena

halde hükümdar hale gelmişlerdir. Ne ki, Marks ve Engels'in daha bu birliklerin rüşeym aşamasında gördükleri şey, yani üretime getirdikleri düzenin yanında **rekabetten kaynaklanan kendi iç çatışmaları** bugün yalnızca bütünüyle doğrulanmakla kalmadı; bu genel bunalım döneminde daha da keskinleşir hale geldi. Bunlar bir yandan üretime çekidüzen vererek toplumsal üretimdeki anarşiye karşı belli roller üstlenirken, öte yandan kendi iç çatışmalarını da bu sürece taşıdılar.

Marks ve Engels'te tekellerin üretimin düzenlenmesinde, satış koşulları ve fiyatlarda, kârda vb. üretime düzen getirdiklerini daha kapitalizmin serbest rekabetçi biçiminin henüz esas olarak tekelci biçime evirilmediği ama onun gözeneklerinden uç verdiği dönemde derin bir uzak görüşlülükle dile getirmişlerdi.

Fakat şu da bir gerçek ki, bugün dev tekelci birlikler hammadde kaynaklarını yerinde denetim altına alabilmekte ve onların denetimi ve gözetimini ellerinde bulundurarak, üretimi, satış koşullarını, üretim miktarını, vade sürelerini, kâr ve fiyatı vb. kontrol edebilmektedirler. Tröstleri alın: Bireysel üretim örgütlenmesi bu yolla tekil olmaktan çıkar ve bir tröstün kontrolündeki örgütlenmeye dönüşür. Bunlar çeşitli üretim türlerini bir tek örgüt içinde birleştirerek, geçmişin dağınık, plansız ve bir düzene bağlı olmayan üretimin anarşik karakterine bu tek örgüt içinde son verirler.

Lenin'in sözleriyle, *"Karteller satış koşulları, ödeme vadeleri vs. üzerine anlaşmalar yapıyorlar. Pazarları aralarında bölüşüyorlar. Üretilecek ürünlerin miktarlarını saptıyorlar, fiyatı belirliyorlar. Kârları çeşitli işletmeler arasında bölüşüyorlar vs."* (Seçme Eserler, Cilt 5, s. 29)

Tekellerin günümüzde aldıkları biçim ne olursa olsun, merkezileşme ne düzeye çıkarsa çıksın, tekellerin üretimin düzenlenmesine verdiği biçim ne derece gelişkin olursa olsun, üretim planı bunalımsız yürümez ve tekellerin tekellerle, emperyalizmin emperyalizmle, mali sermayenin mali sermayeyle mücadelesi içinde, tekeller, düzen içinde düzensizliğin ana rahmi olmaktan kurtulamazlar.

Evet kapitalizmin emperyalizm aşamasında tekelci kapitalizmin üretim anarşisine bir yandan son veren örgüt biçimlerinin ortaya çıkması ve dolayısıyla rekabetin yerini tekele bırakması ama öte yandan, bir yanda son bulan rekabet ve anarşinin bir başka cephede daha fena halde patlak verdiği bu üretim tarzının karakteristik bir özelliğidir. Ve biz biliyoruz ki, üretimi birleştiren tröstler, aynı zamanda da üretim anarşisini ve sermayenin baskısını artırarak kapitalizmin çelişme ve uzlaşmazlıklarını daha da gererek yeğinleştirirler.

Tam da burada bir ara parantez açmalıyız: Emperyalizm üzerine Finans Kapital gibi önemli bir kitap yazan (bu kitap önemli ve değerli olmakla birlikte

bir takım yanlışları da içermektedir) Rudof Hilferding gibileri tekellerin ekonomiye verdiği belli bir çeki düzenden “örgütlü kapitalizm” gibi saçma bir teori üretmeyi de ihmal etmediler. Ve biz biliyoruz ki, **karteller üzerinden geliştirilen “örgütlü kapitalizm” tezi, kapitalizmin “çöküş teorisi”ni yadsır.** Bu teze göre, gelişen kapitalizm, yani onun emperyalist aşamasında tekellerin üretime getirdiği düzen, onun ekonomik alandaki çelişme ve uzlaşmazlıklarını bertaraf ederek çöküşünü önler.

Özellikle, emperyalizm aşamasındaki onun eşitsiz ve sıçramalı gelişim yasaı, bu anarşi ve rekabeti daha da derinleştirir. Marks demişti ki, sermaye, sermayeler olmadan var olamaz; ve bunlar da ancak rekabet içinde var olabilirler -tekelci sermayeler de olsa. Günümüzdeki gelişmeler de bunu yeterince doğrulamaktadır. Tekeller, bir yandan gelişmeyi daha ileri taşıyıp üretimin geniş ölçüde toplumsallaşmasını doruğa vardırıırken, öte yandan kendi içinde gitgide çürümekten de kurtulamazlar; finans kapitalin tekeller üzerinden getirdiği örgütlü üretim, her genişleme ve saçılmada örgütsüzlüğü yeniden üretmeden yol alamıyor, alamaz da. Bu anlamda Lenin’in ötelere yan kılınan şu sesi isabetli bir değerlendirme olarak kalmaya devam eder: *“Kapitalistlerin birliklerinin gelişmesinden bağımsız olarak, tekelci kapitalizmin her ülke içinde serbest rekabeti ortadan kaldırma çabalarından bağımsız olarak... tekel ...bütünlüğü içinde bütün kapitalist üretimin kaotik niteliğini güçlendirir ve şiddetlendirir.”*

Tekellerin üretimin örgütlenmesine getirdiği her düzen, toplumsal üretimdeki anarşiye bir çekidüzen verse de, tekelci kapitalizm kendi gelişmesi içinde dünya ekonomisindeki çelişkileri ve çatışmaları, düzensizliği ve kaosu yalnızca daha geniş bir alana taşımakla kalmaz ama aynı zamanda bunları daha da güçlendirir. Tekelci kapitalizmin dünya pazarına dayalı sistemi, üretime örgütlü bir karakter verdiği her adım, yeni bir plansızlık ve anarşinin temelini atarak ancak var olabilir. Tekellerin egemenliği döneminde üretime getirilen belli bir düzen ne ekonomik süreçlerdeki plansızlık ve anarşiyi yok edebildi ve ne de rekabet mücadelesini bu sürecin dışına sürebildi. Her şey karşıtıyla eyerli kaldı. Zira, **sermayeler rekabet eder.**

Ama biz gene de sürdürelim. Hem de Marks’ın son derece önemli bir çözümlenmesiyle.

Genişleyen yeniden-üretim için görelî bir aşırı-üretim temel koşuldur. Kapital, İkinci ciltte, sabit sermayenin yerine konulması konusunu işlediği yerde, kapitalist yeniden-üretim biçiminin ortadan kaldırılması durumunu inceleyen Marks diyor ki; *“Bu, ancak, sürekli bir görelî aşırı-üretim ile karşılanabilir. Bir yandan, doğrudan gerekli olandan fazla üretilmiş belli bir miktar*

sabit sermaye bulunması gereklidir; öte yandan ve özellikle, doğrudan yıllık gereksinimlerden fazla bir hammadde vb. ikmali bulunmalıdır (bu, özellikle geçim araçları için geçerlidir). Bu tür bir aşırı-üretim, toplumun kendisine ait maddi yeniden-üretim araçları üzerinde denetim sahibi olması demektir.” (Marks, Kapital, 2. cilt, 20. bölüm, s. 496)

Ve bundan da kapitalizm açısından şu parlak sonuca gidiyor: *“Ama, kapitalist toplumda bu, bir anarşi ögesidir.”*

Bir yanda yığınla alım ve öte yanda aynı biçimde bolca satım birbirinden bağımsız olarak değişime girer ve böylece meta para karşılığı değişilir ve para da meta karşılığı ve bu sürecin sürekli yenilenmesi, dolaşımın en başta gelen ögesi olur. Alım ve satımlar arasındaki denge ancak soyut olarak varsayılır ve gene biz biliyoruz ki bu denge üretimin kendine özgü niteliği dolayısıyla ancak rastlantısal olabilir ve anarşi içinde anarşi ile işleyen sermayeye dayalı bir üretimde de bu rastlantısal öge kesinti, duraklama, dalgalanma ve bunalım olasılıklarını potansiyel olarak her daim içinde taşır.

Bunalımdan başışık, zorluklardan arınmış, pürüzsüz ve düz bir orana dayalı üretim akıl dışıdır ve pratikte saçmadır. Plansızlık tabanına dayalı, yani herkesin kendisi için ürettiği bir toplumda, yani toplumun kendi üretken güçlerini ve üretim araçlarını toplumun gereksinimlerini karşılamaya yönelik bir plan dahilinde gereken ölçü ve derecede dağıtmadığı bir toplumda, varsayılan teorik oranın sürekli olarak bozulması ve yeniden kurulması dışında bir yol yoktur.

Anlaşıyor ki; Kongre belgeleri, kapitalist üretim sürecini ve bu arada ortaya çıkan kartelleri ve onların üretim üzerindeki rollerini ne tarihsel anlamı içinde kavrayabilmiş ve ne de işin iliği ve özü olan şeyi, yani kartellerin düzen içinde düzensizliğin, bu üretim tarzının kaotik niteliğini kavrayabilmiştir. Ve bu durum da onları “örgütlü kapitalizm”, planlı üretim tezine ve bu arada kapitalist üretimi, kapitalist üretim tarzının astarı olan şeyden, üretim anarşisinden başışık işleyen bir noktaya dek götürerek Marksizm’den koparmıştır.

Haklarını teslim edelim ki, “üretim anarşisinin tamamen ortadan” kalkmadığını da söylemektedirler; bu bile başlı başına bir şey. Bütün bunlardan sonra “talep orantılı üretimle” ifade etmek istediğimiz şey, dünya üretiminin yüzde seksenini kontrol eden tekellerin, “pazarın kapasitesini ve talebini daha yaygın bir şekilde kontrol edip ve geçmişe oranla daha çok planlı ve denetimli bir üretim yapmakta olduklarıdır” (s. 23) cümlesinin hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Bu cümle “üretimin önemli oranda talep orantılı” oluş yargısı ve “bu durumda üretim anarşisinin tamamen ortadan kalktığı” yargısıyla zaten boşa çıkararak ne anlatmak istediği belirsiz bir “yama”

gibi durmaktadır belgelerde. Kaldı ki bu bile başlı başına üretim anarşisinin yerini planlı üretime bıraktığının lehine MKP'nin bize verdiği güçlü bir kanıttır. Denilebilir ki, üretim anarşisinin tamamen ortadan kalkmamasından onun tali duruma düştüğü sonucu çıkartılamaz. Bu da çürük bir sav olur. Çünkü, kapitalizmi egemen hale getiren MKP, nasıl ki, "... *yarı-feodal üretim ilişkisi tamamen ortadan kaybolmayıp sadece baş çelişme durumu olmaktan çıkmıştır*" (s. 93) tespitindeki "tamamen ortadan kaybolma", esas olmama anlamına geliyorsa, aynı şekilde üretim anarşisinin tamamen ortadan kalkmaması da esas olmama, yani tali hale gelmekten başka anlama gelmez.

Bu en hacimli başlığı bitirirken (en hacimli çünkü, bu sorun Marksist ekonomi politiğin en temel çizgisidir), MKP'nin bu sorunla dolaysızca bağlantılı şu çelişmesini de anımsatalım: Serbest rekabet noktasında Lenin'e eleştiri yöneltirken diyorlar ki; Lenin yoldaş tekel aşamasıyla birlikte serbest rekabetin giderek etkisini yitireceğini ifade etmişti; ne ki gelişmeler tersini göstermiştir. (s. 25)

Eğer durum buysa, yani sizin söylediğiniz gibi serbest rekabet tekel karşısında önemini yitirmemişse, serbest rekabet bütün hızıyla sürüyorsa, tekeller arasında ekonomik planda süren bu rekabet savaşı, Marks gibi konuşmak gerekirse; ancak "meta fiyatlarının ucuzlatılmasıyla verilir". (Kapital, 1. Cilt, s. 643) Pazarı ele geçirmenin yolu budur. Ve bu genişleyen yeniden üretimin doğasıyla da uyumludur. Öyleyse bu demektir ki, geniş ölçekli üretimin daha büyük oranda verilmesi, aşırı üretim demektir; bu da üretimin anarşik karakterine varır; planlı ya da orantılı üretimi dışlar. Silahınızı kendinize çevirmiş bulunuyorsunuz.

Gördük ki, MKP, emperyalist sistemdeki değişiklik adına, Lenin'in sözleriyle, "*tüm kapitalist düzenle bağıntısından koparılmış olguları yüzeysel biçimde genelleştirerek*" Marksizm'in açık ve anlaşılır bir çarpıtılması örneğini bize veriyor. Değişiklik çizgilerini bulması gereken yerde değil, başka yerde, plansızlık ve rastlantı üzerine inşa edilmiş üretimde, sistemin yapıdığı üretim anarşisinde aramakla, Marksist bakış açısından bütünüyle koparak ve de Mao'nun sözleriyle; "*Marksizm'in temel ilkelerini ve evrensel doğrularını inkar*" ederek ve böylece kapitalizmin çelişkilerini körelterek revizyonizm batağına yuvarlanmıştır. MKP bilmelidir ki; "ekonomik ilişkilerin tek düzene uymaksızın geliştiği gerçeğine dayanan" kapitalist üretim anarşisi, yerini "talep orantılı" "bir üretim örgütlenmesine" bırakamayacağı Marks'ın kanıtlanmış bilimsel tahlilidir. Öyle anlaşılıyor ki, Marks'ın anıtsal eseri MKP için kapağı hiç açılmamış kitap olarak kalmıştır.

2-) Serbest rekabetçi kapitalizm gerçekten geri mi geldi?

Kongre belgeleri iddia etmektedir ki; tekellerin dünyaya hakim olmasıyla birlikte *"serbest rekabet, uluslararası arenada çok uluslu tekeller arasındaki rekabete dönüşmüştür"* (s. 25) ve dolayısıyla, Lenin'in serbest rekabetin tekel aşamasıyla birlikte giderek etkisini yitireceği tezi tersi bir durum arz etmiştir, yani bu sorunda Lenin yanılmıştır. Devamla şöyle diyorlar: *"Lenin yoldaş tekel aşamasıyla birlikte serbest rekabetin giderek etkisini yitireceğini ifade etmesine rağmen, gelişmeler bunun tersini göstermiştir."*

MKP'nin durduğu yeri saptamak ve soruna nereden ve nasıl baktığını görmek bakımından dosdoğru Lenin'e başvurup, onun bu sorundaki özgün metnini birlikte okuyalım: *"Serbest rekabet, kapitalizmin ve genel olarak meta üretiminin temel özelliğidir; tekel, serbest rekabetin tam karşıtıdır; fakat bizzat serbest rekabet büyük üretimi yaratarak, küçük üretimi safdışı bırakarak, büyük işletmenin yerine daha büyüğünü geçirerek, kısacası, üretimin ve sermayenin yoğunlaşmasını tekelleri doğuracak kadar artırarak, gözlerimizin önünde tekel durumuna dönüşmeye başlamış ve karteller, sendikalar, tröstler ve banka oluşmuştur."*

Devamla: *"Bu arada tekellerin içinden çıktıkları serbest rekabeti yok etmediklerini, onun üstünde ve yanında var olmaya devam ettiklerini, böylece de son derece keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yol açtıklarını görüyoruz."*

Nihayet: *"Tekel, kapitalizmden, daha yüksek bir düzene geçiştir."* (Seçme Eserler, Cilt 5, s. 90)

Lenin'in tekelci kapitalizm ya da emperyalizm çözümlenmesi çok yalın ve tartışmaya ya da MKP'nin sözcükleri kötüye kullanmasına meydan bırakmayacak denli ikna edicidir. Tekel serbest rekabetten çıkıp gelmiştir ya da serbest rekabeti geride bırakan yeni bir aşamadır kapitalizmin gelişmesinde. Eğer böyle olmasaydı, emperyalizm diye bir tanıma gerek kalmazdı. Tekel, kapitalizmin gelişmesinin ürünüdür; üretim ve sermaye ne denli yoğunlaşırsa, bu gelişme de o denli çabuk tekele götürür. Yani tekelci kapitalizm, serbest rekabetin geride bırakıldığı yeni bir aşamadır kapitalizmin tarihinde. Kapitalizmin ana çizgilerinin gelişmesi üzerinden varılan bu aşama, tekel öncesi serbest rekabetçi aşama aşağı yukarı 1876 yılında tamamlandı.

Nasıl ki, kapitalizmden feodalizme doğru, onun iktisadi çizgilerine doğru geri dönüş imkansızsa, kapitalizmin tekelci aşamasından bir önceki daha geri aşamaya varılması iktisadi evrimleşme çizgisine varması o denli imkansızdır. Çünkü, tekel, şimdiki kapitalizmden, yani serbest rekabetçi kapitalizmden bir sonrakine, daha yüksek düzene geçiştir. MKP yüzeysellikten

mustarip olduğu ve Marksizm'i özümseyemediği için bu gerçeği görmede tókezliyor. Ekonomik açıdan emperyalizm, kapitalizmin gelişmesindeki en yüksek aşamadır der Lenin. Genişleyen yeniden üretimin devasa boyutlara vararak serbest rekabetin yerini tekele bırakmasıdır bu; yani, yeni bir aşamadır kapitalizmin tarihinde. Bu neyle ifade eder kendini: dev bankaların mutlak kudretinde, tröstlerde ve birliklerde; hammadde kaynaklarının kapatılmasında, banka sermayesinin birikiminde vs. ve dahası "Her şey ekonomik tekele dayanır." Evet Leninizm'in bildik tezleridir bunlar; bunları yok sayabilir miyiz? Elbette hayır!

Ama dahası var: Serbest rekabetçi kapitalizmin siyasi üstyapısı demokrasiye; tekelci kapitalizmin siyasi üstyapısı ise gericiliğe denk düşer. Evet bunlar Marksizm'in Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm makalesinde Lenin tarafından saptanmış gerçekler.

Tekeller arasındaki sürüp giden iktisadi rekabet mücadelesi üzerinden serbest rekabetçi kapitalizm döneminin geri geldiği sanısına varıyor Kongre belgeleri. Oysa Lenin doğru dürüst incelenseydi; onun Kautsky ile olan polemikliğini derin bir kavrayışla ele alabilseydi, Lenin'in bu polemikte kullandığı şu cümleye sırtını dönemezdi: *"Tekelleri yarattıktan sonra olanaksız hale gelen serbest rekabet"*. (S. E., c. 5, s.115)

Evet tekelleri yarattıktan sonra eski aşamanın yeniden geri gelmesi olanaksızdır. Serbest rekabetin bağrında tekeller bir kez doğduktan sonra eskiye dönüşün olamayacağı gerçeğidir bu. Ama bu durum Lenin'in döne döne izah ettiği gibi tekellerin tekellerle, emperyalizmin emperyalizmle, sermayenin sermayeyle mücadelesini ya da rekabetini katiyen dışarda bırakmaz.

Ne demişti yukarıdaki uzun metinde Lenin? Serbest bir çeviriyle şunu: Tekel serbest rekabetten doğar ama bu rekabeti yok etmez; bu kez rekabet, tekeller arasındaki rekabet biçiminde son derece keskin, şiddetli çatışmalara, sürtüşmelere yol açar. Bu, serbest rekabetçi kapitalizme geçiş değildir; tekeller arasındaki pazar mücadelesidir. Bu Lenin'in saptadığı gibi; *"serbest rekabetin himayecilik ve sömürge bağımlılığına karşı mücadelesi değil, emperyalizme karşı emperyalizmin, tekele karşı tekelin, mali sermayeye karşı mali sermayenin mücadelesidir."* (S. E., c. 5, s. 116) Ve dolayısıyla, Lenin'in sözleriyle: *"Kapitalist birliklerin gelişmesinden bağımsız olarak, tekelci kapitalizm her ülke içinde serbest rekabeti ortadan kaldırma çabalarından bağımsız olarak ... tekel ...bütünlüğü içinde bütün kapitalist üretimin kaotik niteliğini güçlendirir ve şiddetlendirir."*

Demek ki, Lenin'in vurguladığı gibi emperyalizm çağında, tekelci kapitalizm döneminde emperyalist ülkeler arasında ya da tekeller arasında re-

kabetin son bulacağını söylemek kapitalizmi çelişme ve uzlaşmazlıklardan arındıran Kautskycilik olur.

Bu, serbest rekabetçi aşamanın geri geldiği gibi yorumlanabilir mi? Bu, serbest rekabetin yeniden tekellerin yerini aldığı anlamına gelebilir mi?

Gelişmeler, Lenin'in çözümlerinin tersini göstermemiştir; tam aksine bu gelişmelerden ve Lenin'in emperyalizm teorisinden MKP gerekli derisi çıkartamamış ve onu anlamada tökezlemiştir; hem de dünyadaki yeni gelişmeleri "çözümlmek" adına ve hem de emperyalist sistemde yaşanan yeni gelişme adına.

Son bir nokta: MKP, bir yandan Lenin'in serbest rekabet noktasında yanlış olduğunu iddia ediyor, yani serbest rekabetin gerilemediğini, geliştiğini söylüyor, öte yandan da tekelliliğin vardığı boyut üzerinden planlı bir üretimin esas hale geldiğini savunuyor. Bunlar çelişkili ifadeler. Eğer serbest rekabetçilik işin esasına oturmuşsa, bu, planlı üretimin önündeki en büyük engel demektir. Çünkü bilinir ki, üretime az çok çekidüzen veren süreç, serbest rekabetin değil, tekellci aşamanın ürünüdür. Eğer bu konuda Lenin yanıldı dersiniz, bu demektir ki, sizin tekeller üzerinden üretim anarşisini tali plana iten tezinizin altındaki gerekçeyi kendiniz çekip almış olursunuz. Bu da belgelerde sık sık görülen çelişkilerden bir başkası..

3-) Borsalar konusunda Lenin yanıldı mı?

Kongreye göre, bir "etkisini yitirmek" sorunu, bir dar görüşlülük daha var Lenin'de; o da borsalar sorunu. Şöyle diyor belge: *"Aynı şekilde borsalar da, Lenin yoldaşın tespitinin tersine etkisini yitirmek yerine yasal dev kumarhaneler biçiminde, daha da etkin hale gelerek milyarlarca insanın emeklerini sömüren araçlara dönüşmüşlerdir."* (s. 25)

Bu, Lenin'i anlamamaktır. Onun özgün metnini dilediği gibi yorumlamak ya da yazarının yazdıkları hakkında şaşılacak ölçüde bilgisiz olmak demektir. MKP'nin yaptığı gibi Lenin'in Emperyalizm kitabında burjuva iktisatçıların yorumlarını değerlendirdiği yerde borsaya dair söylenenlerden yola çıkarak böyle bir iddiada bulunmak Lenin'i çarpıtmak demektir. Eğer bu çarpıtmak olmasaydı 1919 yılında, yani Emperyalizm kitabını yazdıktan birkaç yıl sonra şunları yazmazdı:

"Peki öyleyse, kapitalizm yerini emperyalizme bıraktığı zaman, yani tekellci kapitalizm-öncesi, yerini tekellci kapitalizme bıraktığı zaman, bu açıdan değişen şey nedir, diye sorulabilir?"

(Değişen şey-ç.) yalnızca hisse senetleri borsasının gücünün artışıdır. Çünkü mali-sermaye, banka sermayesiyle, kaynaşmış olan en yüksek, tekellci dü-

zeydeki sanayi sermayesidir. Büyük bankalar hisse senetleri borsasıyla kaynaşır ve onu içine emer. (Emperyalizm hakkındaki yazın, hisse senetleri borsasının gerileyen rolünden, ancak her dev bankanın bizzat bir hisse senetleri borsası oluşu anlamında gerileyen rolünden söz eder.)” (Lenin, Marksizm’in Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, s. 54-55)

Bundan daha açık bir tahlil olabilir mi? Bu borsaların etkisini yitirdiği biçiminde yorumlanabilir mi? Tam aksine birkaç yıl önce Emperyalizm kitabındaki yoruma getirdiği açıklıktır.

Dahası var. 11 Temmuz 1919 tarihinde de MKP’yi yalanlarcasına şöyle diyor Lenin: Sermayenin gücü her şeydir, *borsa her şeydir.*” (Lenin, Marks Engels Marksizm, s. 303)

Başlangıçta kapitalistlerin birbirlerinin birikmiş sermayelerini alıp götürdüğü ve artı-değerin el değiştirdiği yer olan borsa; zamanla, hisse senetli şirketler vb. temelinde “üretim yönetim merkezi” ve geçmişteki emeğin sömürülüşünün ürünü olan artı-değerin borsa dolandırıcılarının amaçlarına hizmet ettiği alan haline geldi. Burada mülkiyet, hisse senedi biçiminde işlem görmektedir. El değiştirerek hareket eden, metaların kendileri değil onlar üzerindeki mülkiyet haklarıdır.

Şu bir gerçek ki, serbest rekabetçi kapitalizmin başlangıcındaki borsanın rolüyle sonraki aşamadaki rolü ve nihayet tekelci aşamadaki rolü aynı değildir. Ve hatta günümüzde borsanın ekonomi üzerindeki tayin edici etkisiyle, daha Engels döneminde ya da Engels’in sözleriyle 1865 yılından sonraki rolü, yani onun “kapitalist üretimin en seçkin temsilcisi halini almıştır” dediği dönemdeki tayin ediciliği arasında bile fark var. Marks ve Engels’in eserlerini kafasındaki raflara öylesine büyük bir ustalıklıca dizen Lenin’in, Marks ve Engels’in söz konusu değerlendirmelerinden habersiz olduğu söylenebilir mi ya da bu değerlendirmeler es geçilebilir mi?

Marks’ın Kapital’ini (söz konusu olan üçüncü cilttir) yayına hazırladığı sıralarda Engels, borsanın, Marks’ın kitabını yazdığı dönemdekinden daha büyük bir rol üstlendiğini söyleyerek “Borsa” başlığı altında bu ciltte bir ek yapar. İşte bu bu rolün önemini vurguladığı o bölümden pasajın tamamı:

“Ama kitabın yazıldığı 1865’ten beri, bugün borsaya, önemli ölçüde artan ve sürekli büyüyen bir rol yükleyen bir değişiklik olmuş, sınıai ve tarımsal tüm üretimin, tüm ticaretin, ulaştırma ve iletişim araçlarının olduğu kadar değişim işlevlerinin de borsa yöneticilerinin elinde toplanmasına doğru bir gelişme görülmüş, ve böylece, borsa, bizzat kapitalist üretimin en seçkin bir temsilcisi halini almıştır.” (Kapital, Üçüncü Cilt, s. 794)

Evet, bu gelişme bugün devasa boyutlara ulaşarak borsayı hem bozulmanın

kalbi hem de ekonominin yönetici merkezi haline getirmiştir. Borsa izlenmeden herhangi bir ekonomik ve mali soruna doğru bir bakış açısı getirmek artık imkansızdır. Borsa, hem ekonominin ve hem de “gazino kapitalizminin” yönetim merkezi ve pusulası halini almıştır.

Ama borsa tam bir kumarhanedir de. Gazino kapitalizminde başka türlü-sü de düşünülemez. Çünkü borsa, mülkiyetin karşılığı olan ya da burjuva basınının da sıkça kullanıldığı gibi “mal ve hizmetleri” temsil eden hisse senedi, tahvil, bono, türev finansal varlıklar gibi “değerli” kağıtların sayısız ölçüde ve akıl almaz bir hızla alınıp satıldığı “sanal para-servetin” (Karl Marks, Otuzuncu bölüm, Para-sermaye ve Gerçek Sermaye I, Kapital, Üçüncü Cilt, s. 424) sürgün verdiği bir tür “gazino kapitalizmi”, örneği görülmemiş bir tür kumarhanedir. Mülkiyet haklarının el değiştirmesi ve hareketi, değerli kağıtlar üzerinden işlem gördüğünden, bu el değiştirme ve hareket, bu arenada, sonu gelmez bir kumar ve sahtekarlık niteliğine bürünerek yol alıyor. Ve ayrıca burada oluşan servet, sanal bir servet, hayali bir sermaye olarak vücut bulur. Anlaşılır ki, burada hareket eden şey, gerçek sermaye değil, yalnızca onun kağıt üzerindeki kopyalarıdır. Ve temsil edilen şey gerçek sermaye değil, var olmayan hayali bir sermayedir.

Lenin bu gerçeğin ve sonraki gelişmelerin vardığı boyutu dikkate aldığı içindir ki, biralakım borsanın önemini yitirmesinden bahsetmeyi, tam aksine borsa için “*borsa her şeydir*” demiştir.

4-) Tekeller ihtiyaçlarını karşılamayan ulusal pazarlar nedeniyle zorunlu olarak dünya pazarına yöneliyormuş!

Kongre belgelerinde deniyor ki; “*Tekellerin ihtiyaçlarını karşılamayan ulusal pazarlar nedeniyle, tekeller zorunlu olarak dünya pazarlarına*” yöneliyor. (s.17)

Bu başlık bağlamında soru şudur: sermaye dış pazara neden gereksinim duyar?

Birincisi, daha yüksek kâr elde etmek için; ikincisi, üretimi sarmal halkalar halindeki sınırsız genişletme amacıyla; üçüncüsü, sermayenin doğasında verili olan rekabet nedeniyle.

Önce Marks’ın Kapital’deki çözümlmelerine kulak verelim: “*Sermaye eğer dışarıya gönderiliyorsa, bu, mutlaka içerde kullanılmadığı için değil, dış bir ülkede daha yüksek bir kâr oranı ile kullanılabildiği içindir.*” (Kapital Üçüncü Cilt, s. 226)

Şimdi de Lenin’i: “*Kapitalizmin bir dış pazara olan gereksinmesi, hiçbir zaman ürünün iç pazarda gerçekleştirilme olanaksızlığıyla açıklanamaz.*” (Rusya’da Kapitalizmin Gelişmesi, s. 512)

Buradaki "ihtiyaç" kelimesi işin esasıdır ve bu "realizasyon sorunuyla" da doğrudan bağlantılıdır. Eğer kastedilen realizasyon sorunu iç pazarda gerçekleştirilemez; yani MKP gibi konuşmak gerekirse "tekellerin ihtiyaçları" iç pazarda karşılanamazsa, yani toplam toplumsal ürünün gerçekleştirilmesi dış pazar olmaksızın olanaksızdır demek isteniyorsa bu, Marksizm'in yeni bir çarpıtılmasıdır.

Demek ki burada sorun realizasyonun gerçekleştirilmesi sorunudur. Bu içte mi; dışta mı gerçekleştiriliyor? Bu sorun Marks'ın iktisadi teorisinin önemli bir kilit taşıdır ve üstelik Kapital'in ikinci cildinin de temel temasıdır. Marks'ın tüm teorisi içinde önemli bir yer tutan bu sorun, toplumsal sermayenin yeniden üretimi sorunudur ve aynı zamanda sistemdeki krize de ışık tutan temeldir. Burada sorun, toplam toplumsal ürünün hem değer (değişmeyen sermaye, değişen sermaye ve artı-değer) ve hem de doğal biçimi (üretim araçları ve tüketim maddeleri, özellikle ihtiyaç maddeleri ve lüks eşya) açısından nasıl yerine konacağı, gerçekleştirileceği yani realize edileceği sorunudur.

Marks sonrası Rosa ve başkalarının yanılıklarının biri tam da buradadır; onun, Rosa'nın Sermaye Birikimi adlı kitabında yazdıklarıdır. Lenin'in Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı kitabında dile getirdiği de budur.

5-) Kapitalizmin krizleri sorunu

Kongre belgelerinde deniliyor ki; "*Kapitalist üretim ve paylaşımın bir sonucu olarak, kapitalist sistemin krizleri de, geçmişe oranla daha da artmış durumdadır.*" (s.26)

Belgeler, sık sık yinelediği "daha da artmış", "yeni gelişmeler", "nitel gelişme" gibi sözcüklerle tezlerine daha büyük bir anlam yüklemeye çalışıyor ama, bu durum işi bir santim bile ileri götürmüyor. Bu bir yana, belgelerde krize dair yukarıda söylenenler gerçeğin çarpıtılmış bir sunuluşudur. Daha Engels döneminde, krizler, Marks döneminkinden farklılaşmış ve Engels bunu uzun uzadıya açıklamıştır. Dolayısıyla, belgelerin yeni döneme ilişkin bir saptama olarak sunduğu yargının en az yüz elli yıllık bir tarihi var.

Öyleyse kapitalizmin krizleri hakkında Marksizm'in bakış açısı nedir? Bu sorunda Marksizm'in kriz hakkındaki tarihi malzemesine kısa bir göz atarak, belgelere eleştiriyi, Marksizm'in tarihinin kendisinin yapmasına bırakıyoruz.

Kapitalist sistemin kaçınılmaz bir unsuru olarak krizler, sermaye ile birlikte dünyalılaştı. Başlangıçta her on, sekiz, beş ve giderek daha kısa aralıklarla "dönemsel olarak geri gelen" kapitalizmin ekonomik krizleri; sonraları görünüşleri, biçimleri ve çevrim sıralaması değişerek ve karmaşıklaşarak, uzayarak ve düzensiz hale gelerek kapitalist yeniden-üretim sü-

recinin süreğen bir unsuru haline geldi. Ve öyle ki, onlar, artık, kapitalist düzenin gölgesiydi.

Krizin nedenleri aynı kalmasına karşın, onun biçimleri ve görünüşleri ve de döngüleri Marks'ın yaşadığı dönemlerdekinden farklılık arz ediyor. Altı çizilmesi gereken genel çerçeve budur. Bu, Marks sonrası klasiklerin de ortak görüşüdür. Bu konuda, gerilere, Engels dönemine dek uzanarak, soruna ustaların bakış açısını ve özellikle de bu konuda en kayda değer yargıları dile getiren Marks'ın en yakın yoldaşı Engels'in değerlendirmelerinin neler olduğunu tek tek ele alalım.

Engels'in kriz hakkında geniş değerlendirmeleri var. Ancak, biz, tüm değerlendirmeleri içinde en çarpıcı olan birkaçı ile yetinelim. Bu değerlendirmelerden ilki, Kapital, Birinci Cildin, İngilizce Baskıya Önsöz'ünde, 5 Kasım 1886 tarihine ait; ikincisi, 20 Ocak 1886 yılında, Bebel'e yazdığı bir mektupta yazdıkları; üçüncüsü, Kapital, Üçüncü Cilt'in Otuzuncu Bölümündeki bir dipnotta yazdıklarıdır. Bunun tarihi de, Kapital, Üçüncü Cildin Engels tarafından yazıldığı tarihtir; yani 1894 yılı. Tartışmamıza ışık tutacak bu değerlendirmelerin nasıl yapıldığını öğrenmek için Engels'i adım adım izleyelim.

Birincisi, Kapital, Birinci Cilde yazdığı İngilizce Önsöz'de yazdıklarıdır:

"Üretici güç, geometrik oranla arttığı halde, pazarlar olsa olsa aritmetik oranla büyüyor. 1825'ten 1867'ye kadar durmadan yinelenen onar yıllık durgunluk, gönenç, aşırı üretim ve bunalım dönemleri, gerçekten ömrünü tamamlamış gibi görünüyor; ama yalnızca bizi devamlı ve süreğen bir depresyonun bataklığına bırakmak için. Özlemle beklenen gönenç dönemi gelmeyecek; bunu haber veren belirtileri görmemizle bunların ufukta kaybolmaları bir oluyor." (Engels, İngilizce Baskıya Önsöz, Kapital, Birinci Cilt, s. 39)

Demek ki, Marks döneminin, periyodik olarak geri gelen kriz dönemleri, artık tarih olmuştur ve yeni dönemde, yerini, süreğen bir depresyona bırakmıştır. Kapitalist çevrimin döngüleri değişmiş, refah dönemleri geri gelmek üzere yaşamın kenarında kalmıştır. Kapitalist sistemin gönenç dönemlerinin ömrü olabildiğince kısalarak, yerini, uzun süreli durgunluk ve sürekli bir krize terk etmiştir.

İkincisi, Kapital, Üçüncü Cilde düştüğü uzunca dipnotta söyledikleridir:

"Bir başka yerde de değiştiğim gibi ... son büyük genel bunalımdan beri burada bir değişiklik olmuştur. Daha önceki on yıllık döngüleriyle, devresel süreçlerin had biçimi, yerini -çeşitli sanayi ülkelerinde çeşitli zamanlarda yer alan- işlerde nispeten kısa ve hafif bir iyileşme ve nispeten uzun ve kararsız depresyon arasında değişen, daha kronik ve daha uzun süreli biçimlere bırakmış görünmektedir." (Engels'in Otuzuncu bölüme düştüğü 8 nolu dipnot; Marks, Kapital, Üçüncü Cilt, s. 433-434)

Demek ki, 1867 yılındaki büyük krizden sonra, dünyada meydana gelen derin değişimlerden dolayı, Marks döneminde ortaya çıkan bunalımı üreten ortam ve bunalımı geliştiren olanakların altındaki toprak önemli ölçüde kaymış ve dolayısıyla, bunalımın biçimi, sıralaması ve görünümü yeni koşulların ve etmenlerin ışığında değişmiştir. Düzenli aralıklarla, on ya da sekiz yılda ortaya çıkan bunalım, yeni dönemin yeni unsurları üzerinden artık değişmiş ve yerini, uzun süreli ve kronik bunalım içinde, kısa süreli ve güdük bir gönenç dönemlerine, Engels'i yinelemek gerekirse, işlerde nispeten kısa ve hafif iyileşme, nispeten uzun ve kararsız bir depresyon arasında değişen daha kronik ve daha uzun süreli biçimlere bırakmıştır.

Ve, üçüncüsü, 1866 yılında August Bebel'e yazdığı bir mektupta söylenenlerdir:

"Eski toplumun varoluşu açısından, on yılda bir gelen bunalım dönemlerine oranla, çok daha tehlikeli bir döneme girdik." (Engels, Engels'ten Berlin'deki August Bebel'e; Londra, 20 (-23) Ocak 1866; Marks Engels, Seçme Yazışmalar 2, s. 205)

Demek ki, kapitalizmin çevrim sıralamasının geride bırakıldığı yeni süreç, kapitalizm açısından hem daha karmaşık ve hem daha vahim duruma işaret ediyor.

İşte, Lenin'in kısa ve öz değerlendirmesi:

"Tek tek krizlerin biçimleri, sıralaması, görünüşü değişti, fakat krizler kapitalist düzenin kaçınılmaz bir unsuru olarak kaldı." (Lenin, Marksizm ve Revizyonizm makalesinden, Seçme Eserler, Cilt 11, s. 483)

Demek ki, kapitalist ekonomiden ayrılamayan krizler, Marks sonrası düzensizleşti, çevrim döngüsü değişerek farklılaştı.

Ve işte Mao'nun aynı konudaki yargıları:

"Kapitalist toplumda İkinci Dünya Savaşı'ndan beri görülen bunalımlar, Marks'ın yaşadığı günlerin bunalımlarından farklıdır. O zamanlar bunalımlar genel olarak, her yedi veya on yılda bir baş gösteriyordu. İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan 1959'a kadar geçen on dört yılda, üç tane bunalım baş gösterdi." (Mao Zedung, Seçme Eserler VI, sayfa 248)

Ve nihayet demek ki, Marks sonrası bunalımlar farklılaşmıştır ve üstelik çevrim döngüsü giderek kısalmış ve düzensizleşmiştir.

Tüm bunlardan çıkaracağımız toplu sonuç şudur ki; gelişmeler tam da bu doğrultuda ilerlemiş ve hatta kapitalist ekonominin çevrimi bütünüyle düzensizlikle sürmektedir. Krizler yalnızca kapitalist ekonominin bir unsuru, bileşeni ya da parçası olarak kalmamış ama aynı zamanda süregelen bir karakter de kazanmıştır. Bundan kapitalist ekonomik düzenin hiç nefes ala-

mayacağı anlamı değil, gönenç dönemlerinin giderek daha seyrek ve yetersiz, depresyon dönemlerinin daha sancılı ve kesin geçeceği anlamı çıkarılmalıdır. Bundan kapitalizmin uzun süreli genel bir kriz içinde, bu krizle birlikte yol almak zorunda kalacağı sonucu çıkarılmalıdır. Engels'in sözünü ettiği gibi, kısa süreli hafif iyileşme ile uzun süreli ve kararsız depresyon arasında gelip giden kronik ve daha uzun süreli krizler artık kapitalist sistemin süregelen ve değişmez bir özelliği olmayı sürdürecektir.

Hala Engels'in sözünü ettiği gönenç dönemi gerçek anlamda geri gelebilmiş değil; kapitalizm hala duraklama ve depresyondan kendisini bütünüyle kurtarabilmiş değil ve sınai çevrim, bunalım ve duraklama evresinde çakılı kalmış gibi. İşlerde hafif ve kısa süreli iyileşme, bulutlu havada zaman zaman kendisini gösteren güneş kadar etkili olabiliyor. Sistemin ekonomik havası bir türlü güneşli günlere varamıyor.

Demek ki, kapitalizmin uzun süreli gelişimini ifade eden II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası otuz yıllık "altın yılları"nı kapitalizmin gelişmesinde bir parantez sayarsak, genel gidişat Engels'in sözleriyle uyumludur: işlerde nispeten kısa ve hafif bir iyileşme ve sonra uzun ve kararsız depresyon arasında değişen daha kronik ve daha uzun süreli bunalımlar bu dönemin tipik özelliğidir.

Sermayenin yoğunlaşmasının ve merkezileşmesinin gitgide durdurulamaz biçimde doruklara çıktığı ve tekelci kapitalizmin her yana egemen hale geleerek tüm üretimi kontrol ettiği bir durumda, tekel, kapitalizmin gelişmelerini daha da eşitsiz hale getirerek büyüttü ve üretimin bilimsel uygulaması halini bütünüyle alması da ekonominin çeşitli dalları arasındaki dengesizliği ve uyumsuzluğu genişlettiği için bunalım bu yeni dönemde çok daha kesin hale geldi.

Demek ki, kapitalist sistemin krizleri daha Engels döneminde başlayarak kısa aralıklı ve hatta "devamlı ve süregelen bir depresyon" biçimini almıştı. Peki MKP'nin söylediklerinde yeni olan, "geçmişe oranla artmış" olan ne? Şunu söyleselerdi anlaşılırdı: Son on yıllarda mali krizler, ekonomik aşırı üretim krizlerinin önüne geçti; sıklıkla yaşanan; mali krizlerdir. Bunlar birçok durumda aşırı-üretim krizlerini açığa çıkarsa da -tıpkı 2008 krizinde olduğu gibi.

MKP sık sık övgüyle sarıldığını sandığı Kaypakaya'nın yıllar önce, daha 1970'li yıllardaki şu isabetli tespitinden öğrenmesini bilememiştir:

"İkinci Dünya Savaşı'nda şartlar değişti. ... Emperyalist sistemin dönemsel buhranları sıklaştı ve şiddetlendi." (Kaypakaya, Seçme Yazılar, s. 429)

6-) Emperyalizmdeki nitel değişmeler!

Şöyle diyor belge: *"Kapitalist üretim tarzı, ilişkileri, artı-değer gibi esasları*

da özde değişmese de yeni gelişmelere bağlı olarak önemli farklılıklar göstermektedir.” (s.19)

Ve ekliyor: “Özde değil; aynı öz üzerinde tarihsel koşullara bağlı olarak ortaya çıkan bu gelişmeler analiz edilerek hatalı yaklaşımlardan kopmak zorundayız.” Daha ileride “yeni nitel bazı değişiklikler”in de ortaya çıktığını şöyle izah ediyor:

“Kapitalizmin, emperyalizmin temel çelişmesi üretimin toplumsallığıyla şahsi mülk arasındaki çelişmedir. Bugünde değişmeyen içerik-öz budur. Ancak emperyalizm, sadece nicel değil belli nitel değişmelerde göstermektedir. Ulusal tekeller yerini çok uluslu tekellere bırakmış, merkezileşme ve yoğunlaşma yeni nitel bazı değişiklikler ortaya çıkarmıştır.” (s. 249)

Nedir kapitalist üretim sistemi temelinde artı-değerde meydana gelen önemli farklılıklar? Şu son derece önemlidir ve Marks tarafından birkaç elli yıl önce ortaya konmuştur. Marks demiştir ki, büyük sanayi mevcut üretim sürecini son ve değişmez biçim olarak görmez; bu bakımdan onun teknik temeli devrimcidir; bu, önceki üretim tarzlarının tutuculuğuyla temel farkıdır da. Büyük sanayi kimyasal süreçler, makineler ve diğer yöntemler üzerinden yalnızca üretimin teknik temelinde sürekli değişikliklere yol açmakla kalmaz, ama aynı zamanda bununla koşutluk halinde işçilerin görevlerinde, emek sürecinin toplumsal bileşiminde de değişikliklere yol açar.

Marks, bu değişmelerin artı-değerde de önemli farklılıklara yol açtığını hiçbir zaman iddia etmedi. Üretimin yoğunlaşması ve merkezileşme artı-değerde bir değişikliğe varmaz. Uluslararası tekeller ya da günümüzde ulaşılan ulus ötesi üretim ve çok uluslu tekeller artı-değerdeki değişikliğin ya da önemli bir farklılığın unsurları olamazlar. Çünkü Marks saptamıştır ki; emek sürecinin teknik koşullarındaki “köklü değişiklikler” bile değişen ve değişmeyen sermaye arasındaki “temel ayırım üzerinde en ufak bir etki yapmaz” (Kapital Birinci Cilt, s. 226); yalnızca, bunlar arasındaki *nicel değişiklik oranını* değiştirir ve dolaşısıyla, aralarındaki nicel bölünme oranlarını; o kadar.

Bu şu anlama gelir; toplumun ilerlemesiyle eşanlı olarak, nispi artı-değer yöntemlerindeki dev adımların yol açtığı emek üretkenliğindeki artış ya da gerekli emek zamanının son derece kısalması gibi gelişmeler artı-değerde önemli farklılıklara yol açamaz. O, her zaman işçinin ödenmemiş emeğine sermaye tarafından el konulması olarak kalır.

Emek üretkenliğindeki tüm gelişme, bir tek şeye gelip dayanır: gerekli emeği azaltma, artı-emeği çoğaltma -ödenmemiş emek. Dahası: Kapitalist üretim sürecinin genişlemesi ve gelişmesiyle birlikte düşük bileşenli sermaye yüksek bileşenli sermaye haline gelirler. Bunun, daha az değişen sermaye, daha

çok değişmeyen sermaye, daha az işçi, daha çok hammadde ve makine kullanımını anlamına geleceği açıktır. Bu, bu üretim tarzının kendi niteliğinden ileri gelen bir durumdur. Ne bu tarzın kendisinde ve ne de emek ile sermaye arasındaki temel ilişkide ve dolayısıyla artı-değerde nitel bir değişikliğe yol açar.

Marks'ın bu denli açık bilimsel tahlillerine karşın, MKP'nin artı-değerdeki önemli farklılıktan söz etmesi anlaşılır olmaktan uzaktır. Yıneliyoruz; artı-değerdeki değişiklik ya da önemli farklılık nedir? Bunu çözüme görevi MKP'nin omuzlarında. Marks'ı yok saymadan bunu çözemeler.

Diyorlar ki, emperyalizm nicelik yanında bazı nitel değişmeler de göstermiştir. Ulusal tekeller, yerini çok uluslu tekellere bırakmış; merkezileşme ve yoğunlaşmada bazı nitel değişiklikler ortaya çıkmıştır. Nedir merkezileşme ve yoğunlaşma?

Marks Kapital üçüncü ciltte tahlil etmiştir ki, merkezileşme, var olan sermayelerin dağılımındaki değişiklik üzerinden ya da onların nicel gruplaşmalarındaki değişmeler üzerinden birçok sermayenin birkaç büyük sermaye haline gelmesi ya da birleşmesidir. Ya da birçok kapitalistin birkaç kapitalist haline dönüşmesidir. Yoğunlaşma ise, büyük boyutlu üretime verilen bir başka addır der Marks.

Yoğunlaşma ve merkezileşmede nitel değişmeden değil, yoğunlaşmanın vardığı olağanüstü gelişmeden söz edilebilir. Yani geniş ölçekli ya da genişleyen üretimin daha büyük oranda verilmesi olayıdır sorun. Bu da kapitalizmin doğasında var.

Burada soru şudur: Ulusal tekellerin yerini çok uluslu tekellere bırakması nitel bir değişme midir? Yoksa yoğunlaşmanın vardığı boyut mudur? Çok daha önemlisi; çok uluslu tekellerin ortaya çıkması yeni bir şey midir? Yoksa bunlar daha tekelci aşama sürecinin tamamlanmasından sonra mı ortaya çıktılar?

Ulusal tekellerin yerini uluslararası tekellere bırakması yeni bir olay değildir. Bilinmelidir ki, ulusal tekellerin yerini çok uluslu tekellere bırakması ne son yılların ne son on yılın ve ne de son otuz yılın sorunudur. Bu, kapitalizmin tarihinde "altın yıllar" olarak adlandırılan döneme ait bir gelişmedir.

Ana hatlarıyla bu tarihsel gelişme çizgisini izlersek: Daha Marks ve Engels döneminde sermayenin doğası gereği ya da üretim ve sermayedeki yoğunlaşma ve merkezileşme, tekelci birlikleri doğurma eğilimlerini ortaya çıkardı ve Engels'in Amerikan ve İngiliz sermayesi örneklerine yaslanarak verdiği örneklerden anlaşılacağı gibi tek tek de olsa tröst türü tekeller belirmeye başlamıştı bile. Hem de, "*bütün üretim alanlarında üretimi ve dolayısıyla da fiyatları ve kârı düzenlemek üzere*" (Engels'in Kapital'e ara ek olarak dipn-

otu; Kapital, üçüncü cilt, s. 110; 16. dipnot) kurulan “tröstler” aracılığıyla. Ne ki bu henüz rüşeym aşamasıydı. Yıl 1900'lere vardığında ve bu eşğin hemen üzerindeki birkaç yılda ortaya çıkan bunalımın ardından 20. yüzyılın hemen başında serbest rekabetçi kapitalizm, üretimdeki yoğunlaşmanın sonucu olarak tekel aşamasına vardı. Lenin'in çözümlediği gibi bu gelişme 1912 yılına dek dev adımlarla ilerledi. Ve öyle ki, bu gelişme çizgisi, 20. yüzyılın başında Lenin'in sözünü ettiği “*süper tekel*”lerin (Seçme Eserler 5, s. 71) ortaya çıkmasına yolu açtı.

Lenin “*Ve sermaye ihracı arttığı ve en büyük tekel birliklerinin yabancı ülkeler ve sömürgelerle ilişkileri ve 'nüfuz bölgeleri' genişlediği ölçüde, 'doğal olarak' aralarında dünya ölçüsünde daha çok anlaşma yapılması, uluslararası kartellerin oluşması gündeme geldi*” diyor ve devam ediyor; “*Bu, sermaye ve üretimin: evrensel yoğunlaşmasında yeni bir aşama, daha öncekilerle karşılaştırılmayacak kadar yüksek bir aşamadır. Bu süper tekelin nasıl oluştuğunu görelim.*” (Lenin, S. E, c. 5, s. 70-71)

Görülüyor ki Lenin tarafından “süper tekel” adı verilen “uluslararası kartellerin oluşması” yeni bir olay değildir. Lenin bu süper tekelin nasıl oluştuğunu görelim dedikten sonra elektrik sanayindeki kartelleşmeyi 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında kapitalizmin en tipik örneği olarak inceler. Emperyalizm incelemesinde, “*özel tekellerle devlet tekellerinin nasıl iç içe geçtiklerini*”ni (s.76) açıklar.

Sonraları, yani yukarıda sözünü ettiğimiz “altın yıllarda”, yani II. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan üç-beş yıl sonraki dönemden başlayıp 1973'lerdeki petrol krizi diye anılan kapitalizmin krizine dek geçen süre içinde uluslararası tekeller bu kez de çok uluslu süper tekeller biçiminde örgütlenirler ve gelişme burada durmaz, tüm dünyaya hükmeden birleşik mega tekelleri yaratan süreç son yirmi yılda günümüzün gerçeği halini alır. Kapitalizmin tarihindeki bu gelişmelerin 1970'li yıllardan sonraki Keyneşçiliğin terki ve Friedmancı piyasa modeli politikaların (neo-liberalizm) benimsenmesiyle ve gene son yirmi yılda ortaya çıkan çok uluslu birleşik mega tekellerin Doğu Avrupa ve Rusya'daki modern revizyonizmin yıkılış unsurlarıyla beslendiği ve bu koşullarla dolaysızca ilişkili olduğu anlaşılır olsa gerektir.

Bu şu anlama gelir; birincisi, Kongre belgelerinde, emperyalizmdeki bu gelişmeler, yani çok uluslu tekellerin ortaya çıkışı yeni bir şeymiş gibi lanse ediyor. Oysa çok uluslu tekellerin en az 50-60 yıllık bir tarihi var. İkincisi, bu gelişme bile emperyalizmde yeni nitel bir gelişmeye tekabül etmez. Lenin, zaten “*Tekel, kapitalizmden, daha yüksek bir düzene geçmiştir*” (S. E. Cilt 5, s. 90) diyerek, bu yeni aşamayı ya da kapitalizmdeki bu nitel gelişmeyi (ama ancak bazı

çizgileriyle; yoksa emperyalizm, kapitalizmin temel özelliklerinin gelişmesidir der Lenin) ifade etmiştir; süper tekeller ya da “uluslararası karteller” üzerinden. Bunların 50-60 yıl önce, uluslararası tekellerin iç içe geçerek çok uluslu tekel- lere dönüşmesi, işin özünde bir değişikliğe yol açmaz ve emperyalizmde yeni nitel bir sıçrama olarak çıkmaz karşımıza. Zira, gelişme ya da merkezileşme ve yoğunlaşma kapitalizmin gelişmesinde yeni bir düzene geçiş olarak karteller çizgisinde kalır. Lenin dönemindeki uluslararası karteller, son yarım yüzyıl ön- cesinde yerini giderek çok uluslu kartellere bırakmıştır, hepsi bu!

Kongre belgeleri, günümüzün yeniliğiymiş gibi sergilediği bu geri ve yü- zeysel değerlendirme üzerinden, *“ortaya çıkan bu gelişmeler analiz edilerek hatalı yaklaşımlardan kopmak zorundayız”* diyor. Yani güncel emperyalizm analizinde “yeni bir şey yok”.

Sahi “birleşme ve merkezileşme”yi sermaye bağlamında yan yana kul- lanmak da ne demek? Merkezileşme, zaten, iktisadi görüş açısından sermaye grupları arasındaki nicel birleşmeye verilen addır.

Belgelerin sözünü ettiği “tek dünya tekeli trendine doğru” ilerleme eğili- mi ise, gerçekleşme imkanını elbette bulmayacaktır. Marks Kapital’de çö- zümlemiştir ki; *“Bu süreç, eğer merkezci olanın yanı sıra, sürekli olarak mer- kezden uzaklaştırıcı bir etkiye sahip ters yönlü eğilimler bulunmasaydı, çok geçmeden kapitalist üretimi yıkımla yüz yüze getirirdi.”* (Kapital, üçüncü cilt, s. 218-219)

Ya da Lenin’in Buharin’in Dünya Ekonomisi ve Emperyalizm kitabına 1915 yılında yazdığı Önsöz’de yazdığı gibi:

“Evrimin, istisnasız bütün işletmeler ve devletleri içine alan dünya çapında tek bir tröstün kurulmasına doğru gittiği şüphesizdir. Ama evrim, o şartlar- da öyle bir ritimde, öyle antagonizmalar, çatışmalar, alt üst oluşlar içinde - ve yalnız ekonomik değil, aynı zamanda siyasal, ulusal, vs.- yürümektedir ki, ulusal mali sermayelerin evrensel bir ‘emperyalizm ötesi emperyalizm’ ya- pısında birleşmelerinden önce, tek bir dünya tröstünün kurulmasına vakit kal- madan, emperyalizm kaçınılmaz biçimde yok olup gidecek ve kapitalizm ken- di karşısına dönüşecektir.” (s. 20)

Sanırız; *“kapitalizmin mekanizmaları rutin bir nicel artma azalma şeklin- de gitmiyor. Tarihsel koşullara göre biçimleniyor, nicel ve nitel değişiklik gös- teriyor”* gibi cümlelerle, MKP III. Kongresinin, teoriyi ayağına doladığı gö- rülmüştür. Şu bir gerçek ki; kapitalizmdeki yeni aşama olarak tekeli kapitalizm de yerinde saymıyor; geliyor, genişliyor ama bu gelişme, onda nitel bir sıç- rayışı ifade edecek bir noktaya gelip dayanmamıştır. Bu bakımdan MKP’nin teo- risine dayanak yapmaya çalıştığı şey gerçek dayanaklarından mahrumdur.

EKONOMİK YAPI TAHLİLİ

III. Kongre’de vardıkları sonuç şudur: Yarı-feodal üretim ilişkileri ve tarzı egemen olmaktan çıkmış, yerine, kapitalist üretim ilişkileri egemen hale gelmiştir. Belgelerdeki özgün sözcüklerle sunarsak şöyle diyorlar: “... *ülkede egemen olan yarı-feodal üretim ilişkileri ve üretim tarzındaki çözülme derinleşmiş, yarı-feodal üretim ilişkileri ve üretim tarzı egemen olmaktan çıkmıştır. ... Kapitalist üretim ilişkileri ve dolayısıyla kapitalist üretim tarzı egemen üretim ilişkisi ve biçimi olarak sistemin niteliğini belirleyen esas durumundadır.*” (s. 91)

Hiç şüphesiz bu konu, ancak istatistikî bilgileri Marksist ekonomi politiğin bakış açısından ele alınarak yeterli bir açıklık kazanabilir. Ve gene hiç şüphesiz ki ekonomik yapı tahlili istatistikî bilgilerin biçimsel değil, doğru bir değerlendirmesi ve de geçmiş tarihsel deneyimlerin hesaba katılarak ele alınmasını da kuvvetle gerekli kılar. Çok daha önemlisi elde edilen tarihsel ve güncel verilerin MLM ışığında “üretken” olarak yani “teorik olarak” tüketilmesini gerektirir.

Sosyo-ekonomik yapı gibi, devrimimiz için yaşamsal bir sorun hakkında bir sonuca varılırken üzerinde durulması gereken bazı temel noktalar var. Bunlar atlanarak yapılacak bir tahlil, kuru istatistikî bilgilerden, onların tek yanlı cımbızlanmasından ve yanlış yorumundan başka sonuca varamaz.

Nedir bu noktalar?

Birincisi; modern ekonomi-politik ve bu arada Marksist ekonomi-politik, kendi ekonomik teorilerini dolaşım, dolaşım ve tüketim süreçleri üzerine değil, üretim süreçleri üzerine inşa eder.

İkincisi; Özne, kendisinin doğru değerlendirmesini, kendi tarihini hesaba katarak arayıp bulur. Böylece de, tarihte, feodalizmin tasfiyesinin iki hal tarzına asla kendisini kapalı tutmaz. En azından bunların sonuçlarından öğrenir ya da onu “üretken” biçimde yani “teorik olarak” tüketir. Ve eğer “iç başkalaşım” “yukarıdan çözüm”se, bu nasıl oluyor da ulusal kapitalizmin değil, “komprador” kapitalizmin egemenliğine götürüyor. Çünkü tarihteki bütün “iç başkalaşım”lar “ulusal” kapitalizme çıktı.

Üçüncüsü; Rusya örneği göz önüne alındığında Lenin’in Rusya’da kapitalist gelişmenin “yönünü” doğru görmelerine karşın, “anını” doğru görmediklerini ve dolayısıyla 1900’lerde içine düştükleri hatayı, 1907 yılında düzelterek; “*tarım sisteminde eskinin kalıntılarına karşı mücadele kısmi görevinin yerine, tüm eski tarım sistemine karşı mücadele görevini önümüze görev olarak koymak zorunda oluşumuzdan ibarettir*” dediği dönemde Rusya, iktisadi olarak hangi çizgileri taşıyordu sorusunun yanıtı tarihin bize bıraktığı bir tec-

rübe olarak son derece önemlidir. Ve dahası; Lenin kapitalizmin gelişme derecesini gereğinden fazla abarttıklarını bizzat kendisi açıklar ve bu da incelenmeye değer bu konudur. Acaba neden abartıldı?

Dördüncüsü; Kapitalist Rusya'da, 1905/1906 devrimi döneminde değil, 1917 Şubat döneminde de değil, 1917 Ekim'inde, yani tam da proleter sosyalist devrim sırasında, Lenin, kendi tarım programını bırakıp Sosyalist-Devrimcilerin tarım programını, hem de hiç değiştirmeden kabul eder ve uygular. Ve başarılı da olunur. Bu da ders alınması gereken tarihsel deneyim olarak öğretici olsa gerektir. Ve neden bu programı uyguladı?

Beşincisi; Rusya'da demokratik devrimden sosyalist devrime geçişi sağlayan koşul neydi? Bu sorunun yanıtı da önemli ve anlamlı.

Tüm bunları da hesaba katarak diyebiliriz ki, MKP III. Kongresi bu konuyu eczacı tartısı hassaslığıyla değil, üstün körü ele alarak son derece önemli olan burjuva istatistikleri içinde boğmuş ve yeterli açıklığa kavuşturamamıştır. Bu böyle olduğu içindir ki, bir sonraki başlıkta göreceğimiz gibi, bundan hareketle vardığı sonuçlar ne eskiden tam kopmak ve ne de yeniye tam tutunmak gibi bir yolu seçerek arada kala kalmış ve bu zor durumuna gerekli çözümlü bilimsel sosyalizmin denenmiş teorisinde bulamayınca da, MLM'e "katkı" üzerinden "sosyalist halk savaşı stratejisi" gibi yavanlıklarda arayarak, kendisini gülünç duruma düşürmüştür.

Burada feodalizmin iki hal tarzı sorunu, Marks'ın Kapital'de ve Lenin'inse bir dizi makalesinde özel olarak eğildiği bu konu, ekonomik yapı tahlilinde anahtardır. Eğer elinizdeki anahtar yanlışsa, doğru kapıyı açamazsınız.

Nedir feodalizmdeki iki hal tarz ve Marksizm'in tarihi bu soruna nasıl bakmıştır? Bu son derece önemli konunun yeterli bir dikkatle ve kuvvetle MKP'nin ilgi alanına girmemesi şaşırtıcıdır; şaşırtıcıdır zira sosyo-ekonomik yapı araştırmasında dayanılması gereken temeldir bu. MKP bu konuda tezlerini destekleyecek kanıt bulamayınca bu sorunu hasıraltı etmekle işin içinden sıyrılmışa benziyor. Bu konunun, MLM tarihinde son derece önemli bir yer tutan bu konunun ayrıntılı bir biçimde ele alınması açacağımız kapı için gerçek bir anahtar olacağından konuyu daha yakından ele alalım istiyoruz.

Baştan alalım:

Prusya usulü hal tarzı ve köylü usulü hal tarzı, tarımda feodalizmin ya da aynı anlama gelmek üzere ortaçağ mülkiyet ilişkilerinin yok edilmesinin iki ayrı yoludur. Birincisine en iyi örnek Almanya ve Rusya, ikincisine en iyi örnekse Amerika, İngiltere ve Fransa'dır.

Lenin tarafından "Prusya yolu" ve "Amerikan yolu" olarak adlandırılan bu iki yoldan birincisine, Lenin, Prusya usulü hal tarzı ya da Prusyavari gelişme

yolu, "yukarıdan çözüm", "reform yolu" derken; ikinci yol içinse, köylü usulü hal tarzı, Amerikanvari gelişim yolu, "aşağıdan çözüm", "devrim yolu" gibi tanımlamalar kullanır. Lenin, farklı tarihlerde yazdığı makalelerinde bu farklı nitelermeleri kullanmış, ancak en çok kullandığı tanım, birincisi için "Prusya yolu", ikincisi içinse "Amerikan yolu" ya da "devrim yolu" kavramlarıdır.

"Prusya usulü hal tarzı"; ortaçağ mülkiyet ilişkilerinin ya da kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin ya da feodalizmin bugünden yarına bir hamlede ve hemen tasfiye edilmesiyle değil, adım adım, acı dolu bir burjuva gelişmeyle ve çok yavaş yürüyen bir süreçle ilerleyerek kapitalizme uyumlu hale getirilmesi yoludur. Bu hal tarzında toprak beyliği iktisadının "iç başkalaşımı", bir öncekinden bir sonrakine, emek-hizmetinden kapitalizme geçişin temelidir. Demek ki, bu gelişim tipinde aslaolan, iç başkalaşımdır.

"Köylü usulü hal tarzı" ise, ortaçağ mülkiyet ilişkilerinin ya da kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin ya da feodalizmin bugünden yarına bir hamlede bir devrimle yıkılması, parçalanması, tasfiye edilmesi yoludur. Bu, hızlı ve özgür bir gelişme yoludur. Bu hal tarzında bir öncekinden bir sonrakine, emek hizmetinden kapitalizme geçişin temeli, toprak beylerinin topraklarına köylüler yararına el konulması, "zoralımdır". Demek ki, bu gelişim çizgisinde aslaolan da, büyük toprak sahiplerinin topraklarına zoralım uygulanmasıdır.

"Prusya usulü" hal tarzına babalık rolünü gören Prusya'dır. Dönemin Almanya'sı dükalıklara, prensliklere, krallıklara bölünmüş haldedir. Almanya küçük devletler halindedir ve bu durumun aşılması, dönemin, 19. yüzyılın 60-70'li yıllarının en önemli sorunu ve deyim yerindeyse Almanya'nın baş çelişmesidir. Zira, bu parçalanmışlık ve küçük devletler halindeki varoluş ve bölünme Almanya'nın kapitalist gelişmesi önündeki başlıca frenleyici engeldir. O yıllarda bu sorun üzerinden ulusal sorun, yani ulusal birleşme sorunu temel bir sorun olarak çözülmeyi beklemektedir. İşte tam da bu küçük devletlere bölünmüşlüğü Almanya'nın kapitalist yoldaki ilerlemesini engellediği bir dönemde bu sorunun nasıl çözüleceği sorunu en önemli sorun olarak ortaya çıkmıştı.

O dönem, 1860-1870 yılları arasında bu anahtar sorunun, ulusal birleşmenin nasıl ve hangi yolla gerçekleştirileceği sorunu tüm aciliyeti ile orta yerde duruyordu. Verili tarihsel koşullar küçük devletlere bölünmüş Almanya'nın birliğinin üç yoldan gerçekleşebileceğini gösteriyordu: Ya küçük devletlere parçalanmış Alman devletleri, en büyük askeri gücü oluşturan Bismark önderliğindeki Prusya egemenliği altında Prusya junckerler hükümeti tarafından, Engels'in deyimiyle "tepeden devrim" yoluyla bir tek Alman İmparatorluğu içinde "ulusal birlik" gerçekleştirilecek; ya bu birlik Avusturya önderliğinde

sağlanacak; ya da “tabandan devrim” yoluyla birleşik, demokratik merkezi bir Alman Cumhuriyeti yoluyla, burjuva-demokratik devrim yoluyla “ulusal birlik” sağlanacaktı.

Birinci durumda ulusal birlik Prusya önderliğinde gerçekleştirilecekti; ikinci durumda Avusturya Prusya’yı saf dışı ederek kendi önderliğinde; üçüncü durumda ise, bu birlik devrim yoluyla olacaktı. 1866-1871 dönemi burjuva-demokratik devrim için elverişli ve ideal koşulları sunmadığı için üçüncü yol, devrim yolu daha başından kapanmış demektir. Geriye Prusya ve Avusturya önderliğindeki yol kalıyordu. Bu yol için verilen mücadele, 1866 yılındaki Prusya-Avusturya savaşına yol açtı. Bu savaş, Almanya’nın ulusal birliğinin Avusturya’nın mı, Prusya’nın mı önderliğinde gerçekleşeceği amacına kilitlenmişti. 1866 yılı Prusya ile Avusturya arasında geçen savaşta güçsüz ve zayıf olan Avusturya büyük ve güçlü Prusya tarafından yenilgiye uğratılınca, birlik Prusya önderliğinde sağlandı ama ne ki Avusturya da birlik içinde yer almadan bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdürdü.

Nitekim, 1866 yılındaki bu savaştan sonra Prusya’nın egemenliğinde “Kuzey Almanya Birliği” kurularak birleşme gerçekleşecek ve Prusya monarşisi daha da güçlenmiş olacaktı. “Yeni Alman İmparatorluğu” ise, 1871 yılındaki Almanya’nın Fransa’ya açtığı savaşın Almanya lehine zaferle sonuçlanmasından sonra Prusyalı Junkerlerin egemenliğinde kurulacaktı. Bu birlikten sonra merkezleşmiş Almanya’da kapitalist gelişmenin yolu açılmış oldu; bu birleşme tabandan devrim yoluyla olmasa da.

Ancak şu da bir gerçektir ki; bu yol, ancak adım adım ama sancılı ve acı dolu bir ilerleyişle nihai sona erebildi. Bismark önderliğindeki “tepeden devrim”, Prusyalı toprak beyleri tarafından gerçekleştirildi. Böylece, Prusya’daki tarımın kapitalist gelişmesinin önündeki en temel engel aşılmış ve toprak beyleri uzun zamana yayılan bir süreçle, on yılların sonucunda kapitalist hale gelmiş oldular.

Bu, “iç başkalaşım” yoluydu. Eski toprak beyliği iktisadi yani Prusyalı büyük toprak sahiplerinin mülkiyeti salt kapitalist Junker iktisadi haline gelerek süreç tamamlandı. Prusyalı toprak sahipleri sınıfı tarafından tepeden gerçekleştirilen bu zorlu ve yavaş ilerleyen tedrici yolla kendisini junker kapitalist iktisada uyduran tarımdaki burjuva gelişim tarzına Prusyavari ya da Prusya usulü hal tarzı dedi; onun isminin tarihsel arka planı buydu.

Biliniz ki, gerek Marksizm’in kurucuları ve gerekse Lenin, Prusya önderliğinde yapılan “tepeden devrim”in geriletilmemesi, tam aksine, “tabandan devrim”le tamamlanması gereğine özel olarak işaret etmişlerdi. Şunu da anımsatmalıyız ki, “Prusya usulü” hal tarzı ya da “yukarıdan çözüm” dediğimiz şey,

her ne kadar tarımdaki kapitalist gelişme için bir ileri adımı oluşturduysa da, burada, Prusya çiftlik beyi mülkiyeti “tepeden devrim” tarafından parçalanıp tasfiye edilmedi; olduğu gibi ayakta kaldı ve dahası, özünde kapitalist olan Junker iktisadının temeli haline geldi. Ama şu da bir gerçektir ki, “tepeden devrim”e karşın, kapitalizm, feodal özelliklerinden birçoğunu koruyarak yarı-feodal çizgiler taşımaya ve kapitalizm öncesi sömürü biçimleri de korunarak uzunca bir süre devam etti.

Görülüyor ki, burada, Prusyalı büyük toprak sahipliği ile kendisini ortaya koyan toprak sahipliği iktisadını iç başkalaşım yoluyla kendisini salt burjuva-Junker iktisada dönüştürüyor. İç başkalaşım, angarya ekonomisinden kapitalist ekonomiye geçişin temelidir bu geçiş tarzında. Burada da tıpkı Rusya’da olduğu gibi, üstten kararnameleler çıkarılan bir takım yasalarla “serflik” ortadan kaldırılmış, ancak, köylülüğün büyük çiftlik beylerine olan bağımlılığı sürgit devam etmişti.

Prusya’da serflikin kaldırılış tarihi 1807’dir; ancak, köylülerin sırtına yüklenen bir dizi yükümlülükle köylüler toprak beylerine bağımlı kalmaya devam etmiştir. Bu yükümlülükler ancak on beş yıl sonra kaldırılabilirdi ve tıpkı Rusya’da olduğu gibi, bu dönemde, koşulların zorlayıcı baskısıyla topraksız kalan köylülerin toprakları Prusyalı toprak beylerinin eline geçti ve kapitalist karakter kazanan ve kapitalist hale gelen junkerlerin çiftliklerinin büyümesine gelişme olanağı sağladı. Ne ki, tıpkı Rusya’da olduğu gibi, burada ki burjuva-Junker kapitalist iktisatlarında bir önceki iktisadi sömürü biçimlerinin bir kısmı uzunca zaman varlığını korumayı sürdürdü. Prusya’da tarımdaki bu gelişim süreci Rusya’dakiyle aynı yolu izlediği ve tarihsel gelişimi de temel çizgilerde aynı olduğu için Lenin Rusya’da tarımdaki kapitalizmin gelişmesiyle olan bu paralellik yüzünden bu gelişim yolunu “Prusya usulü hal tarzı” diye tanımladı.

Burada son derece önemli olan şey, Prusyalı toprak sahibi sınıfının ya da daha dar anlamda Prusya çiftlik beyi mülkiyetinin “üstten devrim” tarafından *parçalanmadığı, tasfiye edilmediği* ve tam aksine ayakta kaldığıdır. Kapitalizm öncesi sömürü ilişkilerinin ifadesi olan iktisat, uzun ve sancılı bir süreçten sonra yavaş yavaş kapitalizme uyum sağladı ve böylece Prusya usulü hal tarzının kendisini kabul ettirmesinden sonra da kapitalizm öncesi sömürü ilişkileri, örneğin “çalışarak ödeme”, “borç köleliği” gibi feodal ilişkiler oldukça uzun bir süre kapitalist ilişkilerle iç içe yaşamaya ve ayakta kalmaya devam etti. Ve zamanla, “Junker” iktisadının temel tabanı haline geldi.

Lenin’in sözleriyle:

“Almanya’da ortaçağ toprak mülkiyeti biçimlerinin transformasyonu, de-

yim yerindeyse reformist biçimde yürümüş ve kendisini alışılmışa, geleneğe, yavaş yavaş Junker iktisatlarına dönüşen feodal çiftliklere uydurmuştur; aynı zamanda bu değişiklik kendisini angaryadan toprak kölesine ve büyük köylü olmaya doğru acılı bir geçiş yaşayan uyusuk köylünün geleneksel toprak parçasına da uydurmuştur.” (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 203)

Bu yola babalık rolü gören de Amerika’dır. Amerika’nın da Güney devletleri alanıdır. Bilindiği gibi Amerika o yıllarda, yani 19. yüzyılın ortalarına dek Kuzey ve Güney diye iki devletler birliği grubuna ayrılmıştı. Kuzey Amerika ile Güney Amerika farklı tarımsal gelişme özellikleri taşıyordu. Kuzey’de tümüyle özgür köylü iktisadı egemendi ve burada büyük toprak mülkiyeti yoktu; kapitalist gelişme içindedir bu alan. Dolayısıyla burada tarımda kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin iktisadi temeli yoktur. Çünkü burada feodalizm hiç yoktur ve özgür çiftçinin özgür ekonomisi, kapitalizme gelişme olanağı sağlıyordu. Ve dahası, Kuzey Devletleri’nde kırdaki kapitalist tarım, kentte ise kapitalist sanayi gelişmekteydi. Ve bu alanda sanayi burjuvazisi ve kapitalist çiftlikler vardı. Bu özgür ekonomi, Kuzey Amerika’da tarımdaki kapitalist gelişmenin temeliydi. Oysa Güney Amerika Devletleri’nde durum tümüyle farklıdır. Burada hem büyük toprak mülkiyeti ve hem de kölecilik egemen haldedir.

Dolayısıyla Kuzey Amerika Devletleri’nde, kapitalist gelişmenin önünde hiç bir frenleyici engel yokken, köleci sistemin ve büyük toprak sahiplerinin varlığı Güney Amerika’daki kapitalist gelişme için aşılmaz bir engel oluşturuyordu. Dahası, büyük toprak sahiplerinin köleci iktisadı, özgür toprak üzerinde özgür çiftçinin gelişmesi önünde büyük bir engeldi. Bu engel ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, Amerikan iç savaşı sırasında, 1861-1865 yılları arasında süren iç savaş sırasında şiddet araçlarıyla ortadan kaldırıldı. Bu savaş özü itibarıyla Kuzey Devletleri’nin (ve de Doğu’nun) burjuvazisiyle Güney’in plantasyon ekonomisini elinde bulunduran toprak aristokrasisi arasında kimin egemen olacağı temelinde çıkan bir savaştı. Bilinir ki, Amerikan iç savaşı sırasında, yani Kuzey ile Güney arasındaki iç savaş, Kuzey devletlerinin zaferi ile sonuçlanınca (elbette ki, sanayi üstünlüğünün rolü bu zaferde esastı) Güney Amerika’da kapitalizmin gelişmesi önündeki engel olan kölecilik kaldırıldı ve büyük toprak sahiplerinin büyük mülklerine de el konuldu ve böylece, bu durumun dolaysız sonucu olarak da büyük toprak sahiplerinin mülkleri küçük mülkler halinde parçalandı.

Ve böylece, tarımda kapitalizmin gelişmesine yol açılmış oldu. Geriye kalan alanlarda henüz mülk edinilmemiş topraklar da dağıtılarak, yani serbest olan topraklar nominal bir ödeme karşılığında dağıtılarak özgür çiftçinin kapitalizme doğru evrilmesinin yolu açılmış oldu.

Anlaşılır ki, burada, feodalizmin yokluğu, köleciliğin iç savaş sırasında ortadan kaldırılması ve kapitalizme gelişme olanağı sağlayan bir takım yasaların çıkartılmasıyla kapitalizm egemen hale gelmiş oluyordu. Görülüyor ki Amerikan yolu dediğimiz geçiş, Kuzey Devletleri'nin Güney Devletleri'nin kurulu köleci düzenlerine karşı kullandığı şiddet yoluyla gerçekleşmiştir. Büyük toprak sahiplerinin köleci emeğe dayanan iktisatları, plantasyonları şiddetle yok edilmiş; toprak aristokrasisinin toprak ve arazileri dağıtılmış ve bu geçiş, büyük toprak mülkiyetinden küçük mülkiyete doğru bir süreç izleyerek kapitalist hale gelmiştir. Ama bu dönüşümde asolan uzun süreli, acılı bir burjuva gelişme olmaması, tam tersine, hızlı ve özgür bir gelişme yolu izlemesi ve büyük toprak mülkiyetinin bir hamlede yok edilmesi yoludur.

Bu geçiş için şöyle diyor Lenin:

"Amerika'da bu transformasyon, Güney devletlerinin köleci iktisatlarına karşı şiddet yoluyla gerçekleşmiştir. Burada feodal çiftlik sahiplerine karşı şiddet uygulanmıştır. Toprak ve arazileri dağıtılmış, toprak mülkiyeti, feodal büyük mülkiyetten burjuva küçük mülkiyete doğru bir değişiklik izlemeye başlamıştır." (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 203)

Elbette ki, Lenin'in "Amerikan yolu" dediği tarımsal alandaki bu geçişe bir diğer örnek de İngiltere'dir. Lenin, İngiltere'de tarımda yaşanan bu geçiş sürecinin devrimci yoldan, yani şiddet araçlarıyla yerine getirildiğini ve bunun da topraklarından ve köylerinden sürülen köylülere uygulandığını belirterek, Marks'ın Kapital ve Artı-Değer Teorileri'nde bu sorundaki fevkalade değerli araştırmalarının izini sürüyor.

Marks'ın Kapital birinci ciltte uzun uzadıya değindiği bu geçiş, son derece acılı bir süreçtir. Marks'ı yinelersek, bu geçiş ya da doğrudan üreticinin mülksüzleştirilmesi "acımasız bir vahşetle" yerine getirilmiştir.

Öte yandan bu geçişe en tipik örneklerden biri de Fransa'dır. Fransa'da feodal mülkiyet biçimleri ya da kapitalizm öncesi sömürü biçimleri şiddet araçlarıyla, 1789 Büyük Fransız Devrimi'yle birlikte ortadan kaldırıldı. 1789 yılında, burjuvazi önderliğindeki büyük halk ayaklanmasıyla kırsal bölgedeki feodal mülkiyet, toprak beylerinin toprak ve arazisi köylü yığınları tarafından şiddet araçlarıyla yıkılır ve onlara zorluluk uygulanır. Böylece tarımın kapitalist gelişimi önündeki engeller bir hamlede ve devrimci araçlarla en kısa, en kesin ve en kestirme yolla ortadan kaldırılır. Sonradan iktidar, feodal beylerle burjuvazi arasında birkaç kez el değiştirmiş olsa da. Ve de; burjuvazi ile toprak beyleri arasında bir dengenin gözetildiği 1789-1793 devrimlerine ve de 1848-1850 devrimlerinden sonra Napoleonlar (I. ve III.) tarafından uygulanan "Burjuva-Bonapartizm"ine karşın. Elbette ki burjuva egemenliği süreci,

1789 Büyük Fransız Devrimi'yle başladı ve burjuvazi sırasıyla 1830, 1848 ve 1871 gibi dört büyük ayaklanmanın ardından ancak gerçek ve kalıcı ege-menliğini sağlayabildi.

Tarımın gelişmesindeki iki yol, "Prusya usulü hal tarzı" ve de "Amerikan yolu" tartışmalarının en çok yaşandığı yer, Rusya'dır. Tartışmaların çok yoğun yaşandığı dönemde Lenin, Rusya'da tarımın gelişmesi ya da "Rusya'da tarım sorununun 'çözümü' için" gösterdiği iki yola dair; "*Ben bunları Prusya yolu ve Amerikan yolu olarak tanımlıyorum*" der. (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 1, s. 209) Ve bunları Rusya'da tarımda kapitalizmin gelişmesinin iki yolu olarak adlandırır. Bunu da Almanya ve Amerika'da ki tarımda kapitalizmin evrimleşmesi örneklerine yaslanarak açıklar. Bu anlamda biz, bu iki yolun tarihsel arka planını açıkladıktan sonra, şimdi en çok tartışılan Rusya örneğine geçiyoruz.

Neydi Rusya'da yaşanan süreç?

Tartışmaların odak noktası, tarımdaki "Prusya" ve "Amerikan" yolu ve Lenin'in saptadığı gibi, bu iki yola denk düşen tarımda kapitalizmin iki gelişme yolu. 26 Aralık 1909 tarihinde İ. İ. Skvorzov-Stepanov'a gönderdiği mektupta bütünüyle bu sorun ele alınmıştır. Bu mektupta yazılanları en sona bırakarak konunun başlangıcına dönelim.

"Prusya yolu" olarak adlandırılan yola temel hazırlayan şey, 1861 Reformu'dur. 19 Şubat 1861 tarihli manifestonun II. Aleksander tarafından yayımlanması ile birkaç yüzyıldan beridir Rusya'da sürmekte olan serflik resmen kaldırılmış ve köylü "özgürleşmişti." Büyük toprak sahipleri bu yasa gereği köylülere toprak satmak zorunda bırakılmış ama bu satış olabildiğince zor koşullarla zincire vurulmuştu.

Ne ki, "yukarıdan" çıkartılan bu yasayla köylülüğün toprak edinmesinin önüne aşılmaz engeller konmuştu; kendilerine tahsis edilen topraklara ancak büyük bedeller ödenerek sahip olunabilecekti. Ödenmesi güç koşullara bağlanan bedel ödeninceye kadar da bu toprağın kullanımı karşılığında toprak beyine karşı ağır yükümlülükleri yerine getirmek zorunda bırakılmışlardı.

Bu tarih, köylülüğün serflikten kurtuluşunun miladı olsa da bu tarihten sonra bile kapitalizm öncesi sömür ilişkileri, toprak beylerinin çiftliklerinde sürdürülen angarya sömürü biçimleri, yani çalışarak ödeme, borç köleliği, ağır vergiler üzerinden feodal sömürü biçimleri devam etti ve serflik yasayla resmen kalkmış da olsa, fiilen yürürlükte kaldı.

Dolayısıyla, serflikten kurtarıma "gerçek" bir özgürleşme değildi. Bu reforma karşın, derebeyi iktisadın temsilcisi sınıfların köylüler üzerindeki ege-menliği sürgit devam etti.

Lenin'in sözleriyle; "*Latifundiyalar varlığını sürdürürse, o zaman borç kö-*

leliğine teslim edilmiş köylülüğün, yarı kiranın, küçük yıllık kiranın, 'efendinin' toprağının köylü envanteriyle işlenmesinin varlığının sürmesi, yani geri kültürün ve kırsal patriyarkal ilişkiler olarak tanımlanan bütün Asyai barbarlığın ayakta tutulması da kaçınılmazdır." (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 1, s. 209)

Görüleceği gibi bu yol, ağır, acılı ve yavaş yürüyen bir süreç olarak serflik döneminin sömürü biçimlerinin ekonomik temelini olduğu gibi korumayı sürdürürken, köylülük ise on yılları bulan bir zaman boyunca acı dolu bir mülksüzleştirme ve köleleştirmeye mahkum kalmaya devam etti.

Fakat şu da bir gerçekti ki; 1861 yılı reformu ile kapitalizmin gelişmesi için yol açılmış, ancak bu gelişme çok ağır ve sancılı bir süreçle; şiddet, yıkım ve açlık yöntemi ile yol alabilmişti. Bu reformla birlikte meta ekonomisinin ve kapitalizmin gelişmesi için ağır aksak da olsa, oldukça uzun ve sancılı bir süreç de yayılmış olsa, iyiden iyiye yol açılmış ve Rusya kapitalist gelişme yoluna girmişti. Bu, aynı zamanda kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin de bir biçimde ya "devrimci" ya da "reformist" yolla ortadan kaldırılması için elverişli ve uygun koşullar yaratmıştı.

Dahası; Rusya, özellikle 1861 Reformu'yla birlikte sermayenin ilkel birikim sürecini esas olarak tamamlamış olarak yeni bir yüzyılı adımlamış oluyordu. Bu son derece önemli bir eşikti Rusya için. Zira, ilkel birikim denen şey, Marks'ın sözleriyle, "üreticiyi üretim araçlarından ayıran tarihsel süreçten başka bir şey değildir." (Marks, Kapital, Birinci Cilt, s. 731) ve bu sürecin kendisi kapitalizmin gelişmesi için ön koşulların yaratıldığı süreçtir de. Bu aynı zamanda bir yandan üretim ve geçim araçlarından kopartılan doğrudan üreticiyi mülksüzleştirip bu araçları sermayeye dönüştürürken, öte yandan da doğrudan üreticiyi, yani mülksüzleştirileni ücretli emekçiye çevirerek, kapitalizme gelişme olanağı sağlayarak onun egemenliğine giden yolu açan süreç olarak tarihte yerini almıştır. Rusya, tarımdaki kapitalist gelişme yoluna ya da onun egemenliğinin alt yapıda tümüyle tamamlanma yoluna geri çevrilemez bir biçimde girmiş oluyordu 1861 Reform hareketinden sonra.

Tüm mesele, bu işin hangi yoldan, hangi tarzda yapılacağı sorununda düğümlenmiş ve tartışmalar da bu noktada yoğunlaşmıştı.

Rusya'daki tarımsal gelişme önünde iki yol vardı: Birincisi 1861 Reformu ile yolu açılan "Prusya usulü hal tarzı" ve ikincisi ise, "Amerikan yolu". Yani Lenin'in özgün ifadesiyle "devrim yolu" ya da "reform yolu". Bu durumu Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı oldukça hacimli çalışmasının "İkinci Baskıya Önsöz"ünde şöyle formüle eder: "Ya eski toprak beyliği iktisadı, binlerce bağla serfliğe bağlanmış haliyle muhafaza edilir ve bu yavaş yavaş salt kapitalist, 'junkerk' iktisadı haline dönüşür... Ya da eski top-

rak beyliği iktisadı, serfliğin bütün kalıntılarını ve her Şeyden önce büyük toprak sahipliğini yok eden bir devrimle yıkılır.” (Lenin, Rusya’da Kapitalizmin Gelişmesi, s. 22-23)

Lenin’in bir başka yerde de ifade ettiği gibi; ya “reform yoluyla ya da devrim yoluyla.” (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 169)

Birinci yol, yani tarımın “Prusya yolu”ndan gelişme biçimi, ortağağ mülkiyet ilişkilerinin bir vuruŐta değil, adım adım, uzun yılları alan bir srele kapitalist hale gelmesi yoludur ki, bu yol kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin daha uzunca bir süre varlığını sürdürmesi ve kapitalist karakter kazanmış olan eski çiftlik beyi iktisadının uzun bir zaman boyunca yarı-feodal özellikleri koruması demektir. Buradaki dönüşümde aslanan “iç başkalaşımdır”. Burada kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinden, angarya, borç köleliği gibi biçimlerden kapitalizme kesin ve tam bir geçişin yolu, eski toprak beyliği iktisadının “iç başkalaşım” yoluyla kapitalist çiftliklere dönüŐümü ve kendisini kapitalist-junker iktisadının temeli halinde bulmasıdır.

“Prusya yolu” olarak adlandırılan bu yolun savunucuları 1905-1907 Birinci Rus Devrimi’ne dek Rus liberal burjuvazisiydi. Bu yolla üretici güçlerin önündeki bütün engeller, devrimle bir vuruŐla ortadan kaldırılmaz, tam aksine, bu gçlere köstek olan feodal mülkiyet biçimleri ve sömürü tarzı uzunca bir dönem ayakta kalarak üretici güçlerin özgürce ve engelsizce gelişmesi önünde köstek rolü oynamaya devam eder ve dahası bu yol son derece kahredici bir çizgide köylünün sırtından ilerler. Onlar ağır vergiler, angarya ve kırbaç altında ezilerek ve Lenin’i yinelemek gerekirse “korkunç bir biçimde uzatmalı bir ölüm olan açlık iŐkencesi” altında bu sürecin bütün yükünü taŐırlar.

1905 devriminden sonra da, bu çizgi, Stolipin tarafından izlenmeye baŐlandı. Zira, Rusya Şubat Devrimi ve sonrasında iyiden iyiye kapitalist gelişmede son derece önemli gelişmeler kaydetmiŐti. Bilindiği gibi Rusya’da, 19 eyalette kapitalist sistem, 17 eyalette çalışarak ödeme sistemi, yani angarya sömürü biçimleri, 7 eyalette ise yarı-feodal sistem vardı. Rusya’nın kendine özgü koşullarında, büyük toprak beylerinin çiftliklerinde “alıŐarak ödeme” sistemi gene de çok geniş bölgelerde egemen haldeydi. Kenar bölgeler de tarımda kapitalist gelişmenin en yaygın olduğu bölgelerdi. Rusya, derebeyi sömürü ilişkilerinin çözülmesini teşvik eden ve kapitalist ilişkilerin de hızlanmasını hazırlayan sürece son hızla girmıŐ ve bu gerçekle karşı karşıya kalan Stolipin önderliğindeki hükümet, kendi ekonomik ve toplumsal dayanağı olan sınıfın, derebeylik sömürü ilişkilerinin kırsal alanda daha fazla sürdürülmesinin olanaksız olduğu bir sınırı taşına geldiğini anladığı andan itibaren kendisi de “Stolipinci tarım yasaları” ile tarımın kapitalist gelişmesi için yolu açıyor ve dahası

kapitalizmin gelişmesini teşvik ediyordu. Böylece bir yandan kırdaki derebeyi çiftliklere dayanırken, öte yandan da Prusya yoluna yaslanıyordu.

Ve böylece, Rusya, gerek 1861 Reformu ve gerekse Şubat Devrimi'nden sonraki "Stolipin'in tarım yasaları" ile "Prusya yolu"na esaslı bir şekilde girmiş oluyordu. Bu aşamadan sonra da yani 1905 Devrimi'nin ardından derebeylik-otokrasisi deri değiştirerek otokrasiyeye yeni bir biçim verdi ve onu anayasal biçimlerle süsleyerek burjuva-monarşisine doğru bir gelişme yoluna soktu ve de tıpkı Fransa'daki gibi bir ayağıyla burjuvaziye dayanırken, öteki ayağıyla da toprak beylerine dayanma yoluna giderek her iki sınıfsal güç arasında, çiftlik sahipleriyle burjuvazi arasında "bir tür denge" politikası güttü. Lenin bu durumu, Fransa'daki Bonapartizm'e benzeterek, "burjuva-Bonapartist" politika olarak adlandırdı; ya da "tarımsal Bonapartizm".

Bu durumu Lenin şöyle açıklayacaktı: *"Çarlığın, çiftlik sahiplerinin Kara Yüzler'i ve ticaret ve sanayi burjuvazisinin önde gelenleriyle ittifakı 16 (3) Haziran hükümet darbesi ve Üçüncü Duma'nın oluşturulmasıyla açıkça saptanmış ve kabul edilmiştir. Zorunlu biçimde Rusya'nın kapitalist gelişme yoluna kesin olarak adım atan ve derebeyi çiftlik sahiplerine güçlerini ve gelirlerini garantileyen bir yol izlemeye çabalayan otokrasi, bu sınıfla sermaye temsilcileri arasında durumu idare etmeye çalışıyor."* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 22)

Aslında bu politika, derebeyi ilişkilerinin daha uzun süre kırsal alanda sürdürülmesinin olanaksızlığını gören otokrasinin "Stolipinci tarım yasası" aracılığıyla kırdaki zengin köylü yararına, büyük kapitalist çiftlikler yararına "Köy Birliği"nin tasfiyesi, ücretli emeğin yaygınlaştırılması ve de eski derebeyi ilişkilerinin üstten reformlar yoluyla adım adım ortadan kaldırılması ve böylece burjuvaziye dayanarak burjuva-monarşisine zorunlu bir geçiştir. Buradaki süreç, Lenin'in sözleriyle, angarya iktisadının feodal beylerin, junkerlerin ve çiftlik sahiplerinin toprağı üzerinde esarete ve kapitalist sömürüye dönüşmesi sürecidir.

Bu tarz için Lenin şunları söyleyecekti: *"Toprak mülkiyetinin ve eski 'üst yapının', baş dayanaklarının muhafaza edilmesi; dolayısıyla, liberal-monarşist burjuvazinin ve toprak beylerinin egemen rol oynaması, hali-vakti yerinde köylülüğün hızla onların yanına geçmesi, ... şu ya da bu türde, toprak-tazminatı ile köleleştirilmiş, ve irticain egemenliği ile ezilmiş ve körletilmiş köylü yığınlarının çökmesi"* (Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, s. 23)

Görüldüğü gibi, reform çizgisindeki bu kapitalist gelişme, feodal sömürü biçimlerinin yerine kapitalist sömürü biçimlerinin, eski derebeyi çiftliklerin yerine kapitalist çiftliklerin geçmesini sağlayan güç, burada, tedricen burjuva-

laşan büyük çiftlik sahibi iktisadındaki başkalaşımdır. 1905 Devrimi'nden sonraki dönemde Stolipin'in başını çektiği politikaydı bu; ve, bu politikayla, feodal çiftlik sahibi iktisadından burjuva-junker iktisatlara dönüşüm "tedrici" bir tarzda yaşam hakkı bulacak ve Lenin'in sözleriyle kitlelerin sefil yaşam koşulları zorla muhafaza edilecek ve bu köylülüğün arasından az sayıda da olsa büyük köylülük yaratılarak ortaçağın toprak mülkiyeti git gide kapitalist mülkiyete dönüşecekti. Bu yol, otokrasi tarafından üstten çıkartılan reformlarla angarya iktisadının tedrici ortadan kaldırılışıydı. Açık ki bu yol, Rusya'da hem üretici güçlerin büyümesi ve gelişmesini ve hem de kapitalizmin gelişmesini yavaşlatan, geciktiren ve onu kaplumbağa yürüyüşüne mahkum eden bir yoldu. Ve dahası bu yol, köy birliğinin büyük toprak sahipleri, derebeyi çiftlik sahipleri tarafından yağmalanması ve dolayısıyla zengin köylülerin toprak mülkiyetinin büyüyerek güçlenmesi anlamına geliyordu. Pek tabii ki latifundiyalar da olduğu gibi ayakta kalıyordu. Lenin'i yinelemek gerekirse; "... Rus hükümetinin tarım politikasının değişmesinden sonra da, Stolipin'in kötü ünlü reformlarından sonra da, serflik altında olduğu gibi boyunduruk, sömürü, sefalet ve haklardan yoksunluk altında iki büklüm kalmaya devam etti". (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 245)

Bu yolun iktisadi temeli; pre-kapitalist toprak mülkiyetinin, toprak ve arazinin derebeyi çiftlik sahipleri tarafından yok edilmesiydi. Ama böyle de olsa kapitalizmin gelişmesini teşvik eden bir yoldu Stolipin Tarım Yasası ile girilen yol. Bu yol, devrimci yol olan "Amerikan yolu"na göre ya da "köylü usulü hal tarzı"na göre üretici güçlerin özgürleşmesine giden yolu daha az güvence altına almış olsa da.

Bu yolun en belirgin özelliği, gelişmenin sefaletle itilen kırsal nüfus üzerinden çok ağır ilerleyen süreçle yol alması ve üretici güçlerin gelişmesinin köylülüğün sırtından genişlik ve derinlik kazanmasıdır. Üretici güçlere köstek rolü gören frenleyici engeller şiddete dayalı devrimle "aşağıdan" bir darbeyle değil, adım adım ortadan kaldırılır. Ve kapitalizm öncesi mülkiyet biçimleri kapitalist mülkiyet biçimlerine dönüşerek burjuvazinin egemenliğinin dayanağı haline gelir ve iktidar bu tarz bir dönüşüm üzerinden feodal güçlerden, yani büyük toprak sahiplerinden burjuvaziye doğru el değiştirir ve üstelik derebeyi çiftliklerin kendileri de kapitalist çiftlik haline, burjuva junker çiftlikler haline gelerek kapitalist niteliğe bürünürler. Ne ki bu yol acılı ve sancılı kurtuluş yoludur. Bu hal tarzında feodal güçlerle burjuvazi arasında bir ittifak oluşur ve burjuvazi bu güçlerle daha uzunca bir süre kol kola yürümeye devam eder; tıpkı Rusya örneğinde olduğu gibi kırsal bölgedeki angarya ilişkilerinin köklü bir tasfiyesi ancak bir devrimle mümkün olur.

Peki neydi bu ikinci yol?

Rusya'da bir de burjuva gelişmenin ikinci bir yolu daha vardı; o da "Amerikan yolu" ya da "köylü usulü hal tarzı"ydı, yani reform değil, devrim yolu. En kestirme söylemle bu yol, devrimci bir yoldu ve derebeyi iktisadının bir hamlede ve devrimci bir biçimde tasfiye edilmesi anlamına geliyordu. Bu yol, feodal latifundiyaların adım adım ve tedrici bir geçişle kapitalist hale gelmesini değil, onların yok edilmesini öngören "köylü usulü hal tarzı" yoluordu.

Bu yol için Lenin şöyle diyecekti: *"Eski düzeni gerçekten yıkma şeklindeki devrimci yol ise, kaçınılmaz biçimde, iktisadi temel olarak, bütün eski toprak mülkiyeti biçimlerinin, Rusya'nın bütün eski politik kurumlarıyla birlikte yok edilmesini talep eder. Rus devriminin ilk döneminin deneyimleri, onun ancak bir köylü tarım devrimi olarak zafere ulaşabileceğini ve toprağın ulusallaştırmadan tarihsel misyonunu tam kapsamıyla yerine getiremeyeceğini kesin olarak göstermiştir."* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 264)

Birinci yol, feodal latifundiyaları, yani derebeyi iktisadının temeli olan bu iktisadı, devrimci bir tarzda değil, reformcu bir yolla ve uzun yıllara yayılan sancılı bir süreçle kapitalist junker iktisadının temeli haline getiriyordu; oysa bu ikinci yol, yani devrimci yol, bu eski iktisadı devrimci araçlarla, yani bir devrimle, şiddet araçlarıyla ve köylünün burada itici rol oynayarak ve bunlara el koyması biçimi ile birincisinden ayrılıyordu. Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi adlı yapıtının İkinci Baskısına Önsöz'ünde Lenin, Prusya yolu'nu açıkladıktan sonra bu ikinci yolu şöyle açıklayacaktı: *"Ya da -toprak beyliğinin ve buna tekabül eden eski 'üstyapının' bütün ana dayanaklarının yıkılması; istikrarsız ya da karşı-devrimci burjuvazinin etkisiz hale getirilmesiyle proletaryanın ve köylü yığınlarının egemen rol oynaması; işçi ve köylü yığınlar için meta üretimi altında düşünülebilecek en iyi koşullarda, üretici güçlerin kapitalist bir temel üzerinde en hızlı ve en özgür gelişimi; dolayısıyla, ileride işçi sınıfının sosyalist yeniden örgütlenmeyi, bu gerçek ve temel görevini başarması için en elverişli koşulların yaratılması."* (Lenin, Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, s. 23)

Görüldüğü gibi bu devrimci çözümde, eski toprak mülkiyeti ve eski üst yapının korunması değil, tam aksine bir devrimle yıkılması söz konusudur. Bu hal tarzında, emek-hizmetinden kapitalizme geçişin temeli eski derebeyi iktisadının iç başkalaşımı değil, büyük toprak sahiplerinin topraklarına köylülük yararına el konulması ve böylece köylü çiftçiliğinin özgür gelişmesidir diyor Lenin.

En özlü anlatımla birinci yolda latifundiyaların tedrici bir biçimde adım adım ve uzun zamana yayılan bir süreçle kapitalist çiftliklere dönüşmesi; ikinci yol-

da ise latifundiyaların devrimci biçimde köylüler tarafından yok edilmesidir söz konusu olan, yani zoralım. Şöyle açıklıyor durumu Lenin: *“İkinci durumda çiftlik beyi iktisadı yoktur ya da derebeyi çiftliklerine zorla el koyan ve dağıtan devrim tarafından ortadan kaldırılır. Bu durumda köylü egemendir, tarımın itici gücü haline gelir ve kapitalist çiftçiye dönüşür.”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 169) Bu ikincisinde küçük köylü çiftçiliğinin özgürce gelişmesinin önündeki tüm engeller bir hamlede yok edilir.

Sosyal Demokrasinin Tarım Programı’nda Lenin, Prusya yolundan farklı olarak Amerikan yolunun, yani köylü usulü hal tarzının, eski toprak mülkiyetinin şiddetle parçalanmasını gerektirdiğini söyleyerek şöyle açıklıyor: *“Hiçbir çiftlik beyi iktisadının bulunmadığı bir özgür çiftçi kitlesi, kapitalizmin gelişmesinin temeli haline gelebilir, çünkü çiftlik beyi iktisadı bir bütün olarak iktisaden gericedir.”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 261-262)

Demek ki, Rusya’da burjuva tarımsal gelişmede işin özünü oluşturan şey latifundiyalardır. Şu apaçık ki, latifundiyaların kapitalist gelişmesi ve yok edilmesi kaçınılmazdır. **Tüm sorun bunların hangi sınıfın önderliğinde ve hangi biçimde olacağı sorunudur.** Ya reform yoluyla ya devrim yoluyla. Ya bunlar adım adım kapitalist junker çiftliklere dönüşerek bütünüyle kapitalist hale gelecek böylece Rus tarımının gelişmesi önündeki engeller olarak uzun yıllar varlığını sürdürecekti. Ya da devrimci tarzda ortadan kaldırılarak üretici güçlerin özgürce gelişmesinin önü açılarak dolaysız ve bir hamlede alttan bir devrimle bu iş çözülecekti.

Şöyle diyecetti Lenin: *“Bu yok etme mutlaka kaçınılmazdır ve yeryüzünde hiçbir güç bunu engelleyebilecek durumda değildir. Mücadele, bunun biçimleri, yöntemleri üzerinedir: çiftlik beyinin toprak mülkiyeti korunarak ve köy birliğinin Kulaklar tarafından yağmalanmasıyla, Stopilinci tarzda mı gerçekleştirilecek; yoksa çiftlik beyi toprak mülkiyetinin yok edilmesiyle, toprak üzerinde var olan tüm ortaçağ engellerinin, toprağın ulusallaştırılması yoluyla yerle bir edilmesiyle köylü tarzında mı gerçekleştirilecek?”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 1, s. 178)

Birinci yol, büyük toprak sahiplerinin, ikinci yolsa köylülerin çıkarlarının bir ifadesiydi. Şöyle diyor Lenin Aralık 1907 yılında: *“Rusya’nın iktisadi tarihinde gelişmenin bu iki türü olanca açıklığıyla gün yüzüne çıkmaktadır. Serflüğün kaldırıldığı dönemi alalım. Çiftlik sahipleri ve köylüler bu reformun nasıl uygulanacağı konusunda savaş içerisindeydiler. Hem biri ve hem de diğeri (bilincinde olmaksızın) burjuva ekonomik gelişmenin önkoşullarını savundular, fakat çiftlik sahipleri, çiftlik iktisatlarının, çiftlik sahiplerinin gelirlerinin ve toprakbeyi (köleleştirici) sömürü yöntemlerinin azami ölçüde korunmasını gü-*

vence altına alan bir gelişme türünü temsil ediyorlardı. Köylüler ise verili kültürel seviye ve köylülüğün verili refah seviyesinde, feodal latifundiyaların, bütün feodal ve köleleştirici sömürü yöntemlerinin yok edilmesini ve özgür köylü toprak mülkiyetinin genişletilmesini en azami biçimde güvence altına alabilecek bir gelişmenin çıkarlarını temsil ediyorlardı. Açıktır ki, ikinci yolun izlenmiş olması halinde, kapitalizmin ve üretici güçlerin gelişmesi, mücadelenin çiftlik sahiplerinin amaçladığı biçimde sona erdiği durumdan yaygın ve hızlı olacaktır.” (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s.170)

Şimdi artık sorunun can alıcı noktasının tartışıldığı Lenin’in Skvorzov-Stepanov’a mektubuna geçebiliriz. Mektup, Aralık 1909 yılında yazılıyor ve mektubun özünü Rusya’da burjuva tarımsal gelişmenin iki yolu, Prusya yolu ve Amerikan yolu oluşturuyor. Bu mektubun temel içeriği şu soruda düğümleniyordu: *“Rusya’da burjuva tarım rejimi, tarım kapitalizminin ‘Prusya’ tipi gelişiminden, tarım kapitalizminin ‘Amerikan’ tipi gelişimine katı geçişini nesnel olarak imkansız kılacak kadar sağlamlaşmış mıdır sağlamlaşmamış mıdır?”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 229)

Tartışma konusu tam da buydu. Yani Rusya’da tarımsal gelişmenin iki yoldan birincisi, Prusya yolu zafer kazanmıştır ve tarımsal gelişmenin ikinci biçimi için, Amerikan yolu ya da köylü usulü hal tarzı için yol bütünüyle kapanmıştır. Rusya geri döndürülemez bir biçimde Prusya yoluna girmiş ve bu aşamadan sonra Amerikan yolu ihtimal dışına çıkmıştır.

Aslında bu sorunun ortaya atılmasının arka planı vardı. Bu arka plan, Lenin’in sözleriyle, “tarım-köylü devrimi”yle dolaysızca bağlantılıydı. Prusya yolu zafer kazanmıştır ve dolayısıyla “bu zafer, Amerikan tipi gelişmeyi olanaksız kılacak sınır taşına varmıştır” tezini savunanlar, yani Kadetler ve Tasfiyeciler; 1905 Devrimi’nden sonraki Stolipinci Tarım Yasaları ile Rusya’nın tarımında kapitalist gelişmenin son derece hızlandığını, yarı-derebeyi iktisadi ve doğal iktisadın artık ortada kalmadığını, eski tipte köylülüğün de aynı akıbete uğradığını söyleyerek Amerikan yolu olarak bilinen aşağıdan devrim yoluyla eski çiftlik beylerinin tasfiyesi sorununun gündemden düştüğünü ve dolayısıyla köylülük ile derebeyi çiftlik sahipleri arasındaki çelişkinin de bu sınıf çelişkisinin de ortadan kalktığını iddia ediyorlardı. Bu iddia sahibi karşı-devrimci liberal burjuva kadetlerle, liberal işçi siyasetinin savunucusu tasfiyeciler, Rusya tarımındaki bu burjuva gelişmeden, dahası Prusya yolunun kazandığı bu “zaferden” (!) sonra, Rusya’da tarımın gelişiminin Amerikan yolunun kapandığını ve dolayısıyla da Otokrasiye ve onun temsilcisi sınıflara, yani yarı-derebeyi çiftlik sahiplerine, kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin bu temsilcilerine karşı aşağıdan devrim yoluyla bir mücadelenin de ortadan kalktığını savunuyorlardı.

Onlara göre, proletarya önderliğinde bütün köylülükle birlikte otokrasiye, Çarlığa ve yarı-derebeyi çiftlik sahiplerine karşı aşağıdan bir "tarım-köylü devrimi" bütünüyle gereksizdir. Bu aynı düşünce çizgisi, buradan hareketle şu sonuca da varıyordu: Otokrasinin temsilcisi sınıfın, çiftlik sahibi sınıfı ve Çarlık otokrasisinin devrilmesi sorunu da ortadan kalkmıştır.

Bu şu anlama geliyordu ki, Rusya'da proletarya önderliğinde tüm köylülükle birlikte Çarlığa ve onun dayanağı çiftlik sahipleri sınıfına karşı demokratik devrim gündemden düşmüştür; bu görev, Prusya yolundan, 1861 Reformu ve akabinde kapitalizmin gelişmesini teşvik eden Stolipinci tarım yasasının öngördüğü reformlarla yerine getirilmiştir. Rusya artık bütünüyle kapitalisttir. Çünkü, derebeyi iktisadi, kapitalist gelişmesini tamamlamış ve Prusya yoluyla geçiş başarmıştır. Dolayısıyla tarım sorununun eski "klasik konuluğu" gündemden kalkmıştır.

Lenin'in buna verdiği yanıt gayet açıktı. Şöyle diyecekti Lenin; "Tarım Sorunu ve Rusya'nın Bugünkü Durumu" adlı makalesinde: "*Rus tarımında kapitalizmin gelişmesi 1861-1904 yılları arasında da cereyan etti. Bugün Rojkov ve Polfyarov'un değindiği belirtiler daha o zaman mevcuttu. Kapitalizmin gelişmesi 1905 yılındaki burjuva demokratik krizi ortadan kaldırmayıp, bilakis onu hazırladı ve şiddetlendirdi. Neden? Çünkü eski, yarı-derebeyi ve doğal iktisadın altı oyulmuştu, fakat yeni, burjuva iktisadi için koşullar henüz olgunlaşmamıştı. 1905 krizinin olağanüstü şiddetlenmesinin nedeni budur.*" (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 253)

Lenin aynı makalesinde Rus tarımındaki kapitalizm öncesi sömürü biçimlerini de şöyle açıklayacaktı; hem de Kasım 1913 yılında: "*N. Rojkov, bugünkü köyde yarıcılık, çalışarak ödeme sistemi, angarya ve toprak köleliğinin yaygınlık derecesi üzerine verilere hiçbir şekilde değinmemiştir. Rojkov şaşılacak bir düşüncesizlikle bu kurumların yaygınlığının hala büyük olduğu gerçeğine yan çizmiştir.*" (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 254)

Bu değerlendirmelerden hareketle Lenin, "*Bizde mücadele henüz sürüyor. Henüz tarımsal gelişmenin iki yolundan hiçbiri zafer kazanmış değil.*" (s. 234) diyerek sorunu apaçık bir doğrulukla ortaya koyar.

Ama dahası var: Lenin, 1905 Devrimi'nden önce, Bolşeviklerin kapitalizm öncesi sömürü ve mülkiyet biçimlerini gereğinden fazla azımsama, kapitalizmin gelişme derecesini ise gereğinden fazla abartma hatasına düştüklerini özellikle belirtir. Lenin, serflik kalıntılarının kendileri tarafından "öze ait olmayan bir ayrıntı" olarak görüldüğü, "*çiftlik beyi toprağı ve pay toprağı üzerinde kapitalist iktisat ise tamamen olgunlaşmış ve oluşmuş bir şey olarak*" (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 218-219) görünüyordu bize ve "*Devrim bu hatayı*

ortaya çıkardı!" diyecekti 1907 yılında. Ve devamla şöyle diyecekti "Fakat kırdada angarya iktisadının kalıntılarının, düşündüğümüzden çok daha güçlü olduğu anlaşıldı." (aynı yer, s. 219)

Ve şu son derece önemli bir saptamaya varıyor bu hatanın sonucunda: *"Hatanın düzeltilmesi, tarım sisteminde eskinin kalıntılara karşı mücadeleye kısmi görevinin yerine, tüm eski tarım sistemine karşı mücadeleye görevini önümüze görev olarak koymak zorunda oluşumuzdan ibarettir. Çiftlik beyi iktisadının temizlenmesi yerine, onun yok edilmesini koyduk."* (Aynı yer, s. 219)

Görülüyor ki, bırakalım Amerikan yolunun zafer kazanması üzerinden Çarlığa ve onun dayanağı derebeyi çiftlik sahibi sınıfına karşı köylülerin mücadelesinin ortadan kalkmasını, Lenin tam aksine köylü-tarım devriminde ısrar eder ve serflik kalıntılarının tamamen ortadan kaldırılmasını, kölelik geleneklerini geride bırakan, tüm toplumsal yaşamda pre-kapitalist ilişkileri silip süpürmek için devrimin üzerine bir çarpı işareti koymayı değil, tam aksine olan ihtiyacı özellikle saptar: Angarya iktisadı ve onun kalıntılarını, yani çalışarak ödeme sistemi, borç köleliği, kişisel bağımlılığı ve "ekonomik dışı zor"u ve de top- rak üzerinde var olan tüm ortaçağ engellerinin köylü tarzıyla, bir devrimle ortadan kaldırılması.

Lenin, Sosyal Demokrasinin Tarım Programı'nda şöyle diyecekti:

"Tarım sorunu Rusya'da burjuva devrimin temelini oluşturur ve ulusal özelliğini koşullandırır.

Bu sorunun özünü, köylülüğün, çiftlik beyi toprak mülkiyetini ve Rusya'nın tarım ilişkilerinde ve dolayısıyla ülkenin tüm sosyal ve politik kurumlarında angarya iktisadının kalıntılarını yok etme mücadelesi oluşturur." (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 3, s. 260)

Devamla birkaç sayfa sonra, Birinci Rus Devrimi'nin sonuçlarından çıkardığı dersle Prusya ve Amerikan yolu şu berrak sonuca varır:

"Bir junker-burjuva Rusya yaratmanın reformist yolu, zorunlu olarak, eski toprak mülkiyetinin temellerinin korunması ve yavaş yavaş, halk kitleleri için acı dolu bir biçimde kapitalizme uydurulmasını gerektirir. Eski düzeni gerçekten yıkmak şeklindeki devrimci yol ise, kaçınılmaz biçimde, iktisadi temel olarak, bütün eski toprak mülkiyetini biçimlerinin, Rusya'nın bütün eski politik kurumlarıyla birlikte yok edilmesini talep eder. Rus devriminin ilk döneminin deneyimleri, onun ancak bir köylü tarım devrimi olarak zafere ulaşabileceğini ve toprağı ulusallaştırmadan tarihsel misyonunu tam kapsamıyla yerine getiremeyeceğini kesin olarak göstermiştir." (aynı yer, s. 263, 264)

Bu şu anlama geliyordu ki, Prusya tipi tarımın gelişmesi için yolu açan 1861

Reformu ve 1905 Devriminden sonraki eski düzeni, Çarlık otokrasisini ve yarı-derebeyi çiftlik sahiplerinin çıkarlarını koruyan ama gene de tarımda kapitalizmin gelişmesini teşvik eden Stolipinci Tarım Reformu üzerinden atılan adımlara karşın, Çarlığın yerli yerinde durduğu, emek-hizmeti sisteminin ayakta varolmayı sürdürdüğü bir yerde; köylülüğün yarı-derebeyi çiftlik sahibi sınıfa karşı köylü-tarım devrimi de ayakta kalmaya ve kapitalizm öncesi sömürü ilişkilerini, angarya ekonomisinin kalıntılarını yok etmek için kaçınılmaz olmayı sürdürecektir. Dolayısıyla hem Birinci Rus Devrimi ve hem de İkinci Rus Devrimi sırasında, yani 1917 Şubat-Mart'ına kadarki devrimin birinci aşamasında devrimin temel hedefi Çarlığı yıkmak ve ortaçağ kalıntılarının tamamını tasfiye etmektir diyordu Stalin. Çünkü bu yıllarda, 1917 Şubat-Mart devrimine dek Rusya'da devlet, başta Nikola Romanov olmak üzere eski soylu büyük toprak sahibi sınıfların elindeydi.

Bu demektir ki, Prusya yolu ile ortaçağ kalıntılarının tümünü tüm toplumsal yaşamdan temizlemek ve onları yok etmek mümkün olmadı Rusya'da; bu görev, ancak 1917 Ekim'inde yerine getirilebildi. Zira biliyoruz ki, 1917 Mart'ından Ekim'ine kadarki devrimin ikinci aşamasında Rus devriminin amacı artık değişmiş, çünkü Rus devriminin bu ikinci aşamasında devlet artık burjuvazinin eline geçmişti. Rusya'da emperyalizmi yıkmak ve emperyalist savaştan çıkmak devrimin ana hedefi haline gelmişti.

Nitekim Lenin, Skvorzo-Stepanov'a mektubunun hemen başında apaçık bir gerçeği dile getirmişti. Dediği özetle şuydu: Rusya'da tarımın burjuva gelişmesinin hem Prusya tipi ve hem de Amerikan tipi mümkündür. Ve devamla, *"ben, bir Marksist'in, ne bu yollardan biri için 'güvence vermesi', ne de bunlardan sadece birine kendini bağlaması gerektiğini kabul ediyorum; Stolipin'in politikasının 'Prusya' yolunda bir adım daha attığını ve bu yol üzerinde belli bir aşamada 'Amerikan' yoluna ilişkin tüm umut ve olasılıkları gündemden kaldıran diyalektik bir dönüşümün meydana gelebileceğini kabul ediyorum. Fakat ben şu anda bu dönüşümün kesinlikle ortaya çıkmadığını ve bu nedenle bir Marksist'in sorunun 'klasik' konusunu reddetmesinin kesinlikle gayri-caiz, teorik olarak kesinlikle yanlış olduğunu iddia ediyorum. Görüş ayrılıklarımız işte budur."* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt: 4, s. 229-230)

O tarihsel dönemde Almanya'da Prusya yolu zafer kazandı; Rusya'da ise, Prusya yolunda atılan tüm adımlara karşın, 1917 Şubat-Mart'ına, yani devrimin ikinci aşamasına, yani eski sınıfların, derebeyi iktisadın temsilcisi soylu büyük toprak sahiplerinin devrilmesine dek eski düzenin bu temsilcileri hala iş başında ve hala bunların iktisadi dayanağı olan latifundiyaların ve ortaçağ sömürü biçimlerinin kökten tasfiye edilmesi bütünüyle gündemdey-

di. Bunun için de Rusya'da köylü-toprak devrimi uğruna mücadele, anah-tar sorun olarak kalmıştı.

Gerek "Amerikan tipi" gelişme yolu ve gerekse "Prusya" yolu, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında artık tarih olmuş yollardır. Bugün ne burjuvazi "Prusya yolu"ndan tarımın kapitalist gelişmesinin önündeki frenleyici engelleri yok edebilecek serbest rekabetçi dönemindeki devrimci burjuvazidir ve ne de emperyalizm ve proleter devrimleri çağındaki sınıflar arası güç ilişki ve çelişkileri bu yola izin verecek durumdadır. Anlaşılır ki, bu durumdan ötürü "Amerikan yolu" da artık tarih olmuş, burjuvazinin yerini proletarya almış ve deyim yerindeyse Amerikan yolu ya da köylü usulü hal tarzı proletarya önderliğindeki köylü-toprak devrimine yerini bırakmıştır. Köylü usulü hal tarzı ya da "Amerikan tipi" gelişme yolunda önderlik burjuvaziden proletaryaya geçmiştir artık.

Denilebilir ki, bizde durum nedir? Ülkemiz açısından bu iki yolun anlamı nedir? Ve bir başka soru da şuydu: Bu iki yolla, Prusya usulü hal tarzı ya da köylü usulü hal tarzıyla ülkemizin kapitalist hale gelmesi mümkün mü?

Söylenebilecek şudur: Geri ve çarpık bir kapitalist ekonomi, uluslararası sermayeye zincirlenmiş güdük ve komprador bir sanayii ve egemen nitelikteki yarı-feodal iktisatla kuşatılmış sosyo-ekonomik gerçeğimiz, esas yapısını korumasına karşın, emperyalizmin dış hareketiyle de olsa, emperyalizmin çıkar ilişkilerini sağlama bağlama üzerinden de olsa, gelişen bir kapitalizm gerçeğine gözlerimizi kapayamayız. Gelişen kapitalizmle orantılı olarak ücretli emek sömürsünün ve dolayısıyla işçi sınıfının toplumsal ilişkiler tablosundaki sayısal artışını ve önemini, örgütselliğini önemsemek zorundayız. Yeniden yapılandırmanın ve bu arada Avrupa Birliği ile bütünleşmenin temel sacayağı olan Ulusal Programın komprador karakterli de olsa kapitalist gelişmeye katacağı ivmeyi temel taktiklerimizi saptamada özellikle hesaba katarak bu yeni gelişmeye uygun mevzi tutmak, proletaryanın öncüsü için zorunlu eşik olsa gerektir.

Ancak burada, tam da burada genişçe bir parantez açmak zorunlu oluyor. Ülkemiz ve benzeri kategorideki ülkelerde kapitalist gelişme, ikili dalgakıranı çarparak daha baştan beri gemlenmiş, sınırlanmış ve kösteklenmiştir. Bu gelişmenin frenleyici engelleri yukarıdan emperyalizm ve onun dış hareketi, aşağıdan pre-kapitalist ilişkilerin boğucu baskısıdır. Bizde ve benzeri ülkelerde kapitalist gelişme sürecinin engelleyici frenleri bu iki olgudur. Ülkemiz emperyalizm için sürüm alanı, ucuz işgücü alanı ve ucuz hammadde kaynağıdır. Bunun üzerinden kapitalist gelişmeyi sorguladığımızda göreceğiz ki, bu durum, yani emperyalizmin bu hayati çıkarları bizim gibi ülkelerin kendi öz

sanayilerini geliştirmesi önünde aşılmaz bir engeldir. Bu durum yakın geçmişte ne kadar böyle idiyse, gelecekte de böyle kalacaktır.

Başlangıçtaki yabancı kapitalizmin meta ve akabinde sermaye ihracı siyaseti bizimkisi gibi ölkelerde asla gerçek kapitalist gelişmeye izin vermez. Başlangıçtan itibaren ekonominin kumanda mevzilerini ele geçirerek makine yapan makine sanayiinin her türlü gelişmesinin önü kesilmiştir. Gelişen ya da geliştirilen kapitalizm, sömürölme koşullarını, bu koşulların alt yapısını oluşturma ölçüsünde, emperyalizmin en fazla kâr sağlama temelini kolaylaştıran kapitalizmdir ve bunun da sınırları vardır. Çünkü emperyalizm kendi bağımlılık ilişkileriyle bir çatışma demek olan kapitalist gelişmeyi sağlamaya asla izin vermez; tam aksine, gerçek kapitalist gelişmeyi gemleyerek bağımlılığı koyulaştırma, ekonomik tekelini bütünüyle sağlama alma ekseninde hareket eder.

Bilinir ki, ölkemizin kapitalist gelişme yolu, dünya kapitalizminin henüz serbest rekabet döneminde, yani tekel öncesi kapitalizm döneminde üstten kesilmiştir. 16. yüzyılda Fransız ve akabinde 17. yüzyılda İngilizler başta olmak üzere diğer güçlerle yapılan anlaşmalar ölkeyi bu merkezlerle bağımlı hale getirmede temel işlev görmüştür. 1535 yılında Fransız ve 1838 yılında İngiltere ile yapılan ticaret anlaşması üzerinden, tarih kitaplarında kapitölasyonlar diye bilinen bir süreçle ölkede gümrük duvarları yabancı olan kapitalizme açılıp dışarıdan içeriye akan metallerle ölkede içindeki manifaktür temelden sürgün verecek olan iç kapitalist gelişmenin önü daha baştan kendi içinde çürük bir kamış gibi kırılmış oluyordu.

Serbest rekabetin tekelci kapitalizme evrilmesiyle birlikte meta ihracının yanında esas hale gelen sermaye ihracı ile ölkede tam bir borç ve dehşet verici bir köleleştirme girdabına hapsoluyordu. Yabancı kapitalizmin baskısı altında gerileyen ve gelişme olanağı bulamayan iç kapitalist gelişme, emperyalizm dönemine kapitalist gelişmenin ön koşulu olan sermaye birikimi olanağından yoksun olarak giriyordu.

Başlangıçtaki meta ve akabinde sermaye ihracı yoluyla merkezi feodal ekonomik yapının bağrından kapitalizmin doğuşunu ve ayağa doğruluşunu sağlayacak unsurlar ve koşullar dış kapitalizmce gemlendiği için, kapitalizmin iç gelişme yolu daha baştan kapanıyordu. Geriye cüce kapitalizm kalıyordu. Dolayısıyla, ölkede, Marks'ın Kapital'de çözümlendiği sermayenin ilkel birikimi denen ve kapitalizmin ön koşullarını yaratacak olan süreci yaşamadan dış güçlerin sömürge siyasetinin bir aleti haline geldi. Oysa bu süreç, eğer dış güçlerce kesilmeseydi, bir yandan doğrudan üreticinin elinden emek araçlarını çekip alarak bunları sermayeye dönüştüren, öte yandan doğrudan üreticiyi ücretli emekçiye çeviren sermayenin ilkel birikimi denen bu tarihsel güzergahta ölkede dış ka-

pitalizmin şemsiyesi altına girmeseydi, kendi iç gelişme yolundan ilerleyip, bu gelişim süreci kapitalist gelişme yolunu açacak ve de ülkenin makine yapan makine sanayii bu süreçten uç verip ayağa doğrulabilecekti. Ne var ki, yarı-sömürge bağımlılık ilişkileri bu sürecin ilerlemesi önünde aşılmaz bir engeldi. Ve bilinir ki, bu engel, iç gelişmeyi dumura uğratarak kapitalist gelişmenin yolunu keserken, öte yandan iç pazarla mali sermaye arasında aracı rolündeki komprador burjuvaziye de yaratarak, sermaye ihracını kendi yetiştirip büyüttüğü bu toplumsal-iktisadi-siyasi dayanağı aracılığıyla gerçekleştirecekti.

Anlaşılır ki, doğrudan üreticiyi üretim araçlarından ayıran süreç olarak ilkel sermaye birikimi yolu birkaç yüzyıl önce kesilince, ülke, iç kapitalist gelişme yolundan ve kapitalist tarzı içte düzenleme olanağından yoksun olarak emperyalizm dönemine giriyordu. Ülkeyi kapitalizme götürecek ve kapitalist gelişmenin yolunu açacak olan ilkel sermaye birikimi unsurları emperyalizmce engellendi, sınırlandı. İkel sermaye birikimi süreci tamamlanmadan dış kapitalizmin köstekleyici engelene takılan ülke, “yukarıdan devrim” diye bilinen “Prusya yolu” için de treni kaçırmış oluyordu. Zira, bilinir ki; emperyalizm çağına, ilkel sermaye birikimi sürecini tamamlamadan ya da bu sürecin yolunu açan koşullar olgunlaşmadan giren her toplumda “Prusya yolu” tarihsel perspektif olarak kapanmış demektir. Rusya tam da 1861 yılındaki reform hareketiyle bu eşığı aşmış olarak emperyalizm çağına girdi ve 20. yüzyılın başında kapitalizm için olgun hale geldi. Dolayısıyla, Rusya, bizdekinin tersine, emperyalizm çağına feodalizmin tasfiyesinin, yukarıdan Prusya, aşağıdan köylü usulü hal tarzı denen her iki yola da açık olarak girdi. Bizde ise bu yol, daha başından yabancı olan kapitalizmce kesilmişti. Bu yolu bize yakıştıranların, bu tarihsel gelişim sürecinin üzerinden atlayarak “deriyi ıslatmadan yıkamaları” anlaşılır olmaktan uzaktır.

Bizinkisi gibi ülkelerdeki belli bir kapitalist gelişmeye, emperyalizmin genel siyaseti değil, bu siyasetin özünü oluşturan yağmalama ve köleleştirmenin yan unsurları, ürünleri ve olguları gözüyle bakılmalıdır. Eğer böyle bakılmazsa, yeniden yapılandırma denen emperyalist soygun sistemine daha koyu bağlanmaya, ülkeyi en ufak mezrasına dek uluslararası sermaye tekeline açmayı hedefleyen sınırsız ve engelsiz yağmaya kapitalist gelişme diye alkış tutulur.

Zira, tüketim ekonomisi modeline yaslanan ve işin asıl yanı olan üretim ekonomisi modeline kapalı duran bir yerdeki sermayenin dış hareketi üzerinden ilerletilen süreç, asla gerçek kapitalist gelişme olamaz; ve üstelik kapitalizmin gelişme derecesinin abartılması gibi bir tehlike de her zaman başımızda asılı durur. Tıpkı 1900’lerin başında Rusya’da kapitalist gelişmenin gereğinden

fazla abartılıp, angarya iktisadın kalıntılarının öze ait olmayan bir sorun, önem-siz bir ayrıntı gibi ele alınması hatası gibi. Kapitalist gelişmenin bu sınırları ve sınırlılıkları asla gözden çıkarılmadan yeniden yapılandırmanın kırdı ve kentte yaratacağı muhtemel değişiklikleri çözümlmek gerekir.

Toprağın egemenliğinden paranın egemenliğine doğru bir süreci adımı-ladığımız, eski egemenlik sisteminden yeniye doğru ilerlediğimiz doğrudur; gelişmenin “yönü”nün pazarın üretici üzerindeki egemenliğine doğru, meta egemenliğine doğru bir süreci koşullandırdığı ne denli doğruysa, gelişmenin “an”ının da yarı-feodal iktisatla nitelendiği de o oranda doğrudur.

Öyleyse her iki organizmanın çizgilerinin bulunduğu bir sosyo-ekonomik yapıda olunan bir yerde, toprakta ve tüm toplumsal yaşamda angarya ve onun tüm kalıntılarının temizlenmesi aslolan görevdir. Kapitalizmin gelişme dere-cesi asla bu görevi ve dolayısıyla devrimimizin karakterini kapı dışarı etmez. Devrimimizin ilk adımı özü itibarıyla köylülüğün gereksinimlerini ifade eder. Köylü sorunu devrimimizin temel halkası olarak fevkalade önemini korur. Bu demektir ki, sosyo-ekonomik ilişkilerin sonucu olarak ortaya çıkan feoda-lizmle/halk yığınları; emperyalizmle halk yığınları arasındaki gelişmeler mev-cut sürece damgasını basan temel gelişmeler olarak, bunlardan feodalizmle geniş halk yığınları arasındaki gelişme de sürecin özgün aşamasında tayin edici rolde öne çıkan baş gelişme olarak ülke devrimimizin karakterini tayin etmede asıl rolü oynarlar. Anlaşılır ki, yarı-sömürge, yarı-feodal statünün em-rettiği devrim sürecine damgasını vurup niteliğini veren bu gelişmeleri çö-zmede yöntem demokratik halk devrimidir. Böylece, yarı-feodalizmden dola-yı anti-feodal, yarı-sömürgecilikten dolayı da anti-**emperyalist devrim, zorunlu eşik olarak karşımıza çıkar. Yeniden yapılandırmanın tarımda yarattığı yı-kım asla bu temel çerçeveyi kapı dışarı etmez, edemez de.**

MKP'nin Kongre Belgelerinde, sorunun “klasik” konuş biçiminden uzak-laşarak yanlış öncüllerden yanlış sonuçlara varılmıştır. Oysa bu tahlil, Lenin'in sözleriyle “sadece, materyalist yöntemin ve teorik politik ekonominin orta-ya çıkarılan araçlarının yardımıyla” olabilir. MKP'nin kapitalist tespiti, onu, dev-rimin niteliği ve stratejisi konusunda da yanlış sonuçlara sürüklemiştir.

Oysa Kaypakkaya, şu genel tespiti yaparken haklıydı: *“Emperyalizmin geliştirdiği işbirlikçi kapitalizm feodalizmi hiçbir zaman ‘köylü usulü’ hal-ledemez. Ve feodalizm, kökünden tasfiye edilmediği sürece de köylü kit-lesi önemli bir devrimci güç olarak mevcut olur ve devrimin muhtevası, demokratik devrim kalır.”* (İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, s. 111, Umud Yayıncılık, Nisan 2004)

Bu konuyla ilgili son birkaç nokta daha var.

İlki, diyorlar ki; *"emperyalist sermayenin dinamik yasası olarak kâr hırsı ve yol açtığı yıkıcılık bağlamında toplumsal ilişkiyi uzun bir tarihsel süreç içerisinde yeni bir duruma evriltmiştir."* (s. 93)

Demek ki, "emperyalizmin kırıbaçıyla" ülke kapitalist hale gelmiştir. Ancak o "dinamik" yasanız neden "kâr hırsı" "yıkıcılık" görevi görsün ki; tam aksine ekonomik-toplumsal ilişkiyi ileriye ittiğine ve geri olan evrimleşme aşamasını bir sonrakine doğru "evrilt"tiğine göre, bu ilerici bir rol değil mi?

Dahası: Ne demek; emperyalist sermayenin dinamik yasası olarak kâr hırsı? Kapitalist kâr oranı düşme yasasını anlarız; artı-değer yasası deseniz anlaşılır; artı-değer temelinde gelişen ve günümüzde kapitalist üretim biçiminin temel yasası olarak azami kâr yasası deseniz gene anlaşılır da; "emperyalist sermayenin dinamik yasası olarak kâr hırsını" anlayamıyoruz. Marks Kapital'de bu yasayı böyle mi açıklıyor? Marks: *"Artı-değer üretimi, bu üretim tarzının mutlak yasasıdır"* der. (Kapital, Birinci cilt, s. 635)

Denilebilir ki, biz emperyalist sermaye dedik, bu yasa zaten Marks'ta yok! Peki bu konuya özel olarak değinen, yani modern kapitalizmin ekonomik temel yasasını açıklayan Stalin'in şu yargılarını da mı incelediniz mi? Kapitalizmin ekonomik temel yasası kavramına en yakın olan artı-değer yasası, kapitalist kârın oluşum ve büyüme yasasıdır dedikten sonra şöyle açıklar bu yasanın temel çizgilerini:

"Kapitalist azami kârın, kendi ülkesinin nüfusunun çoğunluğunun sömürülmesi, yıkıma uğratılması ve yoksullaştırılması yoluyla, başka ülkelerin, özellikle de geri kalmış ülkelerin halklarının köleleştirilmesi ve sistemli bir şekilde yağmalanması yoluyla ve son olarak da azami kârın garantilenmesine hizmet eden savaşlar ve ekonominin askerileştirilmesi yoluyla azami kârın güvence altına alınması." (Stalin, Eserler, cilt 16, s. 313)

Ayrıca yarı-feodal ilişki ya da yarı-feodal iktisat konusunda söylenenler de önemlidir. Onlara göre bir iktisadi tarz ya feodaldır ya da kapitalisttir. Yarısı kapitalist yarısı da feodal bir ilişki olamaz düşüncesi üzerinden böyle diyorlar. (s. 36)

Lenin sorunu böyle mi koyuyor? Hayır.

Marksist anlamda yarı-feodal iktisat nedir: Feodal ve kapitalist iktisadın özelliklerini, unsurlarını kendi içinde birleştiren, birincinin nerede bitip ikincinin kesenkes nerede başladığı hesaplanamayan iktisadi tarzdır. Bu tarzda her iki iktisadın özelliklerinin yüzlerce çeşidi içiçe harmanlanır, birbirine karışır. Yoksa yarısı feodal ve yarısı da kapitalist değildir. Lenin sorunu böyle koyar. Lenin: *"Rusya'da bugünkü toprakbeyliği iktisadı, içinde kapitalist ve derebeyi iktisadının çizgilerini birleştiriyor."*

Devamla: *“Fakat bütün durumları birer birer saymak ve serfliğin nerede son bulduğunu, katıksız kapitalizmin nerede başladığını deyim yerindeyse eczacı terazisiyle tartmak, kendi kılı kırk yarıcılığını Marksistlere mal etmek demektir! Küçük bir bakkaldan aldığımız gıda maddelerinin fiyatının hangi bölümünün emek değerine, hangi bölümünün tefeciye düştüğünü vs. hesaplayabilmemiz imkansızdır.”* (Lenin, Seçme Eserler, Cilt 3, s. 147)

Bundan daha açık ve anlaşılır bir şey olabilir mi? Lenin, 1900'lerin başında 19 eyalette kapitalist iktisat, 17 eyalette angarya iktisadı ve 7 eyalette de her iki iktisat biçiminin çizgilerini birleştiren bir sistemin, yani yarı-feodalizmin egemen olduğunu açıklar.

DEVİRİMİN NİTELİĞİ VE STRATEJİSİ

MKP III. Kongresi kapitalist ekonomik yapının sonucu olarak sınıflar mevzilenmesinde de geleneksel görüşlerini terk edip proletaryayı önder ve temel güç, milli burjuvaziye ise, sermaye gruplarına yedeklenmiş olarak ele alıyor. Kongreye göre, milli burjuvazi, bu özelliğini, milli niteliğini yitirmiştir. Kongre Belgelerinde, halk sınıfları kapsamına; proletarya, yarı-proletarya, kent ve kır küçük burjuvazisi; halk düşmanları kapsamına ise; çok uluslu tekel sahipleri, komprador tekelci kır kent büyük burjuvazisi ve buna yedeklenmiş az sayıda orta burjuvazi ve tali duruma düşen az sayıdaki toprak ağaları sınıfı konmuş.

Kongre Belgeleri, devrimin niteliği konusuna da şu açıklamayı getiriyor: *“Devrimimizin niteliği sosyo ekonomik yapı ilişkilerine bağlı olarak şekillenerek demokratik devrimin görevlerini üstlenen sosyalist devrimdir. Devrimin yolu ise sosyalist halk savaşıdır.”* (s. 91)

Daha ileride de şöyle deniyor:

“Sosyalist devrim, iktidardaki emperyalizme bağımlı olan komprador tekelci burjuvaziye karşı proletaryanın öncü ve temel güç olarak başlattığı ve kent ile kır küçük burjuva kesimlerinin müttefik olduğu sosyalist halk savaşı stratejisi aracılığıyla icra edilir.” (s. 94)

1-) Devrimin niteliği

Kaypakmaya'ya başvurarak konuya girelim. Ne demişti bir önceki ara başlığın sonlarında aktardığımız pasajında: Emperyalizmin geliştirdiği işbirlikçi kapitalizm feodalizmi hiçbir zaman “köylü usulü” halledemez. Dolayısıyla feodalizm kökünden tasfiye edilmediği sürece de köylü kitlesi önemli bir devrimci güç olarak mevcut olur ve devrimin muhtevası da demokratik devrim olarak kalır.

Kaypakkaya biliyordu ki, köylü usulü hal tarzı, devrimci tarz ya da güçlü bir köylü isyanıyla feodal üretim ilişkileri “kökünden” kazanmadıkça demokratik devrim, feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişmenin temel yönemi olmaya devam eder. Bu son derece önemli bir saptamadır ve Lenin’in tespitleriyle de uyum halindedir. Lenin de Rusya örneğinde aynı şeyleri söyler. Lenin Rusya’da serfliğin kalıntılarını hiçbir zaman “öze ait olmayan bir sorun olarak” ya da “tali önemde bir iktisat”, ya da “önemsiz bir ayrıntı olarak” ele almadı. Dönemin Lenin’in çalışmalarına eğilme olanağı bulanlar, Lenin’in Skvorzov-Stepanov’a 29 Aralık 1909 tarihli mektubunu ve bu mektupta tarım sorununu es geçen ve de bundan hareketle demokratik devrimin üzerinden atlayan Skvorzov-Stepanov’a karşı bu sorunun, temel, birinci sınıf, ulusal önemde bir sorun olduğunu açıklıkla dile getirdiğini ve konumuza dair aynı konudaki diğer polemik yazılarını iyi bilirler. Ve biz bunları daha önce ayrıntılı bir biçimde aktarmıştık.

Rusya’nın “Prusya yolu”na girmiş olması ya da bu yol için son derece olgunlaşmış olması, ya da burjuva iktisat için koşullarının son derece olgunlaşmış olması ya da kapitalizmin ulaştığı gelişme derecesi, hiçbir biçimde tüm toplumsal yaşamda angarya iktisadının kalıntıları temizlenmedikçe “köylü tarım devrimi”ni yaşamın kenarında bırakmadı ve demokratik devrimin üzerine çarpı işareti konmadı Lenin’ce. Çarpı işareti konmadı çünkü, feodal kalıntılar (MKP’nin tali önemde gördüğü bu durum) özel olarak köylü kitlelerinin yaşam seviyesi, genel olarak da tüm toplumsal düzen ve tüm toplumsal gelişme üzerinde baskının esas biçimiydi, ilerlemenin yazgısını belirlemede “frenleyici engeller”di. Bu engellerden kurtulmanın tek yolu ise demokratik devrimdi. Ve hatta 1913 yılında “eski biçimiyle tarım sorunu Rusya’da gündemden kalkmıştır” diyen N. Rojkov’a verdiği yanıtta Lenin, Rojkov’un yaklaşımını tümüyle yanlış ve tasfiyeci niteler ve tarım sorununun Rusya’da demokratik devrimin özünü, temelini oluşturduğunu ısrarla yineler. Tarım sorununun özünü de, “köylülüğün, çiftlik beyi toprak mülkiyetini ve Rusya’nın tarım ilişkilerinde ve dolayısıyla ülkenin tüm sosyal ve politik kurumlarında angarya iktisadının kalıntılarını yok etme mücadelesi” olarak görür.

Soru şudur: Toprak ve arazide özel mülkiyetin kaldırılması ve dolayısıyla kırsal geniş emekçi kitlelerinin feodal ve yarı-feodal ilişkilerin köleleştirici baskısından kurtarılması nasıl ve hangi yöntemle başarılacaktır? Dahası, feodalizmle geniş halk yığınları arasındaki baş çelişmenin çözümü hangi yöntemle ve hangi biçimde olacaktır? Bu soruya verilecek yanıt, devrimimizin perspektifleri ve yolu konusunda verilecek yanıtıdır da. Bu aynı zamanda, köylülüğün devrimimizdeki tarihsel ve devrimci rolünün apaçık saptanması da olacaktır.

Hangi yöntemle sorusuna verilecek yanıt elbette ki, demokratik halk devrimi olacaktır. Bu yöntemi önümüze süren etken, ülkemizin yarı-sömürge, yarı-feodal karakteridir. Bu niteliğin dolaysız sonucu olarak şekillenen çelişkilerin ana eksenini, demokratik halk devrimini temel güzergah olarak, devrimimizin temel yöntemi olarak öne çıkarır. Ancak bir köylü devrimi feodal kalıntıları tamamen ortadan kaldırılabılır. Üretici güçlerde gerçek bir gelişmeyi sağlayan, kapitalizm öncesi ilişkileri tümüyle ve tüm kölelik gelenekleriyle geride bırakan biricik zorunlu yol budur. Gerçek kapitalist gelişmesi "üstten" emperyalistlerce elinden alınan bir toplumda, angarya iktisadı ve onunla bağlantılı kalıntıları, borç köleliği, çalışarak ödeme sistemi, toprağa bağlılık, kişisel bağlılık ve "ekonomik dışı zor"u bütün temelleriyle birlikte ortadan kaldıracak şey, yalnızca demokratik devrim olabilir. Kırdaki egemen unsurun kır burjuvazisi değil, kapitalist iktisat değil; tefecilik ve büyük toprak mülkiyetinin olduğu bir yerde, geri teknik, dağınık üretim araçları ve eskimiş üretim tarzının bir ayrıntı değil, tüm toplumsal ve iktisadi yaşam üzerinde egemen olduğu bir yerde, devrim, ancak tüm ortaçağ engellerinin toprak üzerindeki egemenliğine son verecek olan demokratik halk devrimi karakterinde olabilir. Feodalizmin, emperyalizmin çıkarları ölçüsünde çözüldüğü ama tasfiye edilemediği bir yerde, kapitalizmin çizgileriyle feodalizmin çizgilerinin birlikte harmanlandığı bir iktisadi biçimin egemen olduğu bir yerde, Kaypakkaya'nın sözleriyle, köylü kitlesi önemli bir devrimci güç olarak mevcut olur ve devrimin muhtevası, demokratik devrim olarak kalır.

İktisadi gelişmenin dengesizliği, bazı bölgelerde feodal ilişkileri daha fazla çözüme uğrattığı halde, bazı bölgelerde bu çözülme daha güdük düzeyde kalır ve ortaçağ ilişkileri etkisini kuvvetle hissettirir. Somut olarak ele alındığında ülkemizin Türkiye Kürdistanı ile batısı arasında bu farklılığı görmek mümkündür. Dolayısıyla, demokratik halk devriminin tüm bölgeler açısından aynı oranda öneme sahip olması düşünülemez. Bu önem, ileri bölgeler için, örneğin Ege ve Trakya için daha azken, geri bölgeler için, örneğin Türkiye Kürdistanı için daha fazladır ve bu, iktisadi gelişmenin dengesiz karakteri dolayısıyladır. Ama ne var ki, eşitsiz gelişmenin sonucu olarak feodal ilişkilerin daha fazla çözüme uğradığı ve toprak devrimine olan gereksinimin bir ölçüde azaldığı bölgelerde bile, kırdaki emekçi yığınlarının demokratik devrim hareketindeki rolü, önemini korumaya devam edecektir. Zira, demokratik devrim hareketi, kırdaki yoksul ve bilinçsiz kitlesi için demokratik ortam sağlamak ve artı kalan serflik kalıntılarından kır köklü biçimde temizlemesi ve de ülkeyi iktisadi, siyasi ve her türlü emperyalist bağımlılıktan kurtarması bakımından önemini sürdürecektir. Anlaşılır ki, en ileri bölgeler açısından bile önemi azalması

na, muhtevası büzülmesine, görevleri sınırlanmasına karşın, demokratik halk devrimi, özellikle ülkemizin geniş bölgeleri açısından tüm ülkenin iktisadi ve toplumsal yaşantısını serflik kalıntılarının baskısından kurtarması bakımından tayin edici önemini bütünüyle korumaktadır. Kaypakkaya'nın isabetli söyleyiyle; *"Yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede feodalizmin zayıflığı, toprak devriminin görevlerini azaltır veya sınırlarını daraltır, o kadar."*(abç)

Toplumsal taban olarak köylülük ayağına dayalı ulusal sorununu henüz çözememiş, bu köylülüğü tarla yaşamının yalnızlığından kurtaracak iktisadi düzeyi henüz yakalayamamış, derebeyi iktisadi besleyen feodal hukuk cendesinin kahredici baskısını henüz üzerinden atamamış, tüm toplumsal yaşam üzerindeki gelişmenin "frenleyici engeli" feodal sömürü biçimlerinin kısılcacını henüz bütünüyle kıramamış, burjuva devrimleri tarihi trenini yakalayamadan yabancı kapitalizmin sömürü zinciriyle eli kolu bağlanarak emperyalizmin arka bahçesine dönüşmüş olan ülkemizde devrimimiz demokratik halk devrimidir ve bu devrimin temeli ve içeriği toprak devrimi tabanına dayalıdır.

Bu nesnel gerçeğe karşın, kapitalizmin gelişme derecesini fevkalade abartıp feodal kalıntıları "öze ait" olmayan bir sorun olarak "önemsiz" bir şeymiş gibi görmektedir III. Kongre. Bu özümlememiş teorik açmaz, MKP'yi tasfiyecilik kulvara sürüklemiştir. Gelişmenin "sol"undan atağa kalkan tasfiyecilerizyonizm, devrimin tarihsel perspektifini atlayarak demokratik devrim yerine sosyalist devrim ile devrimin temel gövdesi köylülüğe sırtını çevirerek ve de devrimci birleşik cephenin stratejik bir bileşeni olarak milli burjuvaziyi karşı-devrim saflarına iteleyerek güncel görevlerine ve bu arada demokratik devrimin görevlerine sırtını dönen bir yola, tasfiyecilik yoluna Troçkizm'in tezleri üzerinden sürüklenmiştir.

Devrimimizin ilk adımı, özü itibarıyla köylülüğün gereksinimlerini ifade eder; köylü sorunu devrimimizin ilk elden temel halkası olarak karşımıza çıkar. Bu ilk halkanın ekonomik temeli bunu emreder. Bu demektir ki, devrimimizin bu ilk adımının, toprak uğruna mücadelenin ekonomik özü, toprak ağalarının topraklarına zorallım uygulamak, kırsal alandaki hazine toprakları da dahil olmak üzere bu toprakları tüm köylülüğe dağıtmaktır. Yani devrimimizin bu ilk adımı, toprağın topraksız ve az topraklı, yani piramidin en altındaki köylü lehine yeniden paylaşılmasını ve dolayısıyla, kırın üretim ilişkilerinde temel değişikliğe giden yolu açması bakımından gereklidir. Anın ertelenemez görevi budur. Bu başarılı bir devrimle çözümlendiği an, tarımın devrimcileştirilmesi, tarım alanındaki üretici güçlerin gelişmesi önündeki engeller ve dolayısıyla, köylülüğün sefil yaşam koşulları tümüyle ortadan kaldırılmış olur. Bu ilk adım, ekonomik özü bakımından burjuva çerçevede de olsa, ikinci adım için yol aç-

ması, siyasal iktidarı proletarya önderliğinde devrimci sınıflara vermesi bakımından ve nihayet, sosyalizmin önkoşullarını oluşturması açısından proletaryanın gelecekteki amaç ve hedefleri eksenine kilitlenmiş bir adımdır.

Böylesi koşullarla kuşatılmış bir toplumun demokratik, özgür ve bağımsız bir toplum haline gelebilmesinin yolu, yarı-sömürge, yarı-feodal toplum içinde uç veren anti-emperyalist, anti-feodal çelişmelerin çözülerek yeni demokratik iktidarın, yani halk iktidarının kurulması, oradan sosyalizm ve altınçağa ulaşılmasıdır. Bu çelişmeleri çözmenin yöntemi ise, yeni demokratik devrimdir. Böylesi bir devrimin yöneldiği hedefse emperyalizm, feodalizm ve komprador kapitalizmdir.

Mao'nun dediği gibi: *"Yeni Demokratik Devrim, proletarya önderliğindeki geniş halk kitlelerinin anti-emperyalist ve anti-feodal devrimidir."* (Seçme Eserler-II, s. 327) Mao demokratik devrimin özünü anti-feodal, anti-emperyalist çelişmelerin oluşturduğunu saptamıştır.

MKP'nin devrimimizde köylülüğü atlayan Troçkizm bulamaçlı "sol"a sıçrayan teorisi "anın" değil, "geleceğin" teorisini yaparak devrim perspektifini yitiren kulvarda yol almakta ve ülkemiz devriminin somut görevlerine yüz çevirerek "tarihi oyuna getirme" ve bir sonraki "aşamaya" atlama teorisidir.

MKP Kongresi, demokratik devrimi yadsımakla, Stalin'i yinelemek gerekirse, yalnızca *"tarihsel sürecin bu gerekli aşamasını ateşe atıp"* yakmakla kalmadı; daha da önemlisi, sosyalist devrim dönemine denk düşen stratejik sloganı sarılmak yerine, bir önceki devrim aşamasının sloganını yontarak bulamaç halindeki teorisinin "düzelticisi" haline getirerek, kendi "hizmetkârı" durumuna düşürdü.

Belgelerde ne denmişti?

"Sosyalist devrim, iktidardaki emperyalizme bağımlı olan komprador tek- elci burjuvaziye karşı proletaryanın öncü ve temel güç olarak başlattığı ve kent ile kır küçük burjuva kesimlerinin müttefik olduğu sosyalist halk savaşı stratejisi aracılığı ile icra edilir."(s. 94)

Geçmiş devrim deneyimleri ve özellikle de bu özel duruma en uygun olan Rus devrimi ispatlamıştır ki, demokratik devrimin geçerli olduğu durumdaki temel slogan; proletaryanın mevcut iktidardaki güçlere karşı "tüm köylülükle", yoksul ve orta köylülükle birlikte demokratik devrimi başarmasıdır. Devrim, sosyalist devrim haline geldikten sonra, tüm köylülükle birlikte yürüme sloganı, yerini, yalnızca "yoksul" köylülükle birlikte sloganına bırakır.

Rus devrimi deneyiminde devrimin birinci aşamasında, yani 1905'ten 1917 Şubat dönemindeki demokratik devrim aşamasına dek temel slogan şudur: *"Proletarya, kuvvet yoluyla otokrasiyi ezmek ve burjuvazinin tutarsızlığını et-*

kisiz hale getirmek için köylü yığınlarıyla ittifak kurarak, demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir.” (Lenin, Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği, s.119)

İkinci aşamasındaysa, yani 1917 Mart’ından 1917 Ekim’ine dek olan sosyalist devrim aşamasındaysa, temel ya da stratejik slogan şudur: *“Proletaryaya, kuvvet yoluyla burjuvazinin direncini kırabilmek için, köylülüğün ve küçük burjuvazinin kararsızlığını etkisiz hale getirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarıyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır.”* (age, s. 119,120)

Görülüyor ki Lenin’in yaklaşımı ile MKP’nin tespitleri arasında temelden fark var. Burada son derece önemli olan şey, MKP’nin kır küçük burjuvazisi konusundaki tutumudur; yani orta köylülük konusundaki tutumu. Bir yandan sosyalist devrimi gündeme getirmek, ama öte yandan, demokratik devrimin köylülük konusundaki ya da daha tam anlatımıyla orta köylülük konusundaki sloganından vazgeçmemek. Devrim eğer demokratik devrim aşamasındaysa, slogan gayet açıktır: Tüm köylülükle birlikte; yok eğer bu aşama yerini sosyalist devrim aşamasına bırakmışsa, burada, köylülük konusundaki slogan; *“yalnızca” yoksul köylülükle* birlikte sloganıdır. Yoksul köylülük denen şey de Lenin ve Stalin’in ifade ettiği gibi yarı-proleterler kapsamındadır. MKP, sosyalist devrim diye tutursa da devrimin bir önceki aşamasının köylülük konusundaki bu temel sloganından kopmadığı sürece de sosyalist devrime denk düşen sınıf mevzilenmesi tabelası altında demokratik devrim ufkunu aşamadan kalakalıyor.

Ne ki köylülük konusundaki bu temel sloganda açık bir fikre sahip olunmadıkça da devrim konusunda da açık bir yönelime sahip olunması başarılamaz. MKP’nin içine düştüğü durum tam da budur. Köylülük konusundaki temel sloganını *“sınıf güçlerinin Marksist bir incelemesine”* dayandırmayan; *“devrimci güçlerin sınıf mücadelesi cephesindeki düzenlemesini”* doğru bir şemaya oturmayan bir örgütün, arabayı çamura saplaması kadar doğal bir şey de olamazdı. Şu unutmamalıdır; yukarıda Lenin’den aktardığımız pasajda da görüldüğü gibi, sosyalist devrimde, *“köylülüğün ve küçük-burjuvazinin kararsızlığını etkisiz hale getirmek için”* proletarya önderliğinde yarı-proleterlerle ittifak kurulur. Eğer orta köylülük sosyalist devrimin bir bileşeni ise ya da MKP’nin ifade ettiği gibi, *“Proletarya partisi, başta öncü ve temel güç olarak işçi sınıfı önderliğinde yoksul ve orta köylülere de dayanarak”* (s. 273) ülke çapında siyasi iktidarı ele geçirecekse; bu devrime sosyalist devrim denmez; orta köylülükle *“birlikte”* yürüdüğünüz sürece devrimimiz ekonomik ve toplumsal olarak burjuva devrimdir, sosyalist devrim değil ya da Lenin’in sözleriyle *“... köylülüğün tümüyle birlikte yürüdüğümüz sürece bizim devrimi-*

miz burjuva bir devrimdir." Böylesi bir devrimde köylülere dayanılmaz; tam aksine onların "kararsızlığı" "etkisiz" hale getirilir.

Bu bakımdan MKP'nin belgelerde, kent ve kır küçük burjuva kesimlerini, orta köylülüğü müttefik olarak görme yargıları, demokratik devrim ile sosyalist devrimin temel sloganlarını çarpıtmaları ve MLM'nin köylü sorunundaki stratejik sloganlarını tıpkı demokratik devrim aşamasını ateşe attıkları gibi ateşe atmalarıdır.

Baş çelişme de apayrı bir handikabıdır MKP'nin.

Kongre'nin baş çelişme anlayışı başlı başına bir sorundur; hem eklektik yapısı ve hem de çelişkili ifadeleriyle. Kongre'ye göre, komprador tekelci burjuvazi "Türkiye Kuzey Kürdistan özgülünde" tüm yaşama damgasını vuran sıyrıdır. Böylece de "*başlıca çelişkiler içerisinde somut olarak baş çelişki, emperyalizm ve komprador tekelci kapitalizm ile geniş halk yığınları arasındaki çelişki olarak değişikliğe dönüşmüştür.*" (s. 96)

Belgeler, bir başka yerde de bu yukarıdaki baş çelişki tespitini boşa çıkaran ikinci bir tespit yapıyor ve şöyle açıklıyor baş çelişkiyi; "*Çok sayıda başlıca çelişmenin bulunduğu bu karmaşık süreçte bütün çelişmelerin gelişmesini tayin ve onlar üzerinde etki icra eden çelişki ise (baş çelişki), uluslararası emperyalizme bağımlı komprador tekelci kapitalizm ile çeşitli millet ve azınlık milletlerden geniş halk yığınları arasındaki çelişkidir. Bu çelişmenin özünü komprador tekelci burjuvazi ile geniş halk yığınları arasındaki çelişme oluşturmaktadır.*"

Sonraki paragrafta ise, bir öncekini yadsıyanı da yadsıyor ve gene ilk baş çelişmeye geri dönüyor. Söylenen şu: "*Baş çelişki, emperyalizm, komprador tekelci burjuvazi ile geniş halk yığınları arasındaki çelişkidir.*" (s. 257)

Baş çelişki hangisidir? Emperyalizm, komprador tekelci burjuvazi ile halk arasında mı yoksa komprador tekelci burjuvazi ile halk arasında mı? Yani baş çelişki içine emperyalizm giriyor mu, girmiyor mu?

Her şeyden önce, MKP'nin Kongre Belgeleri, bu çelişkili yaklaşımlarıyla baş çelişme sorununu bulandırmıştır. Bu da mevcut kafa karışıklığını gösteriyor. Emperyalizmin dahil edildiği bir baş çelişme anlayışı, bu sorunda Mao'ya özgü ifade biçimlerine kur yapan (bu ifadeyi Marks, Hegel bağlamında kullanmıştı) MKP için öldürücü olur. Çünkü Mao, karmaşık bir süreçte birden fazla çelişki varsa bunların içinde yalnızca bir tanesi baş ve belirleyici olur; gerisi ikincil derecede rol oynar der. Bu bakımdan komprador tekelci burjuvazi ile emperyalizm tek bir çelişki değil, iki ayrı çelişmedir. Bu bakımdan MKP'nin "Çok sayıda başlıca çelişmenin bulunduğu bu karmaşık süreç" diye başladığı cümle Mao'dan beslenen bir cümle. Ancak MKP, kur yaptığı bu cümleye uy-

gun hareket etmiyor; baş çelişmeye hem emperyalizmi ve hem de komprador tekелci burjuvaziyi dahil ederek Mao'nun yargılarını boşа çıkarıyor.

Yanıtlanması gereken şudur: Yarı-feodal ilişkilerin tasfiye değil, çözüldüğü ama "kökünden tasfiye edilmediği sürece" (Kaypakkaya) bir yerde ve hat-ta bu çözümlenin derinleştiği yerde bile Kaypakkaya'nın deyişimiyle "*devrimin muhtevası, demokratik devrim olarak kalacaktır*". Demokratik devrim yön-teminin çözdüğü baş çelişme de feodalizmle geniş halk yığınları arasındaki çelişmedir. Mao çözümlenmiştir; farklı çelişmeler farklı yöntemlerle çözümlenirler. Nasıl ki, proletarya-burjuvazi çelişmesi sosyalist devrim yöntemiyle çö-zümleniyorsa; feodalizmle geniş halk yığınları arasındaki çelişme de demo-kratik devrim yöntemiyle çözümlür. Mao'nun bu genel ve temel formülü dün olduğu gibi bugün de geçerliliğini koruyor. Bilinir ki, her şeyin gelişme sürecinde olduğu gibi, toplumumuzun toplumsal gelişme sürecinde de çok çeşitli çelişmeler mevcuttur. Bu çelişmeler içinde, içinde bulunulan devrimci sürece niteliğini veren çelişme ya da çelişmeler temel, devrimci sürecin gelinen öz-gün aşamasına damgasını basan çelişme de baş çelişme olarak şekillenir. Baş çelişme, toplumun toplumsal evrimleşmesi sürecinde diğer tüm çelişmeler üzerinde etkili olan, bu çelişmelerin varlığını ve gelişmesini derinden etkile-yen başta gelen çelişmedir. Feodalizmdeki çözümlenin derinleştiği ama kök-lüce tasfiye olamadığı, ulusal sorunun çözümsüzce orta yerde durduğu, em-peryalizmin kapitalizm öncesi sömürü biçimlerini ayakta tuttuğu, feodalizmin kendine özgü sopsasının iktidara ortak olduğu ve dahası, tüm toplumsal ya-şam üzerinde kapitalizm öncesi biçimlerin kahredici baskısının özellikle köy-lerde devam ettiği ve de feodalizmin özellikleriyle kapitalizmin çizgilerinin içi-çe geçtiği ülkemizde, baş çelişmenin, elbette ki, feodal sistemle-geniş halk yığınları arasındaki çelişmeden başkası olamayacağı apaçık bir gerçektir.

Sosyalist devrim, burjuvazi-proletarya baş çelişmesini çözmedeki anah-tardır. Peki MKP ne yapıyor? Baş çelişkinin içine hem emperyalizmi ve hem de kapitalizmi birlikte yerleştirmenin yanında burjuvazinin kutupsal zıtlığı ola-rak proletaryayı alacağına halk yığınlarını koymaktadır. Bu bağlamda bur-juvazinin karşıtı (esas ve temel olarak) halk değil, proletaryadır; bu baş çeliş-kideki "iç birlik" ancak böyle sağlanabilir. Kapitalizm, toplumu burjuvazi-proletarya anti-tezlerine parçalar; burjuvazi-halk şeklinde değil. Kapitalist top-lumda burjuvazi, anti-teziyle, kendi yıkılışının unsuru olan sınıfla, yani pro-letarya ile eyerlenmiş olarak yer alır. Yok eğer komprador tekелci burjuvazi-nin egemen olduğu bir yerde onun kutupsal zıtlığı olarak proletaryayı bu den-klemden söküp atar da yerine halkı koyarsanız, bu demektir ki, siz buna sos-yalist devrim deseniz de baş çelişme tespitiniz demokratik devrimde çakılı

kalmaktadır. Ve böylesi bir saptama, kapitalist bir toplumdaki sınıflar mevzilenmesiyle de örtüşmektedir. Köylülüğü temel güç olmaktan çıkarıp işçi sınıfını temel güç haline getiren Kongre, neden bu "temel gücü" yani proletaryayı değil de "halk yığınlarını" bunların yerine koyar? Eğer ülkede proletarya temel güçse, bunun baş çelişmede de bir karşılığının olması gerekmez mi? Bu da Belgelerin bir başka açmazı. Milli burjuvazi konusunda da aynı çelişkili yargıları var. "... *milli burjuvazi emperyalist sömürgecilik sonucu kapitalist üretim ilişkilerinin hakim hale gelmesi sonucunda çözülerek komprador teknelci kapitalizm ile kent ve kır küçük burjuvazi olarak nitelik değişikliğine evrilmiştir.*" (s. 96)

Devam edelim: "*Böylece milli burjuvazi de bu ekonomik işleyiş içinde, bağımsızlığını yitirerek bir bölümü iflas ederek yok olmuş, bir bölümü kompradorlaşmış, bir bölümü ise orta burjuva nitelikte taşeronlaşma ya da başka biçimlerde büyük sermaye gruplarına yedeklenmiştir.*" (s. 90)

Bir yerde milli burjuvazinin komprador teknelci kapitalizm ve kent-kır küçük burjuvazisi olarak nitelik değiştirdiğini söylerken, bir başka yerde de milli burjuvazinin sermaye gruplarına yedeklendiğini iddia ediyorlar. Yani bütünüyle karşı-devrimci saflara iltihak ettiğini söylüyorlar. "Az sayıdaki orta burjuvazi"yi de devrimin düşmanları kapsamında görerek sınıf mevzilenmesini bu eklektik yaklaşım üzerinden şöyle kuruyorlar: Halk sınıf ve tabakalarını proletarya, yarı-proletarya, kent ve kır küçük burjuvazisi; devrimin düşmanlarını ise, "*çok uluslu tekel sahipleri, komprador teknelci kır kent büyük burjuvazisi, bu sınıflara yedeklenmiş az sayıdaki orta burjuvazi ve tali duruma düşen az sayıdaki toprak ağaları sınıfları oluşturmaktadır.*" (s. 90)

2-) Devrimin stratejisi

Kongre Belgeleri, devrim stratejisi olarak ortaya koyduğu sosyalist halk savaşı stratejisi hakkında şu açıklamaya yer veriyor: "*Türkiye-Kuzey Kürdistan sosyo ekonomik yapı itibarıyla kapitalisttir. Buna bağlı olarak devrim stratejimiz de sosyalist Halk Savaşı stratejisidir.*" (s. 97) Bu stratejinin içeriğini de şöyle dolduruyor: "... *sosyalist Halk Savaşı Stratejisinde, gerilla savaşı da önemli ve temel bir güç olarak ele alınacaktır ancak toplu ayaklanma ile eşgüdümlü bir şekilde ele alınarak yürütülecektir. Kır-şehir diyalektiği olarak telakki edilebilir ya da kavranabilir.*"

Daha ileride şöyle yazılıyor: "*Devrimimizin stratejisi, Sosyalist Halk Savaşı Stratejisidir. Sosyalist Halk Savaşı Stratejisi (SHSS), yarı-sömürge/yarı-feodal toplumsal sistemlerde geçerli olan Halk Savaşı Stratejisinden farklıdır.*" (s. 100)

Belgeler, yeni demokratik aşamanın yerini sosyalist devrim aşamasına bıraktığını ve dolayısıyla, yeni demokratik devrim aşamasında geçerli olan halk savaşı stratejisinin yerini yeni dönemde sosyalist devrim modeline bıraktığını söylüyor ve buna uygun olarak da “gerilla savaşı ile toplu ayaklanma biçimlerinin yeni tipte birliği ve özgün devrim stratejisi olan Sosyalist Halk Savaşı Stratejisine bırakmıştır” diyor. (s. 100)

Daha ileride sosyalist halk savaşı stratejisi için “*klasik sosyalist devrim stratejisi olan toplu ayaklanma stratejisinden de farklıdır*” diyerek ayırım noktalarını yeni katkı olarak ortaya koyduktan sonra, bu stratejisinin özgünlüğünü de; halk kitlelerinin yoğun olduğu şehirleri “*esas mücadele alanları olarak belirleyip devrimci savaş süreci içerisinde küçükten büyüye doğru askeri bağlamda genel halk ayaklanması ve halk ayaklanması geliştirilen yöntem ve devrimin iktidar organlarının kurulmasını ve kurumsallaşmasını güvence altına alan Partizan Halk Güçleri (PHG) aracılığı ile yürütülecektir*” denmektedir. (s. 100)

Devrimin niteliği konusundaki kafa karışıklığı bu alanda da fena halde kendisini hissettiriyor. Kendi köküyle hesaplaşırken iki ayağıyla birlikte “toplu ayaklanma” tabanında ayağa doğrulanlar, bir önceki devrim aşamasının zorunlu sonucu olan şeyden, halk savaşından da biçimsel olarak da olsa bütünüyle kopamıyor ve ayakları toplu ayaklanma tabanında olsa da, elleriyle halk savaşına tutunmaya çalışıyorlar; onu sulandırarak, bozarak ve kendi teorilerine uygun düşecek biçimde karikatürleştirerek de olsa... Böylece de savundukları şey ne toplu ayaklanma ve ne de halk savaşı oluyor.

Ama biz biliyoruz ki arkamıza aldığımız 20. yüzyıl devrim pratikleri iki devrim stratejisini tanıtlayagelmiştir. Bunlardan biri Rus ve diğeri de Çin devrim örnekleridir. İlkinde şehirlerden kırlara, ikincisinde kırlardan şehirlere taşındı devrim. Geride bıraktığımız yüzyılın devrim pratikleri dünya ölçeğinde dünyanın şehirlerini değil kırlarını; kırım kendi içinde de kentini değil köyünü temel dayanak aldı. Rusya’yı bir yana koyarsak bütün bir yüzyılımız devrimi “şehirleri kırlardan kuşatan” rotaya kilitledi kendini. Ve bu strateji, “zamanın sınavından” geçerek dünyalılaştı ve 20. yüzyıla damgasını vurarak yeterince ve kuvvetle kendisini kanıtladı.

Ama biz biliyoruz ki; Mao, Çin ve diğer devrim pratiklerinin sonuçlarından çıkardığı dersler ışığında MLM yeni tez ve formülleri çözümlenmişti. Ve, bu iki devrim stratejisi Mao tarafından büyük bir açıklıkla çözümlenmiş ve evrensel bir karakter kazanmıştı. 6 Kasım 1938 tarihli, “Savaş ve Strateji Meseleleri” adlı makalesi, devrim stratejileri bakımından yetkinleşmiş teoriyi sunmada gerçek bir temel oluşturuyor.

Bu önemli makalesinde Mao, iktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi devrimin başlıca görevi ve en yüksek biçimidir der ve bu Marksist-Leninist devrim ilkesinin evrensel geçerliliğine özellikle vurgu yapar. Buraya kadar olan teorik tutum bütün klasiklerin de ortak tutumuydu zaten. Mao bu sorunu bu kadarla bırakmaz, konuyu daha da ilerletir. Konumuzla dolaysızca bağlantılı olan yere gelir: *“Ama”* der, *“bu ilke aynı kalmakla birlikte, onun proletarya partisi tarafından uygulanması, değişik şartlara göre değişik şekillerde ifadesini bulur.”* (Mao, Seçme Eserler II, s. 222)

Bunu da yani evrensel önemdeki iktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi ni de kapitalist ve yarı-sömürge, yarı-feodal ayrımı üzerinden çözümler. *“Ama ilke aynı kalmakla birlikte, onun proletarya partisi tarafından uygulanması, değişik şartlara göre değişik şekillerde ifadesini bulur. Faşist olmadıkları ya da savaş halinde olmadıkları zaman kapitalist ülkeler içte (feodalizmi değil) burjuva demokrasisini uygularlar; dış ilişkilerinde ise kendileri tahakküm altında olmayıp, başka ülkeleri tahakküm altında tutarlar. Bu özelliklerinden dolayı, kapitalist ülkelerdeki proletarya partisinin görevi, uzun bir legal mücadele dönemi boyunca işçileri eğitmek, kuvvet toplamak ve böylece kapitalizmi nihai olarak yıkmaya hazırlanmaktır. Bu ülkelerde mesele, uzun bir legal mücadele, parlamentodan bir kürsü olarak yararlanmak, iktisadi ve siyasi grevler, sendikaların örgütlenmesi ve işçilerin eğitilmesi meselesidir. Orada örgütlenme biçimi legaldir, mücadele biçimi de kansızdır (askeri değildir). Savaş meselesine gelince, kapitalist ülkelerdeki Komünist Partileri kendi ülkeleri tarafından yürütülen emperyalist savaflara karşı çıkarlar. Eğer böyle savaşlar patlak verirse, bu Partilerin siyaseti, kendi ülkelerindeki gerici hükümetlerin yenilgiye uğramalarını sağlamaktır. Komünist Partilerinin vermek istedikleri tek savaş, hazırlanmakta oldukları iç savaştır. Fakat bu ayaklanma ve savaş, burjuvazi gerçekten çaresiz duruma gelinceye, proletaryanın büyük çoğunluğu silaha sarılıp savaşmaya kararlı hale gelinceye ve köylük bölgelerdeki kitleler proletaryaya gönüllü olarak yardım edinceye kadar başlatılmamalıdır. Ve böyle bir ayaklanma ve savaşı başlatmanın zamanı geldiğinde, ilk adım şehirleri ele geçirmek, ardından da köylük bölgelere ilerlemek olacaktır; tersi değil. Bütün bunlar kapitalist ülkelerdeki Komünist Partileri tarafından yapılmıştır ve Rusya’daki Ekim Devrimiyle de doğruluğu ispatlanmıştır.*

Çin ise farklıdır. Çin’in özellikleri, bağımsız ve demokratik değil yarı-sömürge ve yarı-feodal olması, içte demokrasi olmayıp feodal baskı altında bulunması ve dış ilişkilerinde milli bağımsızlığa sahip olmayıp emperyalizmin tahakkümü altında olmasıdır. Dolayısıyla, yararlanabileceğimiz bir parlamentomuz ve iş-

çileri legal olarak grev için örgütlenme hakkımız yoktur. Komünist Partisinin buradaki görevi, esas olarak, ayaklanma ve savaşı başlatmadan önce uzun bir legal mücadele döneminden geçmek ve önce büyük şehirleri ele geçirip ardından köylük bölgeleri işgal etmek değil, tam tersidir.

....

Bütün bunlar, Çin ile kapitalist ülkeler arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Çin'de esas mücadele biçimi savaş, esas örgütlenme biçimi ordudur. Kitle örgütlenmesi ve kitle mücadelesi gibi diğer biçimler de son derece önemli, hatta vazgeçilemezdirler ve hiçbir şart altında küçümsenemezler; ama onların amacı savaşa hizmet etmektir. Bir savaşın patlamasından önceki bütün örgütlenme ve mücadele savaşa hazırlık içindir. ...Savaş patladıktan sonra ise, bütün örgütlenme ve mücadele, savaşla dolaylı ya da dolaysız olarak uyum içinde yürütülür.” (age, s. 222,223)

Uzunca pasaj, Çin devrim stratejisi ve bu stratejinin kapitalist ülkelerle olan ayırım noktaları üzerine inşa edilmiştir. Bu pasajda iki farklı sosyo-ekonomik yapı üzerinden iki farklı mücadele ve örgütlenme hattını açıklığa kavuşturuyor Mao. Birincisi kapitalist ülkeler; diğeri Çin türü yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler.

Eğer söz konusu ülke kapitalistse ve savaş, faşizm gibi çok özel koşullardan geçmiyorsa, buralarda iktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi ilkesi, bu ülkeler Komünist Partileri tarafından daha başından silahlı mücadeleyi esas alarak değil, ayaklanma eşiğine gelinceye dek, uzunca bir legal mücadele ile güç toplama, işçileri eğitme, parlamentoyu sınıf mücadelesinin bir arenası olarak kullanma, sendikaları kapitalizmin gerici güçlerine karşı direnişin mevzileri haline getirme görevi üzerinden, sınıfı ayaklanma için hazırlamak, örgütlemek ve yaygın bir kitle çalışmasını esas almak gibi bir güzergahta yaşayan gerçek haline getirilir. Bu gibi ülkelerde “son darbe”, yani ayaklanma, burjuva demokrasisinin sınıfa sunduğu mevzileri kapitalizmi yıkma hazırlığı için verimli bir şekilde kullandıktan ve verili özgürlüklerden devrimi hazırlamak için yararlanıldıktan sonra ancak başlatılabilir. Kaldı ki bu başlatma bile öznel güçlerin nesnel güçlerle uygunluğu ekseninde, devrimci durumun deminde olduğu bir anda gerçeklik halini alır.

Bu demektir ki, bu tür ülkelerde nihai sınıra, ayaklanma sınır taşına varıncaya dek esas mücadele biçimi askeri değil, kansızdır; örgütlenme biçimi de legaldir. Ve buralarda devrimin askeri çizgisi “şehirlerden kırları kuşatmak” çizgisidir. İlk önce şehirlerde toplu ayaklanma ile iktidar ele geçirilir ve ardından bu ele geçirme kırlara doğru genişleyen halkalar halinde ilerler.

MKP, I. Kongresinde ise şöyle diyordu, şimdilerde III. Kongrede bir anda

yadsıdığı teori ile ilgili olarak: “*Özcesi Halk Savaşı devrim stratejisi ne basit bir askeri çizgi ne de ‘Kır şehiri kuşatsın’ derekesine indirgenemez. O, Yeni Demokratik Devrim genel stratejisi ve siyasi çizgisidir.*” (İdeoloji: Marksizm Leninizm Maoizm, s. 37)

Şunları söyleyen de aynı Kongredir: “... *Halk savaşı, ne tek başına bir mücadele, ne bir örgüt ve örgütlenme, ne de askeri savaşa indirgenecek savaş biçimidir. Hepsinin sentezidir.*” (agy., s.94)

Ve çok daha vahimi, gene aynı Kongre Belgelerinde son gelişmelerle birlikte Halk Savaşı konusunda daha yüksek bir bilinç seviyesine erişmiş durumdadılar diyen de onlardı. (agy., s. 93)

Her şeyden önce, MKP’nin sosyalist halk savaşı stratejisi halk savaşını sulandırmaktır. Bizim savunduğumuz halk savaşı yani sosyalist halk savaşı stratejisi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde savunulan stratejiden farklıdır demekle işin içinden çıkılmaz. Halk savaşı stratejisi tektir; yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelere özgüdür. Başına sosyalist kelimesi eklemekle içeriği değiştiremeyecek denli gerçektir.

Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde burjuva-feodal faşist iktidarı zapt etmenin, bu iktidarı emperyalizmin toplumsal dayanağı karşı-devrimci sınıflardan çekip almanın en net, en fevkalade yoludur halk savaşı. Ancak şu apaçık bir doğrulukla ortaya konmalıdır ki, halk yığınlarının bu tür ülkelerde “aşağıdan” gelen her dolaysız ve doğrudan girişkenliği, yani “devrimci zor”u halk savaşı sayılamaz. Devrimci silahlı mücadelenin “halk savaşı” sayılabilmesi için şu özellikleri içermesi gerekir.

Birincisi, bu devrimci silahlı mücadelenin “uzun süreli savaş stratejisi”ne dayanması zorunludur. Düşmanın güçlü, devrimin güçlerinin zayıf olduğu yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede, bu güçlülük/zayıflıklar özdeştir ve dolayısıyla bu iki yan doğru bir politikayla karşıtına dönüşür. Kaldı ki, düşmanın yalnız güçlü, halk güçlerinin de yalnız zayıf yanları değil, kendi içinde özdeşlik oluşturan bir de tersi yanları vardır. Yani düşmanın kuvvetli oluşu yanında zaafı, devrimin güçlerinin de zayıf yanları yanında üstün yanları var. Zira, devrimin güçlerinin zayıflığı ve düşmanın güçlerinin kuvvetli oluşu mutlak değildir, bunlar görelî, geçici ve koşulludur. Devrimci savaşın uzun bir süreye yayılması ve uzun süreli bir savaş stratejisi içinde mevcut durum tersine dönecek; güçlü olan düşmanın güçlü yanları zamanla zaafılarıyla aşınıp azalacak; devrim güçlerinin de zaafı ve dezavantajları giderilip tali plandaki üstün yanları adım adım öne çıkarak sürece damgasını vuracaktır.

Anlaşılır ki, her iki tarafın da karşılıklı durumu, her iki tarafı etkileyen unsurların karşılıklı ilişkisi savaşın uzun süreli niteliğini belirler. Uzun süreli sa-

vaş stratejisi içinde çabuk sonuçlu taarruz muharebe ve harekâtlar bu stratejinin zorunlu bir koşulunu oluşturur.

İkincisi, kızıl politik üs alanlarını “uzun süreli savaş stratejisi”nin temel bir bileşeni olarak görmesidir. Kızıl üs alanları, gelecekteki Demokratik Halk İktidarının rüşeym halindeki çekirdekleridir. Düşmanın güçlü ve amansız bir savaş verdiği bir yerde, donanımlı ve güçlü düşman karşısında, devrimci güçler donanımsız ve zayıf; ama düşman gerici ve haksız bir savaş, devrimci güçlerse zayıf ama haklı ve ilerici bir savaş veriyor. Bu karşıtlık denklemini, bu karşıtların birliğinin ikiliği ancak uzun süreli bir savaş strateji ile tersine çevrilebilir ve doğru bir çizgi ve politika, zayıf olan güçleri adım adım küçükten büyüğe doğru geliştirebilir, kırların derinliklerinde kurulan üs alanları da bu sürecin süregelen bir özelliği ve vazgeçilemez temeli olarak ortaya çıkar.

Uzun süreli savaşın amansızlıkla birleştiği bir yerde üs bölgeleri uzun süreli savaşı sürdürmenin “olmazsa olmaz” ilkesidir. Düşman güçlerini en güçlü, en örgütlü, en sıkı güvenlik ağı ile kuşatılmış alanda bugünden yarına yenmek mümkün olmadığına göre, en yumuşak yerinde, güç dengesinin pek lehinde olmadığı kırlarda dize getirmek ve buraları devrimin kalelerine dönüştürmek ve buralardan şehirleri kuşatmak bakımından kırın derinliklerinde devrimci üs bölgeleri oluşturmak yarı-sömürge, yarı-feodal koşulların zorlayıcı baskısının sonucudur.

Bu alanlar, gerillanın ve tüm devrimci güçlerin devrimci savaşta soluklandığı ve nefes aldığı yerler; güçlerini devşirdiği ve eğitimini tamamladığı cephe gerisidir. Üs bölgeleri, geri iktisat tabanına dayanan her yarı-sömürge ülkenin devrimci savaşında devrimci güçlerin dayanması gereken askeri, iktisadi, siyasi ve kültürel alanlardır. Mao'nun sözleriyle, “*üs bölgeleri, gerilla kuvvetlerinin stratejik görevlerini yerine getirirken ve kendilerini koruyup geliştirme, düşmanı yok etme ve kovma amacına ulaşırken dayandıkları stratejik üslerdir.*” (Seçme Eserler II, s. 88) Ve “*üs bölgeleri olmadan gerilla savaşı uzun süre devam edemez ve gelişemez.*”

Üçüncüsü, şehirlerin kırlardan kuşatılması tabanına yaslanmasıdır. Bu, ilk iki özelliğin bir bileşenidir. Ve dolayısıyla yarı-sömürge, yarı-feodal statünün doğrudan sonucudur. Devrim ile karşı devrim arasındaki güç dengesi kırlarda devrimci güçlerin, şehirlerde ise düşman güçlerinin lehine bir durum yaratır. Uzun süreli savaş stratejisi köy toplumsal tabanına yaslanır ve devrimci silahlı mücadelenin omurgasını gerilla oluşturur. Bu omurga da köylü ordusuna dayanır. Dolayısıyla özü itibarıyla bir köylü savaşı olan devrimimiz, kır, güçlerini geliştirmenin, devşirmenin, hareket ettirmenin, toplamanın ve dağıtmanın, kendi eğitimini tamamlamanın alanı olarak görür. Devrimin bu

alandan yayılarak şehirleri kuşatması da bu stratejiye temel oluşturan bu öz-
gün özelliklerin sonucudur: Düşmanın en zayıf yeri, devrimci güçlerin en güç-
lü olduğu alandır. Yarı-sömürge ve yarı-feodal statü, şehirlerin kırlardan ku-
şatılmasının temelidir. Mao'nun sözleriyle, *"Komünist Partisinin buradaki gör-
evi, esas olarak, ayaklanma ve savaşı başlatmadan önce uzun bir legal mü-
cadele döneminden geçmek ve önce büyük şehirleri ele geçirip ardından köy-
lük bölgeleri işgal etmek değil, tam tersidir."* (age, s. 222) Şehirlerin kırlardan
kuşatılması stratejisi, Demokratik Halk İktidarı ile de dolaysızca ilişkilidir. Te-
mel muhtevası toprak devrimi olan, özünde köylü devrimi olan böylesi bir dev-
rim, devrimin iskeletini oluşturan temel ordunun olduğu alandan şehirlere doğ-
ru gelişme çizgisini izlemesi bu denklemin zorunlu sonucudur. Ve güç den-
gesi denen şey de bu denklemde dayanağını bulur.

Dördüncüsü, Komünist Partisi ve proleteryanın önderliğini, devrimci sa-
vaşın elzem koşulu görmesidir. Proletarya ve Komünist Partisi başarılı bir dev-
rime ulaşmada yegane temeldir. Devrimi hazırlama, devrim ve devrim son-
rasında proletarya, öncüsü aracılığıyla bu sürece önderlik etmezse devrimin
başarıya ulaşması ham hayaldir. Onun için Mao, "devrimde zafere ulaşma-
nın biricik anahtarı" proleteryanın önderliğidir demişti. Şunları söyleyen de
Mao'dur: *"Bu çağda proletarya ve Komünist Partisinin önderliği altında ol-
mayan, ya da önderliğinden çıkan herhangi bir devrimci savaş, yenilgiye uğ-
ramaya mahkumdur."* (age, s. 246)

Başka bir yerde de şunları söylemektedir: *"Büyük bir ülkede gerilla savaşı
vermek mümkündür; bundan dolayıdır ki, geçmişte de gerilla savaşları ol-
muştur. Ama gerilla savaşı, ancak Komünist Partisi önderliğinde sonuna ka-
dar sürdürülebilir. İşte bu yüzden gerilla savaşı geçmişte genellikle başarı-
sızlığa uğramıştır ve işte bu yüzden, ancak çağımızda ve, iç savaş sırasında
Sovyetler Birliği'nde ve bugün Çin'de olduğu gibi, ancak Komünist Partile-
rinin ortaya çıktığı büyük ülkelerde zafere ulaşabilir."* (age, s.233) Bu özellik,
savaşı devrimci çizgide sürdürmenin de temel koşuludur. Her silahlı müca-
delenin devrimci silahlı mücadeleyle; her gerilla savaşının uzun süreli ve da-
ğınık halk gerilla savaşıyla aynı olamayacağını anahtarı da burada yatmak-
tadır. Komünist Partisi önderliği, savaşı devrimci çizgide sürdürmenin güvencesi
ve çıkış noktasıdır. Her silahlı mücadelenin halk savaşı sayılamayacağını en
başta gelen koşulu da budur. Dolayısıyla, gerilla savaşı, ancak Komünist Par-
tisi önderliğinde gelişirse başarılı çizgide sürdürülebilir ve zafere giden yolu
açabilir; gerisi görelî başarı çizgisini yakalayamadan tarihin derinliklerine gö-
mülü kalır. Günümüze dek ulaşan çeşitli gerilla üzerinden devrimlerin kalıcı
zafere ulaşamamalarının ve heybetli de olsa devrim girişimlerinde devrimi

yapamamalarının temel nedeni burada aranmalıdır. Bu yolla başarıya ulaşan kimi devrimlerin, ya kendi içine büzülüp yozlaşmalarının ya da emperyalizmin yedeği haline gelmelerinin gerçek nedeni burada, yalnızca burada aranmalıdır. Komünist Partisi aracılığıyla proletarya önderliği, gerillada kökleşmenin de, zafere gitmenin de, elde tutmanın da vazgeçilemez koşulu ve sürekli bir özelliğidir.

Bu koşulların tümünü birlikte içermeyen hiçbir silahlı mücadele halk savaşı sayılamaz. Ve dahası salt bunlar da halk savaşı olarak adlandırılmaz. Gerçek anlamda halk savaşı, temel güçlerin yöresel güçlerle, silahlı güçlerin silahsız kitlelerle; düzenli ordunun, gerillanın halk savunma müfrezeleri ve halk milisleriyle kaynaştığı bütün bir halkın savaşıdır.

“Halk savaşı” aynı zamanda, savaş sahnesinde sabit cephe yerine, akıcı muharebe hatlarını; derin siperler, yüksek istihkâmlar ve ardarda sıralanmış savunma mevzileri tabanına dayalı mevzi savaşı yerine, geniş ve akıcı cephe üzerinden iç hatlarda değil, dış hatlarda taarruz ve imha savaşı (yıpratmayı da içeren) yöntemlerine dayalı ordunun hareketli ve gerilla savaşı; uzun süreli savaş içinde hareketli ve gerilla savaşı üzerinden çabuk sonuçlu taarruz harekâtları ve muharebeleri “uzun süreli savaş stratejisinin” temeli haline getiren bir askeri-strateji ve taktikler bütünlüğüdür.

Ve daha da önemlisi, hareketli ve gerilla savaşı yöntemiyle “savaşı yönetme sanatı” ve “insanın faal rolünden tam olarak” yararlanılmasını ve de düşmanın üstünlüklerinin ve devrimin güçlerinin zayıflıklarının göreceliliğini “uzun süreli savaş stratejisinin” temeli olarak ele almaktır “halk savaşı” ya da Mao’nun sözleriyle, “*halk tarafından verilen yaygın gerilla savaşı*”dır. Bu ele alma mantığı içinde ancak küçükten büyüğe, basitten karmaşığa, zayıftan kuvvetliye doğru işleyen devrimci savaş, merdivenin basamaklarını sonuna dek tırmanabilir.

Ama bu da yetmez. Halk savaşı özünde tüm bunlar eşliğinde “uzun süreli ve dağınık halk gerilla savaşı”nın (Seçme Eserler III, s. 305) kendisidir ve böyle adlandırılmalıdır. Çünkü, Çin’de düzenli ordunun verdiği düzensiz ve esnek gerilla taktiklerine dayanan hareketli savaşın kendisi özü itibarıyla gerilla savaşıydı. Mevzi savaşı bile Çin’e özgüydü ve büyük oranda gerilla karakterliydi. Mao’nun sözleriyle, Çin’de, İç Savaşın sonunda verilen düzenli savaş bile, “*daha yüksek bir düzeye çıkarılmış gerilla savaşı*ndan başka bir şey değildi.” (Seçme Eserler II, s. 229); “Çin tipi bir düzenli savaş” olarak adlandırılacaktı Mao tarafından.

Mao, “*kızıl ordunun gerilla karakterini açıkça ortaya koymalıyız*” der ve şöyle sürdürür; “*gerilla niteliği, bizim ayırt edici özelliğimiz, dayanağımız ve düşmanı yenilgiye uğratmada aracımızdır.*” (Seçme Eserler-I, s. 308) Halk sa-

vaşı düzenli savaşın karşılığıdır. Mevzi savaşı nasıl sabit cepheye, derin si-perlere, yüksek istihklara dayalı bir düzenli ordu savaşı ise, halk savaşı da (doğrusu, uzun süreli, dağınık halk gerilla savaşıdır), akıcı üs bölgeleri, hareketli muharebe hatlarına dayalı hareketli ve gerilla savaşı yöntemleriyle verilen düzenli ordu ve gerillanın düzensiz savaşıdır. Düzenli ordunun düzenli savaşına (mevzi savaşı) karşın, düzenli ordunun düzensiz savaşı (hareketli savaş) ve gerilla savaşıdır halk savaşı-halk savunma müfrezeleri, halk milisleri ve silahsız halkı da içine alan tüm bir halkın verdiği düzensiz savaş sahnesinin kendisidir.

Öte yandan, şu bilinmelidir ki; Çin’de verilen devrimci savaş özü itibarıyla gerilla savaşıdır; yani, Mao’nun özgün sözleriyle, “uzun süreli ve dağınık halk gerilla savaşı şartlarında yaptığımız” diye nitelediği şeydir.

Mao’nun Askeri Yazıları dikkatli bir gözle incelendiğinde görülecektir ki, savaşa ilişkin kullanılan kavramlar, “uzun süreli savaş”, “uzun süreli savaş stratejisi”, “uzun süreli ve dağınık halk gerilla savaşı” “esnek ve yaygın gerilla savaşı”, “hareketli savaş”, “gerilla savaşı” gibi kavramlardır. Mao’nun tüm eserinde halk savaşı kavramı bu kullanılan kavramların yanında hemen hemen kayda değer bir yer kaplamaz ve o da tüm silahlı silahsız tüm halkın uzun süreli savaşı hareketli ve gerilla savaşı olarak tanımlanır. Askeri bir kavram olarak halk savaşından değil, uzun süreli savaş stratejisi kavramından söz eder Mao ve uzun süreli, dağınık halk gerilla savaşı mücadele biçimini bu stratejinin içine yerleştirir.

MKP III. Kongresi ise, sosyalist halk savaşı stratejisi içine toplu ayaklanma ile gerilla savaşının birliğini yerleştirmiş ve bu eşgüdümüne de kır-şehir diyalektiği adını vermiştir. Bu stratejiye Partizan Halk Güçleri formülü üzerinden büyük bir anlam kazandırmaya çalışmaları da sosyalist halk savaşı stratejisini kurtarmıyor. Halk savaşı stratejisi toplu ayaklanmayı temel almaz; bu ancak stratejik saldırı döneminin son aşamalarında gündeme gelebilecek bir şeydir. Bu bakımdan toplu ayaklanma ile gerilla savaşını birleştirme çabası ister istemez “koordineli savaş” a çıkar. Nihayet bu, çifte devrim stratejisidir. MKP, eğer buna devrim stratejisi denecekse, bu, felsefi olarak ifade etmek gerekirse “bircilik” değil, “ikicilik”tir. Aynı anda iki yana birden yumruk sallamaktır; bir gövdede iki başlılıktır; bir koltuk altında iki karpuz taşımaktır. Öte yandan, kitlelerin yoğunlaştığı şehirleri esas mücadele alanları olarak belirleyip devrimci savaş süreci içerisinde “küçükten büyüğe doğru askeri bağlamda genel halk silahlanması” gibi sözcükler, Marksizm’in klasiklerinde, özellikle Marks ve Lenin’deki ilgili tezlerle tam bir karşıtlık halindedir.

Ne demek şehirlerde, örneğin İstanbul’da küçükten büyüğe doğru aske-

ri çizgi? Belgeler diyor ki; *"baştan bir silahlı mücadele ve bununilmekilmek kent ve kırlarda devrimci bir ordu perspektifi ile örülmesini tarihsel bir zorunluluk olarak açığa çıkarmıştır."* (s. 101) Kırlar açısından anlaşılır olan bu durum, şehirler için hayal gücünü zorlayan, şehir koşullarını bütünüyle göz ardı eden toplu ayaklanma stratejisini ve yaşanmış deneyimleri hiçe sayan aşırı sol sekte bir tutumdur.

MKP'nin "ulaştığımız teorik sentez" dediği budur. Elbette ki bu sentez, yani toplu ayaklanmayla gerilla savaşının birliği, klasik toplu ayaklanma tarzından da, klasik gerilla savaşı tarzından da farklıdır ve kendi şartları ve özgünlükleri ile buluşmuş yeni bir tarzdır. (s.102)

Bu aşırı sol söylem, karşı-devrimin en güçlü olduğu şehirler gerçeğiyle örtüşmez ve böylesine bir stratejiye de halk savaşı denmez.

Bu bakımdan MKP'nin düşsel halk savaşı kavramı, bu kavrama yüklediği içerik ve hele hele halk savaşının başına sosyalist kelimesini ekleyerek yüklediği yeni anlam yalnızca halk savaşını karikatürleştirmektedir. Ve MKP'nin sosyalist halk savaşı stratejisi adı altında ortaya konan teoride ne bir damla Ma- oizm ve ne de bir damla mantık vardır.

Birkaç on yıl önce ne de açıklıkla ortaya koymuştu sorunu, Kaypakkaya:

"Şehirlerin kırlık bölgelerinden kuşatılması' stratejisi, sadece feodalizmin varlığına ve köylülerin nüfusun çoğunluğunu teşkil etmesine bağlı değildir. Aynı zamanda, emperyalizmin yarı-sömürgesi ve sömürgesi olmaya bağlıdır. Emperyalizmin fiili işgali altındaki bir ülkede milli devrim (o ülkedeki köylü nüfusuna ve feodalizmin varlığına bağlı olmaksızın), esas olarak kırlardan şehirlere doğru gelişir. Çünkü işgalci emperyalist kuvvetler, öncelikle ülkenin büyük şehirlerini, ana yollarını, ana haberleşme hatlarını vb... ele geçirir; fakat geniş kırlık alanları kontrol edemez.

Yarı-sömürge ülkeler, emperyalizmin yarı işgali altında olan ülkelerdir. Bu gibi ülkelerde emperyalizmin hakimiyetini, esas olarak, yerli gerici sınıflar vasıtasıyla devam ettirmekle birlikte, kendisi de onlara üsleriyle, tesisleriyle, askerleriyle, filosuyla, silah yardımıyla... çeşitli şekillerde destek oluyor. Bu nedenle yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde 'şehirlerin kırlardan kuşatılması' stratejisi, sadece feodalizmin mevcudiyetinden ve köylülerin nüfusun çoğunluğunu teşkil etmesinden değil, aynı zamanda emperyalizmin yarı işgalinden de ileri gelmektedir." (İbrahim Kaypakkaya, Bütün Yazılar, Umut Yayıncılık s. 443, 444)

İlerleyen sayfalarda da şöyle devam eder; *"Özetlersek: 'şehirlerin kırlardan kuşatılması' stratejisini tayin eden şey, devrimle karşı-devrim arasındaki kuvvet ilişkisinin köylerde, şehirlere nispetle, daha fazla devrimin*

lehine olmasıdır. Karşı-devrim zincirinin en zayıf halkasının köylük bölgelerde olmasıdır.” (age, s. 445)

Ve şu sonuca varır: “Feodalizmin giderek çözülmesi ve ona bağlı olarak köylü nüfusunun azalması halinde de, bu strateji geçerliliğini korur.”

3-) Halk savaşının evrensel geçerliliği sorunu

Bu konuda söylenenler şunlar: “Partimizin İdeoloji belgesinde savunulan; Halk Savaşı sadece yarı feodal-yarı sömürge ülkeler için geçerlidir anlayışı eksiktir. Halk Savaşı kapitalist ülkeler için de geçerlidir. Bu her kapitalist ülkede daha farklı biçimlerde alabilir. Tek bir yol olarak statik kalıpcılığı doğru bulmaktayız.” (s. 97)

Marksizm’in klasiklerinin şiddet, her devrimin elzem koşuludur önermesi ya da aynı anlama gelmek üzere Mao’nun daha önce aktardığımız, iktidarın silah zoruyla ele geçirilmesi ilkesi her devrimin başlıca görevidir biçimindeki temel ilkesi MKP’nin elinde “düzeltilecek” kendi düzmece teorisinin dayanağı haline getirilmiş görünüyor. Mao bu ilkeyi gerek Çin ve gerekse tüm ülkeler açısından evrensel olarak geçerli saymıştı. Bu ilke, yalnızca devrimin şiddet araçlarıyla yerine getirilmesini içeriyordu, daha ötesini değil; yani bu ilkenin herhangi bir ülkede nasıl uygulanacağı ve hangi şekiller alacağı sorununu Mao o ülke koşullarına bırakmış ve biz bunu da yukarıda açıklamıştık. Mao halk savaşı stratejisinin yalnızca Çin gibi ülkelerde geçerli olan bir strateji olduğunu; kapitalist ülkelerde devrimin uzun süreli savaş çizgisinde değil, toplu ayaklanma çizgisinde yol aldığını açıklamıştı.

MKP Mao’yu çarpıtarak, onun, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler açısından genel geçerliliğini savunduğu bu stratejiyi, kapitalist ülkelere de uygulayarak Mao’nun kapitalist ülkeler için çizdiği genel şemanın, toplu ayaklanmayla iktidarın ele geçirilmesi stratejisinin üzerinden atlayarak halk savaşı stratejisini bu ülkeler için de genel bir ilke haline getirerek “yerinde kararlaştırılması gereken bir sorunu” tek yanlı bir formül halinde tüm dünyaya uygulayarak Marksizm-Leninizm-Maoizm’in devrim stratejisini açıktan tahrif etmiş ve Mao’nun teorisiyle çizilmiş yoldan sapmıştır; hem de halk savaşını evrensel bir dogma haline getirerek. Üstelik öylesine bir pişkinlikle sırtını dönmüştür ki halk savaşına; onu, salt yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler için geçerli sayıp, dünya ölçeğinde geçerli görmemeyi “statik kalıpcılık” olarak damgalamıştır.

MKP yerinde kararlaştırılması gereken bir sorunu, tüm dünya ülkelerine dayatarak evrensel bir çözüm anahtarı sunuyor. Oysa her ülkenin ya da her ülke grubunun ekonomik, siyasi, tarihsel, coğrafi, kültürel, ulusal vb. durumu, gelişme düzeyleri ve şekillenişleri böylesi bir stratejiyi daha baştan kapı

dışarı eder. Dolayısıyla, halk savaşını ipe-sapa gelmez söz yığını ile tıka basa doldurarak işe yaramaz hale getirmektir bu; halk savaşı stratejisini açıklamak değildir. Lenin'in sözleriyle durumu tespit edersek: *"Çünkü her gerçek (emektar Dietzgen'in dediği gibi) 'aşırılıştırıldığında', abartıldığında, gerçek geçerlilik sınırlarının dışına genişletildiğinde, bir saçmalık haline getirilebilir"*. (Seçme Eserler, c.10, s. 119)

Birkaç elli yıl önce ne demişti Marks: *"Ama en yüksek erdemi tarih-üstünlük taslamak olan bir genel tarihsel-felsefi teorinin maymuncuğuyula bu, hiçbir zaman başarılmaz."* (K. Marks, F. Engels, Kapitalizm Öncesi Ekonomi Biçimleri, s. 275)

Ne ki; bu genelleştirme, özel ve karmaşık sorunları çözme zahmetine katlanamayanlarda zihinsel kuraklığa yol açan "entelektüel tembelliğe" de -Marks'ın sözü- iyi gelir. Görülüyor ki, aşırılığın kıyılarında dolanan MKP, bilgeliğin doruğu gördüğü teorisini ayağına dolamıştır; bu da halk savaşı elbisesi içinde Maoizm'in revizyonizmidir.

DEMOKRATİK HALK İKTİDARI, SOSYALİZM VE KOMÜNİZM

MKP Kongresinin anarşizm-revizyonizm karışımı görüşleriyle en zayıf düştüğü yer bu başlık altında dile getirilenlerdir ve garip olanı da en sorunlu olduğu bu konudaki zayıflığını Marks üzerinden Marksizm'e bulaştırması ve dolayısıyla, Marks'ın tanıklığında liberalizmi vaaz etmesidir. Kongrenin neo-liberalizmin saflarda yarattığı dejenerasyondan en fazla nasibini aldığı yer bu başlık altında çıkarılan derslerdir. "Marks'a dönüş" adı altında dile getirilen görüşler yeni değil ve üstelik bu görüşlerin neredeyse hepsi Lenin döneminde Alman solları vb. tarafından ve sonrasında Fernando Claudin gibi İspanyol dönemler tarafından da dile getirilen görüşlerdir. Dolayısıyla, MKP, eleştirel olarak bu malum kesimle flört halinde ve onların teorik otlakçılığında vaveyla koparıyor. Öyleyse nedir bunlar? Belgelere bakalım;

Bu konunun hemen başında, Kongre Belgelerinin, *"Marks ve Engels'in, Lenin ve Mao ile geliştirilen bilimsel sosyalizm öğretisi"* (105) gibi ifadelerde bir yandan beş büyük ustanın biri olarak gördükleri Stalin'in adının, bilimsel sosyalizmi geliştiren klasikler arasında sayılmaması bir kalem kazası mı; yoksa MKP'nin derin çelişkisi mi diye soralım?.

1-) Sosyalizmde parti ve önderlik

MKP'nin bu konudaki temel fikri şöyle özetlenebilir: Proletarya ve emek-

çiler adına önderlik ve partinin iktidar tekeli olamaz; bu fikir daha baştan Marks tarafından da reddedilmiştir. (s.106) Yaşanan sosyalizm gerçekliklerinde diyorlar, kitleler adına partinin rolü abartıldı, parti tekeli, parti iktidarı gibi uygulamalar tarihsel zorunluluklar üzerinden "teori haline" getirildi. Daha da önemlisi bu durum "burjuva devletin yeniden üretimine götürür ve götürdü de." (s. 106)

Dağınık haldeki tezlerinin özeti bu.

Marksizm'in tarihini inceleyen herkes de bilir ki, tarihte önderlik-kitle, parti-sınıf sorunu sık sık gündeme gelmiş; Lenin gibi söylemek gerekirse sorun, liderlerin diktatörlüğü mü, kitlelerin diktatörlüğü mü; partinin diktatörlüğü mü, sınıf diktatörlüğü mü biçiminde konarak gündeme gelmiş ve bu konuş biçimi Lenin'in sert eleştirilerine maruz kalmıştır.

Almanya'da "Radikal"Komünizm Liderler-Parti-Sınıf-Kitle ara başlığı altında sorunu Alman sollarıyla tartışan Lenin, sorunu bu biçimde koymanın ya da bu noktaya dek vardırmanın "gülünç bir saçmalık ve aptalca bir şey" (S. E., c. 10, s. 98) olduğunun altını çizerek şöyle açıklar:

"Sorunu, 'parti diktatörlüğü mü, sınıf diktatörlüğü mü? –liderlerin diktatörlüğü (partis) mi, kitlelerin diktatörlüğü (partis) mi?' biçiminde koymak bile inanılmaz ve umutsuz bir düşünce karışıklığına tanıklık etmektedir. Bu insanlar gayet özgün bir şeyler keşfetme çabasındalar ve bu gayretkeşliklerinde gülünç duruma düşüyorlar." (s. 96)

Kitlelerin sınıflara ayrıldığını, sınıfların da siyasal partiler tarafından yönetildiğini, siyasal partilerin de "kural olarak, en otorite sahibi, en etkili, en tecrübeli, en sorumlu görevlere seçilmiş ve kendilerine lider denen az çok devamlı insan gruplarınınca yönetildiğini herkes bilir. Bütün bunlar işin ABC'sidir" diyerek, durumu özetler. Lenin liderler-kitleler karşıtlığının emperyalist savaşın sonunda açığa çıktığını söyler ve bunu da İngiltere örneği üzerinden -Marks ve Engels'e gönderme yaparak- "işçi aristokrasisine" bağlar. İşçi sınıfı içinde bu aristokrasinin kitleden kopmasına neden olur ve böylece de kitleden tecrit olur bu tabaka. Bu durum, Alman solları vb.'lerinde liderlerin diktatörlüğü mü, kitlelerin diktatörlüğü mü sorusunu gündeme sokar. Fakat der Lenin, "bu vesileyle işi bir bütün olarak kitlelerin diktatörlüğü ile liderlerin diktatörlüğünü karşı karşıya koymaya kadar vardırarak, gülünç bir saçmalık ve aptalca bir şeydir." (age, s. 98)

Peki denilebilir ki, tarihsel kökleri ta Marks ve Engels dönemine uzanan ve "işçi aristokrasi"nden uç veren bu duruma yeni dönemde meydan veren asıl olgu nedir? Çok açıktır ki, buna günümüzde yol veren şey, birincisi ve her şeyden önce, 1917 Ekim'inden sonra kurulan sosyalizm ve halk demokrasisi ül-

kelerdeki partilerin "liderlik" üzerinden süreç içinde karşıtına dönmesi düşüncesi ve görelî yenilgilerin faturasının önderler ve partilerde aranmasına yol açmasıdır. İkincisiyse, tasfiyeciliğin ve bu arada neo-liberalizmin saldırılarının bu konudaki etkisi, baskısı ve düşünsel plandaki olumsuz propagandasının saflarda yarattığı dejenerasyonun önderleri ve partiyi hedef tahtasına koyması ve üçüncüsü ise, liberal işçi siyasetinin saflarda yarattığı dejenerasyonun tatlı su devrimciliğini besleyerek parti, örgüt, önderlik ve disiplin gibi biçimleri alçaltıp demokratizme, anarşizme, örgütsüzlüğe ve liberalizme yol açmasıdır.

Lenin'in de aynı makalede vurguladığı gibi, "liderlerin diktatörlüğüne" karşı saldırılar daima olmuştur. (s.100) Lenin bu sorunu sık sık gündeme almış ve hatta 23 Temmuz 1920 tarihli "Komünist Enternasyonal II. Kongresi'nde Komünist Partisinin Rolü Üzerine Bir Konuşma"sında bu konuya, Tanner ve Maclaine yoldaşlarının konuşmaları üzerinden bir kez daha eğilerek eleştirileri yanıtlamıştır. "*Biz proletarya diktatörlüğünden aslında proletaryanın örgütlü ve sınıf bilinçli azınlığının diktatörlüğünü anlıyoruz*" diyerek şunları söyler:

"Gerçekten de işçi kitlelerinin sürekli sömürüldüğü ve yeteneklerini geliştirecek durumda olmadıkları kapitalizm çağında, işçilerin siyasi partileri için en karakteristik şey tam da sınıflarının azınlığını kapsayabilmeleridir. Siyasi parti ancak sınıfın azınlığını kapsayabilir, tıpkı her kapitalist toplumda gerçekten sınıf bilincine sahip işçilerin bütün işçilerin azınlığını oluşturmaları gibi. O nedenle, sadece bu sınıf bilinçli azınlığın geniş işçi kitlelerini yönetip yönlendirebileceğini kabul etmeliyiz."

Ve devamla sorar: "*Örgütlü azınlık nedir? Bu azınlık gerçekten sınıf bilinçliyse, kitlelere önderlik etmeyi biliyorsa, her güncel soruna yanıt verebilecek durumdaysa, o zaman o aslında bir partidir*" -der ve aslında partidir sözünü bir kez daha tekrarlayarak şöyle devam eder- "*böyle bir azınlık aslında partiden başka bir şey değildir.*" (age, s. 236)

Nihayet, ilerleyen sayfalarda ihtiyat kaydını da koyar; "*Azınlık kitlelere önderlik etmeyi ve onlarla sıkı temas kurmayı beceremezse, kendisini parti ya da Shop Steward'ları Genel Konseyi olarak da adlandırsa..., bir parti değildir ve hiçbir değeri yoktur.*" (s. 238)

Lenin'in bu önermeleri ya da "sınıf bilinçli azınlığın geniş emekçi kitleleri yönetip yönlendirebileceği" yargısıyla MKP'nin "...devleti komünist önderlikle birleşmiş *kitleler* yönetmeli" (s. 107) tespiti arasında bir iç uygunluktan söz edilebilir mi? Ama, Lenin'in düşünce yapısıyla (çünkü Lenin parti sınıfı yönetmelidir diyor), MKP'nin düşüncesi arasında (çünkü MKP kitleler yönetmelidir diyor) arasındaki bu derin uçuruma karşın hala kalkıp

“Marks, Lenin, Mao'nun teorik önerme ve yönelimleri buydu” (s. 107) de-yip, Lenin'i, kendisinin “kitle dalkavukçuluğu” kokan teorisine tanık gös-termesi traji-komik değil de nedir?

Lenin sorunu çok açık ortaya koyar: Kapitalizm koşulları altında sınıf bi-lincine sahip işçiler azınlığı oluşturur ve bu azınlık kitleleri yönetip yönlendi-rebilir; başka türlü de düşünülemez. Tüm mesele süreç içinde adım adım yo-rulmak bilmez bir çabayla kitleleri *yönetebilir hale* getirebilmektir. Toplumsal *koşulların sınırlılığı* bu sorundaki sınırlılığın da temelidir. Toplumsal koşulla-rın sınırlılığı ölçüsünde devlet de, parti de, önderlik de olacaktır; süreç için-de devletsizliğe geçişle birlikte -ki, bu uzun çok uzun bir süreyi alacaktır- halk kendini yönetecektir; kişilerin yönetimi yerini şeylerin yönetimine bırakacaktır; ama bunu daha başından istemek demek burjuvazinin yararına *proletarya-yı silahsızlandırmak* demek olacaktır.

MKP unutmaktadır ki; proletarya diktatörlüğü proletarya devriminin temel içeriğidir; parti de proletarya diktatörlüğünün özel içeriğidir.

Kapitalist emperyalist kuşatma altında, sınıflar, çelişmeler ve uzlaşmazlıkların varlığında iki çizgi, iki yol ve iki sınıf arasındaki mücadelede kitlelerle birleş-miş Komünist Partisi ve önderlik işin iliği ve özüdür. Önderliklerin zamanla yoz-laşması, partinin karşısına dönüşmesi deneyimleri bunun önüne çıkarılamaz. Bu, hem bu dönüşümün özünün nerede olduğunu gizlemek olur ve hem de kitleleri elimizdeki bu araçlara karşı düşman hale getirmek demek olur.

2-) Sosyalizmde proletarya diktatörlüğü

Proletarya diktatörlüğü sorununda Kongrenin yaklaşımı sorunludur. MKP'nin en çok dayanmaya çalıştığı Paris Komünü örneği üzerinden konuya girersek; Garibaldi'nin Komün'e dair çok önemli bir tespiti var: Paris komünü diyor, Pa-ris'te hiçbir otorite gücü olmadığı için ve anarşiden başka hiçbir şey olma-dığı için yenildi. Bu değerlendirme, Engels'in, Paris Komünü'nün hayatına ma-lolan şey, bir *merkezileşmenin ve otoritenin* eksikliğidir çözümlenmesiyle tamı tamına örtüşüyor. 1848-1849 savaşları sürecinde, fırtınalı devrimlerin pratik sonuçlarından proletarya diktatörlüğü kavramını yerli yerine oturtan Marks, Weydemeyer'e 8 Mart 1852 tarihli mektubunda, sınıf savaşımının zorunlu ola-rak proletarya diktatörlüğüne götürdüğünü berrakça çözümleyerek diktatörlük teorisine derinlik ve genişlik kazandırır. Nihayet, takvimler 1871'i gösterdiğinde, Marks, 2.5 ay ömürlü Paris Komünü yenilgisinden proletarya diktatörlüğü teo-risini yetkinleştirerek sonuçlar çıkarır. Bu canlı, somut ve yeni deneyimle dik-tatörlük teorisini zenginleştiren Marks, şu somut kurama ulaşır: Proletarya, mevcut devlet mekanizmasını olduğu gibi ele alıp onu kendi amaçları için kul-

lanmakla yetinmemeli; bu eski makineyi parçalayıp, onun yerine yeni türde bir devlet, Paris Komünü türü bir devlet geçirmelidir.

Bu demektir ki, kapitalizmden komünizme geçerken egemen sınıf olarak proletaryanın bir devlete gereksinmesi vardır. Peki, ama bugüne kadarki proletarya diktatörlüğü biçimleri “sürekli ordunun” yerine “halkın silahlanması”nın geçirilmesi kulvarını kullanmamakla Paris Komünü’nden ve dolayısıyla Marks’tan kopmadılar mı? Koptularsa neden? MKP, bu soruya doğru yanıt verememiştir. Ve proletarya diktatörlüğü karşıtı bir yerde mevzi tutmuştur; onu yumuşatarak, yontarak ve sulandırarak savunabilmiştir ve hem de bu diktatörlüğü demokratizm lapasıyla süsleyerek, adına da karşı çıkarak ve aşmış bir biçim olarak Komün örneğine geri dönerek (s. 106,119) ancak yapabilmiştir. Onlar, dünyanın üçte birinde gerçeklik halini alan halk demokrasisi ve sosyalizm deneyleriyle yetkinleşen teoriye değil, Paris Komünü’nün sınırlı deneyiminden çıkan teoriye dayanmaya çalışıyorlar.

Şimdi sorduğumuz sorunun yanıtına geçebiliriz. Garibaldi haklıdır. Paris Komünü otoritesizlikten yenildi. Yönlendirici bir partiden ve merkezileşmeden yoksun olarak kendi sonunu hazırladı Komün. Marks, somut dersler çıkarmıştı Komün yenilgisinden. Weydemeyer’e mektubundaki saptamalar, 1871 yenilgisi dersleriyle birleşerek yerli yerine oturuyordu. Egemen sınıf olarak proletarya, eski devleti yıkmalı, yerine, kendi devletini kurmalıdır. Belirtmeliyiz ki, ne Ekim Devrimi ne Çin Devrimi ve ne de diğer devrimler sonrası kurlan proletarya diktatörlükleri ya da onun özgül biçimleri olan demokratik halk diktatörlükleri sürekli ordunun yerine halkın silahlanmasını geçirebilmiş bir örgütsel model değildi. Bu bakımdan Marks’ın Komün derslerinden sürgün veren öğretiyi örtüşmüyordu. Dahası, 20. yüzyılın devrim pratikleri bu çizgide Komün örneğiyle uygunluk taşımıyordu. Oysa Lenin Ekim Devrimi’nden birkaç ay gibi kısa bir süre önce yazdığı, Marksizm’in temel yapıtı Devlet ve Devrim’de Komün örneğine uygun olarak sürekli ordunun kaldırılarak onun yerine silahlandırılmış halkın geçirilmesi biçimindeki Komün’ün çıkardığı bu ilk kararname tabanında devlet sorununu çözümlenmişti. Paris Komünü örneğine dayanarak, Marks’ın bu sınırlı deneyimden çıkardığı derslere dayanmıştı Lenin. Fakat, Ekim’in yeni ve canlı pratiği, Macaristan’da olup bitenler, geçici Alman devrimleri deneyimleri ve daha da önemlisi Rusya’da, devrimin bu anayurdunda yaşananlar, eski dünyanın kendilerine karşı koyan alt edilen sınıfları üzerinde proletaryanın sınıf egemenliğinin merkezleşmişti ve birleşik kuvvetlerin zorunluluğunu yadsınamaz bir açıklıkla tanıtlıyordu. Böylece Ekim ve sonrası biriken deneyimler, Komün’den beslenen bir damarla sürgün veren sürekli ordunun yerine silahlandırılmış halkın geçirilmesi tezini “aşmış bir gö-

rüş açısı" olarak rafa kaldırıyordu. Stalin'in isabetli yargılarıyla; *"Marksizm gelişimi içinde elbette yeni deneylerle, yeni bilgilerle zenginleşecektir; bunun sonucunda tek tek formülasyonları ve vardığı sonuçlar zamanla elbette değişmek zorundadır, bunların yerine yeni tarihsel görevlere uygun olan yeni formüller ve sonuçlar konulmak zorundadır."* (Stalin, Eserler, c.16, s. 214)

Nitekim Lenin, Devlet ve Devrim'deki çözümlemesinden Ekim sonrası kopacak, sürekli ordusu olmayan bir devletin değil, olan bir devletin zorunluluğu güzergahında, bu yeni tarihsel göreve uygun olarak ilerlemek durumunda kalacaktı. 1920'li yıllarda, burjuvazinin birleşik ve merkezileşmiş gücünün karşısına proletaryanın birleşik ve merkezileşmiş gücünü çıkarmak gereğinden ısrarla söz edecekti. Bu, devrimci hareketin doğurduğu, yeni, pratik bir yaklaşım tarzıydı Lenin'in öğretisinde. Yeni ve canlı olan, Ekim'den sürgün veren teori, Paris Komünü'nün sınırlı örneğini aşarak ilerlemişti. Ekim sonrası devrimler ve özellikle de Çin devrimi, sürekli bir devrimci ordunun varlığını Ekim örneğine uygun olarak ele almıştır. Kapitalist emperyalist kuşatma altında, sınıflar, sınıf çelişmeleri ve sınıf mücadelesinin ateş hattı altındaki kapitalizmden komünizme geçiş toplumunda merkezileşmiş otorite ve baskı araçları olmaksızın, özetle örgütlenmiş "devrimci zor" olmaksızın çelişmelerle dopdolu sosyalist aşamadan bir sonrakine ulaşmak ve burjuvaziye adım adım silip süpürmek imkansızdır.

Devlet, zoru örgütleme aracıdır. Sınıflı sosyalist toplumda bu zoru tüm halkın silahlanması biçiminde ele almak ve sürekli ordusu olmayan bir devleti örgütlemek, karşıt sınıf çıkarlarıyla eğerlenmiş, iktisadi, siyasi, kültürel vb. bakımdan birbirinin karşısında duran anti-tezlerin çatıştığı koşullarda ve hele hele "kimin kimi" yeneceği sorusunun henüz bu aşamada esas olarak karara bağlanmadığı gelişmenin bu özgün koşullarında burjuvazinin lehine proletaryayı tamamen silahsızlandırmaktır. Öte yandan, kapitalizmin miras bıraktığı insan unsuruyla (bozarak, bilincini körelterek, yozlaşma tuzağına düşürerek, ideolojik olarak etkileyerek miras bıraktığı) tüm halkı silahlandırmak demek, halkı tam bir curcuna ağına sürükleyerek "otorite anarşizmi" üretmek demektir; tıpkı örgütsel anarşizm gibi.

Dahası, halkın eğitim ve kültür düzeyinin ve toplumsal koşulların sınırlılığı gibi etkenler tüm halkın silahlandırılması temeline dayalı bir devletin zorunluluğunu yadsıyan unsurlar arasındadır. Açıktır ki, proletarya devleti de olsa komünistler, bu devletin de, bunun temelini oluşturan ordunun da ortadan kaldırılmasından yanadır. Ancak, bu, "bugünden yarına" olmaz. Komünistleri anarşistlerden ayıran başlıca noktalardan, *ilkesel sorunlardan* biri de budur. Toplumsal koşulların sosyalist aşamadaki sınırlılığı devletin varoluşunu zorunlu

kılıyor. Bu koşulların beslendiği kaynak emperyalizm, burjuvazi, sınıflar ayakta kaldıkça partinin yönetici rolü eşliğinde "sürekli ordu" tabanına dayalı "demirden bir el", tunçtan bir devrimci diktatörlük zarurettir. Marks döneminin sınırlı Paris Komünü deneyimi, bu zorunluluğa uzanmak için dardı, eksikti ve Ekim pratiği sonrası yetkinleşen diktatörlük teorisine ulaşmak için yetersizdi -haklı olarak. Bu bakımdan yaşanmış bunca deneyimlerden sonra, bu deneyimlerin yetkinleştirdiği bunca teoriden sonra hala aşılmış olan görüş açısıyla hareket etmek ya da ona geri dönmek yeni ve daha zengin olana sırtını dönüp geriye doğru gitmektir; pratik her türlü teoriden daha zengin ve daha değerli bir malzemedir. Ve bu bakımdan kapitalizmden komünizme proletarya diktatörlüğü olmadan geçmeyi ya da onu sulandırarak özünü içdiş ederek (sürekli ordu yerine silahlanmış halk gibi) geçmeyi savunmak Marksizm'den koparak anarşizm karışımı revizyonizm vaaz etmekten ve liberalizme savrulmaktan başka bir anlama gelmez. MKP'nin "sürekli ordu" ve (s. 113-118), "gizli istihbarat teşkilat(lar)ı" (s. 120) üzerinden proletarya diktatörlüğüne yönelttiği enerjiler eleştiriler, bu sorunun çözümünün anahtarı değil, mantıksal olarak bile çözümsüzlüğün kendisidir.

MKP, proletarya diktatörlüğü konusunda öylesine savrulmuş ki, proletarya diktatörlüğü adına bile tahammül edemiyor. Diyorlar ki; *"Proletarya diktatörlüğü yerine proletarya ve emekçilerin yeni devleti tanımı her tür burjuva diktatörlük anlayışından daha keskin bir ayrışımı içermesi manasında daha sağlam ve doğru bir kavram olacağı düşüncesindeyiz. Buna proletarya ve emekçilerin demokrasisi de denebilir."* (s. 119)

Kongre, gerçeği sözcüklerle örtbas etmeye çalışıyor. Asıl karşı çıktıkları şey, proletarya diktatörlüğüdür. Ne demişti Lenin: *"Yalnızca sınıf mücadelesini kabul eden biri, henüz Marksist değildir, ... Sadece, sınıf mücadelesinin kabulünü, proletarya diktatörlüğünün kabulüne kadar genişleten kişi Marksist'tir."* (Lenin, S. E., C.7, s. 44)

MKP bilmelidir ki, proletarya diktatörlüğü sorunu modern işçi hareketinin en temel sorunudur ve liberal işçi siyasetine soyunan herkesin de ilk önce saldırdığı alandır. Siz bir kez bu temel sorunu, bu ilke sorununu tartışmaya kalktınız mı partinin omurgasını kırmış olursunuz ve dahası, böylelikle de proleter sosyalizmi tümüyle sorgu sandalyesine oturtmuş olursunuz ki, bu da Marksizm'den açık bir yüz çevirme burjuvazinin değirmenine su taşımak olur.

Şu açık ki; proletarya diktatörlüğü; doğrudan doğruya zora dayanan bir iktidardır. Kime karşı? Burjuvaziye karşı. Sömürülen çoğunluğun sömüren azınlık üzerindeki baskı aygıtıdır. Kısaca, proletarya diktatörlüğü burjuvaziye karşı, onu baskı altına almak, direncini kırmak, onda korku uyandırmak

için uygulanan zordur. Diktatörlüğün vazgeçilemez koşulu, zorunlu ve mutlak unsuru ve onun niteliğini belirleyen başlıca ögesi sömürücülerin, burjuvazinin zorla bastırılmasıdır. Bu işin özüdür. Buna proletarya ve emekçilerin devleti demekle ya da proletarya ve emekçilerin demokrasisi demekle bu özü değiştiremeyiz. O, burjuvazi üzerinde devletin zor uygulamasıdır. Lenin, "proletarya diktatörlüğünün kurulması ve geçiş döneminde devlet zorunun uygulanması"nı (Lenin, S.E. c.10, s. 307, 308) komünizmin ilkesi olarak ele alır. Ve der ki "*ilke ne program ne taktik ne de teori demektir*". Bizi anarşistlerden ayıran komünizmin bu ilkesidir: proletarya diktatörlüğü ve geçiş döneminde devlet zoru.

Bu bakımdan proletarya diktatörlüğüne, proletarya ve emekçilerin devleti ya da demokrasisi gibi tanımlar üzerinden farklı anlamlar yüklemek ya da bu sözcük kökenine ilişkin hokkabazlık oyunları ile onu "şirin" (!) göstermeye çalışmak bilimsel değildir ve üstelik konuya hiçbir şey de katmaz.

Lenin: "*Bizde bazen 'demokrasi diktatörlüğü' denerek bu sözcüklere görünürde 'daha güçlü' bir anlam verilmeye çalışılıyor. Bu tamamen saçmadır*" demektedir. (Lenin, S. E., c. 8, s. 183)

Marks da Alman İşçi Partisi Programının Kenar Notları'nda bu hokkabazlığa çok büyük bir açıklıkla tavır almıştı:

"*Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinciden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna da bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada, devlet proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olmaz.*" (Marks Engels, Seçme Yapıtlar 3, s. 32-33)

Ve devamla: "*halk sözcüğü devlet sözcüğüyle bin bir biçimde birleştirilerek bu sorun bir arpa boyu ilerletilmiş olmaz.*"

Uzun söze gerek var mı?

3-) Sosyalizmde çok partililik

MKP Kongresi, Marksizm'in ve modern bilimsel sosyalizmin temel kolonlarına saldırmaya bu kez de çok partili sosyalizm üzerinden devam ediyor: "*Çok partililik anlayışı, Demokratik halk iktidarı ve Sosyalizmin de objektif bir gerçekliğidir.*" (s. 115) Ve devamla tek partili-sosyalist devlet anlayışının insanlığa ve proletaryaya ve emekçilere çok zarar vermiş olduğunu (s. 116) iddia ederek, dolayısıyla, komünist partisiyle birlikte halk saflarındaki diğer partiler de özgür bir şekilde örgütlenebilmelidir diyorlar. (s. 117) Ve sürdürüyorlar; "*Halk kitleleri, komünist partisi dışında da halk kategorisindeki her hangi bir parti ve örgütlenmeyi tercih edebilir, onu değiştirebilir, görevden alabilir ya da göreve getirebilir.*" (s. 117)

Eğer gerçekler dünyasında değil de hayaller dünyasında yaşıyorsanız ve eğer düşman güçlerle çepeçevre kuşatılmamışsanız, eğer dünya ölçeğinde terazinin kefesi sosyalizmden yana ise, eğer yüzyıllardır yaşamını idame ettirmekten, burjuva ideolojisi ve yaşam tarzıyla, emperyalist kültür köleliğiyle gemlenmiş ve gelişmeniz önünde fena halde frenleyici engeller konmamış ise, eğer geçmiş toplumun bozduğu, ayarttığı ve yoldan çıkarttığı bir insan malzemesiyle değil de tam tersi sınıflar ve unsurlarla sosyalizmi kurmak gibi elverişli ve ideal koşullar altında bu işe girişmişseniz elbette ve elbette ülke içinde sınıflar, çelişmeler ve sınıf mücadelesini sürdürmeye artık gerek kalmamışsa, böylesi bir tabloda MKP bir ölçüde haklı olabilirdi. Ne ki durum hiç de hayaller dünyasındaki formüllere uymuyor. Çin'i alalım. Çünkü ürkek de olsa o örneğe yaslanmaya çalışıyorlar. Çin'de daha devrimin zaferinden çok önce burjuvaziyle ittifak kurma geleneği vardı. Bu, kızıl politik üs dönemlerine dek uzanır. Bilinir ki, Çin devrimi kendi devriminin özgün koşullarından dolayı, burjuvaziyle bir blok, bir anlaşma ve bir ittifak içinde yol aldı, doğru olarak. Devrimin hemen akabinde bunlarla siyasi, örgütsel ve iktisadi olarak bir blok kuruldu. Dolayısıyla bu geleneksel ittifak çizgisi Çin'de burjuva demokratik partileri var ediyordu. Peki, Çin'in bu özel koşullarının ürünü olan partiler ÇKP'nin eşiti miydi? Mao böyle mi yaklaştı soruna? Ya peki Kültür Devrimi sonrası? Dahası; var olan burjuva demokrat partiler hem partinin tekeline kabul etmek zorundaydı ve hem de ÇKP'nin önderliğini.

Mao'yu dinleyelim: *"Ülkemizde, burjuvazinin ve burjuva aydınlarının siyasi bakımdan dürüst olup olmadıklarını, iyi olup olmadıklarını anlamak için birkaç ölçüt vardır. En önemlisi, sosyalizmi gerçekten kabul edip etmediklerine, Komünist Partisinin önderliğini gerçekten kabul edip etmediklerine bakmaktır. Bunların her ikisini de uzun süre önce kabul etmişlerdi, fakat şimdi sözlerinden dönmek istiyorlar ki, bu olmaz. Bir kere geri döndüler mi, Çin Halk Cumhuriyeti'nde onlara yer kalmaz. İdealleriniz (hür dünya diye de bilinen) Batı dünyasının idealleridir, en iyisi oraya gidin."* (Mao Zedung, Seçme Eserler V, s. 510-511)

Demek ki, KP'nin önderliği ve sosyalizmi kabul etmek temel ölçüt olarak ele alınıyor. Yani, sizin o çok sevdiğiniz deyimle, Komünist "Partisinin tekeli" temel kriterdir Mao'da. Görülüyor ki, Çin'deki geleneksel ittifak çizgisinde bile demokrat partiler asla KP'nin eşiti değildir; tam tersine ÇKP'nin önderliğine tabidir.

Demek ki sosyalizm çok partililikle bağdaşmaz ve demek ki, devrim aşamaları itibarıyla önceki aşamadaki ülkelerde bile kurulan partiler KP'nin önderliğini "tekeline" kabul etmekle yükümlüdür. Lafı dolandırmadan söyleme-

liyiz ki çok partililik MKP'nin iddia ettiği gibi sosyalizmin nesnel gerçeği değildir; tam tersine sosyalizmin nesnel gerçeği tek bir partiyi, KP'yi öngörür. Öte yandan tek partililiğin insanlığa (bu ne demekse!), proletarya ve emekçilere çok zarar verdiği söylemi MKP'nin ağızında bütünüyle eğreti duruyor. Lenin, Stalin ve Mao döneminin tek partili sistemi insanlığa zarar vermiştir diyebilmek için, burjuva propagandasından başın dönmüş olması gerekir ki, MKP, teorik çaresizliğiyle aynen bu durumdadır.

MKP, bu konuda yani çok partilik sorununda Marksizm'in tarihinde hiç bir malzeme bulamadığı için Lenin'in bir cümlesini cimbızlayarak ondan medet ummaya çalışıyor.

MKP Kongre Belgeleri şunu açıklıyor: *"Lenin, ta 1918'lerde diyordu ki, 'işçiler kendi partilerinden memnun değillerse başka bir partiyi tercih edebilirler, hükümeti değiştirebilirler'"* (s. 116)

Dahası var. Ekim sonrası sosyalist devrimciler örneğinden medet umuyorlar. Diyorlar ki; *"Ekim devrimi sonrası Sosyalist Devrimciler, Sovyetlerin bir bileşeniydiler, birçok bakanlığı elinde bulunduruyorlardı. Çin'de de proletaryanın diğer müttefikler ile bir iktidar ortaklığı vardı."* (s. 116)

Ekim sonrası Sovyetlere gelince. MKP, sosyalist devrimciler sorununda kendi teorisine dayanık bulamayacaktır. Bulamayacaktır çünkü, olay şudur. Lenin'den dinleyelim: *"Tam da Ekim Devrimi sırasında, Sosyal-Devrimcilerin tüm tarım programını hiç değiştirmeden kabul ederek, küçük-burjuva köylülükle resmi olmayan, ve fakat çok önemli (ve çok başarılı) bir siyasi blok kurduk, yani köylülere, onları oylarımızla azınlıkta bırakmak değil, blakis onlarla anlaşmak istediğimizi kanıtlamak için, hiç kuşkusuz bir uzlaşma yaptık. Aynı zamanda "Sol" Sosyal-Devrimcilerle (hemen bunun ardından gerçekleştiren) hükümete katılacakları resmi bir politik blok kurmayı önerdik; Brest Barış'ının imzalanmasından sonra onlar bu bloku bozdular ve daha sonra 1918 Temmuz'unda bize karşı silahlı ayaklanmaya, daha sonra da silahlı mücadeleye giriştiler."* (Lenin, Seçme Eserler, c. 10, s. 129,130)

Görülüyor ki, henüz devrim sırasında kurulan bu blok, bizzat sosyalist devrimciler tarafından bozuldu ve sosyalist iktidara karşı silahlı ayaklanma ve silahlı mücadeleye girerek kendilerini saf dışı ettiler. İkincisi, bu blok devrimden sonra değil, henüz Kulakların varlığı döneminde, henüz orta köylülüğün tarafsızlık politikasından taraf olma politikasına yönelmeye başladığı dönemdeki bir ittifaktı ve sosyalist devrimcilerin çıkarları proletaryanın çıkarlarıyla örtüşmediği bir noktaya dek sınıf mücadelesinin gelişmesi bu ittifakı toz-buz etti. Ne ki, sonraki yıllar, yani iç savaşın geride bırakılmasından sonra, yani proletarya diktatörlüğünün yalnızca sosyalizme geçişin azmini ifade ettiği dö-

nem aşıldıktan sonra ve çok daha ileride tüm ulusal ekonomiye sosyalizm damgasını bastığı aşamadan sonra da böylesi bir ittifakın gündeme gelmediğini Rus devriminin özel gelişme yolu tanıtlamıştır.

Bu başlığı bitirirken bir noktayı daha açıklamak gerekiyor; MKP'ye göre; *"sosyalizmde kamu mülkiyeti denilen uygulamalar fiili ve gerçek anlamda bir kamulaştırmayı ifade etmekten uzaktır. Parti ve kitleler adına ekonomiyi, üretimi, bölüşümü, dağılımı bizzat parti ve parti önderliği kontrol ediyordu. Bu uygulamanın yarattığı derin kutuplaşmalar ve yabancılaşmalar tartışma götürmeyecek kadar açıktır."* (s. 106)

4-) Üretici güçler ve aşamalar teorisi

Söyledikleri şunlar: *"... materyalist diyalektik, toplumlar tarihini ele almada 'toplumlar mutlak dört aşamadan geçerek' sosyalizme varılabilir şeklindeki sosyalizm öncesi kapitalist bir toplumu savunmayı ve ona götürmeyi salık veren yanlış ve hatalı anlayışlar mevcuttur."* (s. 125)

Ve daha aşağıda bundan şu sonucu çıkartıyorlar: *"Bu temelde Mao yol-daş gibi yoksul ülkelerde devrim ve sosyalizme 'daha kolay geçilebilir' derken, Avrupa merkezci ve mekanik üretici güçler teorisyencilerine karşı da önemli bir bayrak açıyordu. Geleneksel bakış açısı ise geri ülkelerde sosyalizme doğru yol alınmaz diyor ve öncelikle kapitalizme yönelinmesi gerektiğini söylüyordu."* (s. 125)

"Maoizm" elbisesi içinde "Avrupa merkezilik" bakış açısını Marksizm'e yüklemek ve bu giysi içinde "üretici güçler" tezi üzerinden revizyonizme "yol açmak" MKP'nin bir başka yüz kızartıcı Marksizm inkarcılığıdır. Bu konuyu biraz açalım istiyoruz.

Öncelikle: Gerçekten de geleneksel Marksizm'de ya da klasiklerde "toplumlar mutlaka dört aşamadan" geçmelidir tezi var mı? Ya da öncelikli olarak kapitalizme yönelinmelidir diye bir formül var mı?

İşte Lenin'den yanıtı, yani o alıntı: *"Yeni kurtulan ve savaştan sonra içlerinde ilerici bir hareket gözlemediğimiz geri halklar için ekonominin kapitalist gelişim aşamasının kaçınılmaz olduğu iddiasını doğru kabul edebilir miyiz? Bu soruya 'hayır' yanıtı verdik...geri halklar için kapitalist gelişim aşamasının kaçınılmaz olduğunu varsaymak yanlıştır...geri ülkelerin kapitalist gelişim aşamasından kaçınarak (abç) Sovyet düzenine geçebilecekleri, sonra da belli gelişim aşamalarından geçerek komünizme ulaşabilecekleri tezini ileri sürmeli ve bunu teorik olarak temellendirmelidir."* (Seçme Eserler, c.10, s. 266-267)

Lenin sorunu bu denli keskin ve kesin bir dille ifade ediyor. Bu demektir

ki, MKP'nin tezi Marksizm'in çarpıtılmasıdır.

MKP, UKH tarihinde yer yer düşülen bazı hata ve yanlışlıkların yarattığı yarıklara hiç de doğru olmayan yöntemle sızarak buradan saldırıya geçiyor. MKP III. Kongre Belgeleri dikkatli incelendiğinde görülecektir ki; MKP'nin proletarya diktatörlüğü, parti, örgüt, disiplin, önderlik vb. konulardaki eleştirilerinin önemli bir bölümü, "İdeoloji: Marksizm Leninizm Maoizm" adlı I. Kongre Belgesinde ortaya konan ve bu kongrede de az çok dile getirilen **Marksizm'in liberal yorumundan** besleniyor. Konuya dönersek.

Nedir üretici güçler teorisi?

Devrim ve sosyalizm davasına karşı durmak için Bernştayn'dan bu yana, Kautsky, Lui Şao-şi, Lin Biao ve Sovyet modern revizyonistlerinin sık sık başvurdukları köhnemiş bir silahtır. Kendiliğindenciliğin arkasına secdeye varan uluslararası revizyonist bir teoridir. Üretici güçlerin rolünü, tekniğe ve üretim araçlarına indirgeyen bu teori, üretici güçlerin rol ve önemini olabildiğince abartarak (Yaroşenko ve Notkin ile Stalin'in bu sorundaki polemiğini anımsayalım), toplumdaki sosyal gelişmeyi bu güçlerin rolüne bağlar yalnızca. Ve öyle ki, üretici güçler kapsamındaki insan unsurunun varlığı ve önemi tamamen yadsınır. Bu teoriye göre, üretici güçler yeterince geliştiği zaman, bir sonraki evreye kendiliğinden geçileceği, gelişmediği zaman, proletaryanın devrim ve sosyalizm davasına sarılması beyhude bir çaba olarak telakki edilir.

Bu teori, teorik planda sınıf mücadelesinin yerine, sınıflar arası barış; felsefi planda da diyalektiğin yerine, kaba evrimciliği koyar. Dolayısıyla, proletarya devrimi ve teorisine temelden karşı çıkar. II. Enternasyonal'in yolunu şaşırmış ünlü revizyonisti Bernştayn, üretici güçler yüksek bir gelişme düzeyine ulaştığında kapitalizmin barışçıl bir şekilde sosyalizme dönüşeceğini vaaz etmişti. Ve o, şiddete dayanan devrimin anlamsız bir deyim haline geleceğini söyleyerek, devrime sırtını çevirmişti. Akabinde Kautsky, evrensel refahın, üretici güçlerin geniş çapta gelişmesiyle mümkün olacağını ve sosyalizmin böylece gelişebileceğini söyleyerek, Marksizm'in yolunu karartmıştı. Öyle ki, Kautsky ve izleyicileri "*Rusya'da üretici güçler, sosyalizmi mümkün kılan gelişme düzeyine ulaşmamıştır*" safatasıyla Sovyet devrimine karşı çıkmışlardı.

Teori özü itibarıyla bu. Ve revizyonist bir teori. Devrimi yadsıyan ve üretici güçlerin yaygın ve derin gelişmesiyle sosyalizme kendiliğinden geçişi öngören bir teori. Elbette ki ana özelliği üretici güçlerin rolünü fena halde abartma ve onlarda sosyalizme barışçıl geçişin anahtarını keşfetmedir.

"Avrupa merkezci" bakış açısının temelini "üretici güçler teorisini" yerleştirip bunu da Marksizm'in eline tutuşturana MKP, sonra da karşısına geçip Marksizm'in eline tutuşturduğu şeyi eleştiriyor.

Bu başlık altındaki son noktaya geçelim: devrimi yapmak ve sürdürmek hangi ülkelerde daha kolaydır.

Lenin'in söyledikleri şunlar: *"... sosyalist devrime başlamak Batı Avrupa için bizde olduğundan daha zordur."* (S. E., s. 121)

Devrimin akabindeki bir iki yıl sonra da aynı anlama gelmek üzere şöyle diyordu: *"İleri ülkelerde devrimin gelişmesinin çok daha yavaş, çok daha zor, çok daha karmaşık olduğunu etimizde kemiğimizde hissettik. Buna şaşır-mamalıyız, çünkü Rusya gibi bir ülkede sosyalist devrimi başlatmak doğal olarak ileri ülkelerinkinden çok daha kolaydı."* (S. E, c.8, s. 66)

Ve bu teorisini, RKP(B) VII. Kongresindeki Savaş ve Barış Üzerine Raporunda da şöyle ifade ediyordu: *"Avrupa'da sosyalist devrimin ekonomik koşullarını derinlemesine inceleyen herkes için, Avrupa'da devrime başlamanın kıyaslanmayacak derecede zor olduğu, bizde ise başlamanın kıyaslanmayacak derecede kolay, fakat sürdürmenin oradakinden çok daha zor olacağı açıktır."*(S. E., c.7, s. 303)

Lenin, Batı Avrupa'da devrime başlamanın zorluğunun gerekçelerini de şöyle açıklıyor: *"Orada, Batı Avrupa ülkelerinde devrime başlamak daha zordur, çünkü orada proletaryanın karşısında daha yüksek bir kültür vardır ve işçi sınıfı kültür köleliği içinde bulunmaktadır."*(S.E., c. 7, s. 415)

Sürdürmenin zorluklarını ise şöyle: *"Birçok defa söyledim: ileri ülkelere kıyasla, büyük proleter devrime başlamak Ruslar için daha kolaydı, fakat onu sürdürmek ve sosyalist toplumun tam örgütlenmesi anlamında nihai zafere götürmek onlar için daha zor olacaktır."* (S. E., c. 10, s. 51; ayrıca bakınız; s. 121)

Belirtelim ki; bu alıntıdan hemen sonraki uzunca pasajda başlamanın neden kolay olduğuna dair altı tane madde sayar Lenin. Mao da yukarıda aktarılan pasajla aynı şeyleri söylüyor. Lenin'le Mao arasında tek fark şu: Lenin geri ülkelerde devrime başlamanın çok daha kolay, fakat onu sürdürmenin Batıya göre daha zor olacağını söylüyor. Mao ise hem başlamanın ve hem de sürdürmenin Batıya göre geri ülkelerde daha kolay olduğunu söylüyor.

Dolayısıyla devrime başlamak noktasında Lenin ile Mao aynı paydayı paylaşıyor: geri ülkelerde devrime başlamak daha kolaydır; ileri ülkelerde daha zor. Çünkü, emperyalist kültür köleliği, burjuva yaşam tarzı ve ideolojisi, burjuva baskının fena halde etkileri bu işi gelişmiş ülkelerde daha da zorlaştırmaktadır; yaşam da bunu doğrulamış bulunuyor. Gerisi, sürdürme noktasındaki farklı yaklaşımdır. Burada soru şudur? Çıra döneminin ülkesinde mi; modern teknik temelle donanmış ileri ülkelerde mi devrimi sürdürmek (yapmak değil), "geçiş", o denli kolaydır?

Mao'ya göre, geri ülkelerde devrimden sonra halkı dönüştürmek daha kolay, ileri ülkelerde daha zordur. Bu iddia doğru görünmemektedir tüm deneyimlerden sonra. Çok daha önemlisi Mao, Sovyet İktisadının Eleştirisi'nde (1961-1962), Lenin'le aynı çizgiye gelerek şunları da söylüyor:

"Bizimki gibi bir ülkede sosyalizmin inşasını tamamlamak çok zor bir iş-tir." (S. E., c. VI, s. 182)

MKP'ye göre bu, üretici güçler teorisinin kendisidir. Çünkü makineleşme derecesinin yüksek, kapitalist üretkenliğin ve proletaryanın yoğun olduğu ülkelerde devrimci geçişin daha kolay olduğunu savunmak üretici güçlerin rolünü abartmak demektir ve dolayısıyla bu da "Avrupa merkezci" bakış açısının kendisidir. Sürdürmenin zorluğu konusunda MKP'nin Lenin'e yüklediği gerekçelerle Lenin'in gerekçeleri arasında bir benzerlik var mı?

Öyleyse sorun nedir? Şu:

MKP bu teori üzerinden apaçık bir şekilde Marks'ın materyalist tarih anlayışıyla bir hesaplaşma içine girmiştir. Sovyet İktisadının Eleştirisi'nde Mao da Lenin'le aynı şeyi savunuyor. Bu demektir ki Mao da üretici güçler teorisinden kopmamıştır.

Burada asıl sorun MKP'nin Marks'ın materyalist tarih anlayışıyla, yani onun tarihsel materyalizmin eksiksiz bir tanımını veren şu önemli pasajla ve işin özü ve iliğini oluşturan şu teziyle problemlili oluşudur:

"Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasal üstyapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Maddi hayatın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır. Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da, bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder. Bu gibi altüst oluşların incelenmesinde, daima, iktisadi üretim koşullarının maddi altüst oluşu ile -ki, bilimsel bakımdan kesin olarak saptanabilir-, hukuki, siyasal, dini, artistik ya da felsefi biçimleri, kısaca, insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna ka-

dar götürdükleri ideolojik şekilleri ayırt etmek gerekir. Nasıl ki, bir kimse hakkında, kendisi için taşıdığı fikre dayanılarak bir hüküm verilmezse, böyle bir altüst oluş dönemi hakkında da, bu dönemin kendi kendini değerlendirmesi göz önünde tutularak, bir hükme varılamaz; tam tersine, bu değerlendirmeleri maddi hayatın çelişkileriyle, toplumsal üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çatışmayla açıklamak gerekir. İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar. Onun içindir ki, insanlık kendi önüne, ancak, çözüme bağlayabileceği sorunları koyar, çünkü yakından bakıldığında, her zaman görülecektir ki, sorunun kendisi, ancak onu çözüme bağlayacak olan maddi koşulların mevcut olduğu ya da gelişmekte bulunduğu yerde ortaya çıkar. Geniş çizgileriyle, Asya üretim tarzı, antikçağ, feodal ve modern burjuva üretim tarzları, toplumsal-ekonomik şekillenmenin ileriye doğru gelişen çağları olarak nitelendirilebilirler. Burjuva üretim ilişkileri, toplumsal üretim sürecinin en son uzlaşmaz karşıtlıktaki biçimidir – bireysel bir karşıtlık anlamında değil, bireyle- rin toplumsal varlık koşullarından doğan karşıtlık anlamında; bununla birlikte burjuva toplumunun bağrında gelişen üretici güçler, aynı zamanda, bu karşıtlığı çözüme bağlayacak olan maddi koşulları yaratırlar.” (Marks, Ekonomi Politîğin Eleştirisine Katkı, Önsöz, s. 25)

Bu pasajı en özsel olarak şu cümlesiyle özetleyebiliriz:

“Maddi yaşamın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat sürecini koşullandırır.”

MKP, Marks'ın tezine yakalanarak yakayı ele veriyor!

KENAN EVREN'DEN BİSMARCK YARATMAK!

►► Kongre belgeleri, genel teorik çerçevesiyle ve yeni sürecini temellendirme biçimiyle adeta bir “geçiş süreci teorisi” izlenimi vermektedir. Bu durum, tutarlı ve kararlı bir “eklektizme” yol açmıştır. Rotasını kaybetmiş, şüpheler artık beyni kemirir hale getirmiş, yeniyi bulma ihtiyacı sorgulama tarzını idealizm batağına saptanmış, geçmişin muhasebesinin “yeni olanın” yönlendiriciliğinde olması gereken gibi yapılmasında tutuklanmış halleri ile alınmış kararlar adeta “teorik bir sefalet” niteliğindedir. ◀◀

MKP 3. Kongresini gerçekleştirdi ve kararlarını kamuoyuna açıkladı. Kongrenin her kararının şerhli olduğu ve bunların daha sonra kamuoyuna açıklanacağı ilan edildi. Bu şerhlerin içeriği Kongrenin almış olduğu kararların muhtevası açısından belli oranda önemlidir. Zira sadece bir örgütün kendi iç tartışmaları ve farklılıkları olmaktan ziyade ülkenin sosyo-ekonomik yapı tahlili, devrim stratejisi gibi temel meselelerde yaptığı değişikliklerin üzerinde yükselen oldukça ciddi bir ideolojik ve köklü çizgi tartışmasını içermesinden geliyor bu önem.

Bu tartışmayı kamuoyu önünde yapacak olmaları, kuşkusuz bu çizgi mücadelesine dış müdahale koşullarını da sağlıyor. Bizler açısından ise ideolojik, politik, teorik çizgideki özgün yakınlıktan dolayı bu tartışmaya devrimin çıkarları doğrultusunda yaklaşacak bir politik tutum almanın nesnel zemini mevcuttur. MKP 3. Kongre belgelerine dair genel bir değerlendirme yapmak ve tavrımızı belirlemek ilk ve önemli bir görevdir. Devrimci bir yapılanmanın ortaya koyduğu iradeye dair tutum belirlemek, onunla ideolojik-politik-teorik tartışmaya girmek MLM'lerin görevidir.

Kongre belgeleri, genel teorik çerçevesiyle ve yeni sürecini temellendirme biçimiyle adeta bir “geçiş süreci teorisi” izlenimi vermektedir. Bu durum, tutarlı ve kararlı bir “eklektizme” yol açmıştır. Rotasını kaybetmiş, şüpheler artık beyni kemirir hale getirmiş, yeniyi bulma ihtiyacı sorgulama tarzını idealizm batağına saptanmış, geçmişin muhasebesinin “yeni olanın” yönlendiriciliğinde olması gereken gibi yapılmasında tutuklanmış halleri ile alınmış kararlar adeta “teorik bir sefalet” niteliğindedir.

Kongre kararları beş ustanın sorgulanmasında ve “hatalarını” açığa çıkarmada oldukça cüretliyken, İbrahim Kaypakkaya nezdinde aynı cüret sergilenememektedir. Kaypakkaya’nın, kararlar nezdinde “dokunulmazlık” hali onun ideoloji ve teorilerine yönelik bir koruma ve sahiplenme değildir kuşkusuz. Tam tersine kararlar Kaypakkaya’ya açılmış bir ideolojik, politik, teorik savaştır. Ancak kararlardaki dokunulmazlık görüntüsü “geçiş sürecinin” faydacı tutumunun bir sonucudur. Aynı yaklaşım kendi tarihsel sürecine yönelik sorgulamada da söz konusudur. Geçmiş, yeni belirlemeler, yeni teoriler, yeni yöneliminin keskinliği içinde değerlendirilmediği noktada, ortaya büyük bir oportünizm çıkmaktadır. Kararlara, bu keskin ve tamir edilmesi zor oportünizm adeta ruhunu vermiştir.

Ancak bu oportünizmden daha büyük sorunlarla da yüz yüzedir MKP. Zira MLM öğretisinin bilimsel ruhuyla karşı karşıya kalacak teorileri üretmekten geri kalmamıştır. Revizyonizmin kapısından içeri girmek için adeta bu kapıyı gümbür gümbür dövmektedir. Dövdüğü kapının bilimin kapısı olduğunu zannedecek kadar ise ideolojik bir körlük içindedir. Öyle ki bize de bu yeni kapıyı birlikte dövme ve içeri birlikte girme çağrısı yapmaktadır. Ne adına; MLM’nin bilimselliği adına, Maoizm aşkı adına. Ancak Maoizm etiketiyle üretilen yeni oportünist, modern revizyonist teorilere karşı suç ortağı olmak bir yana devrim için, MLM’nin kıskançlıkla korunması için bir savaş içinde olacağımızı ilan ediyoruz.

Özensizlik ve ilginç maddi hatalar yığınının birkaç örnek

Kongre kararlarında bir dizi enteresan diyebileceğimiz, garipsenecek biçimde yadırgatan kavramlar ve tespitler yer almaktadır. Bunun oldukça yoğun bir şekilde kararlarda var olduğunu belirtelim. Bunları, yeni yönelimin yeni düşünsel ürünleri şeklinde de yorumlayabiliriz! Ancak üzerinde fazla durmayacağız. Zira esasın yanında sadece ayrıntı düzeyindedir.

“... Rusya-Çin-Hindistan gibi güçlü ve emperyalist devletlerin olduğu, dünya nüfusunun çoğunluğunu oluşturan ‘Şangay Beşlisi’”, “...Şeyleri hareketsiz ve statik ele alan dincilerdir.”, “Ekonomik yasalar dışında sınıflar üstü olgular olan ulus, inanç, cins ve kültürel şekillenmelerle ...”, “... Osmanlı, feodal ekonomik ilişkiler üzerine kurulan yayılcı özelliğiyle yaklaşıp bin yıl süren bir feodal imparatorluktu.” vb. birçok hem maddi hata içeren hem anti-MLM yaklaşımlar taşıyan hem de sorunu indirgeyen kavramlar kullanılmaktadır.

Hindistan yarı-feodal, yarı-sömürge yapısı ile bilinir ve devrimciler ta-

rafından kabul edilen bir gerçektir bu. Ancak MKP bir çırpıda Hindistan'ı emperyalist kategoriye yerleştiriyor. Sanırız Hint yayılmacılığı bu kafa karışıklığının esas nedeni. Ancak "sosyo-ekonomik" yapıda kendilerine esas ölçüt olarak aldıkları kır ve kent nüfusu oranlarına bakmaları bile henüz Hindistan'ın "kapitalistleşmediğini"(!) gösterecektir. Zira kırılık nüfus Hindistan'da % 70 düzeyindedir. HKP(M) kendi ülkesini yarı-feodal, yarı-sömürge nitelermekte ve Demokratik Halk İktidarı eksenli başarılı bir köylü gerilla savaşı yürütmektedir. MKP kuşkusuz bunları bilmektedir. Bunun aksini düşünüyor mu bilmiyoruz. Ancak son teorilerinin temellerine bakarsak "sağı solu" belli olmaz dedirtecek bir düşünceye zemin sunduklarını da belirteyim. Sonuçta Hindistan'ın emperyalist olduğu vurgusu hatalı ve yanlışır.

"Şeyleri hareketsiz ve statik ele alan dincilerdir" tespiti idealizmi ifade etmek için kullanılmış. Paragrafın öncesi ise diyalektik-materyalist öğretinin temel niteliğini açıklamaktadır. Demek ki bu anlayışa göre idealizm ateist burjuvaların bir dünya görüşü değildir. Bu kesimler şeyleri hareketsiz ve statik ele almaz... Bu idealizmi indirgemeci yaklaşım, burjuvaziye ait bu dünya görüşü ve felsefi tutumu burjuva "pozitivist" yaklaşımla ele almaktan başka bir anlama gelmez. İdealizm din öğretisinde en dogmatik ve uç yansımasını bulur. Ancak bu bir felsefi tutumdur ve aydınlanmacı burjuvazinin de sıkıca sarıldığı ve ürettiği bir sınıfsal öze sahiptir. Hem din öğretilerinde hem de aydınlanmacı burjuva filozoflarında sınıfsal çıkarlarına, toplumsal gelişmenin sınırlarına-olanaklarına ve bunun sunduğu bakış açılarına paralel olarak diyalektik yaklaşımlar bulunur. Diyalektik materyalist öğreti tarihsel ve toplumsal gelişimin geldiği yeni evrede şekillenmiş bir dünya görüşüdür. Kuşkusuz bu öğreti insanın bilinçlenme sürecinin bir evrimidir de. Din olgusu da, aydınlanmacılıkta bu tarihsel evrimin gelişimine katkı sunmuştur. Son tahlilde idealizm sadece "dincilere" ait değildir, onların da içinde olduğu sınıfsal niteliği olan bir dünya görüşüdür. Bu kullanım biçimi, toplumda var olan yanlış algının bir ürünüdür. Doğru ve sağlıklı bir kullanım değildir.

MKP'de inciler bol miktarda mevcut. Bunlarda birisi de "ulus, mezhep, cins kültür" meselesini **sınıflar üstü** olarak tanımlayan yaklaşımıdır. Bunların üretim ilişkilerini, üretim aletlerini ve sınıfsal çelişkileri açıklamakta kullanılmaması gerektiği anlatılıyor. Ama öyle bir ele alış var ki, bu kavramlarla sosyo-ekonomik yapıyı izah etmek bu yaklaşımdan daha MLM olacaktır düşüncesine okuru sevk ediyor. Zira sınıflar üstü dediği meseleler toplumsal mücadelenin en önemli sorunlarıdır. Bunların her birisi sınıflı toplumların ortaya çıkardığı ve her üretim ilişkisinde egemen olan sınıfın kendi çıkarına göre şekillendirdiği ve sorun olmaya devam eden meselelerdir. Yani sı-

nflar üstü demek, Marksizm'in abc'sinden bihaber olmak demektir. MKP'nin MLM'nin abc'sinden bihaber olduğunu söylemeyiz. Ancak kendi teorisinin altını doldururken belli doğrular MKP'de ters yüz oluyor. Ayağa uymayan ayakkabıyı değiştirme yerine ayağını ayakkabıya uydurmaya çalışıyor. Bu da onlardan sadece birisi. Buna benzer birçok örnek var. Değerlendirme içinde bunlara bol bol rastlayacağız.

MKP Osmanlı'nın 600 yıllık tarihsel varlığını bir çırpıda bin yüzyıla çıkarmıştır. Bu da özensizliğin bir sonucudur. Selçuklu ile ele alınan bir egemenlik sürecini ifade etmek istemiş olabilirler. Ama kongre belgesi gibi bir belge yazılırken böylesi durumları net ifade etmek gerekir. Aksi yanlış tarihsel bilgiler yığınınına neden olur.

Ustaların “hataları” ve MKP düzeltmeleri

MKP, kapitalist emperyalist sistemin bugünkü durumunu incelemiş, kendilerinin deyimiyle “yeni teorik sentezlere” ulaşmış ve ustaların yaklaşımıyla kıyaslayarak kimi tespitlerin geçerliliğini yitirdiğini iddia etmiştir. Ustaların kimi tespitlerinin, toplumsal gelişmelerle birlikte geçerliliğini yitirebileceği bilimsel ve kaçınılmaz bir gerçekliktir. Lenin, toplumsal-bilimsel gelişmeler ve değişimler doğrultusunda Marks'ın belli tezlerini yadsımış ve geliştirerek bilimi ilerletmiş, Mao da aynı yolu izleyerek bilime yeni katkılar sunmuştur. Bunlar nitel düzeyde gerçekleşen katkılardır. Kuşkusuz nicel değişimler ve dolayısıyla teoride değişiklikler de olacaktır. Ama bunun sağlam kanıtlara ve ikna edici temellere kavuşturulması, sosyal pratikte sınanarak ortaya çıkması gerekir. Laf la peynir gemisi yürümeyeceği gibi, süslü sözlerle de ustaları yanlışlamak bilimi ilerleten bir durum değildir.

Kongre belgelerinde sürekli bir şekilde nicel ve nitel ilerlemeler vurgusu yapılıyor. Bu genel teorik doğrunun adeta evelenip gevelenmesi, her tarafa sokuşturulması bizi de bir “arayışa” ve odaklanmaya itiyor. Zira bu diyalektik yasa Kongre kararlarının açıklamasında kullanılıyorsa somut bir karşılığı olmalıdır. Belli meselelerde hakkını verelim nicel ve nitel değişim bağlamında yaşanan yeni nitel gelişmeler ifade edilmiş.

Emperyalist kapitalist sistem bağlamında “... rutin bir nicel artma azalma şeklinde gitmiyor. Tarihsel koşullara göre biçimleniyor, nicel ve nitel değişiklikler gösteriyor.”(MKP 3. Kongre belgeleri, s. 18) şeklinde ortaya konulan tespitler tekerleme gibi kullanılıyor. Bu tespitin hemen öncesinde ise şu MKP'nin klasik “didaktik”(öğreten adamda diyebiliriz) tarzı ile sunduğu tespitler var: “*Kapitalist emperyalist sistemin bugünkü durumu incelendiğinde Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao yoldaşların ortaya koy-*

dukaları tezlerin bir bölümü geçerliliğini korurken, bir bölümünün, bu yoldaşların ifade ettiklerinin aksine gelişmeler gösterdiği, bir bölümünün ise, bu yoldaşların göremediği günümüz koşullarındaki yeni gelişmeler biçiminde ortaya çıktığı görülmektedir. Leninist emperyalizm tahlilinin temel esasları üzerinden bakarak, dünyadaki yeni değişimleri anlamak mümkündür.” (age, s. 17)

Bir bütünlük içinde baktığımızda MKP kapitalist-emperyalist sistemin yeni bir nitel evreye ulaştığını söyleyecek ama kararsız kalıyormuş izlenimi oluşturuyor. Metnin bütününde bunun bir sıkıntı haline geldiğini görüyoruz. Dikkat kesiliyoruz karar metnine, acaba ustaların göremediği ve tespit etmeye ömürlerinin yetmediği yeni bir nitel değişim mi tespit edildi diye.

Ama bundan önce “didaktik” bir üslupla ustaların “ifade ettiklerinin aksine gelişmeler” tespitine temel oluşturan nelerdir diye bakalım. Metin içerisinde dişe dokunur ve tam ifade edilen iki mesele olduğunu görüyoruz. Bu iki mesele MKP’nin kongre belgelerinin şifrelerini çözmede, eğilimini kavramada bizlere yardımcı olacak muhtevadadır. Bu iki meselede Lenin yoldaşın yanıldığı söyleniyor. Tespit şu: *“Dünyaya hakim olan çok uluslu tekellerle birlikte, serbest rekabet, Uluslar arası arenada çok uluslu tekeller arasındaki rekabete dönüşmüştür. Lenin yoldaş tekel aşamasıyla birlikte serbest rekabetin giderek etkisini yitireceğini ifade etmesine rağmen, gelişmeler bunun tersini göstermiştir. Aynı şekilde borsalarda, Lenin yoldaşın tespitinin tersine etkisini yitirmek yerine yasal dev kumarhaneler biçiminde, daha da etkin hale gelerek milyarlarca insanın emeklerini sömüren araçlara dönüşmüşlerdir.* (age, s. 24) Evet Lenin’in öngörüsünün aksine yaşanan gelişmeler bunlarmış.

Bunun dışında MLM teorisinin karşıtı diyebileceğimiz bir dizi yeni teorik sentez de kuşkusuz belgelerde savunulmuş. Onlar da ilgili başlıklarda ortaya konacaktır.

Öncelikle ikincisinden başlayalım. Acaba MKP’nin dediği gibi bir durum var mı? Ya da bu denli önemli bir yanlış mı? Hemen belirtelim MKP herkesin MLM klasikleri yalayıp yuttuğunu düşünüyor olsa gerek ki bu tarz tespitleri yaparken pek kanıt sunma ihtiyacı duymuyor. Nerdeyse kongre kararlarının bütününde bu genellemeleri yapıyor. Kötü olan ise pratik ile teorisinin uyumsuzluğundan doğan hataları bile adeta sanki o meselenin teorik savunusu yapılmış gibi ele alıp, yansıtmasıdır. Bunun doğru bir yöntem olmadığını belirtelim. Kendi öznel dünyasının içinde meselelere bakmaktır bu yaklaşım. Yine eleştirinin altını boşaltan, haksızlığı kültür haline getiren bir sonuç doğurması kaçınılmazdır.

Konumuza dönersek; MKP Lenin'in borsaların etkisini yitirdi tespiti ni Kapitalizmin En yüksek Aşaması Emperyalizm adlı yapıtında sanırız şu tespitine dayanarak yapıyor *"Başka bir deyişle, eski kapitalizm, serbest rekabet kapitalizmi, mutlak ve vazgeçilmez düzenleyicisi Borsa ile birlikte, ortadan ebediyen kaybolmaktadır. Geçici bir dönemin belirtilerini taşıyan, serbest rekabet ve tekel karışımı yeni bir kapitalizm, onun yerini alıyor. Böylece soru kendiliğinden doğmaktadır: bugünkü kapitalizmin bu 'geçiş'i neye yöneliyor? Ne var ki, burjuva bilginleri bu soruyu sormaktan korkuyorlar."*

Ancak MKP meseleye yanlış noktadan bakıyor. Lenin'in bu tespiti dönemin burjuva iktisatçılarının bankalar ile borsa ilişkisine dair yürüttüğü bir tartışmanın değerlendirilmesi ve onların ifade etmediği bir gerçekliğin Lenin tarafından tercüme edilerek bankaların işlevine dair durumu ve kapitalizmin yeni niteliğini açığa çıkarması üzerinedir. Zira bu tespitten hemen önce kimi ekonomi dergileri ve burjuva iktisatçılardan Lenin tarafından yapılan alıntılarda Borsa'nın artık yerini bankalara bıraktığına "her bankanın bir borsa olduğuna" ve ekonomik yaşamda artık bankalar ve sanayinin yaptığı düzenlemelerden dolayı borsaya ihtiyaç kalmayabileceğine yönelik yaklaşımı aktarmaktadır. Yani Lenin bu tartışmalarda esas olarak borsa ile ilgili değildir.

Yaptığı şey burjuva iktisatçıların mali sermayenin yoğunlaşma, örgütlenme ve tekelleşmesine dair örtülü halde ifade ettikleri yaklaşımı deşifre etme üzerinedir. Borsa tartışmasını bu iktisatçıların yeni ekonomik ilişkileri meşrulaştırmak, merkezileşen mali sermayeyi ve pratik ihtiyaçlarını ifade etmek amaçlı yapmaktadır. Yani borsaların rekabetçi kapitalizmdeki ekonomik hareketlerin düzenleyici rolünün artık tekelleşmiş mali sermayenin denetimine geçtiğine dair bir tartışmadır. Borsalar artık tekelci mali sermayenin kontrolüne geçmiştir. Lenin yoldaş bu tartışmada tam da bu özü yakalamaya çalışmaktadır. Yani ortadan kaybolan şey olarak borsa değil rekabetçi kapitalizm ifade edilmektedir.

Genel tartışma içinde burjuva iktisatçıların serbest rekabetçi dönemle borsayı eşitleyen, tekelci dönemle de bankaları eşitleyen yaklaşımlarının, doğurduğu yeni durumun sonuçlarını gizlemesine Lenin'in onların formülasyonunu kullanarak tam ifade ettiği söz konusudur.

Lenin borsaların öneminin daha fazla artacağına dair bir öngöründe bulunmuyor. Tam tersine *"Serbest rekabetin hüküm sürdüğü eski kapitalizmin yerini, tekelin egemen olduğu bir yenisinin alması, doğurduğu birçok sonuçlar arasında Borsanın önemini de azaltmaktadır"* diyerek içinden

geçilen döneme yönelik bir gerçekliği ifade ediyor. Ama rekabetçi dönemdeki borsaların ekonomideki düzenleyici işlevinin, emperyalizm çağında tekeli mali sermayenin elinde olduğunu net tespit ediyor.

Peki, bugünkü borsanın tekeli mali sermayenin egemenliğinde bir araç olduğu tespiti Lenin'in tespitiyle uyumsuz mudur? Borsalar emperyalizm çağına uygun bir nitelik kazanan bir araç haline gelmemiş midir? Sermaye akışkanlığını sağlama da borsalar yeniden yapılandırılarak bir ihtiyaca yanıt verir hale getirilmemiş midir?

Rekabetçi kapitalizmden tekeli kapitalizme evrilen ara aşamada mali sermayenin bankalar üzerinden sermaye yoğunluğuna odaklanması, rekabetçi sürecin özelliklerini taşıyan diğer araçları başkalaştırma sürecini bir sihirli değnekle yapmasının mümkün olamayacağı açık değil midir? Bu geçiş ve ara aşama döneminde borsalar yerine bankaların sermayenin esas aracı olduğu doğru ve yerinde değil midir?

Henüz bu değişim süreci devam ederken ve o ara aşamada belli araçların bu değişimi tam sağlanamamışken (hatta belli oranda ayak bağı olarak görülüyorken), bu araçların gelecekte nasıl işlev göreceğine kafa yormak Lenin açısından "meleklerin cinsiyetini" tartışmaktan başka ne anlama gelebilirdi. MKP Lenin'i bu tartışmaya tam bir açıklık getirmemekle bir günah işlediğini ispata çalışmaktadır. MKP'nin meselenin özüne odaklanması ve bir kavrayışa ulaşma ihtiyacı dururken, sineğin yağını çıkarmaya çalışma çabası manidardır! Emperyalist dönemdeki borsalarla rekabetçi kapitalizm çağındaki borsaların artık işlevi ve rolü açısından başkalaştığı bir gerçek değil midir? Lenin'in bu mali sermaye yoğunlaşması karşısında önemi azalan şey olarak rekabetçi kapitalizmin ekonomik düzenleyici rolündeki borsalara işaret ettiği çok açıktır. MKP borsanın ekonomik ilişkileri düzenleyen rolünün devam ettiğini mi düşünüyor?

MKP, sığ bir yaklaşım, gereksiz bir boşluk bulma çabası içindedir. Derinleşme, gelişme, "nitel" atılım ustaların bu biçimde sorgulanarak ele alınmasıyla gerçekleşmez. Tam tersine sığlaşma, kendini yükseltmek için hayali basamaklar kurma, bilimi kavrayamama sorunları dramatik sonuçlarla birlikte ortaya çıkar. Ama acele etmeyelim, "bilinçli komünistler" egolarını şişirmekten öte bu küçük detayı önemseyen başka bir düşünsel yönlendirmeden muzdaripler.

Birinci meseleye gelecek olursak. Ne diyordu MKP "*Dünyaya hakim olan çok uluslu tekellerle birlikte, serbest rekabet, Uluslar arası arena da çok uluslu tekeller arasındaki rekabete dönüşmüştür. Lenin yoldaş tekel aşamasıyla birlikte serbest rekabetin giderek etkisini yitireceğini*

ifade etmesine rağmen, gelişmeler bunun tersini göstermiştir.” Lenin yoldaşı yine feci yakalamış MKP!

Peki bu durum nasıl yeni bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Çok uluslu tekel-lerin pazardaki bu “serbest rekabeti”, serbest rekabetin ruhuna uygun si-yasal sonuçlara vesile olmuş mudur? Nihayetinde MKP’nin diliyle söyle-yecek olursak bu rekabet kapitalist karakterlidir. Bu kapitalist öze yürütü-len serbest rekabet nasıl bir duruma vesile olmuştur? Lenin böyle bir şeyi ön göremediyse, hele de tekellerin serbest rekabeti gibi bir durumu, em-peryalizmin eğilimini belirlemede de bir boşluk oluşması gerekmez mi?

Tekellerin “serbest rekabetini” Lenin göremedi mi gerçekten? Yoksa MKP gölge boks mu yapıyor? Hemen belirtelim bizce gölge boks u yapmıyor. Lenin’le ringe çıkmayı tercih ediyor. Hem de Kautsky’nin, “Leninist” kıya-feti giymiş türevi tezlerle bunu yapıyor. Zira Lenin, emperyalist ve tekелci rekabetin olacağını ön görememiş değildir. Pazarda kıyasıya bir rekabetin olacağını, bunun yer yer savaşlarla sürdürüleceğini biliyoruz. Ancak MKP “serbest rekabet” derken kuşkusuz bunu kast etmiyor. Pazarda, rekabetçi kapitalizme has bir “serbest rekabetten” bahsediyor.

Lenin, Kautsky’nin sömürge ve yarı-sömürgelerde ticari ilişkilerin em-peryalizmin askeri işgali, mali sömürsü olmasa daha fazla artacağını, bu serbest rekabet koşullarının kapitalizmi geliştireceğini iddia etmekle eleş-tirip bunu Marksizm’in güçlü kolları arasına alarak ezıyor, posasını çıkarı-yor. Lenin bunu anlamsızlık olarak ifade ediyor. Zira bu koşullar olsa da ka-pitalizmin yasaları gereği tekelleşmenin kaçınılmaz olduğunu söylüyor. Ka-utsky’nin bu tezini çürüttükten sonra “bu uslamlamayı düzeltip” (Lenin yol-daş bu düzeltmeyi Kautsky’nin tezini daha doğru bir mantığa oturtma ola-rak ifade ediyor. Tabii ironik bir şekilde) diyerek emperyalist rekabet koşulları içinde ele alarak, yani tam da konumuza dair bir tartışmaya giriyor. “*Spectator gibi İngiliz sömürgelerinin İngiltere ile olan ticaretinin diğer ül-kelerle olan ticaretlerine göre daha yavaş ölçüde geliştiğini söylesek de, yine Kautsky’yi kurtaramayız. Aslında İngiltere’ye karşı zafer kazanan da gene tekellerdir, gene emperyalizmdir; ama başka ülkelerin (Ameri-ka’nın, Almanya’nın) tekelleri ve emperyalizmi”* diyerek Kautsky’nin ser-best rekabet koşullarını arayan ve tarihin geri döndürülmesini ifade eden burjuva reformizmine darbeyi indiriyor. Yani emperyalist tekeller arasındaki rekabetin kapitalizm koşullarındaki “serbest rekabet” biçiminde olmayacağını, bunun sonuçlarının açığa çıkmayacağını özellikle vurguluyor.

Bu rekabetin niteliğine ve nedenlerine dair ise devamında şunu söylü-yor: “*Almanya’nın İngiliz sömürgeleriyle ticareti bizzat İngiltere’nin bu sö-*

mürgelerle olan ticaretinden daha hızlı gelişiyorsa bu, yalnızca Alman emperyalizminin İngiliz emperyalizmine göre daha genç, daha güçlü, daha iyi örgütlenmiş olduğunu, ondan üstün olduğunu kanıtlar; ama hiçbir biçimde serbest ticaretin 'üstünlüğü'nü kanıtlamaz. Çünkü burada serbest rekabet ile himayecilik ve sömürge bağımlılığı arasında bir savaşım değil, iki rakip emperyalizm, iki tekel, iki mali-sermaye grubu arasında bir savaş söz konusudur. Alman emperyalizminin İngiliz emperyalizmine üstünlüğü, sömürge sınırlarının ya da koruyucu gümrük tarifelerinin meydana getirdiği duvarlardan daha güçlüdür: buradan serbest ticaret ya da "barışçı demokrasi" lehine bir kanıt çıkarmak bayağı bir iş olur; bu, emperyalizmin temel özelliklerini ve çizgilerini unutmak demektir; Marksizm'in yerine küçük-burjuva reformizminin geçirilmesi demektir." Tam da MKP'nin Lenin'le ringe çıkmasına sebep olan şey budur. Lenin apaçık bir şekilde MKP'nin kılık değiştirerek Kautsky türevi teorisine yanıt vermektedir.

Tekellerin çok uluslu olması sorunun özünü ortadan kaldırmıyor. Çeşitli emperyalist güçlerin ortak bir emperyalist zincir içinde var olması ve çeşitli düzeyde ortaklıklara gitmesi sadece ekonomik düzeyde değil siyasal ve devlet düzeyinde de vardır. Ama bu emperyalist rekabeti ortadan kaldırmaz. Çok uluslu tekellerin rekabetin ve kapışmanın boyutuna göre sermaye yapısının oluşturduğu durumla bir emperyalist devletin kendi temsiliyetini daha berrak hale getireceği kuşkusuzdur. Ki şu koşullarda dahi her tekelin sermaye yapısı ve ulusal özellikleriyle baskın olan bir devlet etiketi vardır. Mali sömürüsünü ve rekabetini uluslararası birleşmeler ve yutmalar üzerinden gerçekteştirmesi ve bunun çok uluslu özelliklerle pratikleşmesi tekelleşmenin ruhuna ve temel özelliklerine uygundur. Tekellerin bugün "serbest rekabet" (rekabetçi kapitalizmin özellikleriyle) içinde olduğunu iddia etmek tekelleşmenin, emperyalizmin temel özelliklerini anlamamaktır. Emperyalizm vurgusunu bin defa yapsanız da Leninist emperyalizm teorisinin doğruluğuna "yemin etseniz" de ortaya koyduğunuz teori emperyalizmin siyasal gericilik karakterine en iyimser tespitle makyaj yapma durumuna düşürür sizi. Ya da emperyalizmin artık yeni bir evresinin ufukta belirlediğine dair bir teoriyi savunma durumuna. Hangisini tercih edersiniz?

MKP'nin Lenin'in ön göremediği şey olarak ifade ettiği mesele, görüldüğu gibi Lenin tarafından "emperyalizmin temel özellikleri ve çizgilerini unutmak" olarak ifade ediliyor. Yani MKP Lenin'e emperyalizmin temel özelliklerini unutmayı salık veriyor. Ringde yürüttüğu nafile kavga da budur. Bu yaklaşım ileride göreçeiğimiz gibi "emperyalizme" daha başka roller de yüklemeye temel oluşturmaktadır.

Şu durumda MKP'nin Lenin'i yanlış diyerek düzeltmeye çalıştığı meseleler, MKP'nin emperyalist çağın karakteristiğinden koptuğunu, bu çağın içinde "rekabetçi kapitalist" yasaları ve araçları aradığını bize tanıtlamaktadır.

Tekelci-Emperyalist Sermayenin Yüz Yıl İçinde Geçirdiği Evrim

MKP'nin emperyalist sistemi irdeleyerek vardığı sonuçlar üzerine titizlikle durmak gerekiyor. Zira "ağızdaki baklanın" ne olduğuna dair güçlü işaretler var. Ama henüz kararlaşmamış, belli kafa karışıklığının da güçlü şekilde hissedildiği bir durumla karşı karşıyalar.

Geniş bir emperyalizm tahlili ve değerlendirmesi yapmayacağız. Ancak emperyalist kapitalist sistemin, sermayenin dünyada ayak basılmadık alan ve kontrol edilmeyen pazar bırakmadığı, yoğunlaşma ve merkezleşme noktasında özellikle 1990'larla birlikte büyük hamleler yaptığı, sosyal devlet anlayışının önemli oranda aşındırılarak bütün kamu hizmetlerinin emek-sermaye ilişkisi içine sokulma eğiliminin hız kazandığı, mali oligarşinin ezilen sınıfların emeğini daha üst düzeyde gasp etmek için para politikalarıyla büyük sabun köpükleri yaratarak oluşan krizlerle sermaye devşirdiği, iletişim araçlarının sermayenin dolaşım hızı ve kendini gerçekleştirmede akıl almaz katkılar sunduğu vs. bir süreçten geçerek daha vahşi bir azgınlık içindedir.

Bu sürece "küreselleşme" ve neo-liberalizm adı verilmektedir. Bu gelişmeler devletlerarası ilişkiler ve siyasal düzleme de yansımaktadır. Bir dönem bu süreç "tek kutuplu dünya" şeklinde tarif edilmiş ve başat bir devletin koordinatörlüğünde sınırların kalkacağı, fiilen tek bir siyasal egemenlik biçimine doğru hızla yol alındığına dair tezler ortaya konmuştur. Bütün bu eğilim ve yönelim paketler halinde, ustaca kampanyalarla, ideolojik saldırılarla ezilen kesimlerin üzerine boca edilerek toplumsal tahakküm oluşturulmuştur ve bu halen devam eden bir süreçtir.

Bu süreç sınıf mücadelesinin öznelerinde de kaçınılmaz bir etki doğurmuştur. Devrimci mücadele bu ideolojik saldırılar altında sürekli bir gerileme halinde olmuştur. İdeolojik düzeyde büyük ve keskin kaymalar yaşanmış, "büyük anlatılar" (devrimler) çağının kapandığı yaygaraları koparılmıştır. Değişimin özelliklerini ve niteliklerini kavramada sorun yaşayan proleter, halkçı, ilerici kesimlerin öncü örgütlü yapıları süreci karşılamada bir yenilgi yaşamıştır. Bu yenilgiyi birçok yapı ideolojik düzlemde yaşamış ve sınıf mücadelesinde karakter değiştirmiştir. Sınıf mücadelesinin lafzının dahi çağı ya kalayamamak olarak karşılandığı karakterlere evrilen durumlar olmuştur.

Bunun yanında mevcut programına sadık kalarak hareket eden devrimci ve komünist hareketler, politik ve ideolojik anlamda sürece yanıt veremeyen ama karmaşadan ideolojik dejenerasyonu en az yaşayanlar olmuştur. Dünya ölçeğinde bu hareketlerin çok sınırlı olduğunu belirtelim. Buna rağmen bu hareketlerde azımsanmayacak bir ideolojik sorun biriktirmiş ve bünyesine almıştır. Ancak böylesi zorlu ve karmaşık süreçlerde Lenin yoldaşın “mevcut çizgi ve programa sadık kalma”nın faydalı olabileceğine dair teorisini genel tabloya baktığımızda geçerli bir kılavuz olmuştur. Kuşkusuz bu durum, süreç bu denli hızlı değişirken ve kendini yenilerken-üretirken uzun süre devam ettirilebilir değildir. Bir konjonktür ya da dönem içinde geçerlidir. Aksi durum sürecin gerisinde kalmayı kaçınılmaz hale getirir. Bu bağlamda sürecin yeni gelişmeleri, özgün karakteri, ideolojik saldırıların temel niteliği kavranabilir hale geldiğinde buna göre şekillenmek, ihtiyaçlar doğrultusunda süreci karşılayacak tutumlar benimsemek ve yeni olana daha fazla ilgi duyarak ve anlayarak sınıf mücadelesini sıçratacak hamleleri yapmak gerekir.

Lenin yoldaşın, Kautsky’le yürüttüğü tartışmada, meseleye dair şu tespitleri MKP’nin sırtını dayadığı noktalar oluyor: *“Ama kapitalizmin emperyalizmden sonra yeni bir aşamasının, ultra-emperyalizm aşamasının soyut olarak “düşünülebilirliği” yadsınabilir mi? Hayır. Soyut olarak böyle bir aşama düşünülebilir. ... Gelişmenin, istisnasız tüm işletmeleri, tüm devletleri kapsayan bir dünya tröstü yönünde olduğuna hiç kuşku yoktur. Ama gelişme oraya doğru öylesi koşullarda, öylesi bir tempoyla, öylesi çelişkilerle, çatışmalarla ve sarsıntılarla -bunlar asla yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda siyasi, ulusal niteliklidir vb.- olmaktadır ki, mesele ulusal mali sermayelerin bir tek dünya tröstü, ‘ultra-emperyalist’ bir dünya birliğine varmadan önce, emperyalizm kaçınılmaz olarak çökmek, kapitalizm karşısına dönüşmek zorundadır.”* (Lenin, Proleter Devrimler broşürü) Emperyalizmin içinde bulunduğu koşulların bu durumu çağırıştırdığını MKP belgelerini biraz dikkatli okuyunca fark etmek mümkün. Ki oluşan belli sonuçlara dair ortaya koyduğu teorik tutum da adını koymadan bu evrenin başlangıcını temel alan yaklaşımlardır. Bunları devrimci savaş stratejisinde, yarı-sömürgecilik tanımında, ülkenin sosyo-ekonomik yapı tahlilinde net olarak görebiliyoruz.

Bu değişimlerin temelini MKP’nin emperyalizmin içinde bulunduğu yeni durumdan çıkardığını söylemek yanlış olmaz. Kautsky’yi bu yaklaşım feci halde sağa savurmuştu. Ancak MKP, Lenin’in, kaçınılmaz olarak bu sürece gelmeden kapitalizm karşısına dönüşecek, tezine bir evrim süreci olarak bakmıyor (şimdilik), bu sürece “Maoizm’in” devrimci müdahale ruhu-

nu kuşanarak yaklaşıyor ve doğal olarak feci halde bir sola kayış yaşıyor.

Şimdi MKP'nin adını koymadan ultra-emperyalizm arayışına dönelim. Uzun sayılacak bir dizi alıntıyı peş peşe koymak bütünü görmek açısından faydalı olacaktır. İşte MKP 3. Kongre belgelerinden alıntılar:

"Kapitalizmin gelişme ve yayılma dinamiği onu dünyayı zaptetmeye yönelir. Sermayenin sürekli gelişme ve yayılma dinamiğinin dünya çapındaki yüz yıllık gelişimi, önemli değişikliklere neden olmuş durumdadır. Kapitalist sistemin krizine karşı stratejik olarak merkezileşerek yoğunlaşmak zorunda kalan sermaye, sadece ekonomik yoğunlaşma değildir. Aynı zamanda bu temel üzerinde şekillenen devlet ve siyasettir de. Doğallığında yaşanan gelişmeler devlet ve siyaset alanına da yansımaktadır."(s. 17)

"Üretim güçlerindeki teknolojik gelişme birçok önemli değişime yol açmaktadır. Özde değil; aynı öz üzerinde tarihsel koşullara bağlı olarak ortaya çıkan bu gelişmeler analiz edilerek hatalı yaklaşımlardan kopmak zorundayız."(s. 18)

"Kapitalizmin gelişim sürecini ve anda ortaya çıkan yeni olguları tahlil etmek durumundayız. Bu olmazsa, neo-liberal emperyalist stratejiler anlaşılabilir. Emperyalizmin küresel ideolojisi neo-liberal ekonomi politikası gelişmelerle ilişkisi içerisinde kavranmazsa, onlara karşı devrimci strateji tesis edilemez."(s. 18)

"Sermayenin yaşamak için sürekli büyüme ve merkezileşme zorunluluğu üzerindeki kapitalist işleyiş, devrimlerle ortadan kaldırılmazsa mevcut serbest rekabet ve pazar dalaşları çok uluslu tekellerin bir bölümünün iflası, bir bölümünün ise birleşeceği, tek dünya tekeli trendine doğru ilerlemektedir. Fakat sermayenin rekabetçi doğası ve sınıf mücadelesi gerçeği, bunun çatışmasız ve kendiliğinden bir süreç izlemeyeceğini göstermektedir."(s. 19)

"Kapitalizmin ilk dönemlerinde askeri işgallerle gerçekleşen sömürgecilik, ulusal temelde tekelleşen kapitalizm aşamasında borçlandırma ve diğer bağımlılıklarla yarı sömürgeler biçimine dönüştürüldü. Geline dünya koşullarında ise, yüz yıllık sömürü sürecinin tarihsel gelişimi ve ilerlemesiyle, her iki biçimden farklı olarak daha derin bir bağımlılık ortaya çıkmış durumdadır."(s. 20)

"Çok uluslu tekeller işletmeleriyle yerleştikleri bu tür bağımlı ülkelerde, sanayi odalarını, yasama kurumlarını, tüm pazarlarını, ordularını, ham madde zenginliklerini, sanayilerini, tarımını, hizmet sektörünü, siyasetçilerini, kısaca iradelerini tamamen denetimlerine almış durumdadırlar. Daha özlü ifadeyle bağımlı olan yarı sömürge ülkeler adeta ekonomik,

siyasi, kültürel ve askeri olarak işgal edilmiş, çok uluslu tekellerin özerk ya da yarı özerk eyaletleri haline gelerek yeni tipte sömürgelere dönüşmüş durumdadırlar. Dış görünütüde belli bağımsızlıkları varmış gibi gözükse de, dünyada var olan yarı sömürge durumundaki ülkelerin hepsi sömürgeci daha derin bir sömürü ve kontrol ağıyla karşı karşıya gelmiş durumdadırlar.”(s. 21)

Yeterli düzeyde fikir oluşturması açısından bu alıntılar kafidir. Bu gündem başlığında MKP'nin defalarca “nicel-nitel artma” meselesine vurgu yaptığını da belirtelim.

Emperyalist kapitalist sermayenin artık başka bir nitelik düzeyine ulaştığını ispatlamaya çalışan bir arayış olduğu çok açıktır. Üretim düzeyi, üretim araçları ve ilişkileri, artı-değer gibi esaslarda önemli değişiklikler ve farklılaşmalar olduğu savunulmaktadır. Yine emperyalist egemenliğin sömürgecilik ve yarı-sömürgecilik gibi biçimlerinden farklı olarak yeni bir biçimi oluşturduğu vurgulanmaktadır.

Emperyalizmin, “küreselleşme” adı altında yaşama geçirdiği ekonomipolitikalar kuşkusuz tarihsel eğilim ve niteliğine uygun olarak kendini yeniden üretmenin ve sermayesini yoğunlaştırmanın-merkezileştirmenin yeni bir çehresi olarak değerlendirilmelidir. MKP'nin mevcut değişimlere dair kimi belirlemeleri doğrudur. Sermayenin kimi ayak bağlarından kurtulduğu ve bu bağlamda tüm dünya pazarlarını bir ağ gibi sarmaladığı, buna uygun ilişkiler oluşturduğu ve üretim sürecini bu ihtiyaçlara göre yeniden örgütlediğini görüyoruz.

Emperyalizm, I. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi henüz genç, toy ve deneyimsizlikleriyle bugünkü sermaye yoğunlaşması ve merkezileşmesine dair eğilimini o koşullarda da uygulamaya çalıştı. Dünya pazarlarına sermayesini sömürgecilik politikalarıyla dizginsiz ve hoyrat bir biçimde gerçekleştirmek için güçlü hamleler yaptı. Ki bu eğilim ve yönelim Kautsky'nin başını döndürdüğü için “ultra-emperyalizm” tartışmalarını güncel bir mesele olarak tartışmaya vesile oldu. Ancak emperyalizmin bu yönelim ve iştahı henüz onun sermaye yoğunlaşmasının, üretim tekniği ve düzeyinin gelişkinliğine uygun bir durum arz etmiyordu. Bunun yanında emperyalistleşme sürecine girmiş ve onu gerçekleştirmek ve geliştirmek için dinamik, diri bir süreç yaşayan emperyalist güçlerin boy vermesi büyük bir kapışmanın ve savaşın da zemini olmuştur. Nihayetinde bu süreç 1917 Ekim ve devamındaki Çin Devrimi ve daha bir dizi devrimle uzun sürecek yeni bir döneme kapı aralamıştır. Bu süreç emperyalizm açısından da kendini yeni politik sürece göre konumlanmaya it-

miştir. Denilebilir ki devrimler ve ezilenlerin yönetime talip olma iddiası emperyalist sermayenin yaşadığı ekonomik buhranlarla birlikte onun kendini dizginlemesini kaçınılmaz hale getirmiştir.

1980-1990'lı süreçlere kadar emperyalizm ezilenlerin mücadelesinin getirdiği bir sonuçla, o ilk gençlik yıllarında ipuçlarını verdiği dizginsiz yayılma ve pazarları zapt edip birleştirme, merkezileştirme gibi tarihsel eğilimine yeni bir biçim verme ihtiyacı duymuştur. Lenin yoldaşın öngörüsünün aksine sömürgecilik politikası iflas etmiş, onun yerine yarı-sömürgecilik hakim biçim haline gelmiştir. Yine daralan pazarları, sermayenin kendini yeniden mayalamasında büyük sorunlar yaratmış, yine kendi ulusal sınırları içinde toplumsal huzursuzluk ve yönetme sorunları gözden kaçırılmayacak bir durum ve potansiyel olarak varlığını hissettirmiş, yarı-sömürgelerde sermayenin yayılım hızı ve egemenliği kendi karakteristiğini tam gerçekleştirememenin sıkıntıları ile bunalımlı bir hale dönüşmüştür. Bu durumlar emperyalizmin sınırsız, dizginsiz ve engelsiz şekilde ilerlemesinde adeta bir fren olmuştur. Onu yeni ekonomi politikalar üreterek sermayesini gerçekleştirmeye mecbur bırakmıştır. Devlet politikaları bu engelleyici faktörlere göre şekillenmiştir. Keynesyen politikalarıyla "sosyal devlet", "planlı ekonomi," gibi sermayenin tarihsel eğilimi lehine olmayacak, ancak içinden geçilen süreçte kapitalist-emperyalist sermayenin sorunlarına pansuman olacak politikalar benimsenmek zorunda kalınmıştır. Emperyalizmin çürümüşlüğü ve asalaklığına rağmen "kapitalizmin bir önceki döneme göre daha hızlı gelişmesi" kesintilere uğramıştır.

Yani özetle emperyalizm tarihsel eğilimini uzun süre tam gerçekleştirme koşullarını sağlayamamıştır. Engelleyici faktörler onun ekonomi politikalarını tam gerçekleştirmesine müsaade etmemiştir. Diyebiliriz ki uzun süre Lenin yoldaşın emperyalizmin tarihsel eğilim ve yönelimine dair temel tespitleri kendini gerçekleştirmede politik sorunlar ve krizler içinde olmuştur.

İşte "küreselleşme", neo-liberalizm süreci emperyalizmin ilk dönemlerindeki gerçek karakterinin, kesintiye uğradıktan sonra, daha gelişmiş, olgunlaşmış, tecrübe biriktirmiş haliyle karşımıza çıkmasıdır. Lenin yoldaşın emperyalizmin özelliklerine dair belirlemelerinin artık önünde hiçbir engel olmadan, kendini bütün yüzüyle ve gerçekliğiyle gösterdiği, sermayenin doludizgin egemenlik kurduğu bir süreç içinden geçiyoruz.

Emperyalizmin tarihsel sürecinde, eğilimini tam olarak gerçekleştirdiği bir süreç yaşandığını söylemek gerçeği ifade etmek olacaktır. Emperyalizmin son yüz yılda toplumsal süreçler içinde yaşadığı sıkıntı, sorun ve

krizlerin onu yalpalayan, belli oranda gelişim ve ilerlemesini köstekleyen koşullar içinde yeni sürece evrildiğini kavramak hayatidir. Denilebilir ki emperyalizmin gerçek yüzü ve özellikleri içinden geçtiğimiz süreçte gerçekleşmektedir. Bu durumu kavrayıştaki eksiklik, onun tarihsel sürecini ve yeni sürecini kavramada ve özellikle gidişatını görmede, onun yaratacağı yeni çelişkileri kavramada sorunlara ve uç tespitlere de neden olmaktadır.

Emperyalizmin bu süreci yeni durumlar, yeni biçimler yaratmadı iddiasında değildir. Tam tersine sermayenin kendisini yeniden üretme, örgütlenme ve egemenlik kurma biçiminde yeni tarzlar, yeni biçimler söz konusudur. Tefeci ve rantiyeci biçimlerin yanında uluslararası üretimin ucuz iç gücü peşinde koşarak doğrudan sermaye yatırımlarıyla yeniden örgütlenmesi ve kapitalizmi geliştirmesi yadsınamayacak açık gerçeklerdir. Ama bu gelişmeleri kendi içinde ciddi bir nitelik değişimi olarak görmek hatalı olacaktır. Yeni durumun, kendisinin de kendi özelliklerini yeni tanımaya başladığı ve onun baş edilemez çelişkileriyle yüzleştiği bir dönem yaşanmaktadır. Bu süreç yani kapitalizmin hızla gelişmesi süreci, sermayenin birleşmesi ve merkezileşmesi, tekellerin devasa boyutlarda büyümesi aynı zamanda ona rakip yeni tekellerin ve onların himayesini üstlenen yeni emperyalist devletlerin daha genç, daha güçlü, daha iyi örgütlenmiş, daha üstün özelliklerle açığa çıkmasına da neden olmuştur.

Tekelci sermayenin uluslararası yeni üretim ve örgütlenme biçimi, nasıl ki 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi tefeci sermayenin (ki o dönemde Fransa emperyalizminde vücut bulmuştur) Japon ve Rus kapitalizmini emperyalist niteliğe evirecek bir katkı sunduysa (ki bunda kapitalistleşme sürecini tamamlamış bu ülkelerin dizginleri kaptırmaması belirleyicidir) şimdi de üretimin uluslararası düzeyde yeni örgütlenme biçimi de kapitalist Çin'in emperyalistleşmesini sağlamıştır.

Bu bağlamda emperyalizm tarihsel olarak kapitalizmi geliştirdiği evrede, nasıl görece güçlü ve dizginleri elinden bırakmayan kapitalist ülkelerin emperyalistleşmesine engel olamıyorsa, aynı şekilde yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde de onların makûs talihini yani geliştirdiği kapitalizmle mevcut sosyo-ekonomik yapısını değiştirmiyor, hatta yeni biçimlerle derinleştiriyor. Emperyalist sermayenin yaşadığı krizler ise bu güçlerin ve durumun daha belirgin görünmesine neden olmaktadır. Bu da sermayenin birleşmesi, merkezileşmesi eğilimini köstekleyen, ona yeni çelişkiler ve çatlaklarla yeni sorunlar yaratan koşulları da getiriyor.

MKP buna benzer tespitler yapıyor kuşkusuz. Sermayenin birleşerek merkezileşmesi, çok uluslu şirketlerle egemenlik tesis etmesini, çıkardığı yeni

sonuçlara bakarak, belli çözümlmelerini, nitel ve nicel gelişmeler tespitlerini göz önüne alarak "ultra emperyalizm" tespitine yaklaştığını görebiliyoruz. Nitel dedikleri değişimler meselesini açıkça ifade etmektedirler. *"Bütün saydığımız bu gelişmeler Kapitalist Emperyalist sistemin yüz yıllık gelişmeyle ulaştığı durumu göstermektedir. Tek tek ifade edilen konuların bir kısmında önemli nitel gelişmeler yaşanırken önemli bir bölümünde de büyük nicel değişikliklerin meydana geldiği görülmektedir"*(s. 28) diyerek yeni durumu adını net koymaksızın ifade etmeye çalışıyorlar. Ama bunu henüz netleştiremediklerini belirttik.

Kautsky'nin eşit gelişme trendini, nispeten barışçıl, nispeten çatışmasız, nispeten felaketsiz "ultra-emperyalizm" anlayışını karşısına alarak, Lenin'in eşitsiz gelişim ve çatışmalı, felaketlere yol açan karakterini sahipleyerek içinden geçilen süreci tanımlamaktadır. Ancak bir defa "ultra emperyalizm" eğilimini bu koşullarda belirginleşmiş bir durum olarak tanımlarsanız, şafakta görünen şeyin kaçınılmaz olarak doğurduğu, doğurmak zorunda olduğu nispeten barışçıl, nispeten çatışmasız niteliklerinin de etkisine kapılarınızı sonuna kadar açmış olursunuz. MKP'nin emperyalist tekelin "serbest rekabet" içinde olduğu yeni durum tespitini bu bağlamda okumak "art niyetli" bir yaklaşım olmasa gerek.

Yine *"Daha özlü ifadeyle bağımlı olan yarı-sömürge ülkeler adeta ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri olarak işgal edilmiş, çok uluslu tekellerin özerk ya da yarı özerk eyaletleri haline gelerek yeni tipte sömürgelere dönüşmüş durumdadırlar"* ile yapılan yeni tipte bir sömürgecilik tespiti de "ultra-emperyalizmin" şafakta görüldüğüne dair yaklaşımla oldukça uyumludur.

"Devlet ve siyaset alanına yansımaları da var" denilerek vurgulanan nokta da sanırım tek devlet çatısı altında birleşme eğilimi olarak okunabilir. Süreci bu biçimde bir okuyuş ne kadar Leninist eşitsiz gelişme eğilimine dayanarak meseleyi açıklamaya çalışsanız da, bunu ortadan kaldırma eğilimine de girdiğini kabul etmek zorunda kalmanızı getirir. Aksi takdirde yeni-sömürgecilik tespiti ve onun yaratması gereken sonuçları okumanızda bir eklektiklik yaratacaktır. Bu anlamda MKP eklektik bir savunu ile karşı karşıyadır. Emperyalizm sınırları bu denli ortadan kaldırıyor, kendine bağımlı eyaletler oluşturuyorsa, sermayesini bizzat bu sömürgelerde ikame eder hale geldiyse peki neden çıkarları gereği eşit gelişme trendine girmesin? Bu onun mevcut sermaye birikiminin ulaştığı düzeyle ve bunun oluşturduğu yönelimi ile uyumsuz bir durum, sermayenin kendini gerçekleştirilmesinde ve meşruiyetinde sorunlar yaratmaz mı?

MKP bu eğilimi adını koymadan tespit etmektedir. Buna karşı koyuş teorisini, savaş stratejisi, devrimci tutum ise sol etiketiyle karşımıza çıkarılmakta, böylece Lenin'in eğilim olarak koyduğu sürecin, belirginleşen savaş stratejisini de oluşturmaktadır.

MKP'nin sapması, anti-Maoist duruşu: Baş çelişki tespiti

MKP'nin yeni-sömürgecilik bağlamında tespitlerinin taçlanmış hali ise baş çelişme tespitinde açığa çıkmaktadır. *"Emperyalizme bağımlı olarak gelişen komprador tekelci kapitalizm, Türkiye-Kuzey Kürdistan özgülünde ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, ekolojik yaşama damgasını vuran sınıftır. Bu bağlamda başlıca çelişkiler içerisinde somut olarak baş çelişki, emperyalizm ve komprador tekelci kapitalizm ile geniş halk yığınları arasındaki çelişki olarak değişikliğe dönüşmüştür."*(s. 94) MKP baş çelişmeyi bu şekilde tanımlayarak sürecin yeni nitel aşamaya ulaştığını da daha açık ilan etmiştir.

Baş çelişmenin ne demek olduğuna dair felsefi bir tartışmaya girmeyeceğiz. Gerek Lenin gerek Stalin yoldaşların bu konuda kavramsallaştırmadan baş çelişme tespiti yaparak devrimin niteliğini ve görevlerini tanımladıklarını biliyoruz. Mao yoldaş ise bunu tam ve net bir kavrama dönüştürmüştür. *"Karmaşık bir şeyin gelişme sürecinde birçok çelişme vardır. Bunlardan birinin varlığı ve gelişmesi, öteki çelişmelerin varlığını ve gelişmesini belirler ya da etkiler. İşte bu zorunlu olarak baş çelişmedir."* (Mao, Seçme Eserler, c. 1, s. 417). Mao yoldaş bunun belli gelişmelerde ve koşullarda değişeceğini ifade eder. Emperyalizmi temel çelişmelerden biri olarak görür yarı-sömürge ülkelerde. Bunun baş çelişme haline gelmesini ise askeri işgalle sömürgecilik politikasının yaşama geçme şartına bağlar. Bunlar bilinen teorilerdir. Kuşkusuz temel tezlerdir de. Peki, MKP bu teorik doğruyu niye karşısına almaktadır? Ya da niye emperyalizmi baş çelişme olarak ifade etme yerine onun yanına komprador kapitalizmi de eklemektedir. Bir süreç içinde çelişmelerden sadece birinin baş çelişme olarak ortaya çıkması nesnel bir durum değil midir? Çoklu bir baş çelişme tespiti ya MLM bilimine bir katkıdır ya da onun bu açıdan inkarıdır. MKP yeni bir katkı mı yaptı?

Bu durum garip, enteresan, özgün bir yaklaşımdır. Ama yeni karşılaştığımız bir şey de değildir. Bunu Şafak Revizyonistleri henüz genç ve toyken yapmışlardı. İbrahim yoldaşın yoğun ve bilimsel eleştirileri bu revizyonistleri dahi geri adım atmaya zorlamıştı. Şimdi MKP bu eski revizyonistlerin dahi söylemeyi kısa sürede bıraktığı türküyü söylüyor. Ama her şey-

de olduğu gibi bu meselede de İbrahim yoldaşı eleştirmiyorlar. En azında Kaypakkaya'nın "idealizm" diye formüle ettiği bu türden baş çelişme tespit etme durumuna "yanıldı" diye bir açıklama getirme cesaretinde olmak gerekmez mi? Gerekmiyor çünkü, MKP sınıf mücadelesinin nesnel yasalarına savaş açmıştır. Ama maalesef cesarettten yoksun, kendine güvensiz ve iç çelişkilerle dolu bir yaklaşımı vardır.

MKP, emperyalizmin, ülkelerin kendi iç dinamiklerini yıkarak yeni bir sömürgecilik geliştirdiğini söylüyorsa, bunun devlet ve siyaset alanına da etki ettiğini belirliyorsaa, "dış görünümde belli bağımsızlıkları varmış gibi" şeklinde bir dengeleme içine girmesi anlamsızdır. Yarı-sömürgecilik meselesini nasıl kavrıyordu acaba MKP? Dış görünümde belli bir bağımsızlık değil miydi? Bu durumun artık değişmesi gerekmez mi? Zaten çizdiği tablo dış görünümde de artık bağımsızlığın kalktığı yönündedir. Ama bunu açık söylemiyor. Bunu söyleyemediği için de teorisi total kalıyor, eklektizmden kurtulamıyor.

MKP'nin bu baş çelişme meselesi ile kavgasının temeli de emperyalizmden "ultra-emperyalizme" geçiş süreci şeklindeki okumalarından ileri geliyor kuşkusuz. Emperyalizm yeni aşamaya geçemediği oranda MKP'de kendi geçiş sürecini tamamlayamayacaktır. Bu durum bozulma, çürüme ve dağılmayı getirecektir onlar için, ama bu süreç sancılı, zorlu ve acımasız olacaktır. Bunu şimdiden görmek için kahin olmaya gerek yoktur. Teori, revizyonizmin tüm belirtilerini, işaretlerini vermektedir.

Oysa mevcut çözümlmelerine uyumlu olarak baş çelişki emperyalizm dese daha tutarlı ve bütünlüklü olabilirdi. En azından eklektizm ortadan kalkardı. Ama sanırız bunun doğuracağı yeni görevler ve onun felsefi siyasi karşılığı daha net görülebilir kaygısı MKP'yi kara kara düşünmeye zorlamıştır. MKP baş çelişme tespitiyle felsefi idealizm yanında daha güçlü bir tehlike ile iç içe olduğunu göstermektedir. Troçkizm'e göz kırpmaktadır.

Sosyalist Halk Savaşı stratejisi:

Kautskyciliğin sol versiyonu

MKP'nin ulaştığı "teorik sentezlerden" birisi de budur. Derin teorik sentezler MKP'yi feci halde sol kulvara savurmaktadır. Sosyalist Halk Savaşı Stratejisi (SHSS) bilebildiğimiz kadar ilk defa kullanılan ve formüleştirilen bir teoridir. MKP, MLM'ye nicel ve nitel katkılar yapmakta ısrarlı! Ama hemen belirtelim ki bu yaklaşımla, bu ele alışla, bu baştan savmacılıkla, bu bin türlü soruya vesile olan ve açıklanması gereken tutarsızlıkla bir katkı değil, bildiğimiz revizyonizm ortaya çıkar.

MKP, SHSS'yi şu şekilde formüle ediyor Kongre belgelerinde: *“Halk Savaşı sadece yarı feodal-yarı sömürge ülkeler için geçerlidir anlayışı eksiktir. Halk Savaşı kapitalist ülkeler için de geçerlidir. Bu her kapitalist ülkede daha farklı biçimlerde alabilir. Tek bir yol olarak statik kalıpcılığı doğru bulmaktayız. Her siyasal coğrafya konjonktürel siyasal durum ve ülkenin özgünlüklerinden dolayı farklı yol ve metotlarında açığa çıkarılmasına yol açabilir. Ulaştığımız teorik sentez sonucunda Türkiye-Kuzey Kürdistan bağlamında, dolayısıyla yeni bir biçim ve içerik temelinde Sosyalist Halk Savaşı Stratejisinde, gerilla savaşı da önemli ve temel bir güç olarak ele alınacaktır. Ancak toplu ayaklanma ile eşgüdümlü bir şekilde ele alınarak yürütülecektir. Kır-şehir diyalektiği olarak telakki edilebilir ya da kavranabilir.”* (s. 95)

SHSS genel olarak kapitalist ülkelerde evrensel niteliği olabilecek, özgünlüklere göre değişecek bir savaş stratejisi olarak ifade ediliyor. Bu yarı-sömürge kapitalist ülkeler bağlamında sınırlanmıyor. Emperyalizmi de içine alan bir geniş çerçevesi var. Zira “emperyalist-kapitalist” şeklinde net bir vurgu olmamakla birlikte, yarı-sömürge kapitalist vurgu da yok. Genel kapitalist ülke ifadesi var. Emperyalizmi de bu kategoriye sokmamak için bir gerekçe söz konusu değil. Ki içini doldurma ve temellendirmesine baktığımızda bu sonucu çıkarmak pek ala mümkün. Ama yine de buna netlik kazandıracak olan MKP'dir. Bu kadar iddialı bir teorik senteze pek yakışmayan bir muğlaklık bu!

Kapitalist ülkelerde toplumsal devrimin niteliğini, oradaki baş çelişme belirler. Ustalar baş çelişmenin emek-sermaye, devrimin niteliğinin de sosyalist olduğunu söylemişlerdir. Devrimin stratejisini ise toplu ayaklanma ile şehirlerde iktidarı ele geçirme olarak kabaca ifade edebiliriz. Bu süreç ise esasta güç biriktirme, işçi sınıfının örgütlenmesi, çeşitli mücadele biçimleri ile toplu ayaklanmaya hazırlanması şeklindedir. Bu süreç boyunca barışçıl biçimlerin esas olduğu, ancak gelişmelere koşullara göre her türlü mücadele biçiminin benimsenebileceği bir çerçevededir. Bu süreç boyunca silahlı biçimlerle mücadele de reddedilmez. Ama yarı-feodal, yarı-sömürge ülkelerdeki gibi devrimin başından sonuna kadar silahlı biçimi içermez.

Halk savaşının yarı-sömürge kapitalist ülkelerde geçerli olabileceği, o ülkenin siyasal, tarihsel, toplumsal yapısı göz önüne alınarak özgünleşmiş ve uygulanabilir olarak görülmesi bilimsel ve gerçekçi olabilir. Örneğin ülkemiz açısından bu özgünlük ifade edilerek yeni biçim almış bir halk savaş teorisi savunulsa anlaşılabilir. Ancak savunulan bu değildir. Her kapitalist ülkede özgünleşerek uygulanabilecek, devrimin başından sonuna bir silahlı halk savaşı mücadelesi teorisi yapıyor.

Bu mücadelenin esas ayağının ise şehirler olduğu ifade ediliyor. Ancak kırık bölgeler de tali olarak bu savaş stratejisinin bir unsuru ve tamamlayıcı olarak ele alınıyor. Bunun örgütlenme biçimi ise *“Sosyalist halk savaşı stratejisi askeri olarak kentlerde PARTİZAN HALK GÜÇLERİ, KIRLARDA GERİLLA GÜCÜ OLARAK HALK KURTULUŞ ORDUSU üzerinden yürütülür”* (s. 100) şeklinde formüle ediliyor.

MKP'nin, bu ele alışı burjuvazinin yönetim biçiminden biri olan faşist biçimle bir ilişkisi var mı? Hayır. Bu biçimle ilişkilendirmiyor silahlı mücadeleyi MKP. Zorun, silahlı mücadelenin sınıf mücadelesindeki, devrimdeki yerini MLM biliminin genel doğrularını sıralayarak yeni bir genel teori oluşturuyor. İşte konuya dair tutumları: *“Her devrimin temel sorunu olan siyasal iktidarın proletarya önderliğinde halk kitlelerince fethedilmesinin önkoşulu, devrimci savaşla gerici devlet mekanizmalarının parçalanarak yeni devlet iktidarının tesisi edilmesidir. Bunun için doğru bir çizginin, yani komünist ideolojik çizginin ve onunla donanmış partinin, halkın silahlı kuvvetlerinin, halk kitlelerinin birleşik cephesinin yani devrimimizin üç stratejik silahın kurumsallaşması ile başarıya ulaşacaktır. Bitkin, mecalsiz, düzen içi tasfiyeci oportünizm tarihte ve bugünde devrimci savaşın zora ve şiddete dayalı olduğunu ve gerekliliğini anlayamamıştır. Özellikle kapitalist-emperyalist ülkelerde kitlelerin devrimci savaş ruhuyla eğitilmemesi, devrimci savaşın kendiliğinden- bir gün- belki olabileceği, baştan bu şekilde bir perspektifle yola çıkılmasının gereksizliği üzerine fikriyat oluşturulmuştur. Bu fikriyat legalist, sendikalist, nicel birikimcilik ya da evrimcilik çerçevesinde kitleleri devrimden alıkoyma rolü ve işlevi görmüştür, hala da bu rolü oynamaktadır.”* (s. 97-98)

MKP bu yaklaşımı ile bildik, ispat edilmiş ve halen geçerliliği olan MLM devrim stratejilerini deyim yerindeyse kaynaştırıyor. Toplumsal yaşamın, çelişmelerin özünü uygun mudur bu yaklaşım? Uygun olmadığı apaçık ortadadır. MKP “yeni teorik sentez” meselesiyle patolojik bir ilişki kurmuştur. Marksizm'in bildik doğrularını sıralamak, sonra da bunun karşısına revizyonist, reformist, legalist akımları ve anlayışları koyarak bir devrimci savaş stratejisi oluşturmak ancak oportünizm olabilir. Zira MLM'ler devrim stratejilerini toplumsal yapının sosyal, ekonomik, siyasal karakterine uygun olarak belirler. Her türlü reformist, revizyonist, legalist akımla aralarındaki fark ise bu çelişkilere uygun devrimci mücadele stratejileri benimsemeleri ve bunun iktidarı ele geçirmenin yolu olarak görmeleridir.

Yani deyim yerindeyse proletaryanın iktidarı zapt etmesi için ele uygun eldivenle kavgaya girme meselesidir. Büyük devrimci söylemler, radikal mü-

cadele biçimleri ve savaş stratejilerinin savunulması somut koşullar için uygunsu bir bilimselliği vardır. Ama somut koşullara uymuyorsa bu söylemler sadece gerçeğin üstünü örter, oportünizmin yüzünü maskeler. Lenin, Stalin ve Mao yoldaşların bu türden yaklaşımlarla bitmek tükenmez mücadeleleri ve oluşturdukları deneyimler vardır ve bunlar hala bize yol göstermektedir. Keskin devrimci söylemlerle “sol çizgide” sebat eden akımlar Marksist ustaların hedefinden kurtulamamışlardır. MKP belli ki bu deneyimlerden hiç öğrenme zahmetine katlanmamış.

Peki bu yaklaşıma temel olan şey nedir? Bunun iki yönü vardır. Tali olarak görebileceğimiz birinci yön; üzerinde yükseldiği gelenek ve o geleneğin güçlü etkileridir. Bunun içinde pragmatizm de vardır. 42 yıllık silahlı mücadele süreci yaşamış bir örgütün, bundan bir anda vazgeçip kapitalist ilişkilerin hakim olduğu bir ülkeye uygun devrim stratejisi benimsemesi, tabanında kolay kabul edilir bir şey olmayacaktır. Yine bu mücadelenin canlı, etkin ve değerler yaratan özelliği mevcut kadro yapısının bünyesinde bir anda silinmeyecektir. Bu durumun gözetilmesi ve bir geçiş süreci içinde meselenin ele alınması, niyetlerden bağımsız olarak düşünce yapısını belirleyen nesnel bir durum olabilir. Ama meselenin sistematize edilme biçimine baktığımız zaman, bu nesnel ve devrimci kaygının cehennemini açan bir rol oynadığını görüyoruz. Siyaseten ise küçük burjuva pragmatizminin güçlü etkileri vardır.

İkinci ve esas sebep ise emperyalizmin yeni aşaması, onun sömürgecilik politikasıdır. Bu değişim, mücadele biçim ve tarzını, savaş stratejisini de haliyle kökten değiştirmiştir. Emperyalizmin ekonomik gelişimi onu tek bir tekel olma trendine sokmuşsa, bu devlet ve siyaset alanına da bir dizi görüngüsüyle yansıyor buna karşı bir “Leninist” savaşım stratejisi belirlemek de gerekir...

MKP’yi yönlendiren düşünce yapısının bu olduğunu artık kesin bir şekilde söyleyebiliriz. Zira aksi bir tutum onu sağa yani Kautsky’nin yanına itecektir. MKP tezlerini Kautskycilikten ayırmak için “yeni sentezler” üretmektedir. Emperyalizmin yeni aşamasına karşı dünya ölçeğinde, evrensel bir savaşım stratejisini savunmanın başka bir gerekçesi olabilir mi? Emperyalizmin bu yeni trendinin Lenin yoldaşın *“mesele ulusal mali sermayelerin bir tek dünya tröstü, ‘ultra-emperyalist’ bir dünya birliğine varmadan önce, emperyalizm kaçınılmaz olarak çökmek, kapitalizm karşısına dönüşmek zorundadır”* biçimindeki ön görüşüne MKP’nin uyum sağlama çabasıdır olan şey. Mao’dan emperyalist kapitalist sistemin bir devrimci müdahale olmadan çökmesinin andaki devrimci görevi savsakla-

yan bir burjuva idealizmi olduğunu MKP bir kavrayışa dönüştürmüştür!!!
Ama ne kavrayış!

Bu kavrayış MKP'yi tüm dünya ölçeğinde silahlı Sosyalist Halk Savaşı'nın geçerli olduğuna götürmüştür. Bu kendi içinde tutarlı bir tez sayılabilir. Emperyalizme karşı, ona son vuruşu vurmak için dünya ezilenlerinin evrensel bir savaşım silahına kavuşması gerektiğine "yeni teorik senteze" "tutkulu" bir inanç MKP'yi bu noktaya getirmiştir. Zira parçalı ve silaha dayanmaksızın yürütülecek bir mücadele merkezleşmiş, tek merkezden siyaseti uygulama trendine girmiş emperyalizmi ve onun kurduğu zinciri parçalamayacaktır. Lenin ve Mao en üst düzeyde bu yaklaşımla kavranmaktadır! Üstelik eşsiz bir katkı da yapılmaktadır onlara. MKP'nin teorisinin alt metni esasen bu biçimde okunabilir. Okunmasında bir sakınca olmadığı, aksi yaklaşımın onun teorisini tutarsızlaştıracağını söyleyebiliriz.

MKP bu teorisine eşsiz gelişim yarasını da katarak, feodalizmi çözememiş ülkelerin demokratik halk devrimi ekseninde Halk savaşları yürütülebileceğinin önünü de açmıştır. Ama sahiden emperyalizm yeni-sömürge politikalarıyla ve en ücra köşeye "rekabetçi biçimler" içinde kapitalist üretim biçimini taşıdıysa, artık bu ülkeler emperyalist sermayenin kalıcı mekanları, kapitalist üretim ilişkilerinin gerçekleştiği pazarlar olduysa hangi feodal çelişkiye karşı mücadele yürütülecek. Emperyalizmin yeni evresi bu kadar gelişkin ise kapitalizmle mücadele dışında bir görev aramak çelişki olmayacak mıdır? Üstelik ekonomik ilişkilerde yerli ya da yabancı işletme ve üretim aleti ayrımı yapmanın yanlış olduğunu salık vermiyor mu MKP? Yabancı işletmelerin kapitalist biçimde girmediği dünyanın herhangi bir köşesi kalmış mıdır? Sanırız kalmamıştır. Her halde burada da henüz köylük nüfus oranlarının fazlalığı meselesi kafaları karıştırmaktadır. Oysa Lenin yoldaş Rusya'da kapitalizm tespiti yaparken köylülük nüfusunun fazla olmasını pek önemsememişti. MKP de buna takılmayabilir pekala!

MKP Demokratik Halk Devrimi perspektifli devrimler olup olmayacağına, teorisindeki çelişkileri göz önüne alarak bir netlik kazandırmalıdır. Zira Sosyalist Halk Savaşı teorisi zaten sürecin karakterini karşılayan bir formülas-yondur. Üstelik bu teoriye göre, kaldıysa "demokratik" görevleri de çözüme kavuşturacaktır. Zaten "Türkiye-Kuzey Kürdistan'da" belli oranda kalan feodal artıkları bu devrimin çözeceğini belgeler ifade etmiş. Bu durumda demokratik halk devrimlerinin geride kalmış bir niteliği olduğu tartışması anlamlı olmaz mı? MKP bu tartışmayı da teorisini doğrultusunda netliğe kavuşturmalıdır!

SHSS teorisinin başka açmazları da vardır. Bu teori bu haliyle silahlı mü-

cadelenin ve halk savaşlarının altını boşaltan bir niteliğe sahiptir. Belgede *“SHSS de, illegal örgüt-örgütlenme ve mücadele ile açık örgüt-örgütlenme ve mücadele, silahlı mücadele ile barışçıl mücadele ikilemelerinde, illegal ve silahlı biçimleri esas, diğer biçimleri tali olarak ele alır”*(s. 100) denmektedir. Şehirler esaslı ve işçi sınıfını temel alan bu savaş stratejisi silahlı birliklerini ve mücadelesini devrim süreci boyunca esas olarak görmektedir. Yani şehirlerde işçi sınıfı ve diğer devrim müttefiki sınıfsal katmanları bu esasa göre örgütleyecek, seferber edecektir. Şehirlerde barışçıl ve güç biriktirme siyaseti bu stratejinin tali unsuru olarak ele alınmaktadır.

Bu yaklaşımın MLM devrim stratejisinin kapitalist ülkelerdeki biçimiyle uyumsuz olduğunu belirttik. Kuşkusuz bu noktada yeni stratejiler benimsenebilir. Bunu ilkesel olarak reddetmeyiz. Ancak MKP hala yeni bir biçimde de olsa emperyalist sömürü biçimini ve onun tahakkümünü kabul etmektedir. Bu durum devrimle karşı-devrim arasındaki kuvvet ilişkisinde bir tartışmayı da devrim stratejisinde gerekli kılmaz mı? Devrim deneyimleri ve dersleri bu ilişkinin çözümlenmesi üzerinden de stratejilerini oluşturmamış mıdır? Kaypakkaya, Şafakçılarla bu bağlamda tartışmalar yapmamış mıdır?

MKP Kaypakkaya'yı yöntem ve tutum açısından komünist görürken onun bu yönteminden niye uzak durmaktadır? Şehirlerde devrimin güçlerinin ve karşı-devrimin güçlerinin ne düzeyde geliştiğini, bu güç dengesinin silahlı mücadelenin şehir merkezli verilip verilmeyeceğine dair durumunu irdelemek zorunda değil midir? Örneğin emperyalizmin etkisinden dolayı kırkların “yumuşak karın” olması teorisine dair ne düşünüyorlar? Bu teorinin gerçekliği neden ortadan kalktı? Bunların her biri incelenerek, bir önceki tutumla arasına net çizgiler çekmelidir. Bunların özellikle silahlı mücadele ekseninde tartışılması gerektiğini belirtelim. Devrimin güçlerinin şehirlerde eskiye nazaran daha fazla arttığı ve güçlendiği doğrudur. Ancak karşı-devrimin güçlerinin bunun daha ilerisinde güçlendiği ve kendisini pekiştirdiği de başka bir gerçektir.

Şehirlerdeki devrimci güçlerin henüz örgütlenme, birarada hareket etme ve seferber olma gibi kapsamlı sorunları dururken, bu güç dengesizliği içinde başından sonuna kadar çalışmalarını silahlı mücadeleyi esas olarak belirlemek nesnel durumun neresinde durmaktadır. Bizce henüz başlarken ya yenilgiyi çılgınca kabul etmek ya da silahlı temelde halk savaşı denen görevin ne demek olduğunu kavrayamamak anlamına gelir.

Şehirlerde başta işçi sınıfının ve ezilen halkların silahlı biçimlerle eğilim haline gelmiş bir yönelimi ve mücadele hattı mı vardır? Kendi yaşam ve üre-

tim alanlarında yaşadıkları çelişkilere karşı mücadelesi bu eğilimde midir? Eğer bunlar kapitalist ülkelerde varsa ve bizler henüz görmekte bir basiretsizlik ve körlük içindeyse, bunu ispatlamak MKP'nin görevidir. Ancak buna karşı legalist, sendikalist, revizyonist, pasifist diyerek bir yanıt gelecekse bunun bizim açımızdan bir karşılığı olmadığı gibi, ikna edici bir yanı da olmayacaktır.

MLM'ler stratejilerini ve mücadele biçimlerini kitlelerin eğilimine ve hareketine bakarak da şekillendirirler. Onun ruhuna uygun, deneyimleriyle uyumlu, sonraki tepkisine ivme katacak şekilde sorunu ele alırlar. Ama MLM'ler kesinlikle iradeci değildir. Nesnellikten kopmak, sınıf mücadelesinin yasalarından kopmak anlamına gelir. MKP yaşanan nesnel durumun silahlı mücadeleyi şehirlerde esas hale getirmesine dayanmıyor, silahlı mücadeleyi kavradığı için şehirlerde silahlı halk savaşının esas olduğunu savunuyor. İşte MKP'nin düşünce yapısını ortaya koyan bir alıntı: *"Faşist Türk devletinin polis kuvvetleri, özel askeri orduları tarihsel anlamda düne oranla parçalanmaları veya halk kitlelerinden yana bir duruş göstermeleri olasılığı en alt seviyelere gelmiş bulunmaktadır. Bu teşekküllü düşman kuvvetleri ancak ve ancak genel halk silahlanması perspektifinden kopmayan şehir ve kırlarda inşa edilmiş devrimci bir orduyu gerekli kılmaktadır."* (s. 101) Devrimci bir ordunun gerekliliği kapitalist ülkelerde bu temele oturtuluyor. Şehirlerde ordulaşma meselesi böyle bir gariplikle savunuluyor. Türk ordusu ve polisinin bu tarihsel niteliği acaba sadece bizde mi vardır? Bu genel bir özellik değil midir? Ayrıca devrimci hareketin geliştiği ve devrimci durumun buna paralel bir ivme kazandığı noktada bu ordu ve polis bu şekilde durmaya devam mı edecektir? Rusya'da, Çin'de gerici beyaz ordu arasındaki parçalanma ve dağılma hangi tarihsel koşullarda gerçekleşmiştir? Bu durum başından sonuna kapitalist ülkelerde ve onların şehirlerinde ordulaşmayı doğuracak nesnel bir gerçekliği mi ifade eder? Devrimci durum ve hareket henüz geriyken Rusya'da Çin'de benzer koşullar yok muydu? Bu, bugüne ait bir tarihsel özellik mi? Kitleler, onların koşulları, şehirlerde ordunun örgütlenmesinin nesnel zemini-biçimi ve yöntemi bu örgütlenmede düşünülmesi gereken öğeler değil midir? Ordu ve polisin gericiliğini ifade etmenin ve onun karşısına ordu dikmenin toplumsal, sosyal ve siyasal çelişkiler bağlamında bir karşılığı yoktur. Bu stratejiyi doğrulama anlamında geçerli bir neden değildir? Zira bu genel bir doğrudur.

Bu durumu kavramak şehirlerde ordulaşmayı yaratacak bir gerekçe olmaz. Buna karşı işçi sınıfını ve ezilen diğer kesimleri hazırlamak, kendi yaşam ve üretim alanlarında örgütlemek, devrimci ayaklanmalara hazır hale getirmek, bunun maddi-lojistik-taktik yanlarını hazırlamak ve kitlelerin eği-

limi ve yönelimine göre daha ileride örgütlenmesini sağlayacak her türlü mücadele biçimine sokmak ve sınıf mücadelesi bilincini kuşanmasını sağlamak olmalıdır. Bu durum devrimin koşulları olgunlaştığında gerici ordu ve polis karşısında kitlelerin yıkıcı ve yok edici gücünün teşekkül etmesini sağlayacaktır.

Ancak başından itibaren şehirlerde ordulaşma yaklaşımı, ben kavradıysam sorun yoktur şeklinde hayat bulan idealist düşünce tarzının ürünüdür. Ordulaşmanın düşmanın zayıf karnında, denetim ve kontrolünün zor olduğu alanlarda mümkün olabileceği ve böyle pratikleştiği bilinmektedir. Hele de ordulaşmayı esasen şehirlerde savunmak şehirlerin nesnel durumuna ve buranın olanak tanıdığı mücadele biçimlerine yabancılaşmak anlamına gelir.

MKP bu teorik tutumuyla devrimi örgütlememenin teorisini yapıyor. Nesnel duruma karşı kendi öznel dünyasının ereklerini dayatıyor. Bu yaklaşım diyalektik materyalist bir yöntem değildir. Zira sosyal ve toplumsal yaşamın çelişkilerine, onun akışına hakim olmayı sağlar bu yöntem. Ve onun bu yasalarını kavrayıp, onunla irade savaşına girmeyi değil onu yönlendirebilmeyi gerektirir. MKP bu tutumdan uzak, kendi öznel düşünce ve iddialarını sınıf mücadelesine ve akışına dayatmaktadır.

Sosyo-ekonomik yapı tahlili: Kenan Evren'den Bismarck yaratmak

MKP ülkenin sosyo-ekonomik yapısının artık yarı-feodal olmadığını, kapitalist ilişkilerin esasta hakim hale geldiğini belirtiyor. Ülkede kapitalistleşme sürecinin 1980'lerde hızlandığını, 1990'larda ise artık mutlak şekilde hakim olduğunu savunuyor. MKP'nin ülkenin kapitalistleştigiğine dair belirttiği tarihsel süreç emperyalizmin neo-liberalizm sürecine denk gelmektedir. Ki zaten ifade edilen de emperyalist hakimiyet ve onun yarattığı ekonomik ilişkilerin kapitalizmi gerçekleştirdiği üzerinedir.

Öncelikle belli kavramların emperyalizm çağında ne ifade ettiğini, nasıl başkalaştığını, yeni bir forma nasıl kavuştuğunu netleştirmek gerekiyor.

Yarı-feodal ekonomik ilişkileri MKP kongre belgelerinde "***Özellikle geçiş toplumları olan yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkeler***", "***Yarı-feodal üretim ise, feodal ve kapitalist üretim ilişkilerinin iç içe geçtiği bir geçiş toplumdur***" şeklinde tanımlamaktadır. Yani yarı-feodal toplumları net bir şekilde geçiş toplumları olarak ifade ediyor. Bu "geçiş toplumu" kavramı Marks, Engels ve Lenin'in rekabetçi kapitalist süreçte, feodal unsurların varlığını koruduğu ancak burjuva ilişkilerin ona baskın gelmeye başladığı bir süreç

olarak tanımlanır. MKP'nin de kavramı bu bağlamda kullandığı açıktır. Yani rekabetçi kapitalizm çağının özellikleriyle yarı-feodalizmi kavramaktadır. Ki bu bağlamda ele alması tutarlılığı açısından zorunludur. Feodalizmin toplumsal bir devrim gerçekleşmeksizin tasfiye olmasını başka türlü açıklamak mümkün de değildir.

Ancak emperyalizm çağının ekonomik ilişkilere yeni bir form verdiği, rekabetçi kapitalizmde yaşanan geçiş biçimlerini de kendi çıkarlarına göre tahakküm altına alarak farklılaştırdığını reddetmiş oluyor. Sosyal, ekonomik ilişkiler ve onun yaratacağı devrimler gibi ulusal sorunlar da yeni bir form kazanmıştır bu çağda. Bu bağlamda Mao'nun esasen bu noktadaki katkılarını da bir kenara atmış oluyor.

Yarı-feodal ilişkiler emperyalizm çağında kendi başına bir ekonomik ilişkiler bütünü haline evrilmiştir. Bu bir toplumsal formasyon, bir üretim ilişkileri karakteri kazanmıştır. Emperyalizm çağı, burjuvazinin tüm barutunu tüketmesini ve artık kendi burjuva ilişkilerini tesis etmesini tümüyle ortadan kaldırmıştır. Bu durum feodalizmle kapitalist ilişkilerde işbirliği ve ittifaklara da zemin oluşturmuştur. Yarı-feodalizm bu kalıcı ve tarihsel ittifakın yeni ekonomik ilişkiler biçimi haline gelmiştir. Bu durum emperyalist çağın ve emperyalist sermayenin dolaylı biçimde kendini gerçekleştirmek için dayandığı gerici zemindir. Onun hakimiyetinin dayanağı ve kolaylaştırıcı unsuru budur. Bu üretim ilişkilerinin çözülüp ortadan kalkması emperyalist tahakkümün temellerinin de sarsılmasını getirecektir. Yarı-feodalizmin kendi başına tarihsel bir üretim ilişkileri biçimini alması, onun bu tarihsel çıkar ortaklığına ve ittifakına dayanmaktadır. Eğer rekabetçi kapitalizm koşullarındaki bir geçiş süreci tanımlı yapılırsa emperyalist çağın kendine özgü karakteri reddedilmiş olur. MKP bu biçime büründürerek, Mao yoldaşın emperyalizm çağında yarı-feodalizmin kazandığı yeni içeriği reddetmiş oluyor.

Burada tabii yarı-feodal yarı-sömürge pazarlarda çok uluslu şirketlerin "serbest rekabet" içinde olmasının getirdiği yeni koşullar, yarı-feodalizmi kaçınılmaz olarak kalıcı bir çözüme kavuşturdu şeklinde de meseleye yaklaşılabilir!!! Yani MKP emperyalizmin yeni karakterini yeni ilişki biçimlerinin yaratılması olarak görüyor olabilir. Ki bizce "serbest rekabet" söylemi, yeni-sömürgecilik söylemi buna işaret etmektedir.

Bir başka mesele de MKP'nin feodalizm meselesine yaklaşımıdır. Tipik ve pek aşına olduğumuz bir durumdur bu. Zira şimdiye kadar yarı-feodalizm tespitine karşı hep anti-tezler aynı şekilde tezahür etmiştir. MKP aşına olduğumuz bu yaklaşımı tekrar etmektedir. Marksist ekonomi-politiğe göre feodalizm nasıl tezahür eder diyerek önce feodal üretim ilişkilerinin özel-

likleri sıralanmaktadır. İşte MKP belgelerinden bir alıntı: *“MLM ekonomi politik yasalarına göre Feodal ekonominin dört temel özelliği vardır. Bunlar zorunlu önkoşullardır. Bunlar olmadan feodal üretimden bahsedilemez. Birincisi; Pazar için değil kendi tüketimleri için üretimin yapıldığı kapalı ekonominin, diğer bir deyişle doğal ekonominin hakim olması gerekmektedir. İkincisi; Tekniğin bulunan düzeye göre son derece düşük ve durgun olması gerekmektedir. Üçüncüsü; köylünün tek geçim kaynağı olan toprağa bağımlı olması gerekir. Dördüncüsü; Üreticilerin yani köylülerin toprak ağalarına kişisel bağılı olması ve iktisadi baskının dışında baskının gerekli olması gerekir.”* (s. 34)

MKP bu dört koşul olmadığı takdirde feodalizmden bahsetmek imkansızdır demeye getiriyor. Dogmato revizyonizm de aynı yaklaşımlarla sosyo-ekonomik ilişkileri okumaktaydı. MKP de aynı yoldan gidiyor. Doğrudur, bu özellikler feodalizmi karakterize eder. Ancak ortaçağ feodalizmidir bu. İbrahim yoldaş ulusal mesele bağlamında revizyonistlerin “çözülmemiş feodalizm şartlarında yaşayan bir topluluğun millet olamayacağı” savunusuna karşı “dünyanın neresinde bu feodalizm vardır” diyerek karşı çıkmıştı. 19. ve 20. yüzyılın başından itibaren kapitalizmin pazar ilişkilerini inşa etmeye başladığını yani kapitalist üretimin feodalizmin bu tarzını çözmeye başladığını belirtmiştir. Ustalar bu ölçütleri feodal tarihsel sürecin anlaşılması açısından formüle etmişler, açıklamışlardır. Ancak yarı-feodal üretim tarzı meselesinde ve emperyalist sermayenin esasta egemenliğini sağladığı koşullarda bu ölçütler üzerinden bir feodalizm aramak demagojiden başka bir anlama gelmez. Bir kez daha somut koşulların somut tahlili yerine, tarih öncesi süreçleri günümüzde arayarak gerçeklikten kopmayla karşı karşıyayız. Kavramların tarihsel süreçte kazandıkları yeni içerikleri, aldıkları yeni biçimleri reddederek teori oluşturmak kadim bir hastalıktır. Bu özellikle, yarı-feodalizm tartışmasında çokça bildiğimiz bir şeydir.

Yarı-feodalizmin çağımızda karakterini, kapitalizm ve feodalizmin sayısız ve birbirinden ayırt edilemeyen özelliklerinin iç içe geçmesi şeklinde bulur. Ödenmemiş artı-emek bu biçimde gasp edilir. Bu ilişkiler içinde kapitalizm mi egemen, feodalizm mi egemen tartışması bu üretim ilişkisinin kavranmasını, farklı üretim biçimlerinin kaynaşarak bağımlılık ilişkisine dönüşmesinin kavranmasını imkansız kılar. Lenin bu kavrayışsızlığı “kişinin kendi budalalığını Marksizm’e atfetmesi” olarak görür ve alay eder.

Peki, MKP bu iç içe geçmişliği nasıl kavriyor: *“Yarı-feodal ilişkilerde iç içe geçmişlik herhangi bir işletmede işleyişin yarısı feodal diğer yarısı da kapitalist olarak algılanmamalıdır. Çünkü bir işletmede birbirine üstün ol-*

mayan, yarısı kapitalist, yarısı da feodal olan bir ilişki dengesi savunmak teorik yanlıştır. Geçiş toplumlarında da bir işletme ya feodaldır ya da kapitalisttir.” (s. 35) Bu ele alış “iç içe” kavramının altını boşaltmaktadır.

Kendi teorisine yeni bir kalıp bulma biçimidir. Lenin’in “iç içe”likten kast ettiği şeyin, bir üretim ilişkisi biçimi olduğu açıktır. Yarı-feodalizmi salt kapitalist işletmelerle salt feodal işletmelerin bir arada bulunması olarak ortaya çıkan kavrayış, emeğin feodal ilişkiler içinde kapitalist üretim aletleri kullanılarak gasp edilmesini de kabul etmez. Ya da pazara üretim yapan bir işletmenin emeği gasp edilişindeki feodal biçimleri ve onun ilişkilerini yok sayar. Lenin yoldaşın budalalık dediği şey tam da yarı-feodalizmi salt feodal işletmeler ve salt kapitalist işletmeler şeklinde tasnif edip bir arada bulunması olarak kavrayan yaklaşıma yöneliktir. İbrahim yoldaş da feodalizm ve yarı-feodalizm meselesini bu bağlamda tartışmıştır. Revizyonistlerin “feodal ve yarı-feodal kalıntı” şeklindeki tanımına karşı şunu ifade etmektedir: *“Yarı-feodal kalıntı” tabiri anlamsızdır. Zaten ‘yarı-feodal’ ilişkiler, kalıntıdır; feodalizmin kalıntısıdır. ‘Yarı-feodal kalıntı’, ‘feodal kalıntı’nın ‘kalıntısı’ oluyor ki, böyle bir ifade abestir. ‘Bütün feodal ve yarı-feodal ilişkilerin’ veya ‘bütün feodal kalıntıların...’ veya ‘feodalizmin’ denilebilirdi.”* Yani yarı-feodalizm, feodal üretim ilişkilerinin kapitalist biçimlerle başkalaşması, iç içe geçmesi, kalıntılar biçiminde varlığını sürdürmesidir. İbrahim’in, “iç içe”lik meselesini MKP gibi ele almadığı açıktır. MKP kavramların tanımını değiştirerek kendi teorisine zemin hazırlamaktadır.

Eğer meseleyi bu şekilde kavramlaştırmak doğru ise MKP kapitalist ilişkilerin hakimiyetini neden 1980 ve 1990’larda aramaktadır. Bunun 1950’lerle birlikte hakim hale geldiği pekala savunulabilir. 1960’larda Boratav feodal işletmelerin hakimiyetinin ancak % 5 olduğu iddiasındadır. Kuşkusuz bu kriter MKP’nin aradığı salt feodal işletme kriteri doğrultusunda bir incelemeye dayanmaktadır. MKP bu durumda neden 1980-90’larla kapitalist ilişkilerin hakimiyet kurduğunu savunuyor? İncelemelerini bu süreçle mi başlatıyor? Neden ülke tarihini bir bütün ele alarak sorunu incelemiyor? Bunun bir izahı yoktur. Sadece tutarsızlığı vardır. Üstelik MKP Kaypakkaya’nın sosyo-ekonomik çözümlemesini bulunduğu tarihsel koşullarda bilimsel şekilde yaptığını savunmaktadır. Ama Kaypakkaya’nın bu tahlilinin aynı zamanda MKP’nin bugün yaptığı tahlilin teorisine ve yöntemine (bu ideolojik bir içeriğe sahiptir aynı zamanda) yönelik bir eleştirisi olduğunu kavrayamayacak kadar sığ ve zavallıdır. Gerçeklikten kopuktur.

Sadece bu bağlamda bir tutarsızlık söz konusu değildir. Aynı tutarsızlık “feodalizm için” aranan dört özellikte de vardır. Bahsedilen dört özellik

acaba 1980 ve 1990'larda mı çözülmüştür. Ya da bu özellikleri taşıyan ve bugün de varlığını sürdüren feodal işletmeler var mıdır? Zira MKP hala var olduğu iddiasındadır. Esas olmasa da belli başlı çelişmeler içinde feodalizm ve halk yığınları arasındaki çelişkileri kabul ederek, bu işletmelerin varlığını da kabul etmektedir. Acaba bunu gösterme zahmetine katlansa pek hayırlı bir iş yapmış olmaz mı? Böylece biz de günümüzdeki ortaçağ feodal biçimleri görmüş oluruz. MKP bunu kuşkusuz bulamayacaktır. Ancak bu defa baş başa kaldığı çelişkiyi de kendisi çözmek ve netleştirmek zordur. Kendi tutumuyla bu denli çelişmek, kendi teorisini kendisi mahkum etmek talihsizliği ile baş başadır.

MKP emperyalizmin karakteri, temel özellikleri ve niteliği meselesinde bir kavrayışsızlık içinde demıştik. Soysa-ekonomik ilişkileri temellendirirken bu meselede bilincinin felce uğradığını görüyoruz.

Bakalım emperyalizme ne misyon yüklemekte, onu nasıl basitleştirmekte, onun sosyal, ekonomik ve siyasal etkilerini nasıl silikleştirmektedir?

MKP belgelerinden: *"Ekonomide yerli ya da yabancı işletme ya da üretim aletleri ayrımı yapmakta yanlışır. Bir fabrikanın, tarlanın ya da makinenin her hangi bir ulustan insana ait olması ekonomik işleyişi değiştirmez. Ekonomide belirleyici olan fabrikanın ve tarlanın hangi biçimde işleyerek üretim gerçekleştirdiği ve insanları hangi biçimde bir sömürüye tabi tuttuğudur.* (s. 36) Yerli ya da yabancı sermaye, üretim aracı ve işletme ayrımı yapmanın ekonomide yeri yokmuş. Yabancıdan kastın emperyalizm olduğu açıktır. Yani emperyalizm kapitalist sermayeyi getiriyorsa, aletleri getiriyorsa ve iş bölümünü, sınıflar arası ilişkiyi, sömürüyü bu bağlamda gerçekleştiriyor ve feodal üretimi tasfiye ediyorsa bunun ekonomik anlamda bir belirleyiciliği yoktur. Son tahlilde kapitalizm inşa edilmiş oluyor. Emperyalizme yüklenen tarihsel ilericiğin yeni bir versiyonudur bu. MKP emperyalizmi "açgözlülük ve zalimlikle" suçlamayı ihmal etmeyerek, ona ilerici rolünü yüklemiştir.

Emperyalizmin aslında tefeci ve rantiyeci olduğunu, sömürsünü ve geliştirdiği kapitalizmde bu karakterde kendini varlaştırdığını neden es geçmektedir. Emperyalizm üretken kapitalist biçimlerle mi sürece dahil olmaktadır, rantiyeci tefeci sermaye ihracıyla mı? Hangi niteliği esastır? Hala güçlü ve esas biçimde tefeci biçimlerde sürece dahil olduğu açıktır. İçinden geçtiğimiz süreçte emperyalizmin kapitalizmi geliştirecek doğrudan sermaye yatırımı aritmetik bir artış içindeyse, asalak-rantiyeci-tefeciler karakteri geometrik bir artış içindedir. Borsalar üzerinden ve döviz kurlarıyla bir anda milyarlarca doları sızdırabilmektedirler. Yine büyük üretken olmayan rant

yatırımlarına zahmetsiz bir şekilde devasa büyüklükte yüksek faizlerle krediler açmaktadırlar. Bunlar onların doğrudan yatırımlarının yanında oldukça küçük ölçekte kalmaktadır. Bu niteliği ile dayandığı, ittifak kurduğu sosyal, sınıfsal katmanların bu sömürüye zemin sunacak toplumsal yapıyı da sürdürdüğü neden gözden kaçırılır.

Peki bu “yabancı sermaye ve üretim araçları”nın önemi yoksa siyasete, kültüre, toplumsal ilişkilere bunun yeni bir etkisinin de olmaması gerekmez mi? Alt yapı üst yapıyı belirleyeceğine göre bu “yabancı” faktörünün üst yapı ilişkilerindeki etkisinin de pek önemsenmemesi gerekir. MKP bunu da savunmak zorundadır. Aksi takdirde, duruma ikna edici ve net bir izah getirmelidir. Getiremeyeceğini biliyoruz. O halde teorisinin parçalı, tutarsız olduğunu bir kez daha iddia edebiliriz.

MKP zaten emperyalizmin ilericiliğine dair daha net ifadelerde kullanmıştır. İşte bir alıntı: *“Bir diğer önemli konu ise emperyalizmin feodalizmi tasfiye etmeyeceği şeklindeki hatalı yaklaşımdır. MLM ekonomi politika birbirlerine taban tabana zıt olan kapitalist ve feodal üretimlerin bir arada kardeşçe yaşayamayacaklarını ve ileri olanın gelişerek geri olanın erimesiyle bu sürecin sonuçlanacağını net olarak ortaya koymaktadır.”* (s. 36) Görüldüğü gibi ileri olan geri olanı mat ediyormuş. Emperyalizm de ileri kapitalist biçimiyle geri olan feodalizmi yemiş bitirmiş. Tefeci ve rantiyeci sermaye bir anda ileri hale gelmiştir MKP’nin elinde. Bu gerici finans kapitalin kapitalizmi geliştirme sınırları onun çıkarları ölçüsünde mümkündür. O Mao yoldaşın belirttiği gibi kendi kapitalizminin ve sermayesinin semirmesini sağlar, yerel kapitalizmi geliştirmez, kendi ayakları üzerinde duracak sermaye birikim sürecini (serveti değil, iç pazara kendi başına hakim olabilecek sermayeyi) daha fazla sakatlar. Yine emperyalizmin siyasal gericiliği de unutulmuştur. Bu teoriyi Kaypakaya yoldaş Troçkizm olarak mahkum eder. Bu bilinen bir durumdur. Revizyonizmin klasik tezleridir. Bu noktada Kaypakaya’nın teorik mücadelesi de not edilmelidir. Yani bu yaklaşım yeni bir teori değildir. Isıtılıp önümüze sunulan eski ve küflü bir teoridir.

MKP, 3. Kongre belgelerinde ülkenin kapitalist olduğunu ispatlamak için sürekli diğer kapitalist ülkelerle mukayese yöntemine girmekte ve rakamlarla konuşmaktadır. Rakamların gücü ise MKP’nin teorisine maalesef geçerlilik katmaktan çok, onun diyalektik materyalizmden ne denli koptuğunu bize göstermektedir. Kapitalist ülkelerle bizim ülkemizin, küçük ve orta boy işletmelerini, köylülük nüfusunu, tarımda makineleşmeyi, enerji kullanım oranlarını, vs. vererek benzerlikler ve ortak paydalar oluşturup kapitalist ilişkiler ispat edilmeye çalışılmaktadır. Ki bu verilerin benzerlikleri de tartış-

lıdır. Örneğin kırlık alan nüfus oranları bizde bir yasal düzenlemeyle adeta kentin zoraki bir parçası olmuştur. Büyükşehir Yasası'yla köyler şehirlerin mahalleleri haline getirilmiş, böylece 18200 köy ve 1600'e yakın belde şehir nüfusunun parçası yapılmıştır. Bu bir anda şehir nüfusunu % 75'lere çıkarmıştır.

Yine yüzlerce ilçenin sosyal, ekonomik, kültürel yapısıyla şehir olduğu dahi tartışılırdır. Yani bu anlamda nüfus oranlarına, makineleşmenin karakterine yakından bakmak meselenin niteliğini anlamak açısından gereklidir. Aksi durum görünenle yetinmeyi, olguların iç çelişki ve yasalarını kavramamayı getirecektir.

Bu kısa bilgiyi verdikten sonra devam edelim. Bu bildik bir yöntemdir. Marks'ın, Kapital'in ön sözünde ekonomi politığın bilimsel karakterine dair yaklaşımı MKP açısından öğretici olabilir. Marks bilimsel yaklaşımın nasıl olması gerektiği üzerine tartışır, yöntem ve kavramın esas olduğunu vurgular. Bunun kavranmasının birincil derecede önemli olduğunu apaçık belirtir. Ancak daha da önemli olanın değişmelerin ve gelişmelerin, bir biçimden başka bir biçime, bir ilişkiler düzeninden, farklı bir ilişkiler düzenine geçişlerinin yasaları olduğunu söyler. Bu yasa keşfedildiğinde ise toplumsal yaşamda ortaya çıkan etkilerin bilimsel incelemesini mümkün görür. Yani Marks kitabının hazır reçete olmadığını, bunun bilimsellikten uzak olduğunu tartışır. Bu bağlamda eserin evrensel niteliğine özünü verenin diyalektik materyalist yöntem olduğuna vurgu yapar.

MKP ne yapıyor, ekonomik yasaların bir ve aynı olduğuna inanıyor. Onu bu şekilde soyut yasalar haline getiriyor. Kapitalistleşme sürecini tamamlamış ülkelerin verilerini alıp bizim ülkeyle kıyaslayıp ortak paydalar bulmak bir şeyi ispat etmez. Zira bahsedilen ülkelerin içinden geçtiği tarihsel süreçler, onların devrim süreçleri ve değişim ve gelişimi sağlayan yasalar ile bizdekiler arasında farkları somut olarak ortaya koymak anlamına gelmez. Zira toplumsal süreçlerin ve ekonomik ilişkilerin farklılığı değişim ve gelişiminde iç çelişkilerini, özelliklerini başka biçimde oluşmasını getirir. Örneğin MKP bizdeki köylü nüfusunun Yunanistan ve Polonya gibi kapitalist ülkelerle benzer orana sahip olduğunu söyleyerek bir kıyas yapıyor. Yunanistan'ın Osmanlı'dan bağımsızlığını kazandığı 1826'lara dayanan kapitalistleşme süreci ve Polonya'nın sosyalist bir devrim sürecinden geçtiği gerçeği, bu ülkelerin bir toplumsal devrim süreciyle feodalizmi yıktığı ve yeni toplumsal ilişkileri inşa etmesi ve onun yarattığı iç çelişkiler bağlamında köylü nüfusunun şekillendiğini gözden kaçırmak ancak mekanik materyalizmin tutumu olabilir.

Bizde ise yasal düzenlemelerle, şehirleri sadece nüfus oranlarını baz alarak şekillendiren yaklaşımla köylü nüfusu aritmetik biçimde azaltılmaktadır. Yani rakamların benzerliği üretim ilişkileri, sınıfsal nitelik meselesi bağlamında bir anlam ifade etmez. Onun iç çelişkilerine ve onu etkileyen toplumsal yasalara ve değişim gelişim nedenlerine dayanmak gerekir. MKP bunu yapmak yerine rakamlardaki benzerliğe dayanarak toplumsal süreçlerin aynınlığını ispatlamaya çalışıyor. Benzer şekilde küçük üreticilerin yüzdeleri de aynı yöntemle kullanılıyor. Fransa, Japonya, Almanya'nın KOBİ'lerinin bizden fazla olduğunu rakamlarla ortaya koyup, küçük üretim meselesine yaslanarak kapitalist ilişkilerin egemen olmadığını söylemenin yanlışlığını ispatlıyor! Ancak küçük üreticilerin nitelikleri, emeğe el koyuş biçimleri, üretim tarzları gibi esas kriterler üzerinden bir kıyas yapılmamaktadır.

MKP sorunu bilimsel yöntemlerle irdelemekten uzaktır. Toplumsal devrim sürecini gerçekleştirmiş, her biri kendi tarihsel, sosyal, kültürel ve siyasal özellikleriyle kendi ilkel birikim süreçlerini tamamlamış ülkelerin ekonomik işleyişlerinin verilerinin bizim ülkemizle benzemesi meseleye bir açıklık getirmiyor. Bizde gerçekleşmemiş siyasal ve toplumsal devrimin üstüne emperyalizmin yerleşerek feodal ve komprador kapitalistlerle yaptığı tarihsel ittifakın aldığı biçimin üretim ilişkileri olan yarı-feodalizmin kendine has sınıfsal niteliği, emeğe el koyuş biçimi ve sömürüsü söz konusudur. Bu küçük üretimin niteliğini de kent ve köy nüfusunun ilişkilerini de özgülleştirir. Bunu göz ardı ederek yapılacak kıyaslamalar kuşkusuz anlamsız olacaktır. MKP kapitalist ülkelerin işletmelerinin üretim tarzı ile bizim ülkemizin üretim tarzını, işletmelerin niteliklerini kıyaslayarak değerlendirmelidir ki bir anlamı olsun.

MKP feodalizmin çözülme sürecinde çok önemli bazı teorik meseleleri ise irdelemekten ve bunlara dair bir bakış açısından hiç bahsetmemektedir. Köylülüğün farklılaşma süreci ya da onun feodal biçimlerden koparılma ve kapitalist ilişkilerin unsuru haline gelme süreci nasıl gerçekleşmiştir. Tefeci ve tüccar sermayesi bu noktada nerede durmaktadır? Özellikle Lenin yoldaşın *"tüccar ve tefeci sermayesinin bağımsız gelişimi, köylülükteki farklılaşmayı geciktirir"* tespitinin ülkemiz koşulları ya da emperyalizm çağında nasıl karakterize olduğuna dair boşluklar doldurulmayı hak etmiyor mu? Üretimin gözeneklerine sızmış tefeci, tüccar ve mali sermaye acaba üreticiler açısından değişim değeri meselesini nasıl etkilemektedir? Tüccar, tefeci ve modern tefecilerin (bankalar) ağına düşmekten kurtulamayan küçük üreticilerin ürünleri onlar için sadece bir kullanım değeri karakteri kazanmıyor mu? Bu ürünler pazar içinde tefeci ve tüccarın elinde onlar için

artı-değeri gerçekleştiriyor mu? Ülkemizde tüccar ve tefeci sermayenin emperyalizmin karakterine uygun olarak kendi bağımsız ve güçlü karakteri söz konusu değil mi? Bunlar feodal kırıntıların ve köylülüğün farklılaştırılması meselesinde bir direnç noktası değil midir?

Yine üretim sektörünün her alanında yaygın bir angarya sömürü biçimi vardır. Akraba-hısım ilişkisi, tarikat-cemaat cenderesi altında milyonlarca insanın üretim sürecine dahil olduğu ve emeğine bu ilişkiler üzerinde bir angarya sömürü uygulandığı biliniyor. Bu, kapitalist biçimler içinde de gerçekleşiyor. Kapitalist ilişkiler içinde bu feodal gasp biçimi dikkate değer değil midir? Bunun elbette toplumsal gelişmeyle değişime uğrayacağı bir üst yapı sorunu olduğu iddia edilebilir. Ancak emekçinin özgürce emeğini pazar ilişkisi içine sokmasında bu ilişkilerin güçlü ve kendini yeniden üreterek var eden bir karakteri vardır. Bu gerçek olan ve varlığını sürdüren sömürü biçiminin bağrındaki feodal etkiyi, "üst yapıdadır" deyip es geçmek kendini gerçekleştirme zeminini bulduğu maddi temel karmaşık yapısına dair çözümlenme çabasından kaçmaktan başka bir anlamı yoktur. MKP, teorisinde bu sömürü çarkının da yaygınlığı ve etkinliği üzerine açıklamalar ve teorik tutum geliştirmeliydi.

MKP 1980'lerle başlayan ve 1990'larla hakim hale gelen kapitalizmin bir kısmının iç dinamiklerle ama esasının emperyalizmin sömürge politikalarıyla gerçekleştiğini savunuyor. Feodalizmin tasfiyesinin emperyalizm çağının junker biçimi olarak formülasyonu yapıyor desek yeridir. Zira bir toplumsal devrimle bunun olmadığını onlar da kabul ediyor. Böylece emperyalizmin ileri olan kapitalist biçimi bizzat o ülkelere yerleşerek gerçekleştirildiği savunuluyor. Garip bir tesadüftür, geçmişte M. Kemal'den Bismarck yaratmaya çalışan anlayışlar vardı. M.Kemal'in feodalizmi bu modelle tasfiye ettiğini savunurdu. Yani tepeden inmeceli bir yöntemle feodalizmin tasfiye edildiği söylenirdi. MKP şimdi yeni Bismarck'ı başka bir tarihsel süreçte buldu. Bu da Kenan Evren olsa gerek. Zira onun demir yumruğu ile emperyalist neo-liberal politikaların temelleri atıldı. Meğer bu süreç feodalizmin de tasfiye süreciymiş. MKP pek güzel bir sonuca ulaşmış bulunuyor. Tarih tekrerrür etmez. Marks'ın o tarihe mal olmuş tarihin tekrarına dair tespiti tam da burada bir kez daha kullanılmayı hak ediyor: **"Tarihsel büyük olaylar ve kişiler birincisinde trajik olarak ikincisinde ise komedi olarak ortaya çıkar."** Marks'ın bu tespiti MKP'nin teorisiyle uyumludur. Kenan Evren objektif olarak feodalizmin çözülmesinde ikinci defa bir Bismarck olarak sunulmuş oluyor. M. Kemal'den sonra şimdi de K. Evren, birinci teori trajedi ise ikincisi sadece bir komedidir.

Diğer bazı meseleler üzerine

MKP sosyalist devrimler ve demokratik halk devrimleri deneyimleri, ulusal mesele, kadın sorunu, örgütsel sorunlar noktasında da belli başlı yaklaşımlar oluşturmuştur. Bunların bir kısmının tartışmaya değer olduğunu belirtelim. Ancak birkaç noktaya değinmeden geçmek olmayacaktır. Zira kongre belgeleri “züccaciye dükkanına girmiş bir fil gibi”dir yer yer.

Birincisi; MKP sosyalizm deneyimlerini tartışırken bu deneyimlere yönelik haksız ve kibirli bir yaklaşım içine düşmektedir. İnkarcılık, iftira şekline bürünen çalاکalem yazılmış tespitler söz konusudur. İlgili belge de: *“Tek partili-sosyalist devlet anlayışları da insanlığa, proletarya ve emekçilere büyük zararlar vermiştir. Komünist ideolojinin kitleler içerisinde yanlış algılanışında bu tür uygulanan pratiklerin çok önemli rolleri olmuştur. Biz komünistler olarak ilk girişimlerimizin sefil yanlarıyla acımasız bir şekilde cebbelleşeceğiz.”* (s. 114) şeklinde bir tespit vardır. Tek partili sosyalist deneyimlerin insanlığa, proletaryaya ve emekçilere büyük zararları nedir? Pespayelik ne demektir? Bu sosyalist deneyimlerin insanlığın ve proletaryanın en parlak, en güzide eşitlikçi toplumsal deneyimleri olduğunu tarihsel olarak kabul etmemek tipik bir burjuva demokratının zihinsel yapısına sahip olmakla suçlanmayı hak etmektedir. Sosyalist deneyimlerin tartışılması, masaya yatırılması, eksik ve hatalarının ortaya çıkarılması, geri dönüşlerin bu bağlamda kavranması açısından elzemdir. Ancak bu tarihsel deneyimleri insanlığa büyük zararlar vermiş olarak ifade etmek, ideolojik dejenerasyonun ilk belirtileridir.

Bu zihniyetin süreci sorgulayarak çıkaracağı dersler ise bilimsellikten kuşkusuz uzak olacaktır. MKP'nin bu kibirli ve üstten yaklaşımının kaynağı onun ideolojik tutumunda aranmalıdır. Bunun sistemleşerek sosyalist deneyimlere daha güçlü saldırılara yönelmesi işten bile değildir. Biz Mao yoldaşı bu bağlamda kendimize öğretmen olarak alıyoruz. O, Stalin'in büyük hataları olduğunu ifade etse de, onun deneyimlerini bu pervasızlıkla eleştirmemişti. Zira meseleye ideolojik pencereden bakmayı bir an dahi unutmadı. Sosyalizmin en sıkıntılı dönemlerinde dahi *“kapitalizmin yararlı yemişleri yerine sosyalizmin zararlı yemişlerini tercih ederim”* diyecek kadar ideolojik olarak berrak ve netti. Ama aynı zamanda sosyalist deneyimlere karşı acımasız bir eleştirmendi. MKP'ye bu tutumu hatırlatabiliriz, ama pek makbul karşılanmayacağı kanaatindeyiz.

Aynı bağlamda *“Proletarya diktatörlüğü yerine proletarya ve emekçilerin yeni devleti tanımı her tür burjuva diktatörlük anlayışından daha keskin bir ayrışımı içermesi manasında daha sağlam ve doğru bir kavram ola-*

çağı düşüncesindeyiz. Buna proletarya ve emekçilerin demokrasisi de denebilir.” (s. 117) MKP “proletarya diktatörlüğü” kavramıyla da kavgaya tutuşmaktadır. “Diktatörlük” kavramının sanırız toplumsal algıdaki olumsuz çağrışımı ve bu kavrama yönelik burjuva aydın-entelektüel çevreden gelen eleştiriler MKP’yi etkisi altına almıştır. Bu kavramın ustalar tarafından devlet tanımına uygun bulunduğu için kavramsallaştırıldığı açıktır. Bunun aynı zamanda proleter demokrasi olduğu da ustalar tarafından ifade edilmiştir. MKP “kitlelerin ‘diktatörlük’ algısı olumsuz ve itici bir çağrışıma ve sile oluyor, bu yüzden proleter demokrasi, halk demokrasisi kavramları kullanılmı” dese konjonktürün basıncı altında kabul edilebilir olabilir.

Ancak MKP sosyalist deneyimlerin “proletarya adına” yozlaşmış, gerici, bürokratik baskı mekanizmaları kurduğu iddiasından yola çıkarak bu kavramı değiştiriyor. Yani kavramı değiştirmekle sosyalizmdeki sınıf mücadelesi ve onun içindeki burjuva tutumlar sanki ortadan kalkacak, bürokrasinin, yozlaşmanın önü alınacak. Devletin diktatörlüğünün sadece burjuvaziye ait olacağı, sosyalist devletin diktatörlük uygulamayacağı gibi bir “yeni teorik senteze” gidiyor. Bu, devlet tanımıyla ve sınıf mücadelesinin doğasıyla uyumlu değildir. Devletin olduğu yerde diktatörlük kaçınılmazdır. Bu niyetle ilgili bir şey değil sınıfların varlığıyla ilgili nesnel bir durumdur. Bu diktatörlüğün hangi sınıfın çıkarına ya da son tahlilde insanlığın çıkarına olduğu önemlidir. MKP sosyalizmi diktatörlük kavramından arındırmakla nafile bir çabaya girmektedir. Böyle parçalı, tutarsız bir teorik yaklaşım ancak gerçeğin üstünü örtmeye çalışan burjuva “sosyalistleri”nin tutumu olabilir. MKP’nin teorik eklektizmi bir kez daha yüzünü gösteriyor.

Proletarya diktatörlüğü yerine “proletarya ve emekçilerin yeni devleti” tanımı anlaşıldığı kadarıyla demokratik halk devrimleri sürecinde değil sosyalizm sürecinde de kullanılması ön görülen bir kavramdır. Proletaryanın sınıf egemenliğine bu biçimde proleter olmayan sınıfların da ortak edildiğini görüyoruz. Bu komünizme kadar böyle olacak anlaşıldığı kadarıyla. Peki bu sınıfsal ittifak, sınıfsal farklılıkları ortadan kaldıracak süreci nasıl örgütlemeyi başaracaktır? Sosyalizm koşullarında proletaryanın devrimci politikasının devlet aygıtıyla yaşama geçmesi bu biçimde mümkün olabilecek midir? Proletaryaya ait olmayan bir devletin siyaseti nasıl o sınıfın egemenliğinde yürüyecektir.

Devletin üretici güçlerinin önünü açmasına ve geliştirmesine, toplumsal ilerlemenin komünizm rotasına girmesine bu sınıfsal ittifak devleti olanak verecek midir? Yine proletarya demokrasisi nasıl bir sınıfsal niteliğe sahip olacak, düşman sınıflarla kendi devleti aracılığıyla daha etkin mücadelesini

nasıl yürütebilecektir? MKP eni sonu belli olmayan soyut bir sınıf mücadelesi kavramı ile bu problemleri çözemaz. Sınıf iş birliği temelinde bir devlet tahlilil proleter egemenliğinin altını boşaltan, devlet olgusunun sınıfsal niteliğini karartan, sosyalizmde sınıf mücadelesi meselesini kavramakta zorluk çeken bir yaklaşımdır. MLM'nin bu noktada sınanmış teorisi, henüz onu yanlışılayacak deneyimlerin sağlanmadığı, gelişmelerin yaşanmadığı koşullarda geçerlidir. MKP'nin yaklaşımı öznel ve yaşamın akışına uygun olmayan zorlama bir tutumdur.

İkincisi; MKP Kürt ulusal meselesinde de, Kürt ulusal hareketini değerlendirmesinde de bildik çalalakem tavrını, teorik tutarsızlığını ve bir önceki süreçte yaptığı tespitleri yeni bir açıklama yapmaksızın değiştirerek cid-dietsiz tavrını sürdürmektedir.

Kürt ulusal sorununa dair MKP yeni bir şeyler söylemektedir. Ancak dediği şeyle çıkardığı sonuç ve belirlediği politika uyum göstermemektedir. Sanki Kürt ulusal sorunundan değil de, Patagonya'daki bir ulusal sorundan bahseder gibi davranmaktadır. Derdimizi anlatmak için MKP belgelerinden bir alıntı yapalım: *“Kürt ulusal sorunu ciddiyetinden aldığı tüm önemine karşın, ulusal hareketin bağımsızlık perspektifinden yoksun olan ideolojik-politik eğilimi bakımından negatif gelişmelerin hüküm sürdüğü bir süreçten geçmektedir. Çünkü Kürt ulusal sorunu aynı zamanda, özünde ve doğrudan bir Kürdistan sorunudur! ...*

Ulusların kaderini tayin etme hakkının anlamı olan bağımsız devletini kurma hakkı çerçevesinde Kürdistan devleti zemininde bağımsız devletini kurma hedefi taşımayan bir Kürt ulusal hareketi, hiç şüphesiz ki negatif pozisyonda durmaktadır. Ve bu durum, bu gün itibarıyla Birleşik Demokratik Kürdistan şiarını savunmama anlamında da geçerlidir. Kürt ulusal sorunu ve Kürdistan sorununu tartışırken onu tarihçesinden bağımsız ele almak hatalı olacaktır. (s. 142)

MKP, Kendi Kaderini Tayin Hakkı meselesinde bir teorik netlik ve kavrayışsızlık içindedir. “Ulusal hareketin bağımsızlık perspektifi”, “ulusların kaderini tayin etme hakkının anlamı olan bağımsız devletini kurma hakkı çerçevesinde Kürdistan devleti zemininde bağımsız devletini kurma hedefi” gibi muğlak ve ne dediği anlaşılmayan bir kavram kargaşası içindedir. UKKTH ulusun kendi devletini kurma hakkını kazanmasıdır. Ulusal sorunda devrimci çözüm ve ezilen ulusun kendini tam olarak gerçekleştirdiği koşul budur. MLM'ler ulusal sorunda bu yaklaşımı ilke olarak benimserler. Ancak bu yaklaşım ulusal harekete ayrıl devletini kur, bu perspektifte mücadele yürüt öğüdü verme anlamına gelmez.

Devlet kurma hakkını elde etmekle ayrılıp devlet kurmak ayrı şeylerdir. Bu hak elde edildikten sonra buna ulusun kendisi özgür iradesiyle karar verir. İsterse ayrılır devletini kurar, isterse diğer ulusla eşitler temelinde bir arada yaşamayı tercih eder. Komünist hareket ulusal hareketlerin mücadelesinin KKTH ekseninde olmasını ister, böyle bir hareketi doğru ve devrimci bulur. Ulusal soruna dair teorik tutumu budur. Ancak onun ayrılma ve kendi devletini kurma meselesini devrimin, proletaryanın ve ezilenlerin çıkarı doğrultusunda bir politik mesele olarak ele alır ve tutumunu belirler. Ki genelde ayrılmayı destekleme şeklinde değil ortak temelde bir devrimi gerçekleştirme ekseninde sorunu ele alır. Elbette belli koşullarda da ezilen ulusun ayrılmasının devrimin çıkarına olacağını düşündüğü noktada bunu savunur ve mücadele konusu haline getirir. Ancak ulusal harekete ayrıl devletini kur ya da ayrılma şeklinde bir telkin içinde bulunmaz. MKP burada KKTH meselesini değil de ayrılıp devletini kurma şartını ulusal meselede ön plana çıkarıyor. Kavramlar belli ki epey karışmış MKP'de.

MKP Kürt sorununu özünde ve doğrudan Kürdistan sorunu olduğunu belirtiyor.

Kürt ulusal hareketinin, Birleşik Bağımsız Kürdistan hedefi olmadığı için negatif bir noktada durduğunu belirtiyor. Bu tespitlerden anlaşıldığı kadarıyla MKP, tarihsel olarak ortaya çıkmış haksızlık olarak nitelediğimiz Kürdistan'ın parçalanmasını Kürt ulusal meselesinin temel çelişmesi olarak ortaya koyuyor. Olabilir ve mümkündür. Ancak bunu net biçimde ifade etmemiş ve bir mücadele programıyla formülasyona kavuşturmamış olması bu bağlamda anlaşılır değildir. Zira bunun altını dolduracak tespitler yapacaksınız, bunu temellendireceksiniz ancak bu sorunu bir formülasyona kavuşturmayacaksınız. Bu klasik bir oportünizmdir. Kürt ulusal sorunu sanki dışsal bir mesele gibi ele alınmış. Bu sorun karşısında MKP komünist olma iddiasını unutmuştur. Eğer Kürt meselesinin özü Birleşik Kürdistan oldu ise MKP buna karşı nasıl konumlanıyor. Bu görevi yerine getirmek için politikası nedir? Örgütlenmeleri, perspektifi nedir? Bunların yanıtı yoktur. MKP ne yaptığını, ne söylediğini bilmez bir haldedir. Bu ciddiyetsizlik devrimci bir örgüt için affedilir değildir. MKP'nin soruna yaklaşımının yanlışlığı ya da doğruluğunu tartışmaksızın teorik bütünlükten yoksunluğu esas problemdir.

Kürt sorununun özünün Kürdistan sorunu olması meselesi ise yaşanan yeni politik ve ekonomik gelişmelerle belli yönleriyle doğrudur ancak sorunun parçalanmış, ilhak edilmiş karakteri hala sorunun özünü oluşturuyor. Her parçada Kürt meselesi gelişim ve değişim sürecini ilhak edilmiş siyasal sınırlar içinde özgünleşerek sürdürüyor. Yani gelişmeler her ne kadar

bütün parçalardaki Kürt meselelerini daha fazla iç içe geçirmiş ve birbirinden daha fazla etkilenir hale getirmiş, bu bağlamda tarihsel haksızlık meselesinin çözümüne dair ulusal duyguları olgunlaştırmış ve bu haksızlığın giderilmesi için koşulları geliştirmiş olsa da, Kürt ulusal sorunu dört parçada yaşanan uluslaşma olgusunu ve gerçekliğini aşmış değildir. Her parçanın diğer parçalara bağlı olmaksızın, ulusal meselesini ilerletme ve sonuca erdirmesi esas halka olarak durmaktadır. Hatta gelişmeler buna güçlü yeni ve güncel zeminler de sunmaktadır.

Komünistlerin bu bağlamda yeni toplumsal gelişmeye (Birleşik Kürdistan'ın gerçekleşmesini olgunlaştıran koşullar) kayıtsız kalmaksızın, ancak kendi parçasındaki soruna odaklanması ulusal sorundaki esas görevi olmalıdır. Birleşik bağımsız Kürdistan meselesini, komünistlerin güncel bir program ekseninde ele almasına verili koşullarda uygun değildir. Ulusal hareketlerin bile bunu bir programa dönüştürmediği noktada, henüz o olgunluğa ulaştığı tespiti yapmazken komünistlerin bu tarihsel haksızlığı ortadan kaldırmaya yönelik bir program oluşturması onun gerçekliğiyle ve esas devrimci göreviyle uyumsuzdur.

MKP bu noktada farklı bakıyor belli ki. Ancak bu farklılığını devrimci sorumlulukla bir programa kavuşturma görevi de onlar açısından vardır. Başta da belirttiğimiz gibi sorun Patagonya'da yaşanan bir ulusal sorun değildir. Devrimci ciddiyet ve sorumluluk güven oluşturur. MKP bu güveni bu meseledeki yaklaşımıyla da gösteremiyor. Oportünizmine yeni halkalar ekliyor.

MKP Kürt Ulusal Hareketi'nin siyasal niteliği meselesinde de kendine yakışır bir biçimde, bir önceki yaklaşımından farklı ama hiçbir yeni gerekçe ve açıklama yapmaksızın değişikliğe gitmiştir. Bir devrimci hareket böyle bir ciddiyetsizlik içinde olmamalıdır.

Bilindiği gibi MKP, PKK'yi ulusal devrimci bir hareket olarak tanımlıyordu 3. Kongresine kadar. Bunun yayın organlarında polemikleri de yapıldı. Bu tavrını ısrar ve kararlılıkla savundu. Devrimci görmedeki temel ölçütü ise *"komünist hareketin işçi sınıfı ve emekçiler içinde örgütlenmesine engel çıkarmamak"* olarak belirliyorlardı. Ki son kongre belgelerinde de bu kriteri tekrarlamışlar. Ancak PKK'ye dair devrimci ulusal hareket tespitini değiştirmişlerdir. Şu alıntılar kongre belgelerinden: *"Ulusal harekette gelişen silahlı reformist yönelim..."*, *"Burjuva silahlı reformist çizginin yönelimine girmiş olan PKK hareketinin..."*, *"Silahlı reformist çizginin kumandasındaki PKK realitesi..."* bu alıntılardan anlaşıldığı gibi PKK artık MKP tarafından silahlı reformist bir hareket olarak görülmektedir. Ancak önceki kon-

gre kararlarına dair tek bir satır bile eleştirel tutum almadan bunu yapmaktadır. Ulusal hareketi devrimci kılan niteliklere dair sayfalarca polemik yapan ve her defasında PKK'yi "ulusal devrimci hareket" olarak niteleyen kendileri değilmiş gibi, şimdi bunlara hiç değinmeden yeni bir tespit yapmak en hafif deyiimiyle ciddiyetsizliktir.

Ama sadece bu açıdan bir ciddiyetsizlik yoktur. Hala ulusal devrimci hareket kriterinde temel ölçüt olarak görülen "komünistlerin örgütlenmesine engel çıkarmama" yaklaşımını koruyarak PKK'nin siyasal niteliğine dair yaklaşımını değiştirmektedir. PKK geçen süreç içinde devrimci ve komünistlerin örgütlenmesinin önünde engeller çıkarmaya mı başlamıştır? Buna dair MKP bir somut durum göstermemekte, bir eleştiri getirmemektedir. Ki pratikte de böyle bir durum zaten yoktur. Peki MKP neye göre ulusal hareketi reformist silahlı nitelemektedir? Bunun açıklaması kongre belgelerinde yoktur. MKP ciddiyetsizlikte, oportünizmde, eklektizmde adeta yeni boyutları yakalamada kararlı bir duruş içindedir. MKP felsefi olarak idealizmden beslendikçe bu siyasal karakter daha da uç noktalara savrulacaktır.

"Bu bağlamda 1 ve 2. Kongremizden sonra teorik ilerleyişte 3. Kongremiz genel teorik doğrumuzun ifadesi manasında teorinin izahı bağlamında ayaklarını yere oturtmuştur." (s. 152) bu ifadeler de MKP 3. Kongre belgelerine aittir.

Psikolojik kavramlarla siyasal meseleleri değerlendirmeyi ve tanımlamayı pek sağlıklı bulmadığımızı belirtelim. Ama bazı durumlarda buna ihtiyaç duyulduğunu da kabul etmeliyiz. İşte bu ihtiyaç MKP'nin şu yaklaşımını açıklamada da hasıl olmuştur. Bu durumu "narsizm" olarak ifade edebiliriz. 1. ve 2. Kongrelerin teorik doğruluğunu, bu kongre ayaklarını yere basarak sağlamlaştırmış. Kürt meselesi bağlamında bu kullanılıyor. MKP tatsız, tuzsuz yapılmış çorbaya tadı düzelsin diye yeni malzemeler eklemiş. Ancak çorba daha da beter hale gelmiştir. Gelinek nokta bu denli bir sefalet halini gösteriyorken, MKP'nin ayaklarımızı yere bastık demesini psikolojik kavramlardan başka ne açıklayabilir? MKP kendine yönelmekten, kendi hatalarını düzeltirken bilimsel ve özeleştirel bir tutum almaktan bu kadar uzaklaşmış bir haldeyken hala kendine övgüler dizebilmeyi becerebilmektedir. Bu kendini övme ve sevme hali teorik sefaletini örtmeye yetmeyecektir. MKP o ünlü hikâyedeki sihirli aynaya bakıp "ayna, ayna söyle benden güzel var mı?" diyerek kendi aynasına kendi güzelliğini tescil ettirebilir. Ama MKP'ye başka aynalar da tutulacaktır.

Üçüncü ve son nokta; MKP millî burjuvaziye dair de yeni tespitler yapmıştır. *"Daha önceki belirlemelerimizde demokratik devrim perspektifimize*

bağlı olarak halk sınıf katmanları arasında değerlendirdiğimiz milli burjuvazi, emperyalist sömürgecilik sonucu kapitalist üretim ilişkilerinin hakim hale gelmesi sonucunda çözülerek komprador tekelci kapitalizm ile kent ve kır küçük burjuvazi olarak nitelik değişikliğine evrilmiştir. Emperyalizm ve komprador tekelci kapitalist egemenliğe bağlı olarak milli burjuvazi, milli ve anti-emperyalist karakterini yitirerek bir bölümü kompradorlaşmış, bir bölümü iflas ederek küçük burjuva katmanlara dönüşmüş, bir bölümü ise orta burjuva nitelikte emperyalist komprador tekelci kapitalist sisteme yedeklenmiştir.” (s. 94) MKP milli burjuvazinin esasta tasfiye olduğunu savunmaktadır. Bir kısmının orta burjuva nitelikte varlığını koruyarak emperyalist komprador sisteme yedeklendiğini ve siyasal karakterini de bu biçimde aldığını ifade etmektedir. Sosyo-ekonomik yapı tahliyle bir miktar uyumludur bu tespit. Ancak kırdaki ve şehirde yaygın bir yapıya sahip küçük ve orta işletmelerin varlığı (ki MKP belgelerinde vurgulanmaktadır. Bütün işletmelerin % 99'u KOBİ denilmektedir), bunların ulusal çapta üretim yapan karakteri ile uyumsuzdur teorisi. Zira bu işletmelerin “ağırlıklı kısmının emperyalist komprador sermayeye yedeklenmesi” tespiti bu durumu değiştirmez.

Çünkü yaptıkları üretimin karşılığını alamamaları durumu vardır. Denilebilir ki bu durum yani bu kesimin emperyalist sermayenin cenderesi altına alınması çelişkilerini keskinleştirmiştir. Bunun yanında emperyalist komprador sermayeye bağımlı olmaksızın ulusal çapta üretim yapan işletmelerin de ülke çapında yaygın olduğu kabul edilmelidir. Bunların varlığı aynı zamanda siyasal izdüşümlerini de kaçınılmaz kılar. Ki neo-liberal politikalar bu kesimlerin temsil niteliğini belli oranda silikleştirse de hala azımsanmayacak bir siyasal etkiye sahip oldukları da bir gerçektir. Belli açılardan emperyalist sermayenin yaygın ve pervasız varlığı bu kesimlerin çelişkilerini de artırmıştır. Emperyalizmin varlığından bahsedip milli temelde burjuva unsurların siyasal tepkilerinin olmayacağını ifade etmek kuşkusuz bir çelişkidir. Bu sınıfın siyasal niteliği kimi küçük burjuva reformist partilerin programına ve siyasal çizgisine güçlü şekilde yansıyarak o partilerin programlarını da etkileyerek sol biçimini almıştır. Kimisi ise sağ kesimde milli nitelikleriyle siyasal tutumlarını ifade etmektedir. Bunların bugün için siyaseten zayıf olması bu gerçeğin ortadan kalktığı anlamına gelmez.

SONUÇ

MKP 3. Kongresi oportünizmin her türlü teorik, ideolojik ve siyasal veçhesini taşıyan bir niteliğe sahiptir. Bunun yanında güçlü revizyonist eğilimler

de vardır. Ancak bu revizyonist çizginin ana hatlarına henüz kavuşmadığını, bu rotaya doğru hızla giden bir sürecin başlangıcı olduğunu söyleyebiliriz. Kongre belgeleri tutarsız, neden sonuç ilişkilerinin olabildiğince kopuk olduğu, eklektizmden muzdariptir. Maoizm adına pazarlanan teoriler MLM ustaları karşısına alarak yapılmaktadır.

İbrahim Kaypakkaya yoldaşın temel tezleri reddedilmiştir. Çoğu teorik tutumu ve yöntemi ise İbrahim yoldaşın yöntemi ve ele alışı ile taban tabana zıttır. Buna rağmen bildik oportünist ve pragmatist yaklaşımla Kaypakkaya'nın içinden geçtiği süreçte ortaya koyduğu tezlerin bilimsel olduğunu söylemektedirler. Bu kendi çarpık teorisinin ve yöneliminin üstünü örten bir şal gibi kullanılmaya çalışılmaktadır.

NOT:

BAŞ DÜŞMAN TESPİTİ

NOT: 1

MKP 3. Kongresinde baş düşman konusunda şu belirlemeyi yapmaktadır.

"Yukarıdaki bu gelişme ve daha fazla gelişmeye karşın ABD emperyalizminin dünya proletaryası, devrimci halklar ve ezilen ulusların baş düşmanı olduğu gerçeğini hala değiştirmiyor." (Kongre Belgeleri, s. 6)

Baş düşman tespiti düşmanlar arasında ayırım yapmak, düşmanlar arasındaki çelişmelerden yararlanmak, baş düşman tespit edilen düşmanı en dar alana sıkıştırmak, tarafsızlaştırılabilecek düşmanları tarafsızlaştırmak, ona karşı birleşebilecek tüm düşmanları birleştirmek amacıyla yapılır.

Dünya çapında içinde bulunduğumuz devrimci süreç, proleter dünya devrimi sürecidir. Bu sürecin önündeki engeller emperyalizm ve her türden gericiliktir. Bunlar proleter dünya devriminin yıkacağı hedeflerdir. Proleter dünya devrim cephesi içinde bulunulan anda öne çıkan şu veya bu emperyalist güce karşı değil, bir bütün olarak emperyalizme ve her türden gericiliğe karşı durur. Herhangi bir ülke halkı için şu emperyalist güç esas hedef olabilir. Tek tek ülkelerde tüm devrimci süreçler, içinde buldukları anda şu veya bu emperyalist güce yönelseler de, son çözümlemede bir bütün olarak emperyalizmi yıkma hedefinde birleşirler.

NOT: 2

Bir başka revizyonist tez ise belgelerde sayfa 119'da söylenen "proletarya diktatörlüğü yerine proletarya ve emekçilerin yeni devleti" tezidir.

Bu revizyonist tezin babası bilindiği gibi Kruşçev'dir.

Kruşçev, SBKP 22. Kongresinde "SSCB'de proletarya diktatörlüğü artık gerekli değildir. Proletarya diktatörlüğü devleti ortaya çıkarmış olan devlet içinde

bulunduğu yeni bugünkü aşamada tüm halkın devleti haline gelmiştir” diyordu. Açıkça görüldüğü gibi MKP ile Kruşçev’in tezleri tamamen örtüşüyor. Buna karşı ÇKP bu revizyonist teze karşı şunları söyleyecekti; “Devletin bir sınıfsal kavram olduğunu bilmek için ML’nin genel bilgisinden az biraz bilmek yeterlidir.”

Lenin şunu tespit etti. *“Devletin ayırt edici özelliği iktidarın ellerinde toplandığı ayrı bir insanlar sınıfının varlığıdır. Devlet sınıf mücadelesinin bir aletidir.”* Engels ise Gotha ve Elfurt programları üzerine Agust Bebel’e gönderdiği mektupta halkçı devlet sorununa değinir ve şöyle der; *“Devlet savaşımında devrimde, devrim düşmanlarını bastırmak için yararlanmak zorunda olduğumuz geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür halkçı bir devletten söz etmek saçmadır. Proletaryanın devlete gereksinimi olduğu sürece o, bunu özgürlük için değil, hasımlarını alt etmek için kullanacaktır.”*

NOT: 3

MKP’ye bir kez daha hatırlatmamız gereken bir diğer gerçek de Mao’nun sosyalizmdeki çelişkiler meselesinde söyledikleridir. Mao bu konuda şunları söylüyor; *“Milli burjuvaziyle siyasi iktisadi ve örgütsel bakımdan bir birleşik cephe kurmuş bulunuyoruz.”* Bu DHD’den hemen sonra söyledikleridir.

1952 yılına geldiğinde ise Mao işçi sınıfı ile milli burjuvazi arasındaki çelişmenin Çin’de baş çelişme durumuna geldiğini belirtiyor.

1957 yılında ise Mao şöyle diyecekti; *“Proletarya ile burjuvazi arasındaki, sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki çelişme kuşkusuz bugünkü Çin toplumunun baş çelişmesidir.”*